

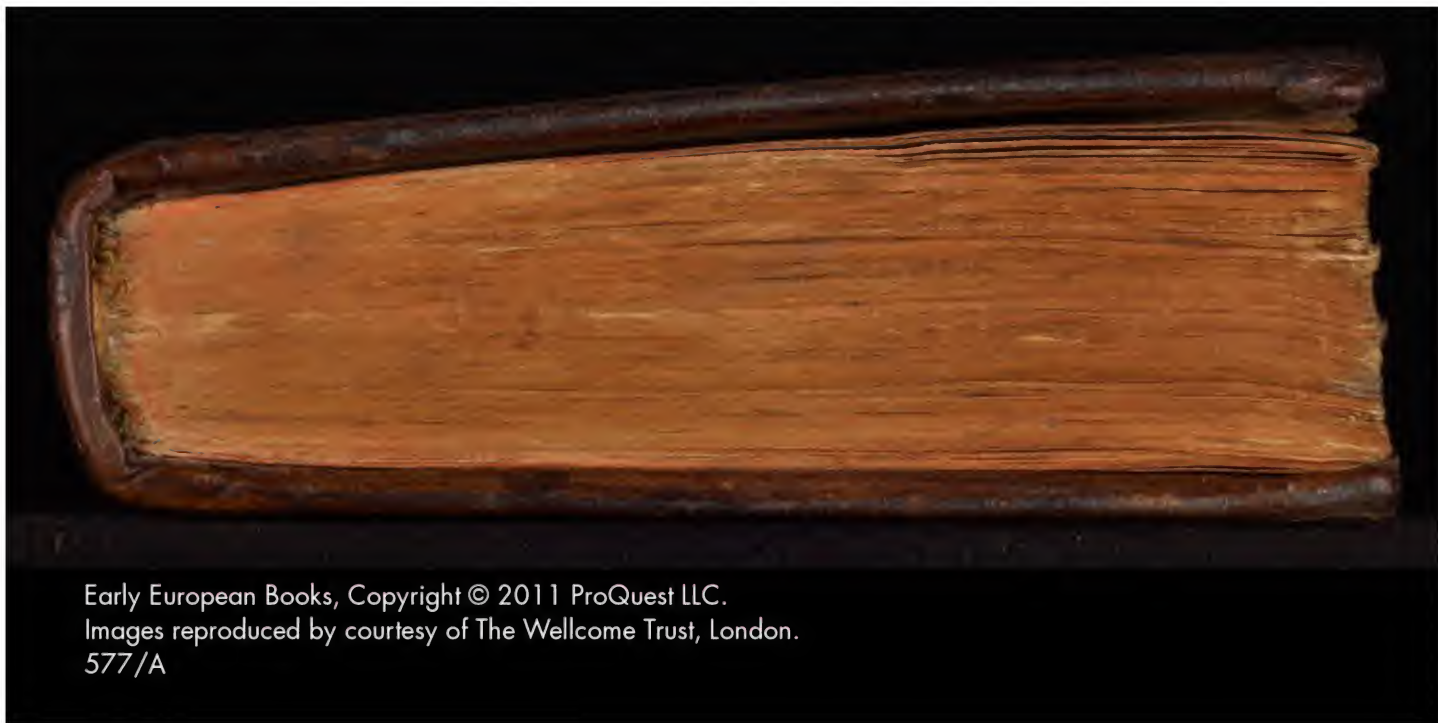

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
577/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
577/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
577/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
577/A

577/A A xxi. Avi

Empurastro du p cossu

R² rosaz
mirtilloz } an m 1
Nocu cipressi
Balaustiaz }
Boli armeni } an $\frac{3}{4}$ $\frac{1}{2}$
Terebintillate }
Olei rosati

Cur. g. suff. et fiat linimentu

Ad idz R² Boli armeni

1514
not 1528
208 56
mortine
Balausti
Rose rosse
Nocu di cipresso
Carmenilla
olio rosato } $\frac{3}{4}$ $\frac{1}{2}$
Cur. g. suff.

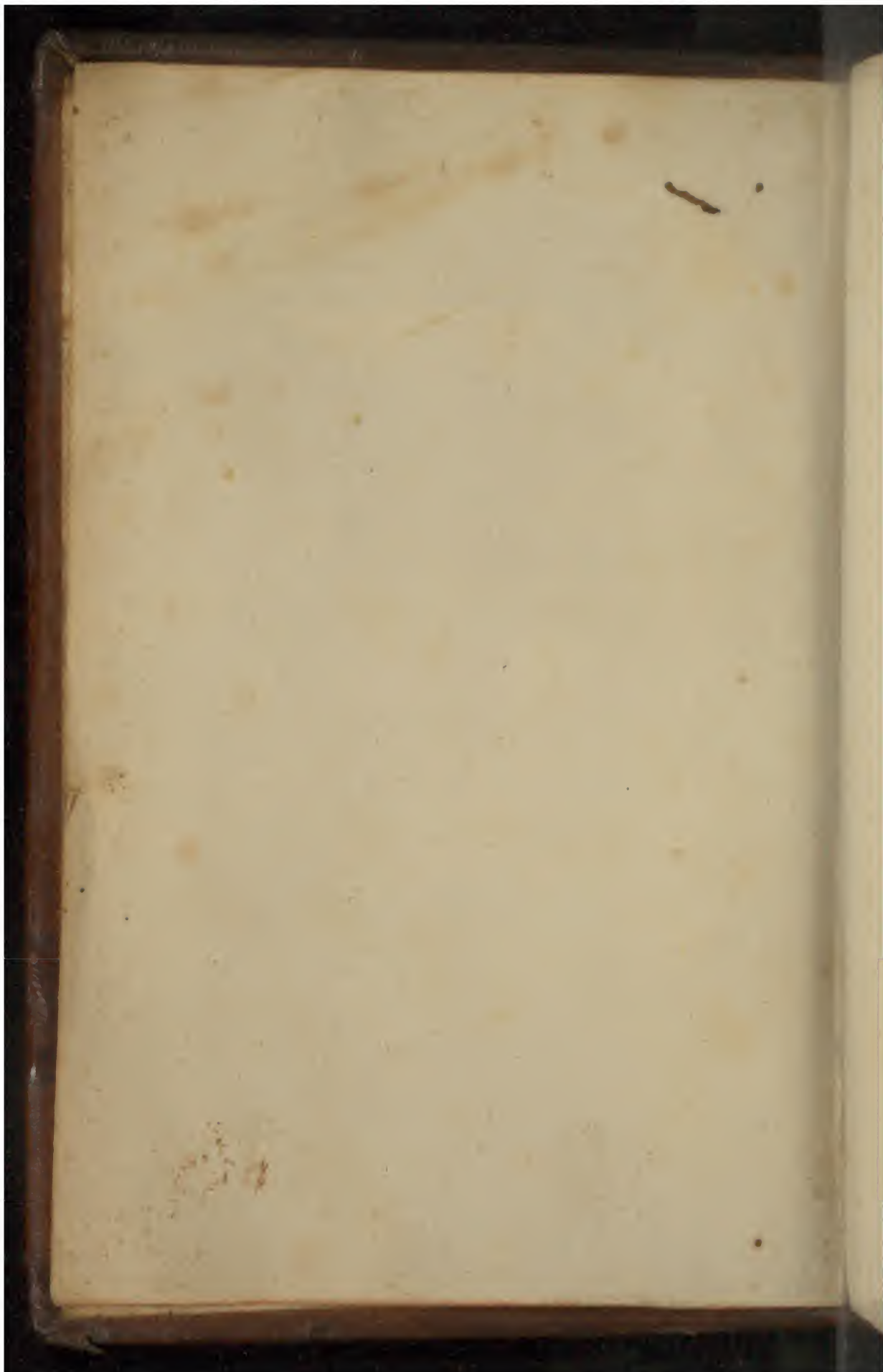
2 luvres

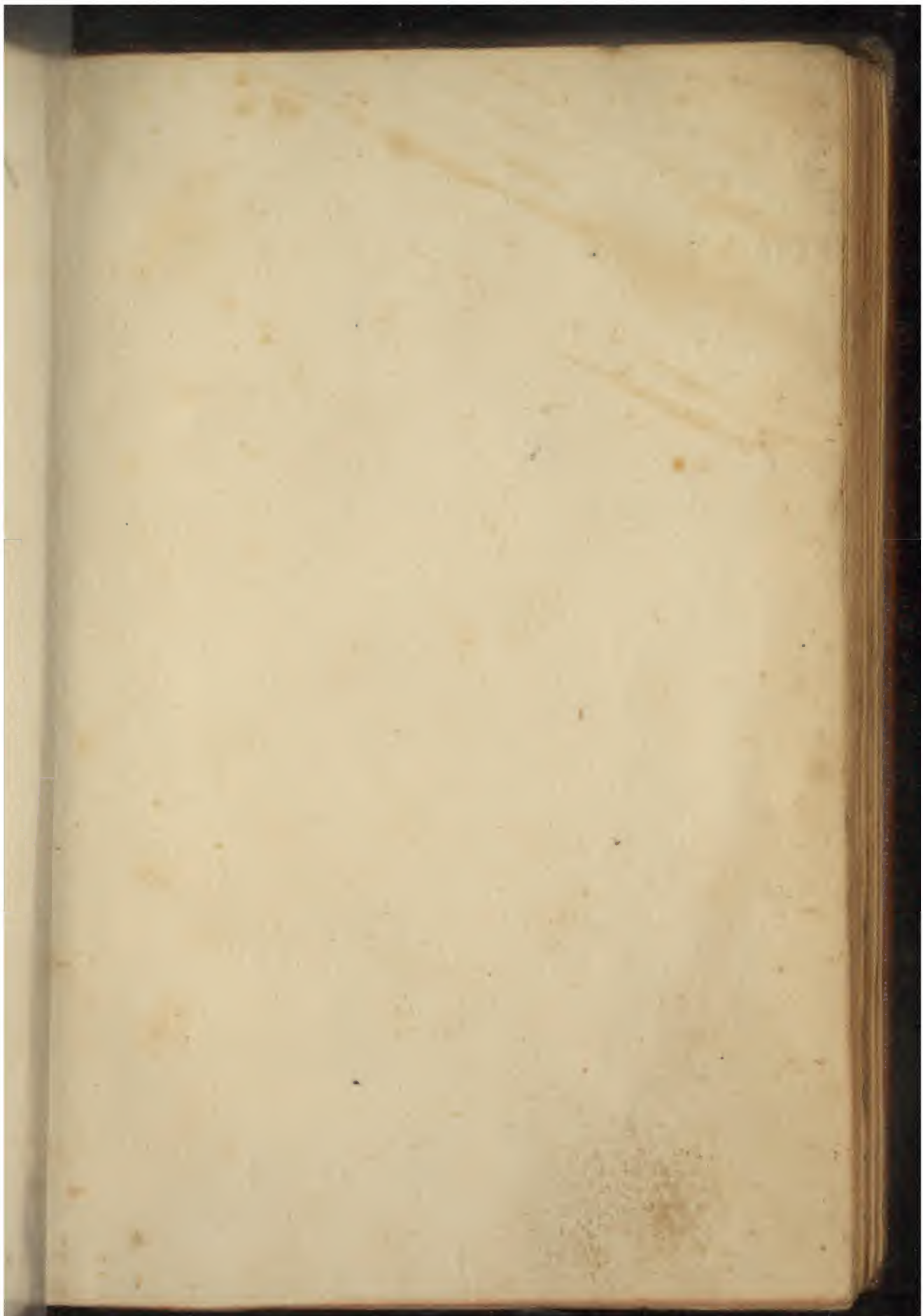
208 11

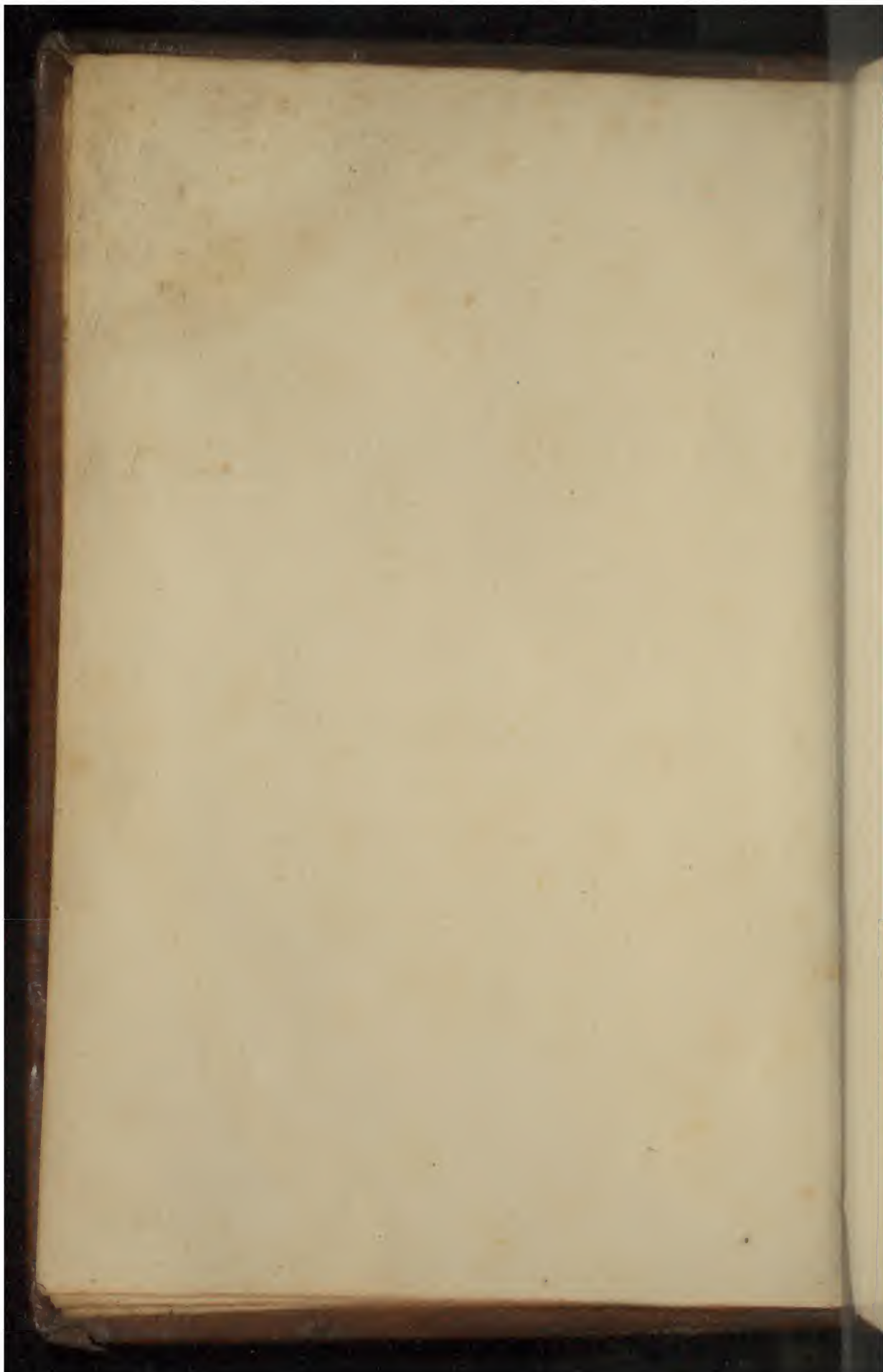
4/22/14

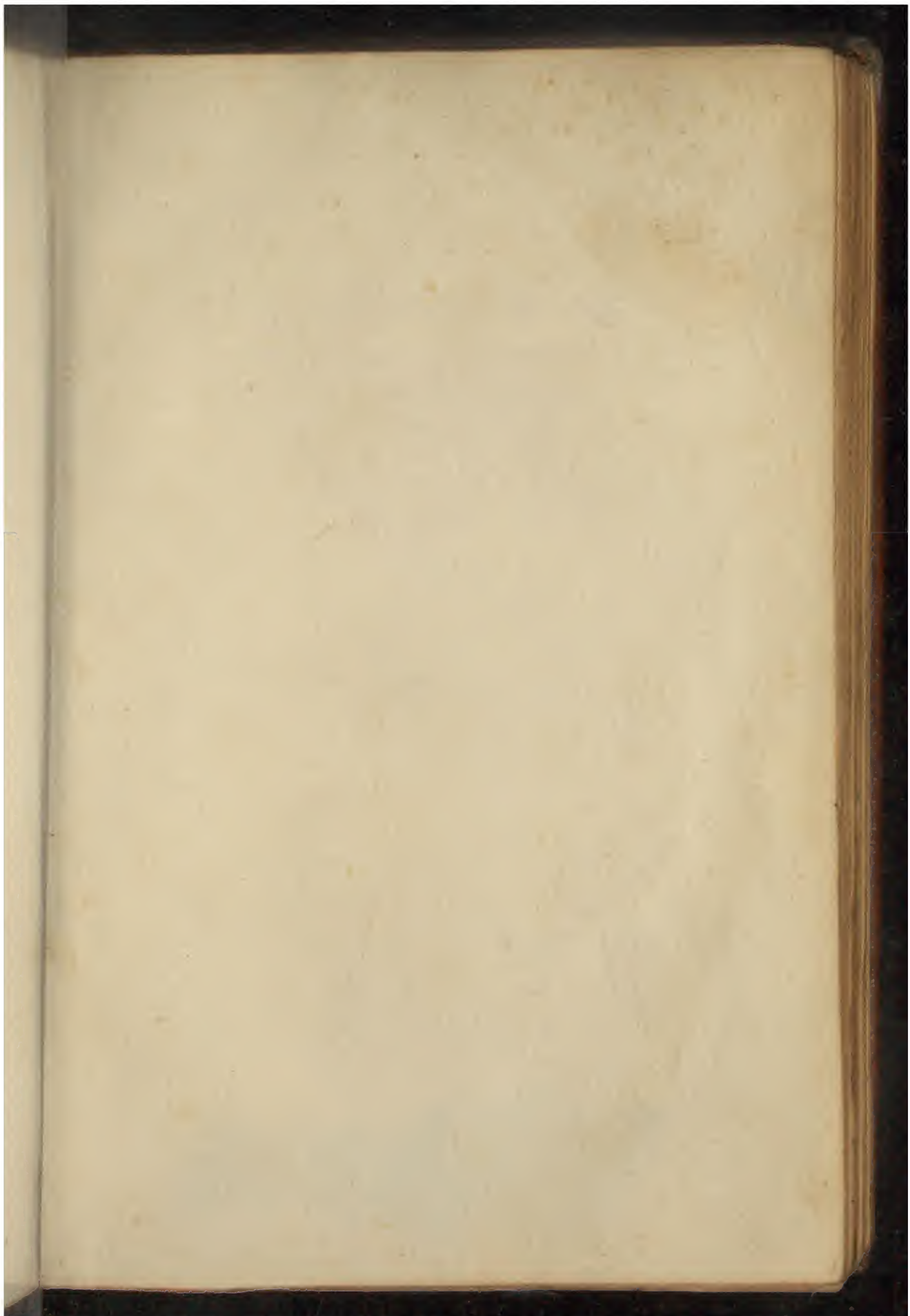
Ho

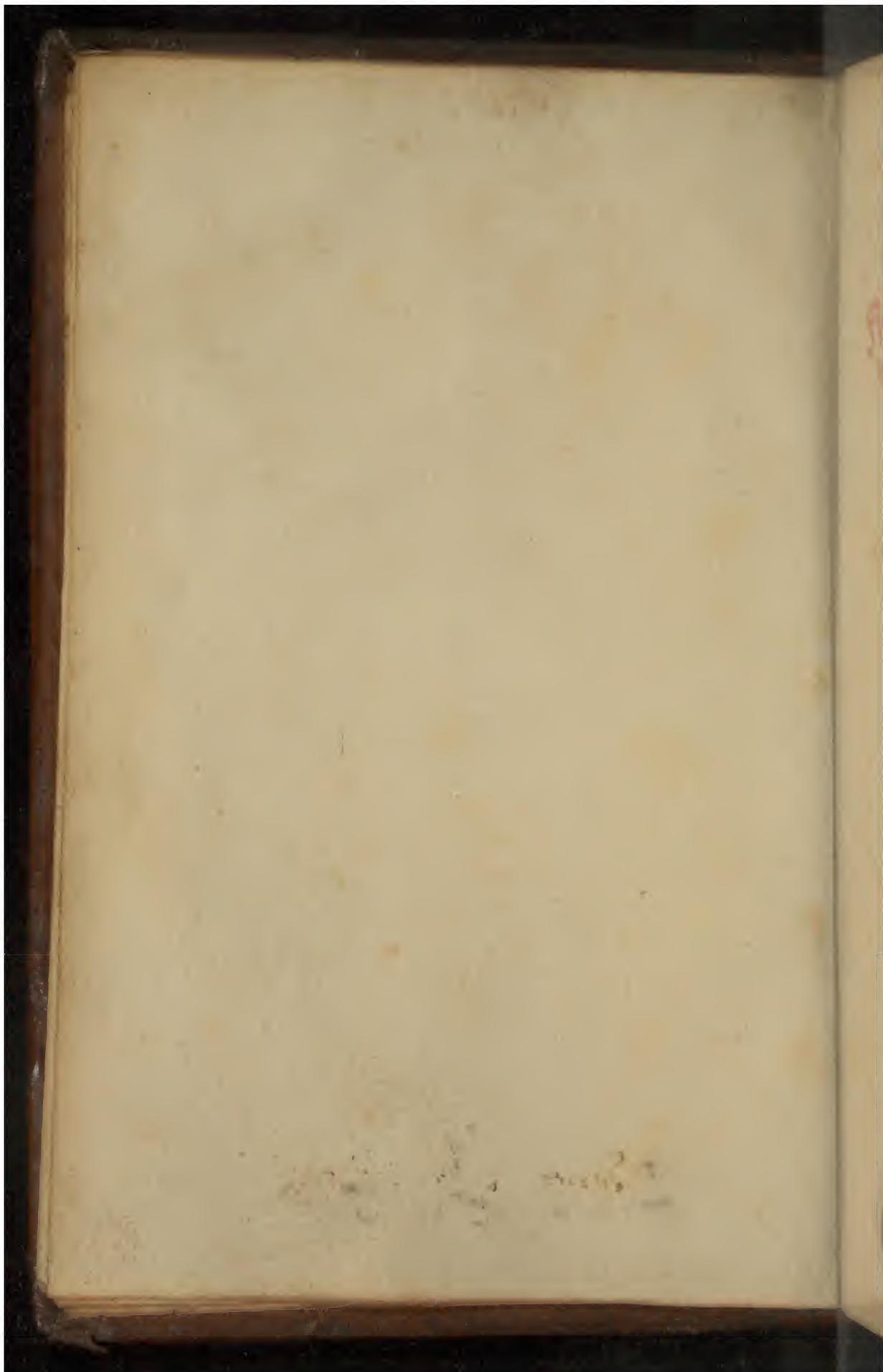
1514
(Colophon)
Not 1528 as
in cat.

46964

Flores Avicenne col
lecti super quinq; Canonibus
quos edidit in medicina: nec
nō super decē ⁊ nouē li-
bris de alialibus cū
anticis eiusdē
ad longū po-
fitis.

Michael de capella artium et medicine magister: lectori. S. P. D.

Et si studiose lector multi ex nostris doctoribus in diuersis sciis generibus via afforistica libros scripsere: pre ceteris tamen peiora ars hoc progressu indiget licet non intellectu ut coplurime scie philosophice difficilis sit: quo tamen ad multa que medico situ digna sunt: et in memoria semper habere non facile arbitramur: non omnia tamen sed que indiuiduis solum prima sunt: ad omnium enim comprehensionem humana vita non attingit: ut voluit Brasyl zacharie filius cum agebat huius doctrine quantitas vite hominis mensuram multum excedit. Non immerito igitur diuus ille Hippocrates medicorum precipuus alique huius artis ex scriptoribus afforisticos libros scripserunt: non veluti omnes artis bases comprehensiones: sed que ceteris utilitate digniores ac memorie magis commendarum merentur. nam hoc modo afforistico accumulata ad finis preecessarias utilioresque capeffendas ad discendum clarum iter prebent. Hinc est quod paucis diebus iam lapsis ad manus nostras opus quoddam floridum quidem nam redolentia magis notatque digniora ex libro canonum colligens necnon ex decem et nouem libris de animalibus quos Aboali abnisceni de medicina edidit: puenit non minus utile mi fallor quam predictorum auctorum scripta quod mendosum pluribus in locis animaduertens emendare curauit: emendatum (ut non modo mee memorie: verumetiam et multorum consulerem) bibliopole imprimendum dedi.

Incipit tabula presentis operis
Et primo de quinque libris canonum.

Primus canon notatu digniora de rebus vniuersalibus scientie medicine continet.

Folio. i.

Secundus canon de medicinis simplicibus. fo. xxxvii.

Tertius canon de egritudinibus particularibus que fiunt in membris hominis a capite usque ad pedes manifestis et occultis,

fo. xlii.

Tabula presentis operis.

¶ Quartus canon de egritudinibus particularibus
que cū accidunt non sunt vni et eidem membro pro-
prie et de decoratione. fo. cxv.

¶ Quintus canon de componendis medicinis ⁊ ipse
est antidotarium. fo. clxv.

¶ Libri primi sunt quattuor fen.

Fen prima q̄ de diffinitione medicine ⁊ subiectis ei⁹
et reb⁹ naturalib⁹ vtiliora sunt cōtinet. fo. f.

Fen secūda que de diuisione egritudinū ⁊ causarū et
accidentium vniuersalium. ix.

Fen tertia que de cōseruatione sanitatis. xx.

Fen quarta q̄ de diuisione modorū medicationū fm
egritudines vniuersales. xxx.

¶ Libri tertij sunt fen. xxiij.

Prima fen q̄ de vniuersis egritudinib⁹ capitis scitu
digniora sunt continet. fo. xliij.

Fen scōda q̄ de egritudinibus neruorū. l f.

Fen tertia que de omnibus dispōnib⁹ oculorū. liiij.

Fen quarta que de dispōnibus auris. lviij.

Fen quinta que de dispositionibus nasi. lvij.

Fen. vi. q̄ de dispōnibus oris et lingue. lix.

Fen. vii. que de dispositionibus dētium. lx.

Fen. viiij. q̄ de dispōnibus gingiuarum. lx.

Fen. ix. que de dispositionibus gutturis. lx.

Fen. x. q̄ de dispōnib⁹ pulmonis ⁊ pectoris. lxij.

Fen. xi. que de dispositionibus cordis. lxxij.

Fen. xij. q̄ de māmillis ⁊ earū dispōnibus. lxxij.

Fen. xiiij. q̄ de meri ⁊ stōacho ⁊ dispōnib⁹ eorū. lxxiiij.

Fen. xiiij. que de cpate ⁊ dispositionib⁹ ei⁹. lxxiiij.

Fen. xv. q̄ de anathōia fellis ⁊ splēis ⁊ icteritia. lxxix.

Fen. xvi. q̄ de dispōnibus vētris ⁊ intestinoz. lxxxi.

Fen. xvij. que de egritudinibus ani. xcij.

Fen. xvij. que de dispositionibus renū. xcij.

Fen. xix. q̄ de dispōnib⁹ vesice ⁊ virge. xcviij.

Fen. xx. q̄ de dispōnib⁹ mēbroz generatōis i viris. c.

Fen. xxi. q̄ de mēbris generatōis i mulierib⁹. ciiij.

Tabula presentis operis.

Fen. cxiij. q̄ de egritudinibus apparentibus in extre-
mitatibus membrorum. cxi.

¶ Libri quarti sunt fen. viij.

Fen prima que de febribus magis vtilia sunt conti-
net. cxv.

Fen secūda que de pronosticatione. cxxviij.

Fen tertia que de apostematib⁹ et bottoz. cxliij.

Fen. iij. que de solutione cōtinuitatis fractura ⁊ al-
gebra. cl.

Fen quinta que de restauratione. cliij.

Fen sexta que de venenis. clvj.

Fen septima que de decoratione. clxi.

¶ Ex libris de aīalibus,

Ex primo libro. clxvj.

Ex secundo libro. clxviij.

Ex tertio libro. clxviij.

Ex quarto libro. clxviij.

Ex quinto libro. clxviij.

Ex sexto libro. clxix.

Ex septimo libro. clxix.

Ex octauo libro. clxx.

Ex nono libro. clxxij.

Ex decimo libro. clxxij.

Ex vndecimo libro. clxxiiij.

Ex duodecimo libro. clxxiiij.

Ex decimotertio libro. clxxiiij.

Ex decimoquarto libro. clxxiiij.

Ex decimoquinto libro. clxxiiij.

Ex decimosexto libro. clxxv.

Ex decimosextimo libro. clxxv.

Ex decimooctauo libro. clxxv.

Ex decimonono libro. clxxv.

¶ Ex canticis.

Prima pars canticoz. clxxv.

Secūda pars canticoz. clxxv.

¶ Finis tabule.

Incipit opus perutile

quod flores Auicenne nuncupatur.

In primis deo ^{gratias}

agamus sicut sui ordinis celsitudo
et beneficij ipsius multitudo mere-
tur. Cuius misericordie super oēs
eius pphetas existunt.

¶ Non est autem bonū vt huius li-
bri plurimū non sit apud vnūquēq;
et in eius memoriam qui huius doctrine noie vocari
et per eam lucrari desiderat.

¶ Minus nanq; quod medico necessarium est com-
prehendit: quod nō super ipsum additum est incom-
prehensibile est.

¶ Dico q; medicina est sciētia qua humani corporis
dispositiones noscuntur ex parte qua sanatur et ab ea
remonetur: vt habita sanitas cōseruetur et amissa re-
cuperetur.

¶ Theorica est sciētia ad sciēda principia: vt q; gene-
ra febriū sunt tria: et q; cōplexiones sunt nouē.

¶ Practica est scientia ad sciendam operandi quali-
tatem: vt scz q; in apostematibus calidis in principio
competunt percussiva.

¶ Cūq; dictarū partiū qualitātē sciueris iam scientiā
scientialem et scientiam operatiuam adeptus eris et si
nuncq; operatus fueris.

¶ Sanitas est habitus aut dispositio eē qua opera-
tiones subiecti ipsius sane proueniunt.

¶ Cuiusq; rei sciētia nō acquiritur nec cōpletur cum
causas habuerit nisi per sui causas sciatur: debemus
in medicina scire sanitatis et egritudinis causas. Et
infra. Et accidētia et cōcomitātia essentialia.

¶ Complexio nō est fm alterationem: et forma fm

Prima fen primi canonis.

compositionem.

¶ Post complexiones eueniunt virtutes et compositiones.

¶ Scientiarum namque particularium principia credita recipiuntur: et in alijs scientijs que sunt ante eas ratiocinantur donec scientiarum omnium principia ad philosophiam primam que metaphisica nuncupatur: eleuetur.

¶ De elementis.

¶ Elementa sunt corpora et sunt partes prime corporis humani et aliorum que in corpora diuersarum formarum minime diuidi possunt: ex quorum commixtione species diuerse generatorum fiunt.

¶ Humidum licet cito formas figurales amittat: cito tamen eas recipit. Siccum vero licet duriter eas suscipiat: duriter tamen eas retinet.

¶ In corpore motorum non est nisi anima.

¶ De complexionibus absolute.

¶ Complexio est qualitas que ex actione adinuicem et passione contrariarum qualitatum in elementis inuentarum prouenit: quorum partes ad tantam paruitatem redacte sunt: ut cuiusque earum plurimum contangat plurimum alterius.

¶ Medicus phisico credere debet quod equale scilicet ad pondus impossibile est aliquo modo inuenire: et quanto magis ut sit hominis complexio aut membri humani.

¶ Accidit autem ut hec equalitas sit iusticialis cum homo eam habuerit vere equali: scilicet ponderali valde sit propinquus.

¶ Ponit diuisionem octo modorum equalitatis ad iusticiam valde longam. et tu vide.

¶ Vite etenim principium sunt cor et spiritus. Et infra. Et vita quidem existit per caliditatem et augmentum per humiditatem: et etiam caliditas in humiditate existit et ab ea nutritur.

¶ Corpus namque indicum secundum complexionem scilicet calidum calefiet aut infirmabitur aut morietur et econuerso.

COmne enim indiuiduum debet habere completio-
nem sibi propriam solummodo in qua aliud ei associari
est impossibile.

Et si fuerit locus habitabilis sub equatiōe diei oportet
ibi habitātes equalitati certe propinquiores exi-
stere q̄ alicui⁹ regionum. Et infra. Dispositiones ibi
morantium sunt dispositiones nobiles. Post istos qui
in quarto morantur climate magis sunt temperati.

In glo. Elima est spacium terre bene habitabilis
distinctum penes diuersitatē longitudinis diei ex ad-
ditione hore. nota.

Jam nobis affirmatum est q̄ opinio que accipit q̄
excessus ab equalitate est causa propinquitatis solis
est falsa.

Cutis inter cetera membra certe equalitati: scz pō-
derali propinquior existit.

Quod autem in cute magis existit temperatus est
cutis manus: et quod in cute manus temperatus est:
est cutis vole: et temperatus eius est quod est super
digitos: et temperatus eius est qd̄ est super indicem:
et quod est temperatus eius est quod est in pulpa ex-
tremitatis eius: et propter illud est melioris sensibili-
tatis.

Et quod in cute vole etiam magis existit tempera-
tum est quod in digitorum extremitatibus inuenitur:
quapropter extremitates digitorum aliorum quasi iudi-
ces existunt qualitarum natura tactualium.

Res enim que vnus sunt originis: id est generis
et in naturis opponuntur vne ab alijs patiuntur: sed
ab eo quod ei in qualitate communicat res non pas-
titur.

Debet enim declinatio iudicis equalis existere ad
vnāquāq; extremitatum: ideo vt egressum ab equali-
tate percipiat et a medietate.

Ponit quedam de medicina temperata et distēpe-
ratis medicinis, et tu vide,

Prima sen primi canonis.

¶ Quicq[ue] etiā vna medicina existit calida cōpatione corporis petri magis q̄ cōparatiōe corporis pauli: ideoq[ue] precipit eis que medicant[ur]: vt cū cōplexionem mutare voluerint ⁊ vnā adhibuerint medicinaz que non contulerit ab ea discedant. glosa. ⁊ aliam similis qualitatis: diuersam tamen in forma approximent.

¶ Caliditas maior q̄ debet reddit corpus siccus q̄ op[or]t[et]: ⁊ frigiditas humidus humiditate extranea.

¶ Siccitas maior q̄ debet reddit corpus frigidus q̄ op[or]tet. Et sic humiditas vehemens siccus q̄ siccitas: ⁊ parua tandē reddit corp[us] frigidus q̄ op[or]tet.

¶ Tu tñ ex hoc intellige q̄ equalitas ⁊ sanitas magis pertinet caliditati q̄ frigiditati.

¶ Medicus autē phisico credere debet fm semitaz positionis quod nō est ei manifestum per se.

¶ De complexionibus membrorum.

¶ Dico q̄ deus donauit animali et cuiq[ue] membro ex complexione quod magis meret[ur]: ⁊ quod ei[us] actionibus ⁊ dispositionibus fm possibilitatem meli[us] existit. hoc autē certificare est phisici ⁊ nō medici.

¶ Donauit autē homini complexionē temperatiorē q̄ in hoc mundo esse est possibile cū suarū virtutum cōuenientia quibus agit ⁊ patitur.

¶ Epar est sicut sanguis congelatus.

¶ Ponit longum p[ro]cessum de situ membrorum in cōplexionibus suis diuersis in caliditate humiditate frigiditate ⁊ siccitate. et tu vide.

¶ Qd in corpe est calidius est spūs ⁊ cor a quo procedit: ⁊ humidus hō quod est in corpore est flegma.

¶ Frigidus quod in corpore existit est flegma.

¶ Flegma naturale est sanguis qui aliqua cōuersus est conuersione.

¶ Omnis em̄ mēbri completio naturalis filis existit ei quo nutrit[ur]: ⁊ fm suā accidentalē cōplexionē similitur ei qd in ipso superfluit.

¶ Flegmatis enī humectatio est fm modum made

faciendi: et sanguinis humectatio fm modū augmen-
tū faciendi in substantia.

CRes autem siccior que est in corpore sunt pili: sunt
em̄ ex vapore fumoso qui eleuatur.

COs multa nutrit aialia: pili nō nullū aut valde ra-
rum et extraneū: sicut quidaz dicunt vespertiliōes qui
eos digerūt et in eis delectantur.

CDe complexionibus etatum.

CEtates omnes sunt quattuor: scz etas adolescendi
consistendi minuendi insensibiliter et minuēdi cū ma-
festa virtutis debilitate.

CIn glo. Etas est dispositio accidētalīs cōplexioni
principalr attributa mēsurata periodo temporali.

CDesiderium nāq; nō est ex calore sed ex frigiditate
ideoz caninus appetitus ex frigiditate sepius con-
tingit.

CQuomodo in re augmentū prestare potest qđ radi-
cem non valet custodire.

CPonit magnum processum de caliditate pueri et iu-
uenis. et tu vide.

CHumiditas nāq; augmenti est materia: et materia
non per se patitur nec creat: imo apud operationem
virtutis in eam agentis.

CVirtus autē agens in corpore est anima aut natu-
ra precepto dei: neq; agit nisi cum instrumento: et il-
lud est calor innatus.

CPuerorūz em̄ istimbre melior est que esse potest in
pluribus horis: et in summa ponit quod non aduenit
eis nocumentū digestionis nisi ex supflua quantitate
ciboz et qualitate ordine etc.

CPonit qđ ipse est interpret Galieni.

COmnes enim virtutes corporee sunt finite: sicut ra-
tiocinātū est in sciētia naturali eius: igit opatio non
semper existit in materijs.

CPonit qđ etiā si virtus esset infinita adhuc seque-
retur mors naturalis que est naturalis terminus vi-

Prima fen primi canonis.

te. sunt hō & alij termini abbreviati: totum tamen di
uisio procedit precepto.

E Juuentus aut habet cōplexionem magis equalem
complexione pueri.

¶ De humoribus.

Humor est corpus humidum liquidum in quod in primis nutriendum conuertitur.

Eponit modum et essentiã humiditatus secundarũ.
et tu vide.

Eponit longum tractatum de materia humorum.
et tu vide.

Sanguis naturalis est cuius color est rubeus ma
lo carens odore ⁊ dulcis in sapore.

Elegma naturale est quod est aptū vt in aliquo tpe
fiat sanguis: qm̄ est sanguis non plene coctus.

Omnis vero saluginis causa est quod est ut aquose humiditati paucis saporis aut priuate eo terre partes aduste complexionū siccarum aut saporis amari equali tēperamento misceantur. Si enim multe fuerint amarus sapor prouenit: ex hac quidem fiunt sales & aque salse.

Colera naturalis est spuma sanguinis: cuius color est rubeus clarus: est levis acuta: quanto magis acuta fuerit erit eius rubedo maior.

ESepe accidit colica causa opillationis q̄ fit i fora
mine quod a felle descēdit ad intestina.

Colera prassina ex vitellina generatur: et zinaría i. eruginosa fit ex prassina per vlteriorē adustionem. Calor nāq; in humido corpore in primis nigredinem efficit: ⁊ eius contrarto albedinem. Et frigiditas in humido albedinem operatur et nigredinem in eius contrario.

E Nec tamen duo indicia que in prassinaz zinaria in
dicaui estimatiua sunt indicia.

Colera nigra naturalis est boni sanguinis fer et
turbulentia et superfluitas: cuius sapor inter dulce
et amarum. *msi morales ut de auro. et colligitur inde hanc modo
parietibus i. capto de certissima nota in p. m. p.*

dinem ⁊ ponticitatem existit.

¶ Omnes humores dicuntur superfluitates in com-
paratione ad sanguinem.

¶ Unde sit deo oibus meliori factoribus laus.

¶ Et neq; habent ypostasim nisi sanguis.

¶ De qualitate humorum.

¶ Nutriēs masticatione aliquam habet digestionē:
superficies enim oris superficiei stomachi contrigua
existit.

¶ Et in hoc quidem auxiliatur salua acquisita per di-
gestionē in qua cadit calor innatus: ideoq; triticum
masticatū in maturatione furunculoꝝ ⁊ exituraz ope-
ratur: qđ non operatur triticū cū aqua tritū: nec illud
qđ cum aqua coquitur. Et infra. Quia nec primus sa-
por nec primus odor in eo inuenitur.

¶ Cūq; nutriens in primis digeritur fit sua essen-
tia in multis animalium auxilio eius quod bibitur ple-
runq; chilus.

¶ Et est substantia liquida ptisane in spissitudine si-
milis.

¶ Et non facit ipsum penetrare in illas coangustio-
nes scz epatis: nisi melior cōmixtio aque bibite supra
illud qđ indiget corpus.

¶ Sanguis ab orificijs venarum resudando labitur
in membra ex parte diuina.

¶ Efficiens hō co. ru. causa est igneus calor super-
fluus ⁊ proprie in epate: et eius causa materialis est
qđ de nutrientibus est subtile: calidum: dulce: vinctuo-
sum: ⁊ acutum.

¶ Caliditas equalis sanguinem generat: et super-
fluens co. gignit rubeam multumq; superflua melan-
choliā.

¶ Complexioni enim accidit multotiēs vt sibi cōtra-
rium generet per accidens.

¶ Ponit tertiam digestionem in venis et quartam
in membris.

Prima fen primi canonis.

¶ Motus et res calide sanguinem mouēt et colerant: quies vero flegma forte reddit.

¶ Ipsemet estimationes mouēt humores: sanguinē enim mouet res intueri rubeas.

¶ Quapropter prohibemus illum ex cuius naribus sanguis fluit res splendore habētes rubeū aspicerē.

¶ Loqui vero contra pternos et deuīates debēt sapiētiarum opifices et nō medici.

¶ De membris.

¶ Membra sunt corpora que ex prima humorū generantur cōmixtione quemadmodū humores ex cibis et cibi ex elementis.

¶ Membra simplicia sunt quorū quācūq; partē sumpseris erit toti cōicans in noīe et diffinitione: sicut caro: os: et hūmōi. sed composita sunt quorū quācūq; partē sumpseris nō erit toti cōicans noīe et diffinitione: ut manus: pulmo: et facies.

¶ Pulmo epar et splen et renes ex sua substantia nullo modo sentiūt: nisi qđ de pāniculis supra ea est.

¶ In vnoquoq; vero mēbro est virtus naturalis qua ei res nutrimenti completur: et hoc est nutrimentū attrahere retinere et assimilare et vnire et superfluitates expellere.

¶ Ponit valde pulchrū pcessum de mēbris tribuentibus et suscipiētibz principalibus et ortis. et tu vide.

¶ Et phisici quidē sermo cum subtiliter certificatur est veracior: sed medicorū in primis cū attenditur est magis manifestus.

¶ Medico tamē in hoc nō attinet: ut in sequēdo demonstratiua pcedat argumentatione.

¶ Si inter os et epar via clauderetur: et os aptū nutrimentū haberet eius actio destrueretur.

¶ Virtus illa ossi naturalis facta est dū eius permāserit complexio.

¶ Cōplexio masculina et feminina speciebus sunt accidentia inseparabilia: et neq; sunt ex rebus inanima

litatis essentiam indigerentibus.

¶ Membra que sunt preter adipē et carnē ex duobus generantur spermatibus: masculoꝝ scz et mulierum.

¶ Ponit cōparationē duoz spermatū ad cōparatiōnē coaguli et lactis in cōficiēdo caseum.

¶ Membra autē que ex spermate sunt creata cū solutiōnem cōtinuitatis patiuntur certa cōtinuitate non restaurantur: nisi pauca ex eis et in paucis habitudinibus et in etate pueritiē: sicut ossa rē. illa hō que ex sanguine sic.

¶ Omnium panniculorum qui sunt in pectore: sicut diaphragmatis venaz et arteriaz et pulmonis origo est ex pāniculo interiori qui costas tegit et mēbroꝝ et venaz que sunt in vētre pāniculi oriuntur ex syphac qđ interius vētris cooperit musculos.

¶ Nullus quidē motus fit nisi per villos: volūtarius hō fit causa villoꝝ qui sunt in musculis.

¶ Attractioni deseruiūt villi qui in longitudine protenduntur: expulsionī que in latitudine: et retentioni que ex trāuerso vadunt.

¶ Pōt namq; digerētis operatio ad id qđ digestū est in potētia sine occurſu peruenire. sentiēs hō id qđ sentitur non pōt sentire nisi obuiādo ei scz sensu tactus.

¶ Membra autē fortia superfluitates suas ad debilia sibi vicina expellūt: sicut cor ad ascellas: cerebrū post aurīculas: et epar ad inguina.

¶ De ossibus et iuncturis.

¶ Dia ossa corporis sustētaculū sunt et erectio.

¶ Concauitas hō ossiū minor est cum firmitudo maior est necessaria: et est maior cum plus necessaria est leuitas.

¶ De anathomia cranei.

¶ Figura rancz rotunda est maioris dimēſionis ea quā recte lineę cōprehendunt figure.

¶ Figura rotunda ppter impressiōes non patitur: quemadmodū angulos habentes patiuntur.

Prima fen primi canonis.

EDixit q̄ Galienus est summus medicorum.

EDe anathomia mandibularum et narium.

Elicet enim plurimum aeris qui attrahitur ad pulmonem: magna tamen eius pars ad cerebrum etiam tendit.

EDe anathomia dentium.

EDentes quidē sunt. xxxij. et quidā tamē postremos quattuor nō habēt: et sunt. xxvij.

Et cōsistentia quidē est circa. xxx. annos.

ENullū preterea ossiū vllō modo sentit preter dentes: et hoc etiam s̄m Galienum.

EDe iuuamento dorſi.

EDeus cuius nomen sit benedictum misericorditer egit faciens partem cerebri que est nucha ad inferiora corporis incedere: sicut cannales a fonte.

EDe iuuamento colli.

ECollum fuit creatū ppter tracheam arteriam.

EQuod em̄ defertur de fronte leuius esse oportet cū placuerit: vt motus sint s̄m sapientie ordinem.

ESpondiles colli septē sunt numero.

EDe anathomia spondilium.

ESpondiles pectoris sunt ille cum quibus coste iunguntur: et sunt vndecim habētes alas et vna que alas non habet.

EDe anathomia spondilium alcatin.

ESuper alcatin. i. in loco vbi sunt spondiles quinq; habētes alas: et sustinēt et deferūt os femoris: et sunt a quibus nerui pedis oriuntur.

EDe anathomia alhauin.

EOssa alhauini. i. loci qui est post illos spondiles sunt tria que magis ingeniose sunt coniuncta q̄ omnes spondiles.

EDe anathomia aloposos.

EAloposos. i. locus postremus pueniēs vsq; ad finē dorſi cōpositus est ex tribus spondilibus cartilagineis que non habent additamenta.

De anathomia costarum.

Coste sunt tutamentum eius quod instrumentis attractionis aeris et ex superioribus instrumentorum nutrimenti circundant.

CSeptem coste superiores create fuerunt continentes: ille vero que existunt in parte instrumentorum nutrimenti create fuerunt: sicut posterius minute. Et infra dicit. Et sunt quinque et sunt coste false.

De anathomia thoracis.

CThorax ex septem ossibus est compositus. Et infra. secundum numerum costarum que in eis iunguntur.

De anathomia furcule.

CFurcula est os positum super unamquamque duarum partium eius quod in thorace est supremum.

De anathomia digitorum.

CPugnum est arma dolorem faciens.

CPollux omnium digitorum iusticia existit.

De anathomia unguium.

CEt unguis creata fuit ex ossibus leuibus: ut sub eis flecteretur que ipsam percutiunt ne scinderetur.

CEt ungues create sunt semper crescentes: propterea quod sunt apte ut fricentur et radantur.

De anathomia ossis coxe.

COs coxe maius est quod in corpore existit: quia ipsum est deferens illud quod est supra ipsum: et mutat illud quod est sub ipso.

De anathomia ossis pedis.

CPes creatus fuit ut sit instrumentum fugiendi.

CPedis vero ossa sunt. xxvi.

COssa cum computata fuerint erunt ducenta et quadraginta octo preter sisamiam et preter os quod labde litere grece assimilatur.

De anathomia nervorum musculorum chordarum et ligamentorum.

CMotus voluntarius membri non completur nisi virtute a cerebro eis mediatis nervis adveniēte.

Prima fen primi canonis.

C Misericorditer egit deus: quia ex ossibus rem neruo simile extraxerit que conexio et ligamentum vocatur et ipsam neruo adiungit et ex eis recte faciendo quasi rem unam effecit.

C Membrum ex neruo et ligamento et eorum villis et carne implente et panniculo cooperiente compositum musculus est.

C Cum musculus colligitur: trahitur chorda ad membrum attrahendum: et cum dilatatur laxatur chorda et elongatur membrum.

C De anathomia musculorum oculi.

C Musculi oculum mouentes sunt sex.

C De anathomia musculorum palpebre.

C Voluntas enim dei fuit ut instrumenta quanto plus possibile fuerit sint pauciora cum non puerit impedimentum: quoniam in multiplicatioe eorum prouenit ex nocummentis illud quod est scitum.

C Factoris voluntas est ut operationes suis appropinquarent principis et causas ad suos eleuet fines temperatioe via et rectori semita.

C De anathomia musculorum mandibularum.

C Cerebrum est corpus in ultimo molle.

C Et due chorde nascentes ex istis duobus musculis procedunt ex medio eorum et non ex eorum extremitatibus propter firmitudinem.

C De anathomia musculorum capitis.

C Unde deus melior omnibus factoribus sit benedictus.

C De anathomia musculorum pedis.

C Omnes igitur corporis musculi sunt quingenti et xxxix.

C De sermone vniuersali nervorum.

C Nervorum quidem principium est cerebrum.

C Ex nervis quidem qui a cerebro egrediuntur non inuatur membra in sentiendo et mouendo: nisi capitis et faciei membra et viscerum interiorum. Alia vero membra hec inuameta non habent nisi ex nervis nuche.

C Plurimi namque nervorum qui sensum tribuunt ab

anteriori oriuntur cerebri parte q̄ est in essentia mollior: et plurimi eorū qui motum prebēt a postremo que est in essentia magis spissa.

¶ De anathomia nervorū a cerebro egrediētū.

¶ A cerebro. vii. nervorum paria oriuntur.

¶ Unaqueq; duarum pupillarū cum alter clauditur oculus in videndo fit fortior et clarior: et propter hoc foraminis vne dilatatio augmentatur cū alter clauditur oculus.

¶ De anathomia nervorū nuche colli.

¶ Nervi ex nucha nascētes qui per colli vadūt spondiles octo sunt paria.

¶ De forma arteriarum.

¶ Arteriarū aut origo est a sinistro vētriculo cordis: qm̄ dexter epati est ppinquior occupatus in attrahendo nutrimentum et exercendo ipsum.

¶ De anathomia arterie venalis.

¶ Transitus nutrimentivenalis est ad cor: et a corde vadit ad pulmonem.

¶ De anathomia adorti descendētis.

¶ Ponit q̄ in non natis. i. embzionibus aliqua vena manifeste apparet et in completis non.

¶ In mēbris autē manifestis arteria sub vena non pulsatili submergit vt sit magis cooperta et tecta: et sit vena nō pulsabilis sicut clypeus ei.

¶ De modo venarum nō pulsabilium.

¶ Omnū aut venarū quietarū origo est ab epate.

¶ De anathomia vene porte.

¶ Una pars vene ex sex ramis ad partem stomachi latam tendit ad ipsius superficiem manifestā nutriendum occultū nāq; stomachi. primum nutrimentū qd̄ est in ipso tangit et ex eo per tactū nutritur.

¶ De virtutib; fm sermonem vniuersalem.

¶ Virtutum et operationū adinuicē alie ex alijs cognoscuntur. Omnis em̄ virtus operationis existit inuicēq; aliqua operatio puenit nisi ex virtute.

Prima fen primi canonis.

CMedici inueniunt tractatus suos extractos et p^{ro}positionibus sufficiētibz et nō necessarijs in quibus nō assequuntur nisi id quod ex rebus apparet.

Virtus nutritiua est illa que nutriens in nutriti conuertit similitudinē: ideo vt per ipsum restauratiōem recuperet quod deperditum est vel dissolutum fuit.

Virtus crescitua est illa que in totius corpis dyamētris addit fm p^{ro}portionalitatē naturalem: quatenus ipsum ad augmenti finē producat per illud qd ipsum ex nutriente ingreditur.

Crescitua non erit nisi cum illud quod ingreditur plus fuerit eo quod dissoluitur.

Post etatez consistentie nullo modo est crescitua et si sit ibi impinguatio: quēadmodum ante consistentiam non est ibi ariditas: et si sit ibi macredo: lz illud longius existat: et a necessario magis exiens.

In vnoquoqz em̄ membro existit virtus fm ei⁹ cōplexionez que nutrimentum in eius conuertit similitudinē diuersa a virtute que nutrimentuz in similitudinē alterius permutat.

De virtutibus ministrantibus.

Expulsua expellit quod non est cōueniens: aut qd excedit mensuram: aut ad propria receptacula: aut a nobili ad ignobile: aut a duro ad laxum.

Ealiditatis seruitium oībz quattuor virtutibus pro certo est commune.

Frigiditati essentialiter inest vt omnibus sit virtutibus contraria: quoniā omniū virtutum operatiōes per motum existunt.

Frigiditas est paraliticuz faciens et mollificans et ab omnibus p^{ro}hibens operationibus.

Et frigus non intrat in seruitium harum virtutuz nisi per accidens.

Ponit q^{uo}d attractio sit a p^{ro}pria x^{te}ute attractiua: vt cū magnes attrahit ferrū aut a vacuo aut a calore.

¶ Quod enim ex rebus durum existit puerorum complexioni non est homogeneum. virtutes igitur digestiue eorum in eo non operantur: nec ipsum recipiunt retentive: sed cito ipsum expellunt expulsive. Iuuenum vero complexionibus congruum et ad eos nutriendos conveniens.

¶ De virtutibus animalibus. i. vitalibus.

¶ Quemadmodum ex humorum spissitudine secundum aliquam complexionem substantia generatur spissa que est membrum: ita ex humorum vaporibus et eorum subtilitate secundum aliquam complexionem substantia generatur subtilis que est spiritus.

¶ Licet virtutes animales alicuius membri destruantur: unum tamen membrum adhuc existit: nisi hec virtus scilicet vitalis in eo fuerit destructa.

¶ Membrum cui accidit mors est non habens sensum.

¶ Philosophici autem cum animam dicunt animam terrenam dicere volunt perfectionem corporis naturalis instrumentalis: et volunt dicere principium omnis virtutis ex qua met ipsi motus perveniunt et operationes diverse.

¶ De virtutibus animalibus comprehendentibus.

¶ Sensus communis est illa virtus que omnia sensu percepta recipit: et propter eorum formas patitur que in ipsa copulantur.

¶ Fantasia virtus est illa que eas custodit postquam coniunguntur et retinet eas post sensus absentiam: et recipiens alia est a custodiente: et eius sedes et operationis principium est anterior cerebri ventriculus.

¶ Ponit aliam virtutem que imaginativa vocatur cum imperavit ei virtus estimativa animalis: et ipsamet ad suam pervenerit operationem.

¶ Et si virtus rationalis ei imperaverit et reducerit eam ad id quod sibi predestinatur vocatur cogitativa.

¶ Ponit et ista est illa que se exercet in eis que in imaginatione recondita sunt exercitio componendi

Prima sen primi canonis.

et diuidendi et percipit formas: quemadmodum ad eam perueniunt a sensu et alias formas ab eis diuersas: sicut hominē qui in monte volat sinaragdino et eius sedes est in medio cerebri.

¶ Ponit qd hec virtus est instrumentum virtutis in aīali occulta comprehēsiua: et est estimatiua qua aīal iudicat qd lupus est inimicus et filius est dilectus.

¶ Et hoc iudiciū sūm modū existit nō rationalē. Amicitia enī et inimicitia non sunt sensu percepte: nec de eis iudicat nisi virtus alia. Et licet nō cōprehēsiō sit rationalis: est tñ aliqua cōprehēsiō rationalis: et homo plerūq; vtitur ea: sicut aīal nō rationale.

¶ Ponit qd hec scz estimatiua differt a cogitatiua vel imaginatiua: qm̄ illius operationes nullū sequit iudiciū: sed istius operationes nō solū iudiciū: sed et iudicia. Illius enim operationes sunt in sensu et perceptis cōpositionē facere in sensu perceptis iudicare intentiones extra sensum.

¶ Quemadmodū in aīali sensus scz cōis est iudicās de formis sensu perceptis: similiter estimatiua est iudicās de intentionibus illaz formarū que ad estimationē perueniūt et nō ad sensum.

¶ De noībus nō disputemus: sed intētiōes et differētiās intelligere debemus.

¶ Et medico quidem non est curandum: vt hanc virtutem sciat.

¶ Medicus enim nō curat nisi de virtutibus ex quibus cum in suis impedimentis acciderit lesio: proueniet egritudo.

¶ Virtus autem conseruatiua et memorialis est thesaurus eius quod prouenit ad estimatiuā intentionibus in perceptis sensu extra formas eorum sensu perceptas: sicut fantasia est thesaurus eius quod peruenit ad sensum ex formis sensu perceptis: et eius locus est posterior cerebri ventriculus.

¶ Virtus nō cōprehēsiua que est vna de virtutibus

anime comprehensiuus est humana rationalis.

¶ Donit q̄ medici hanc virtutē nō considerauerunt ppter causam dictam: eorum em̄ consideratio nō est nisi in operibus trium virtutum: scilicet sensus cōmunis vel fantastice imaginatiue vel cogitatiue ⁊ conseruatiue vel memoratiue et immediate habentium ppiū organum ⁊ instrumentum.

¶ De virtutibus aīalibus motiuis.

¶ In vnoquoq; igitur musculo est alia natura scilicet virtutis motiue: ⁊ est sequens iudiciū estimatiue a qua puenit cōmunis sensus.

¶ De operationibus.

¶ Cum desiderium non recte procedit duriter prouenit operatio trāsglutiēdi illud quod nō desiderat. Et caliditatis quidē qualitas ⁊ necessitas vacui non attrahunt in primis nisi illud quod est subtile ⁊ postea quod est spissum.

¶ Fen secunda. De doctrina cause egritudinis ⁊ accidentis.

¶ Causa in libris medicorū est id quod primo est ⁊ ex quo prouenit inuentio alicuius dispositionis in corpore humano: aut eius fixationis.

¶ Egritudo est dispositio non naturalis in corpore humano ex qua in operatione essentialiter puenit nocumentū puentu primo: ⁊ est vt complexio non naturalis: aut compositio nō naturalis: aut natura cōmunis.

¶ Accidens est res que hanc sequitur dispositionem que est nō naturalis: siue sit naturali contraria: sicut dolor in colica: siue nō sit contraria: sicut rubedo multa maxille in peripneumonia.

¶ Colica aliquādo fit alterius causa: vt sincopis aut paralisis aut epilepsie.

¶ De diuisionibus dispositionum corporis humani.

Secunda fen primi canonis.

Sanitas est dispositio per quam corpus hominis in sua complexione et compositione tale existit: ut ex eo operationes sue oēs pueniant in cclumes.

Egritudo est dispositio in corpore hominis huic contraria.

Ponit q corpora senū cōualescentiū et puerorū nō sunt sana in ultimo: nec egra in ultimo.

Membra autem officialia sunt operationum instrumenta.

De egritudinibus compositionis.

Ad ultimū quidē egritudinū tria sunt genera.

Compositionis egritudines quattuor comprehenduntur generibus: scilicet egritudines creature quantitatis: numeri: et situs.

Accidit cuidam hominī qui vocabatur Nichomachus q omnia eius mēbra adeo creuerunt q se mouere non poterat. In glo. Quem Asclepides medicauit et sanauit eum.

De egritudinibus solutionis continuatis.

Ponit q solutio continuitatis in cute vocatur excoziatio vel scarificatio: et si est in carne ppinqua ei in qua nondum factum est pus vocatur plaga: sed cū pus fit ibi vocatur vlcus.

Non omne membrū in partes separationem tolerat. Cor em̄ non tolerat q: prius accidit mors.

Et solutio quidem continuitatis et vlceratio et his similia cum in membro fuerint bone complexionis cito sanantur: et cū in mēbro fuerint male complexionis longo resistunt tempore.

De egritudinibus compositis.

Per egritudines compositas non quassibet coniunctas egritudines intelligimus: sed egritudines ex quibus oibus cū coniungentur puenit in eis res que est vna egritudo: et hec quidem est sicut apostema.

In apostemate quidem omniū egritudinum gene

ra reperiuntur.

¶ Nullus nāq; accidit apostema nisi ex cōpositionis malitia cum materia.

¶ Nullum enim fit apostema nisi proculdubio continuitas solvatur.

¶ Ponit q; mulieribus accidit cum pariunt vt naturaliter euacuentur humores boni.

¶ Materie hō vnde fiunt apostemata sunt. vj. s. hu. quattuor ⁊ aquositas ⁊ ventus.

¶ Declinat enim apostematum esse maxime calidorum aut ad resolutionem: aut ad puris collectionem: aut ad conuertendum in duritiem.

¶ Aquosa autem apostemata sunt sicut ydropisis et rames aquosa. Et ventosa apostemata vt cacesia et inflatio.

¶ Amplius botoz sunt fm numerum apostematum.

¶ De rebus q; cū egritudinibus numerantur ⁊ sunt egritudines.

¶ Ponit q; res que in decoratione ingrediunt extra egritudines existunt: ⁊ tamē cū eis numerant: quarū alie consistunt in pilis: alie in colore: alie in odore: et alie in figura post colorem sicut macies.

¶ De horis egritudinum.

¶ Egritudinū plurime quattuor habēt horas. s. horā principij ⁊ horā augmētis ⁊ horā status ⁊ declinatiōis que hō extra istas sunt de horis sunt sanitatis.

¶ Hora principij est tempus in quo egritudo apparet ⁊ eius simulantur dispositiones ⁊ neq; apparet in ea augmentum eius.

¶ Hora augmēti est tps in quo egritudinis manifestatur constrictio. i. grauame omni hora post horam.

¶ Hora status est hora in qua egritudo i oibus suis partibus fm vnā manet dispositionem.

¶ Hora declinationis est tempus in quo eius apparet diminutio: ⁊ quanto plus procedit eius minoratio magis est manifesta,

Secunda fen primi canonis

Hec quidē hōre qñq; attendunt a principio ad finē ⁊ vocātur hōre vniuersales: ⁊ qñq; cōsiderant fm vnūquēq; paroxisimū ⁊ vocantur particulares.

De sermone cōplendo dispositionum egritudinum.

Ponit de mente *Gali.* q; quedā egritudines sunt manifeste sicut que sensu apparent: quedā sunt occulte s; facile cognoscibiles sicut egritudines stomachi ⁊ pulmonis: quedā difficile cognoscūtur sicut egritudines epatis ⁊ cānaliū pulmonis: qdā nō sunt cōprehense nisi cū estimatione: vt egritudines que vñs accidunt vrine.

Dinne em̄ mēbrum quod alteri associat⁹ et proprie cum vnū eorū alteri vicinū debile fuerit locū sui recipit superfluitates sicut a selle cordis.

Ponit q; cū societas membrorū puenit ad malitiā q; ex tali egritudine perueniūt patientes ad durabilitatē ⁊ circuitum: vt cū egrotat cerebrū associatur ei stomachus.

Corporū ordines inter sanitatem ⁊ egritudinem sunt sex. s. corpus quod est in vltimo sanitatis: ⁊ corpus quod est sanū nō in vltimo: et corpus quod neq; est sanū nec egrum sicut dicūt: ⁊ corpus egrotatiuum quod egritudinem cito recipit: ⁊ corpus egrī qui paruum habet egritudinem: ⁊ corpus egrī qui multam habet egritudinem.

Sanatiua egritudo est que non prohibet quin mēdicetur vt debet: non sanatiua est ecōuerso. Una egritudo est aliquando alterius egritudinis medicamentum sicut ex quartana aliquā sanatur epilepsia podagra varices ⁊ articuloꝝ doloꝝes.

Anī venarū apertio omnibus confert melācholicis egritudinibus ⁊ dolori scieremū ⁊ matricis.

Quedā egritudines de vno ad aliū transcunt: sicut lepra scabies variola febris pestilētiālis ⁊ apostemata putrida: ⁊ maxime cū domus stricte fuerint oblat⁹

mia congelatio dentiū ex imaginatione ptifis ⁊ albaras. Quedaz egritudines in semine hereditatur sicut albaras alba tynia naturalis podagra ptifis ⁊ lepra. **C**Debes autē scire qd membroruū debilitas cōplexionis sequit malitiā ⁊ solutionē fabricationis.

CVerbum vniuersale de causis.

CCause dispositionum corporu sunt tres. s. primitiue antecedentes ⁊ coniuncte.

CCause antecedētes sunt cause corporales. s. humores aut cōplexionales aut compositionales ex quibus aduenit dispositio nō primo aduentu sed aliquo mediante.

CCause cōiūcte sunt cause corpales ex qbus dispositiones pueniūt aduentu primo. s. absq medio.

CCause primitiue sunt cause nō corporales ex qbus pueniūt dispositiones aduētū primo ⁊ nō primo.

COmnes cause aut sunt fm essentiam sicut piper cū calefacit. Aut sunt cause fm accidēs sicut aq frigida.

CPonit qd ad actionem tria sunt necessaria. s. fortitudo agentis: preparatio patientis: et tempus.

CDe affectione aeris qui circūdat corpora.

CAer est elementum nostrorum corporum ⁊ spirituum: et preter hoc quod est elementum nostroru corporum et spirituum est etiam emanatio nostris adueniens spiritibus ⁊ est causa meliorationis eorum: non tantum sicut elementum sed etiam sicut faciens scilicet temperans.

CEt aer quidē diu est tēperatus ⁊ clarus nec substantia extranea complexionī spiritus cōtraria admiscetur ei est sanitatem efficiens et ipsam conseruans: et cum mutatur contrarium operatur.

CAeri accidunt mutationes naturales ⁊ non naturales ⁊ cursum egrediētes naturalem ei contrarie.

CDe naturis temporum.

CQuattuor nāq tempora fm astrologos sunt mutationes solis in vnaquaq quarta circuli signoz a puncto iij

Secunda fen primi canonis.

eto incipientes vernali.

¶ Scdm medicos ver in terris temperatis est tempus in quo non tñ sunt necessarie res calefacientes ppter frigus vt inde sit multū curandū: nec euētatio propter calorem: et in ipso quidem est principium frōdendi arbores.

¶ Unūquodq; duorū tēporū. s. veris et autūni est magis breue fm medicos q̄ estatis et hyemis.

¶ Et videtur q̄ ver sit tps florū et initij pomorū. Et autūnus tēpus mutationis coloris foliorū et principij casus eorum. et quod est pter istud est hyems et estas.

¶ Et videtur q̄ veris cōplexio sit temperata: nec est sicut quidā estimāt calida et humida.

¶ In estate lumē existit magis splendēduz: licet spaciū quod est a nostro loco ad locum solis est longi⁹ cum circa suū existit augem.

¶ Cū tu calefeceris aquā et volueris ipsam coagulare citius congelabitur q̄ frigida.

¶ Corpora nō tantū sentiūt ex frigiditate veris quā tū autūni: eo q̄ invere sunt exeunta a frigiditate ad caliditatem consueta in frigore et in autūno sunt ad hec contraria.

¶ Donit in hoc caplo magnum pcessum qnō ver sit tēperatū in qualitatibus suis et autumnus non.

¶ De iudicijs tēporū et eorū mutationibus.

¶ Omne tempus qd cōplexionē habet sanā pportio nale est ei cōueniēs: sed qui malitiam cōplexionis hz proportionale diuersificatur ab eo.

¶ Et complexionib⁹ aeris dignior vt cōuertatur ad putrefactionē est calidi et humidī aeris cōplexio.

¶ Plurimum accidunt aeris mutationes in locis diuersorum situum et in profunditatibus vallium: s; in collibus et in altis paucē proprie existunt.

¶ Annus pterea in quo oīa ei⁹ tpa fm vnā eueniunt qualitatē est malus. Et infra. Unū nāq; tps multū cō mouet egritudinem sibi proportionalem quantoma

gis totus annus.

¶ Et si ver pluuiosum fuerit ⁊ estas nō absq pluuiā fuerit istud est qđ sanius esse potest.

¶ De aere bono.

¶ Cum in aere acciderit putredo cōis discoopertus erit tunc ipsam recipiens qđ cōstrictus ⁊ occultatus. Aliter nō discoopertus melior existit.

¶ Ex dispositionibus quidem temporū sanior est vt existant fm suam naturam: quoniam eorum mutatio nes afferunt egritudines.

¶ De mutatione qualitatum aeris.

¶ Aer calidus dissoluit ⁊ larat. Et infra. Multū effi cit sudorē ⁊ minuit vrinā digestionē debilitat ⁊ sitim facit. Frigidus nō cōstringit ⁊ reliqua facit ōia.

¶ Aer nō humidus cutē lenit ⁊ corpus humectat. Et ficcus exiccat cutem ⁊ denigrat corpus.

¶ Aer turbatus tristificat aīam et cōmīscet hūores.

¶ Omne tempus quod prouenit fm qđ debet iudicia habet propria.

¶ In vere quoq egritudines cōmouentur cronice. facit enim humores quietos currere et eliquat eos. Ideoq melancholiā patientibus melancholia com mouetur.

¶ Aer efficit vt ille in quo multitudo exuberat humo rum in hyeme ppter ipsius gulositatē ⁊ exercitiū pau citatem egritudinibus sit aptus qui ex illis cōmouen tur materis.

¶ Nulla res est que ita tueatur ab egritudinibus ve ris: sicut flobothomia ⁊ diminutio comedēdi ⁊ augmē tū bibēdi ⁊ debilitatio potus inebriātis. i. ipsius tem peramentū. i. comestio. Senibus nocet hyems.

¶ Ponit qđ estas abbreviat tēpora egritudinū si vir tus egrī fortis fuerit: si nō debilis fuerit calor aeris ei addet debilitatem ⁊ morietur eger.

¶ Cumq estas fuerit meridionalis multiplicabūtur in ea mortalitates ⁊ egritudines variole ⁊ morbili.

b tñj

Secunda fen primi canonis.

Estas adurit humores et autumnus facit ex eis cinerem.

Amplius autumnus est sicut nutritor reliquarum egritudinum estatis: et melior est magis humidus et plus uiosus: et deterior est ille qui est ficcus.

De iudicijs et dispositionibus anni.

Hyems que est frigida et pluuiosa ardorem efficit vrine.

Amplius mortalitas corrumpit arbores et vegetabilia: ideoque corrumpuntur ex animalibus que ea comedunt: et ideo homines qui eis vescuntur corrumpuntur.

De impressionibus aeris cursui naturali contrarijs.

Ponit quod aer qui nos circumdat non est aer purus et mundus: quia ei non accideret putrefactio in substantia eius: sed est corpus in substantia sua commixtum quod est aer: sicut dicimus quod aqua maris et lacuum est aqua: et sicut aque potest accidere putrefactio sic et aeris: et maxime accidit ei in postremo estatis et autumno.

Cum aer putrescit incipit humores putrefacere qui eum circumdant: quoniam ad ipsos propinquius accidit quam ad alios.

Ad ultimum aer frigidus sanis magis est conueniens quam aer multe caliditatis.

De locis habitabilibus calidis.

Illis qui in terra nigrorum habitant: scilicet in ethiopia aduenit senium in annis. xxx. et eorum corda sunt timida: sed corpora magis leuia.

De locis altis.

In locis altis morantes sunt sani et fortes et labores multum patientes et viuunt diu.

De locis petrosis et discoopertis.

Sunt malorum morum inobediētes et est in eis belloz fortitudo et solertia in artibus et acuitas.

De his que pueniunt a motu et quiete.

Et cum quisque motum multum existit in frigidat: propter

ea q̄ vehementer calozē resoluit naturalem ⁊ etiam ericcat.

Cuius nō semper est infrigidans ppter priuationē viuificationis caloris ⁊ cōstrictionē que est suffocans ⁊ humectat propter defectum resolutionis suā perfluitatum.

CDe his que pueniūt ex somno ⁊ vigilijs.

CSomnus quieti vehementer similis existit ⁊ vigilie valde sunt motui similes.

CSomnus oēs operationes naturales fortes efficit. Et infra. Lassitudinis modos omnes remonet ⁊ fortes retinet euacuationes.

CQui autem insomno multū sudat nullā habēs causam nutrimento plenius existit: q̄ ip̄e tolerare nequit.

CEū vigilie sunt multe cōplexionē corrūpūt cerebri aliquo siccitatis modo ⁊ debilitent ip̄m ⁊ permiscunt rationē: ⁊ adurūt humores ⁊ egritudines faciunt acutas. Somnus nō multus contrarium facit.

CEt insomnietas quidem inter vigiliam ⁊ somnū est mala in omnibus dispositionibus.

CIn somno oibus mēbris tanta necessaria sunt operimēta q̄ta in vigilijs nō sunt necessaria.

CDe his qui pueniūt ex motu animali.

COia aīe accidētia sequētur aut eis associantur motiones spūs aut exterius aut interius.

CDonit q̄ si motus spiritū fiat subito ad exteriora fit ira: ⁊ cū fiunt paulatim fit delicia ⁊ gaudium. Si nō motus fit subito ad interiora fit timor: ⁊ si paulatim fit tristitia.

CIn verecundia fit prius cōstrictio ad interiora: de inde redit ratio ⁊ consilium ⁊ egreditur exterius ⁊ rubificat colorem.

CDonit q̄ imaginationes animales aliquando imprimunt res naturales sicut accidit vt fetus assimiletur ei cuius forma imaginata fuit ⁊ aliquādo cōgelatio dentiū accidit cum aliis acredine comedit: ⁊ has

Secunda fen primi canonis.

res non credunt nisi qui sapientiam diligunt.

¶ De his que comeduntur et bibuntur.

¶ Quod comeditur et bibitur in corpore humano tribus operatur modis: aut sui qualitate: aut sui materia: aut tota sui substantia.

¶ Sui qualitate agens est illud quod calefieri solet cum est in corpore hominis aut infrigidari et calefacit caliditate sui et infrigidat sui frigiditate: ita quod non ei assimilatur.

¶ Et sui quidem operans materia est illud quod a sui convertitur natura et recipit formam alicuius divisionis membrorum humanorum.

¶ Sui vero substantia operans est forma sui specifica agens que est illa que ipsum est id quod est et non qualitate sui preter quod corpus simile fiat: aut fiat simile corpori. Et infra. Ista forma acquisita est post complexionem et addita super illud quod habent simplicia. Et infra. Et est verbigratia color vel odor vel anima vel alia forma de non perceptis sensu.

¶ Nec forma specifica quicquid est conveniens sicut peonie operatio que destruit melancholiam: quicquid non conveniens sicut operatio napelli que hominem corrumpit substantiam.

¶ Ponit multos modos rerum talium in potentia. et tu vide.

¶ Ponit pulchrum processum de his que mutabuntur a corde et mutant corpus et de aliis combinationibus. et tu vide: quia non sunt in forma allegabili.

¶ Totum vero illud quod nutrit in fine rei naturalis mutatione corpus mutat et est calefacere: quoniam cum in sanguinem convertitur proculdubio in calefaciendo augmentum prebet: ita ut lactuce et cucurbitae taliter calefiat qualiter istud calefacere existit.

¶ Aliqua materia primo mutatur in caliditate et calefacit: sicut allia. et alia est que mutatur primo in frigiditate et infrigidat: sicut lactuce.

¶ Vinum ovorum vitelli et aqua carnis propinquiora sunt

Secunda fen primi canonis. Fo. xiiij.

substantie sanguinis: longinqua non sicut panis et caro.

Augmentum in quantitate ex nutriente semper est infirmitas nisi perveniat ex eo putredo et calefactio.

Donat multas diversitates in cibis ex parte subtilitatis nutrimenti multitudinis et bonitatis eiusdem.

De dispositionibus aquarum.

Aqua unum existit elementorum que sola inter omnia elementa habet proprium ut in eo quod comeditur et bibitur ingrediatur: non ut nutriat sed quia nutrimentum penetrare facit et eius rectificat.

Corpus simplex non convertitur ad formam sanguineam recipiendam neque formam membri humani nisi componatur.

Aque non que sunt alius meliores sunt aque fontium: neque tamen omnium sed fontium terre libere.

Illa tamen aqua que est fontis terre libere melior est petrosa.

Omnis aqua currens soli et ventis discooperta ex eo quod currere nobilitatem acquirit.

Aqua que super lutum non fetidum liberum currit melior est ea que super petras fluit: lutum enim mudat aquam et auferit ab ea res extraneas et colat ipsam.

Illa aqua que a locis descendit altis cum aliis bonitatibus est melior.

Donat multas condiciones bonitatis aquarum. et tu vide.

Aqua que est levior in plurimis dispositionum est melior.

Subdinatio et distillatio aquas malas rectificat.

Aqua cocta sicut testificati sunt sapientes minoris est inflationis et velocioris descensionis.

In aquis autem malis si quotidie eas de uno vase in aliud mutares quotidie manifestam videres descensionem.

Ex aquis non laudabilibus sunt aque pluvie: et precipue ille que in estate eveniunt et ex nubibus cum quibus adsunt tonitrua. Et infra. Sed tamen aque

Secunda fen primi canonis

pluuialis cito euenit putredo licz fit melior causa putrescendi humores: et impedit pectus et vocem.

¶ Quid si aqua pluuie ebullierit ei? receptio putrefactionis minuetur: et tunc acetosa comedere confert.

¶ Puteorum non aque et aqueductuum sunt male comparatione aquarum fontium: quia sunt ingenio et arte terrestreitate longo recipientes tempore.

¶ Ponit quod aque quibus via ex plumbo facte fuerunt frequenter ad dissinteriam ducunt.

¶ Vanatio aque putei renouatur propter illud quod de ipsa extrahitur.

¶ Ponit quod aque stantes lacunales precipue discolorate sunt male: et quod ex eis diuerse egritudines adueniunt et in diuersis membris et in diuersis etatibus. et tu vide.

¶ Ponit multas varietates aquarum ex metallis ex niue et glacie ex salis aquis ex caliditate et frigiditate actuali et tepiditate. et tu vide.

¶ Et ferree quidem aque splenem resoluunt et non coisere valentes adiuvant.

¶ De his que proueniunt ex retentione et euacuatione.

¶ Ponit multas causas retentionis eius quod euacuari debet. et tu vide.

¶ Cumque retentio eius quod euacuari debet acciderit proueniunt inde egritudines.

¶ Ponit multas causas euacuationis eius quod retineri debet. et tu vide.

¶ Cumque euacuatio eius quod retineri debet acciderit prouenit propter ipsum complexionis frigiditas propter euacuatione materie ex qua calor nutrit innatus.

¶ Frigiditas sequitur omnem superflua euacuationem: et siccitas in substantia membrorum: licet alicui ipsorum calor acciderit extraneus: et humiditas non bona.

¶ Retentio non et euacuatio que sunt equeles et in hora qua est necesse conferentes sunt: et vitam conseruantes

sana m.

¶ De causis vero non necessarijs et non impediētibz.

¶ Cēpa cum exterius in modum emplastri ponit vulnerat: sed interius recepta non vulnerat.

¶ Cerusa cum bibitur vehementer mutat: sed cum extra fit epithima nihil ex hoc operatur.

¶ Ponit causas quare cepa et cerusa predicta predicto modo operentur. et tu vide.

¶ De his que proueniunt a balneatione et fricatione ad solem.

¶ Debes autē scire quod opatio naturalis balnei est calefacere suo aere et humectare sui aqua.

¶ Ponit quod diu morari in balneo exiccat: et parū morari humectat.

¶ Ponit quod cum ingrediuntur balneum ieiunij et vacui exiccat et macrescere facit et debilitat. post saturitatem vero impinguat: sed opillationes facit.

¶ Ponit pulchram doctrinam de balneatione ethiopi. et tu vide.

¶ Ponit iuuamēta et nocumēta que sequuntur ex diuersitate balneorum secundum quod sunt aque sulphuree et nitrose marine cineritice saline ericee aluminoſe et hūmōi.

¶ De his que proueniunt ex usu solis.

¶ Ponit multa iuuamēta et nocumēta que proueniunt ex usu solis et sepeliri in arena.

¶ In sole autem in vno loco morari est deterius in adurendo cutem quam in ipso ambulare et est plus prohibens resolutionem.

¶ Ponit post hunc locum predictum multa capitula: sed quia in his non repperi dicta multū allegabilia: ideo pertrāsiui sicco pede.

¶ De causis apostematum.

¶ In dente quoque plerūque fit apostema: quoniam nutrimenti recipit augmentum et infusionem et putrefactionem: ergo recipit apostema.

Secunda sen primi canonis.

¶ De causis doloris absolute.

¶ Dolor est sensibilitas rei contrarie.

¶ Omnes $\dot{\text{no}}$ doloris cause duobus comprehenduntur generibus: scilicet in malitia cōplexionis diuersa se et genere solutionis continuitatis.

¶ Quoniam dolere non est nisi cōtrarie rei contrarietatem sentire.

¶ Malitia em̄ cōplexionis mansue nullo modo efficit dolorem nec sentitur. Et infra. Oportet em̄ vt sentiens ab illo quod sentitur patiatur.

¶ Ethica nō tantū sentit inflāmationes q̄tū habēs effimeram aut tertianam: licet ethice calor calore tertiane sit maior.

¶ Complexio mala non diuersa non fit mansua in membro nisi ordinatim.

¶ Calidum essentialiter frigidum essentialiter et sic cum accidentaliter faciunt dolorem: et humidum $\dot{\text{no}}$ nullo modo dolorem facit.

¶ Ponit opinionem Galie: allegādo opinionis sue rationē. s. q̄ dolor nō fiat nisi a solutiōe cōtinuitatis.

¶ Tertia autem dictio in hoc est vt complexionis mutatio ponatur genus ex quo dolor essentialiter prouenit: licet cum eo continuitatis solutio contingat: huius tamen declaratio in medicina non continetur: sed in sapientia naturali.

¶ Amplius dolor est pculdubio cōtrariū subito impressionē sentire: vñ ipe est cōtrari⁹ et dolorē faciēs.

¶ De causis cuiuslibet doloris.

¶ Mutatio complexionis subito causa existit doloris quēadmodum solutio continuitatis.

¶ Causa $\dot{\text{no}}$ doloris pulsanti est apostema calidum et non frigidum. frigidum enim quocunq̄ modo fuerit siue durum siue molle dolorem non efficit: nisi in calidum prius conuertatur.

¶ De causis sedandi dolorem.

¶ Ponit tres modos sedandi dolorē. s. aut auferēdo

causam aut faciēdo somnū aut mēbrū stupefaciēdo.
¶ Sedans tamen certum est primum.

¶ De eo quod prouenit ex dolore.

¶ Dolor virtutem dissoluit ⁊ membra a suis proprijs operationibus prohibet.

¶ Dolor in primis calefacit mēbrū postea infrigidat ppter illud quod resoluit de spiritu ⁊ vita.

¶ De causis delitiarum.

¶ Delitiarū cause duo sunt genera. Unū qđ cōplexiōnē naturalē subito reducit ad hoc vt ipa sentiat. Alterū qđ naturalē cōtinuitatē subito reducit.

¶ Nulla cūres que nō subito venit sentitur: nec delitie ex ea habentur.

¶ Est namq delitia sentire conueniēs.

¶ Ponit q qz sensus tactus est spissior ⁊ magis retinens illud qđ recipit: ideo eius sentire cōueniens est maioris delitie ⁊ econuerso maioris doloris q̄ illud quod alijs virtutibus existit proprium.

¶ De causis debilitatis membrorum.

¶ Causa debilitatis aut erit veniēs super corpus mēbrū: aut super spm̄ qui est virtutis latoz qui in mēbro ministrat: aut super ipsam virtutem.

¶ Dolores spm̄ resoluit: licz etiā cōplexiōnē pmutēt.

¶ Ponit q raritas texture est maxima causa debilitatis virtutis.

¶ Omnes operationes naturales ⁊ volūtarie per villos ⁊ ipsoz cōplexiōnē complentur.

¶ Ponit q nulla causa debilitatis est similis fetozi ⁊ precipue aque ⁊ venenosaz virtutū expansio in aere aut in corpore.

¶ Hoc cerebrū ppiū si alt⁹ nō eēt res pueniret quā tolerare nō posset: neq eius xtus cū ipo remaneret.

¶ De accidentibus ⁊ significationibus.

¶ Ponit de mēte Galie. q significationes que significant rem presentem soli cōferūt infirmo ⁊ que rem preteritā soli medico: quoniā declarāt ipsum in arte

Secunda fen primi canonis.

excellentem aut futuram et utriusque conferunt.

¶ Omne enim membrum cuius operatio completur est sanum.

¶ Ponit multas et varias differentias in accidentibus et significationibus. et tu vide.

¶ Oportet illum qui egritudines vult cognoscere occultas ut ante anathomie noticiam adeptus sit ad hoc ut per eam scientia substantie cuiusque membri ei acquiratur.

¶ Eundem operatio non secundum naturalem processerit cursum que est ei significatur quod virtuti accidit nocumentum et virtutis nocumentum egritudinem sequitur que est in membro in quo est virtus.

¶ De differentia inter egritudines proprias et associatas.

¶ Capitis enim secundum plurimum suarum dispositionum sunt egritudines per societatem stomachi: sed illud convertere est perparum.

¶ De signis complexionum.

¶ Eorum autem plurimi qui frigide existunt complexionis corpora mollia sunt: licet sint macra: quoniam crassitas multa consistit in eis.

¶ Pinguedo enim et adeps semper significant frigiditatem et est cum eis laxitas. Et infra. Ipsorum diminutio semper caliditatem significat.

¶ Multitudo capillorum caliditatem significat: et grossities multam fumositatem: et contraria e contrario.

¶ Pili preterea in puero multi significant quod ipse complexio cum crescit ad melancholiam convertetur: et in senes significat quod in presenti est melancholicus.

¶ Membrum enim cum cito calet absque difficultate est calide complexionis: quoniam conversio in genere proportionali est facilior conversione ad contrarium: et si cito infrigidatur res erit e contrario.

¶ Calor namque innatus virtutum omnium est instrumentum quo caloris evenientis expellit nocumentum.

Calor namque innatus est ille qui humores naturales tuetur ne eis caliditates extranee dominentur. nam cum est fortis potest natura in humoribus ministrare secundum modum maturandi et digerendi et custodire eos secundum sanitatem.

Calor igitur innatus virtutum omnium est instrumentum: sed frigiditas est eis inconueniens et non potest nisi accidentaliter.

Corpus est instrumentum anime.

Cum enim operationes secundum naturalem cursum procedunt plene et perfecte significant complexionis equalitatem.

Plures naturalium operationum deficiunt propter caliditatem et augentur propter frigiditatem: sicut somnus.

Somni namque necessitas in vita et sanitate non est necessitas absoluta: immo propterea ut spiritus ab impediens separaretur.

Somni igitur necessitas non est nisi ex parte alicuius impotentie: et est exitus a necessitate naturali.

De signis ventositates significantibus.

Et tamen cum in ossibus fiunt ventositates que ossa ruptendo frangunt non erit dolor nisi sequens puncturam qua os fractum illud quod est coram ipso frangit.

De signis apostema declarantibus.

Frigidum autem apostema scilicet intrinsecum dolor proculdubio non comitatur: cuius vniuersalia signa demonstrare est difficile: que si facilia facta fuerint necessario erunt rediosa.

Sermo vniuersalis de pulsu.

Pulsus est motus receptaculorum spiritus ex dyastole et systole compositus ad regendum spiritum per aerem attractum.

Quisque pulsus compositus est ex duobus motibus et duabus quietibus. Et infra. Necesse non est ut inter omnes duos contrarios motus quies interueniat.

Galenus quoque dixit. Longo tempore non fui solitus ex depressione pulsus: postea non quieui tangendo

c

Secunda fen primi canonis.

donec ex ea aliquid percepi et postea illud compleui.
nam por te pulsus mihi postea aperte fuerunt: qui nō
ita studuerit vt ego percipiet illud quod ego consecutus fui.

CLicet ita sit: vt dicit Galie. in plurimis tamen dispositionū depressio nō est sensu percepta.

COporet vt sit experimentū de pulsu temperati nobilis: ita vt alius ei comparatur.

CDebes scire q in pulsu reperitur natura musice.

CEt ego quidem miroz quomodo pportiones iste discerni possunt per tactū: dico tamē q ei est facile qui in gradu tangendi consuevit.

CEt pondus quidem est illud in quo pportiones musice cadunt.

CDe causis specierum pulsus.

CContentiue cause pulsus sunt tres: scilicet virtus vitalis que est in corde mouens pulsum. secūda est instrumentum scilicet vena pulsatilis. tertia est necessitas extinguendi.

CDe causis contentiuis solūmodo.

CPonit res valde pulchras de causis predictor pulsum penes diuersitatē causaz contentiuaz pulsus: quaz narratio valde diffusa foret. quare tu vide.

CDe pulsu complexionum.

CNeq existimes q si calor innatus fortis fuerit q tūcunq sit minuat ex virtute: immo ex eo puenit in substantia spūs fortitudo et in aīa audacia.

CCalor nō complexionis malitiam sequens quāto plus augmentatus fuerit: tanto plus in virtute debilitatem augmentabit.

CEt debilitas quidem quā mala complexio frigida hereditare facit maior est ea quā mala complexio calida facit hereditare: quoniam caliditas calori innato magis est conueniens.

CPonit q accidit vni homini vt vnū latus eius sit calidum: et pulsus in eo erit pulsus calide complexionis.

Secunda fen primi canonis. Fo. xviij.

nis et alterum latus frigidum: et erit pulsus frigide complexionis. unde scitur quod pulsus non est secundum modum cordis: sed secundum modum arterie.

¶ De pulsu temporum.

¶ Complexio enim diuersa semper deterius efficit nocuumentum quam similis et equalis licet sit mala.

¶ Autūnus est tempus nature vite contrarium.

¶ De pulsu ex cibo et potu.

¶ Exterius corpori aduenientia et ipsum ingredientia pulsus dispositionem mutant qualitate sui et quantitate.

¶ Ex omni grauitate puenit in pulsu diuersitas.

¶ Ponit quod nulla ex alijs rebus penetrat ad membra citius cum eius compleat calefactio quam vinum: et quod tunc eius impedimentum est magnū: quia facit deficere naturam et eius virtutem extinguit ante quam ad partitionem et distributionem et resolutionem perueniat.

¶ Vinum sua essentia fortes efficit sanos: quia velociter prebet augmentum in substantia spiritus.

¶ Galienus dixit quod succus granati calefactos semper fortes efficit: et ydromel infrigidatos semper reddit vigorosos.

¶ De pulsu somni et vigilie.

¶ Cumque bene consideraueris non inuenies aliquid quod calorem vehementius intradat quam labor et motus.

¶ De vrina sermone vniuersali.

¶ Dixerunt quidam quod vrina non est post sex horas consideranda: quoniam ipsius significatio mutat: quous ego dicam quod nec post horam unam.

¶ Observandum est ne sole eam tangat nec ventus.

¶ Amplius vrine puerorum significatio est parua: et precipue infantium.

¶ Scias quod vrina quanto plus eam tibi approximas tanto magis spissitudo augmentatur: et quanto plus elongas augmentatur in ea claritas: et per hoc differt ab omnibus falsitatibus etc.

¶ Prima significatio quam vrina habet est de dispositiōe

c ij

Secunda fen primi canonis.

epatis ⁊ viarum aquositate ⁊ venarum ⁊ eis mediā
tibus alias demonstrat egritudines.

E Genus tact⁹ et genus saporis proſcimus a signi-
ficationibus vrine.

In ictrica cum vrina alba fuerit aut pauce rubedi-
nis ictrica in sua dispositione manēte timetur ex ea
ydropisis.

Urina viridis in pueris spasimum significat.

Ad summū vrina nigra significat aut vehemēs in-
cēdium: aut forte frigus: aut mortem: aut caloris na-
turalis superationem: aut crisin.

Cum in vrina fortis odor fuerit significat calidita-
tem: ⁊ cum in ea fuerit odoris priuatio: aut ei⁹ debili-
tas significat frigiditatem.

Ad summū vrina nigra in principio febrū est pni-
ciosa: ⁊ si in fine quādo cum ea nō fuerit alienatio
nec significauerit crisin.

Translucencia nāq; pro certo non est nisi omnium
colorum priuatio.

Alum igitur fm intentionem translucencia signi-
ficat frigiditatem omnino: ⁊ est auferēs digestionis
fiduciam.

Et cum in omnibus horis febris alba fuerit vrina:
cito in quartanam conuertetur.

Cum vrina rubea est in febribus: deinde subito fit
alba significat dissipientiam.

Cum vrina in sanitate perseuerauerit in colore al-
bo significat priuationem digestionis.

Scito autē quod possibile est vt vrina sit alba ⁊ cō-
plexio calida aut colerica: aut vrina rubea ⁊ cōplexio
frigida ⁊ flegmatica.

Ponit qd si vrina fuerit multa ⁊ luminosa ⁊ eius se-
dimen multum et grossum et eius substantia grossa:
tunc est a frigiditate flegmatis: ⁊ si fuerit ex eius cō-
trario contrarium.

Tinctura rubea i egritudinibus acutis melior est

q̄ aquosa alba.

¶ Digestio in primis magis operatur substantiaz q̄ coloris p̄mitionem. Prima nāq̄ digestiōis opatio est substantiam efficere: deinde ipsam tingere: et digestio quidā in substantia melior est q̄ in colore.

¶ Urina q̄ aquosa mingit̄ et aquosa remanet signus est priuationis maturationis penitus.

¶ De significationib⁹ vrine ex spuma.

¶ Spuma accidit ex humiditate et ventositate p̄iecta in v̄rinali cum p̄iectione vrine.

¶ In vrina opilationes habentium fiunt ampulle multe.

¶ De significationibus ypostasis.

¶ Ypostasis naturalis alba descēdens inferius eius partes cōtinue similes et equales et rotundam habens figuram subtilis et filis ypostasis aque rosate.

¶ Albedo ypostasis erit q̄nq̄ nō propter maturationem: et equalitas nō est nisi p̄pter maturationē.

¶ Male autem ypostasis incontinuitas melior est q̄ eius continuitas.

¶ Et ypostasis quidem nō queritur nisi in egritudinibus: quoniam in sanitate nō requiritur. Et infra. In venis autem sani non semper oportet esse humorem qui sit excutiendus.

¶ Et in macilentis quidem est sedimē paucum et proprie qui exercitio vtutur et artibus se exercent laboriosis: et nō multiplicatur nisi in corporibus pinguiū ociose vinentium: et sic similiter attendendum est in vrinis egroꝝ.

¶ Et in nullis quidē vrinis ypostasis ilico cū mingitur descēdit nisi in eis q̄ valde macri sunt.

¶ Ponit q̄ in acutis egritudinibus non semp̄ confidendum est in ypostasi que apparet laudabilis cum fuerit ante horā maturationis nec presentes fuerint eius significationes.

¶ Lenitas et equalitas in ypostasi laudata est melior

c iij

Secunda sen primi canonis. |

et in nō laudata est deterior.

¶ Si humor fuerit flegmaticus vel melancholicus ea que est vt nubes melior est ea que inferius descendit. significat enim eius subtilitatē nisi causa natatiōis fuerit ventositas.

¶ De significationibus multitudinis et paucitatis vrine.

¶ Urina que pauce existit quātitatis virtutis significat debilitatem.

¶ Urina mali coloris malū significās q̄to plurimā fuerit tātomagis erit salutis initia: et cum intersecta fuerit plus malitiā significabit sicut nigra et grossa.

¶ Urine multitudo in acutis egritudinibus cum nō post ipsam aduenit requies est significatio erpice et spalmi et inflammatione et similiter sudor.

¶ De vrinis etatum.

¶ Infantium vrine ad lactis pprietatē trahūt. Et infra. Ideo declināt magis ad albedinem.

¶ De vrinis viroꝝum.

¶ In vrinis viroꝝilico cum mulieribus cōmiscētur sunt fila adinuicem texta.

¶ Ponit q̄ vrine pregnātium sunt clare et supra ipsa rū supficiem est nebula: et q̄ncg trahunt ad naturam aque ciceroꝝ et pedū animalium: et in ipsa est irineus color: et in medio videbitur sicut cottū carpinatū et velut grana que ascendunt et descendunt.

¶ Patientis vrina fm plurimū est nigra.

¶ De significationibus egestionis.

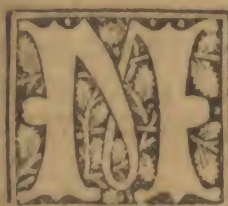
¶ Augmentum egestionis scz respectu eius quod comeditur est ppter humorum multitudinem et paucitas ppter ipsoꝝ paucitatem vel eius longā retentionem vel expulsiue debilitatem.

¶ Ad vltimum hō humor melancholicus purus per necans est fm plurimum et cum egreditur est significatio mortis.

¶ Que hō ex egestione melior est iuncta similiū par

tiū in qua aquositas siccitati vehementer est annexa
 ⁊ eius spissitudo est sicut mellis: ⁊ eius exitus est faci-
 lis ⁊ nō pūgit: ⁊ eius color attinet citrinitati ⁊ nō est
 multi fetoris nec priuata fetore ⁊ nō habet gurgula-
 tionē nec rugitū nec spumā: ⁊ eius exitus est in hora
 qua solet ⁊ sūm quantitatē que ei quod comeditur est
 propinqua quantitate sui.

¶ Fen tertia. De causa sanitatis ⁊ egritudi-
 nis ⁊ necessitatis mortis.

Medicina in prima diuisione in duas
 diuiditur partes: scz partē theorica ⁊
 partē practica: que tamē omnes sunt
 scientie speculandi.

¶ Theorica pprie designatur per illud
 quod in demonstrando sentētias tm̄
 cōfert: ita q̄ in demonstracione operationis nullo mo-
 do auxiliū prebet: sicut in qua res sciūtur cōplexionū
 ⁊ humorū ⁊ virtutum rē.

¶ Practica pprie per illud quod in demonstrādo ope-
 rationis ⁊ regiminis qualitatē auxiliatur.

¶ Nec estimes q̄ pars que dicitur practica sit opera-
 tio ⁊ actio: sed est pars que docet nos quomodo sit
 operandū ⁊ agendum.

¶ Generationis nostrorū corporū due res fuerūt: scz
 sperma viri cuius essentie certius est qđ tenet locum
 factoris: ⁊ sperma mulieris ⁊ eius sanguis mēstruus
 cuius essentie certius est qđ locū tenet materiei.

¶ Corpora nostra duabus nocumentorū spēbus sunt
 exposita: quarū quecūq; causam habet intrinsecā ⁊ ex-
 trinsecam. Prima est humiditatis resolutio ex qua
 creati fuimus: ⁊ hec ordinate pcedit. ⁊ scda est humo-
 rū putrefactio ⁊ eius corruptio ⁊ eius alteratio vnde
 fomento vite cōueniens nō est.

¶ Putrefactio in primis corrūpit humiditatē postea
 ipam resoluit ⁊ rem siccā dimittit cineritiam.

c iij

Tertia sen primi canonis.

Calor innatus est causa extinguendi semetipsum accidentaliter: quia est causa superius materiam consumi sicut lampadis flamma que extinguitur propter ea quod suam consumit materiam.

Cum siccitas ad complementum accedit calor innatus extinguitur et mors naturalis subsequitur.

Corpus namque nostrum stare non facit nisi illud restituat quod ex eo dissolvitur et est nutriendum.

Et ars quidem sanitatem custodiendi non est ars que a morte nos securos faciat: nec corpus ab extrinsecis nocumētis muniat: nec unumquodque corpus ad ultimam vite longitudinem perducit quod est secundum hominem absolute: sed de duabus rebus securitatem prebet putrefactionis penitus prohibitione et defensione humiditatis ne cito resolvetur.

Omnia corpora non sunt equalia in fortitudine humiditatis radicalis et caloris innati radicalis: ideo corpora in his sunt diversa.

Unusquodque corpus terminum habet in quo resistat siccitati necessarie complexionis sue: et calore suo innato et quantitati sue innate humiditatis a quo non remouetur.

Ars custodiendi sanitatem quasi est illa que corpus humanum ad naturalem perducit terminum si convenientia conservat.

Et quia nutriendum non fuit simile nutrito in potentia: ideo creata fuit virtus immutativa quatenus nutritiva mutet in similitudinem nutritorum in effectu.

De regimine lactationis.

Omnibus modis quibus possibile est lac matris infanti ad sugendum dandum est: quoniam est nutriendum quod magis simile existit in substantia nutrientium preteritorum scilicet in ventre matris: menstrua sunt que convertuntur et fiunt lac.

Extremum mamille matris in os infantis ponere valde confert ad remouendum quicquid ei nocet.

Bis aut ter in die mamillas sugere debet ei sufficiens

ficere.

¶ Melius est vt parum mellis ei prius tribuatur: de inde lactetur.

¶ Et lacte quoq; qđ puer sugit in mane bis aut ter emulgendū est: deinde mamilla ei tribuenda: et precipue cum in lacte fuerit macula.

¶ Due res sunt faciende ad hoc vt eius cōpletio fiat fortis: quaz vna est lentus motus: et altera cōsonātia musice: et vox cantilene. Et infra. Quoz vnū est cor: poris et alterum anime.

¶ Melius est vt nutritrix sit etatis que est inter. xxv. et xxxv. annos: quoniam hec etas est iuuentutis sanitatis et complementi.

¶ Omnes em̄ iste scilicet male passiones anime cor: rumpunt complexionem: et fortasse a lactatione abstinēbit: et propter hoc quidam prohibuerunt ne stolis da lactet.

¶ Lac super vnguē distilletur mulgēdo qđ si fluit est subtile: et si vnguis inclinetur et nō currat est spissum.

¶ Ponit qđ vinum dulce aut mustum coctum faciunt sanguinem grossum.

¶ Et mamillas quidē blande manibus fricare multum lactis efficit multitudinem.

¶ Ponit qđ in eligenda nutrice debet transire a partu naturali et nō abortiuo mensis vnus cum dimidio: aut ad minus duo: et sit ille quē peperit masculus.

¶ Necq; vllō modo aliquis cum ea coeat. Vīc em̄ sanguinem permiscet menstruū et lactis odorem corrum: pit et ipsius minuit quantitatem.

¶ Et si ante lactationem quaz vice parū mellis ad labēdū detur iuuatiū erit: et si que in prima die ipm lactauerit alia fuerit qđ ipsius mater erit melius.

¶ Naturale autem lactandi tempus est duorum annorum.

¶ Postqđ nō duales apparere inceperint dentes ipse ad nutriendus erit ordinate.

Tertia sen primi canonis.

¶ Et cerebro leporis et adipe gallinaceo fricati sunt dentium origo facilis.

¶ De egritudinibus que infantibus accidunt.

¶ Intentio de medicandis infantibus est nutricem regere.

¶ Ponit quod mel aut parum terebentine sumptum ad quantitatem ciceris confert constrictioni ventris puerorum.

¶ Ponit quod cum ex succo cannarum recentium ponitur super verticem et super pedes pueri et cooperitur quod facit sudare.

¶ Bothor ulcerosum et nigrum est in pueris mortale.

¶ De regimine infantium cum mutantur ad etatem pueritie.

¶ Oportet ut tota intentio sit in meliorando mores pueri et moderando ipsos.

¶ Quoniam sicut mali mores malitie complexionis speciem sunt sequentes: ita cum ex consuetudine acciderint sequitur eos complexionis malitia.

¶ Ira namque vehementer calefacit: tristitia multum ericcat: et pigritia virtutes laetitia aiales et complexionem ad flegmatis proprietatem inclinat.

¶ In temperamento igitur morum custodia sanitatis anime simul et corporis consistit.

¶ Et quanto plus possibile est aquam super cibum bibere non est permittendus.

¶ Cum autem sex habuerit annos magistro tradendus erit qui eum doceat. Et infra. Nec est cogendus in scholis assidue morari.

¶ Neque vinum erit ei dandum et proprie cum fuerit calide complexionis et humide. Et infra. Sed ipse permittendus est aquam frigidam dulcem limpida sine desiderium in potu sumere: et sic donec ad .xiii. annos perveniat regatur.

¶ Post hanc vero etatem fit regimen eorum regimen sanorum et conservatio sanitatis.

**De regimine adolescentium cōmuni et
conseruatione de exercitio.**

Exercitium est motus voluntarius propter quem
anhelitus magnus et frequēs est necessarius.

Ponit q̄ stante bono regimine in reliquis rebus
q̄ si quis utitur exercitio equali: et in hora sua nullo
eorum indiget medicamento que materialibus neces
saria sunt egritudinibus.

Nullum autem ex nutrientibus que sunt in poten
tia cum omni totalitate sui ad nutrimentū mutatur
in effectū: immo in vnaquaq; digestiōe aliqua ex ea
superest superfluitas: ad quam euacuandam studet
natura.

Verūtamen nature euacuatio solummodo nō est
completa: immo pculdubio ex superfluitate cuiusq;
digestionis remanet absterfio et impressio: cūq; hoc
frequenter fiet et aggregabitur ex eo mēsurā habēs
et sic leditur corpus et fiēt egritudines.

Sumi materieꝝ corruptarū et supfluentū substā
tie spiritus complexionem corrūpunt.

Medicine venenose proculdubio naturam fran
gunt: nō venenosas autem bībere necessarie laborio
sum est: sicut dixit Hipocrates q̄ medicina purgat
et inueterat.

Medicine ille cum humore superfluo euacuant ex
humiditatibus naturalib⁹ et spiritu qui est vite sub
stantia partem magnam.

Exercitium autem relinquens frequenter ethicam
incurrit.

De speciebus exercitiū.

Magnam longo tempore efficere vocem est timo
rosū.

Reuolutio in cura illis est cōueniens quos febres
debilitauerunt et cōualescentibus. Et cum fit suauis
ter facit dormire et ventositates dissoluit et commo
uet desideria.

Tertia sen primi canonis.

Cūq; super lectum fiet motus erit cōueniēs ei qui habet emitritēū ⁊ se. cōpositas ⁊ flegmaticas ydropi-
sim podagrā egritudines renum: quia hec inundatio
materias efficit aptas euulsioni.

CIn plaustis vehi facie retrouersa visus debilitati
⁊ offuscationi magnū affert iuuamentum.

CIn paruis ⁊o nanibus ⁊ magnis fieri confert le-
pre ydropisi apoplexie frigiditati stomachi et eius
inflationi.

CUnumquodq; membrū exercitium habet sibi pro-
prium.

CCorporis ⁊o debilis exercitium oportet vt sit debi-
le ⁊ fortis vt sit forte.

CDe hora incipiendi ⁊ dimittendi.
exercitium.

CHora qua inceptio exercitiū preparat: oportet vt
corpus mundū sit: ⁊ ne in partibus intraneoz ⁊ vena-
rum chimi siluestres et mali existant: quos exercitiū
in corpore diffundat.

CCum forte exercitium necessarium est bonum est
ne sit stomachus vehemēter inanitus: immo sit i pau-
cum nutriens.

CAmplius qui exercitat si est plenus melius est q̄ si
exercitetur cum est vacuus.

CPonit q̄ quātitas exercitiū tribus mensurat reb?:
scz calore lenitate ⁊ inflatione membrorum.

CDe fricatione.

CQd aut ex fricatione querit est corporum raroꝝ
inspissatio ⁊ mollium induratio ⁊ spissoꝝ rarificatio
et duroꝝ mollificatio.

CIpsa scilicet fricatio pro certo est ac si esset altera
pars exercitiū.

CDe balneis ⁊ nominādis balneis.

CQui impinguari desiderat balneuz post comestio-
nem ingrediatur si securus fuerit ne opilationes sibi
accidant.

¶ Qui aut vult resolutionē ⁊ macrefieri balneā dus est dū est famelicus ⁊ ibi multum moxetur.

¶ Qui sanitatem vult conseruare tantum balneuz ingredi debet post q̄ digestum est quod est in stomacho et epate.

¶ Qui febrem habet a balneo se custodiri oportet in hora febris: ⁊ qui solutionem habet continuitatis et apostema.

¶ De regimine eius quod comeditur.

¶ Oportet vt sanitatis conseruator studeat ne cibi ipsius substantia sit aliquod nutrientium medicina-
lium: sicut olera fructus ⁊ reliqua ab ipsis. Et infra.
Sed cib⁹ sit talis quales sunt carnes ⁊ pprie hedoz
⁊ vitulorum lactantium paruoz ⁊ agnorum annua-
lium triticum purgatum ⁊ ex messe sana collectū res
dulces ⁊ vinum bonum odorem bonum habens: alia
antez ab illis non respiciat nisi fm modū medicatio-
nis aut fm preservationem.

¶ Fructus tñ nutriēti magis siles sunt fic⁹ ⁊ vne val
de mature ⁊ dactili in regionibus ⁊ ciuitatibus in q̄
bus esse consueuerunt.

¶ Oportet preterea ne aliq̄s comedat nisi post desir-
derium: nec in hoc tardetur cum desiderium habue-
rit nisi mēdosum fuerit. Et infra. Qm̄ tolerare famē
stomachū putridis replet humoribus.

¶ In hyeme nutriens actu calidum comedat.

¶ Nihil deterius est saturitate in tpe fertilitatis q̄
fames sequitur in tpe sterilitatis ⁊ econuerso: sed tñ
conuersio est deterior.

¶ Vidimus em̄ multos quibus in tēpore sterilitatis
cibus deficit: postea cum in tēpore fertilitatis abun-
dauit repletos fuisse ⁊ mortuos.

¶ Neq̄ ipse neq̄ omnes qui sanitatem custodire vo-
lunt aliquid comedant: nisi desiderium fuerit certuz
⁊ stomachus ⁊ superiora intestina a primo nutriente
euacuata fuerint.

Tertio sen primi canonis

¶ Quod em̄ in corpe existit deterius est nutriēs sup
nutriens quod non est digestum ponere.

¶ Quisq; necesse est aliquē cibū aut rem cibo similem
super aliū mittere cibū q̄ sunt ei sicut medicina.

¶ Amplius parvus motus post comestione ipsam in
stomacho quiescere facit: ⁊ proprie cū dormiēdi post
ipsum voluntas affuerit.

¶ Accidētia p̄terea anime horribilia ⁊ motus corpo
rei fortes digestionem fieri prohibent.

¶ Et in hyeme qdē cibi pauci nutrimentū nō sunt edē
di sicut olera: sed nutriens quod est ex granis ⁊ fortis
etiā soliditatis ⁊ in estate huius contrarium.

¶ Ex cibo nullus est replēdus: sed ab eo est retinend⁹
reliquis desiderij adhuc ī aīa remanētibus. Et infra.
Qm̄ deterior comestio est que stomachi facit gravita
tem: ⁊ deterior potus est qui tēperamentū egreditur
⁊ in stomacho natat.

¶ Si aliquo die cibus supfluerit sequenti die fameli
cus maneat ⁊ somno vtatur prolixior: q̄ si somn⁹ nō
adīuerit multo vtatur incessu suauiter in quo non fit
requies ⁊ parum puri vini bibat.

¶ Rufus inquit. Incessus hic mihi placet ⁊ proprie
post prandium: quoniam bonitatem operationis ce
ne preparat.

¶ Post comestione p̄io sup dextrum latus dormiat
paucō tempore: deinde super sinistrū reuoluat: postea
ea reuoluat se super dextrum.

¶ Pisces ⁊ que eis simulantur post laboriosum exer
citium comedendi non sunt.

¶ Scias etiā q̄ multis cooperi pānis ⁊ ceruicale ele
uare existūt ex illis que in digerendo iuuant.

¶ Amplius q̄ q̄tū eis sufficit digere nō valet comedē
di numerū multiplicē ⁊ q̄titatē minuat.

¶ Domit q̄ quodlibet corpus lapsum vti debet regi
mine contrario sue discrasie.

¶ Sanitatis cōseruator sollicitus sit ne illud qd sub

tile est et cito digeritur: post forte nutriendus quod sit eo durius in cibo sumat.

¶ Aliquis hoim est in cuius stomacho cibus corūpi tur subtilis qui cito dīgeri solet: et fortis qui tarde solet dīgeri in ipso digeratur: et hic est cuius stomachus est igneus et alius huic contrarius.

¶ Unusquisq; fm suum vsum est regēdus. Et infra. Et vsus sunt res extra rationē: et hoc quidē obseruan dū est et oportet vt experimētū in hoc rationē vincat.

¶ Cibus enim qui solet comedi in quo aliquod existit nocumētū cōuenientior est bono nō vfitato.

¶ Unaqueq; preterea figura et cōplexio hoīs cibum habet cōuenientē et cōsimilē ad quē imitandū si volū tas assuerit nocumētū ei faciet et impedimētū.

¶ Ex hoibus quoq; est cui aliquod nutrientiū bono rum et laudabiliū nocet: ipsum igitur relinquere est ei cōueniens.

¶ Ille in quo mala digerūtur nutriētia ob hoc non decipiatur: qm post dies in ipso mali generabūtur hu mores egritudines faciētes pernecantes.

¶ Cōceditur ei in cuius corpore mali habētur humo res vt rē bonā largiter comedat: et pprie cum nō pati tur ventrē sibi solui, ppter ea quod est debilis.

¶ Et nihil quidē est deterius q̄ diuersa nutriētia si mul iungere: et post in comedendo tempus, plōngare.

¶ Oportet preterea te scire q̄ nutriendus melius est qd melius sapit. Et infra. Eū bone fuerit substātie et fue rint ipsa principalia mēbra sibi adinuicē cōueniētia et sana: aliter nō erit illud considerandum.

¶ Ex vicibus ho satieratis comestionis melior est vt homo vna die semel: et altera bis: scilicet mane et ves pere comedat: sed in hoc vsus vehēmenter est consi derandus.

¶ Qui autē ex hoibus pinguis existit huic quidem se mel in die comedere cōueniens.

¶ Ponit q̄ illico post comestionē nō ē dormiēdū: nec

Tertia fen primi canonis.

forti motu vtendum: nec multa bibenda est aqua que inter ipsum ⁊ stomachi corpus separationem facit: ⁊ ipsum natare faciat.

¶ Quid si sitis ei necessitatem fecerit modicum aque frigide sugendo sumat: ⁊ quanto plus fuerit frigida tanto minus ex ea sufficiet.

¶ Sitim tolerare ⁊ cum ea dormire infrigidatis et humectatis confert: ⁊ febres ex colera rubea habentibus nocet ⁊ similiter tolerare famem.

¶ Licet corpora humida cum humiditate naturali abundantes veloci resolutioni sint apti: nec tantum famis tollerent quantum corpora sicca paucæ humiditatis nisi alias humiditates bonas habuerint aptas ad nutriendum.

¶ Vinum quoque post cibum est ex rebus magis impeditibus digestionem: quam digeritur velociter ⁊ penetrat ⁊ facit penetrare cibum nondum digestum ⁊ facit hereditas re opilationes ⁊ putrefactiones.

¶ Ihesus vero dulces ad faciendas opilationes sunt veloces: quam natura eas trahit antequam digerantur.

¶ Ponit quod qui habet intestina calida ⁊ fortia ⁊ stomachum vacuum melius est ut grossis cibis paulatim premittat: quam tunc stomachus a subtili non terreatur.

¶ Et potu quidem impleri melius est quam impleri cibo.

¶ Et ex eo quod est leue: scilicet ad soluendum est sumere ex terebentina secundum quantitatem duorum vel trium cicerorum.

¶ Nutrienti multo ⁊ superfluo licet accidat ut in stomacho digeratur: raro tamen digeritur in venis: immo in ipsis remanet crudum ⁊ extendit eas ⁊ quandoque scinduntur.

¶ Nutrientia vero subtilia magis sunt sanitatis conservatiua ⁊ virtutem minus iuuant ⁊ fortitudinem ⁊ grossa sunt istis contraria.

¶ Exercitati vero ⁊ multi laboris magis sunt tolerantes nutrientia grossa. Et infra. Et preparant eos ad egritudines periculosas in fine vite.

¶ Fructus preterea recentes non sunt boni nisi labo

riosis exercitatis co. ru. habūdātibus in estate ⁊ eos ante comestionem comedent: sicut crisomila: mora: melones: persica: ⁊ pruna.

¶ Quod si alijs regantur rebus ⁊ non istis erit melius: quoniam est res que sanguinem aquositate implet que in corpore ebullit: sicut succus fructuum: licet ea hora iuuamentū prester: tamen ipsum ad putrefactionē parat. Et infra. Qui his nutrientibus multū vtuntur febribus sunt apti: licet prius infrigident.

¶ Cum alicuius corpus malis fuerit repletū humoribus cum subtilitate ipsum nutrientibus laudabilibus copiose refice.

¶ Rarus preterea est magis tolerāns nutriens grossum q̄ solidus.

¶ Nutrientia quoq; sicca assidue comedere fortitudinem cadere facit ⁊ colorem corrumpit ⁊ naturam siccāt. Ex vinctuoso hō fit ociositas et auferitur desiderium.

¶ Ex aceroso et acuto fit senium ⁊ salsum etiā impedit oculum.

¶ Dulce nutriens rapit natura anteq̄ maturescat et digeratur et corrumpit sanguinem. Famem tolerare quandoq; stomachum replet malis humoribus.

¶ Panis cum suo furfure velocius descendit q̄ cribellatus.

¶ In tempore quoq; antiquo qui exercitabantur iam fugierunt ab hoc scilicet ad diuersitatem nutrientiū: contenti enim erant solius carnis comestione in mane ⁊ solius panis in cena.

¶ Jus pulli vehementer temperat humorem ⁊ plus q̄ gallinaz ius: sed in hoc est magis nutriens.

¶ Ex gallinis hō assatis melior est que in ventre hedi aut agni assatur: qm̄ cōseruatur humiditas.

¶ Vedus cum fuerit frigidus erit melior: quia eius quiescit vapor: ⁊ agnus cū est calidus est melior: quia

Tertia sen primi canonis.

ipſius malus odor reſoluitur.

¶ Amplius ſcire debes q̄ panis impedimentū cum nō digeritur eſt multū : ſed carnis impedimentū cum non digeritur eſt minus hoc.

¶ De regimine aque ⁊ vini.

¶ Et ſiti quidē mēdoſa impeditus ſcire debet q̄ dormire ⁊ ſitim tolerare ipſam ſedat: natura em̄ tunc materiam ſitim facientem reſoluit.

¶ Multam aquam frigidam bibere eſt malum.

¶ Aqua tepida nauſeam facit.

¶ Super cibum nō mali chīmi bibere vinum aut ante q̄ digeritur eſt malū : quoniam facit malū chīmū in extrema corporis penetrare: ⁊ ſimiliter ſuper fructus ⁊ pprie melones.

¶ Vinum nō albū ⁊ ſubtile calefactis eſt melius: nō em̄ capitis dolorem efficit.

¶ A paruis quidem vinis melius eſt incipere q̄ a magnis: ſuper cibum tamē duas briolas aut tres bibere non nocet ei qui conſuevit: ⁊ ſimiliter ſano poſt minurionem.

¶ Ponit multa iuua menta vini. ⁊ tu vide.

¶ Vinum eſt cibo bonus penetrator.

¶ Et ille quem vinum ex parte ſui capitis impeditur minuat ex ipſo : et quod eſt temperatum et clarificatum bibat.

¶ Et ſcias q̄ vinum vetus eſt quaſi medicina ⁊ pauci exiſtit nutrimenti : nouū nō impedit epar ⁊ ad epatis cam perducit diſſinteriam ppter inflationem ſuam: ⁊ quia calefacit ventrem.

¶ Ex vinis illud eſt melius quod inter vetuſtatem et nouitatem eſt equale : et eſt clarum et ad rubedinem trahit bonum habens odorem equalis ſaporis quod neq̄ eſt acre neq̄ dulce.

¶ Ponit quaſi modū faciēdi puſcam. ⁊ tu vide.

¶ Scias preterea q̄ vinum mixtū velocius inebriat

propterea quod aqueitas penetrat.

¶ Ponit multa nocumenta ex potatione vini in ieiunio et similiter ex ebrietate.

¶ Amplius sapiens sibi prohibere debet ne ieiunius vinum bibat. Et infra. Frequens enim ebrietas est res mala que epatis et cerebri complexionem corrumpit et nervos debilitat et ad nervorum egritudinem perducit et ad apoplexiam et ad mortem subitanam.

¶ Scias quod magis nocumentum vini non est nisi in cerebro: ex ipso igitur nemo debile cerebrum habens bibat nisi parum et mixtum.

¶ Et pueris quidem vinum dare ad bibendum est sicut ignem igni addere in lignis debilibus: sed seni quantum tolerare potest da: et iuuenibus da ipsum temperate.

¶ Ponit aliquas medicinas ad tartandum ebrietatem: et aliquas ad remouendum ipsam: et aliquas ad faciendam ipsam.

¶ De somno et vigiliis.

¶ Ponit multa iuvamenta somni: et tandem dicit quod est magis proficiens sembus: quoniam in eis humiditas conseruat et ipsam eis reducit.

¶ Dicit Galienus. Comedendo quaque nocte olera et lactucis facta cum aromatibus ex lactucis dormire faciunt et cum aromatibus ad emendandum eorum frigiditatem. Et dixit quia ego sum diligens somnum: nam ego nunc sum senex et confert mihi humiditas quam ipse mihi facit.

¶ Melior quoque somnus est ille qui est profundus.

¶ Amplius super vacuitatem dormire est malum et virtutem deiciens et etiam super repletionem antequam a superiori ventre fiat descensio: quoniam non erit profundus sed cum reuolutione de latere ad latus.

¶ In die quoque dormire est malum: generat enim egritudines humectantes et reumatismos et corrum

Tertia sen primi canonis.

pit colorem: grauat splenem: laxat neruos: efficit pigritiam.

Incipere dormire sup vètrè auxiliū fert satis magnū in dirigendo. Et infra. Resupine autem dormire est malum: ad malas preparans egritudines: sicut apoplexiā frenesim et incubū: quia superfluitates ad posteriora declinare facit: et per suos cannales nō incedunt sicut nares et pallatum.

De medicatione laxitudinis per se venientis.

Libi in quo nō est viscositas nec multum nutrimentū est sicut ordeum et spelta.

Vinū albū et subtile est naturam prouocans.

De regimine corporum quorum cōplexiones non sunt bone.

Corpora ista aut sunt quib⁹ supuenit error: aut in creatione male fuerūt impedita. Tribus modis cib⁹ indigestus ad venas trahitur. Unus eorum est quoniam cū cibus fuerit paucus stomachus erit auarus et contraria erit eius virtus retentiuā virtuti epatis attractiue. Secundus modus quoniam multus non bene digeritur in stomacho. Tertius quoniam multus multum venis transmittit nutrimentū quod venae etiam digerere non valent.

De nutriente senum.

Nutriēs senū paulatim est partiendū: et paulatim bis aut ter nutriēdi sunt sibi digestionē eorū et fortitudinē et debilitatem: et comedant in hora scda panem bene coctum cum melle.

Libi caueant ex quo melancholia et flegma generet et ab omni calido et acuto et desiccativo: sicut sunt capares olue synapis et crucca piper et cynamomū: nisi sibi semitam medicationis.

Lac nō eis qui bene appetunt et digerunt confert. Et infra. Quoniam lac nutrit et humectat.

Ex proprietate lactis alimini est quod non fit car

seus et descendit cito et precipue si fuerit cum eo sal
et mel.

¶ Olera autem et fructus quibus senes vesci debent
sunt sicut ficla et apium et parū porroꝝ que comedere
debēt cōdita cum almuri et oleo: et pprie in principi
pio comestionis ipsorū: ideo ut eorum naturam molli
ficando iuuent.

¶ Zinziber miraba id est cōditum est ex medicinis q̄
eis cōferūt: et plurima ex alijs miraba calida: sint q̄
cum quantitate que tñ calefaciant et digerant et non
que corpus siccent.

¶ Ponit aliquas medicinas leues solutiuas ventris
senum. et tu vide.

¶ De vino senum.

¶ Vinum eis melius est vetus rubeum: a nouo autem
et albo vino sibi caueāt. Et infra. Ab illo qđ ex vini
est dulce et opillatium sibi caueāt.

¶ De aperiēdis senū opillationibus.

¶ In senibus facilior opillationū est ea que ex vini
puenit potatione.

¶ Si allea et cepas comedere consueuerunt come
dant.

¶ Thiriaca athanasia et amorsia eis cōferunt: et pro
prie cū opillationes acciderint.

¶ Qđ si opillatio petrosa fuerit aperiatur ex eo quod
est fortius istis: sicut est petroselinum. et si opilla
tio fuerit in pulmone aperiatur cum aliquo quod sit
sicut ysopus et capillus veneris et cassia lignea et his
similia.

¶ De rectificatione cōplexionis
superflue caliditatis.

¶ Calidi nō cum humiditate societas nō durat: quo
niam humiditas qūq̄ superat caliditatem et extin
guīt ipsam: et quādoq̄ caliditas superat humiditatē
et siccat eam.

¶ Voluntatē se reducendi ad equalitatem habere

Tertia sen primi canonis.

possunt ociosi qui suas domuerunt animas fm prolixam tolerantiam in tēpore quo ordinate ad equalitatem redeant: ipsos namq absq ordine regere pducet eorum corpora ad egritudinem.

De regimine corporum que velociter egritudines incurrunt.

Isti autē ad hoc sunt preparati ppter repletionē suā: tunc quidem in ipsis temperanda est humorum ipsorum quantitas. Aut propter humores crudos qui in eis existunt: tunc quidem temperanda est humorum ipsorum qualitas et eligendum est eis ex nutrimentibus illud quod nutrimentum prebet medium inter multum et paucum.

De impinguando macrum.

Causarum maciei fortior est siccitas complexionis et mesaraice et siccitas aeris.

De regimine temporum cum rectificatione aeris.

In veris quidem principio succurrendū est ad minuendum et ad bibendum catartica fm q̄ necesse est fm consuetudinem.

In estate nō minuatur ex cibis et potibus et exercitio et maneat quietus et extinguentia bibat: et si poterit vomat et semper in umbra moretur et in loco cooperto.

In autumnio cauendum est a coitu et a potu multe aque frigide. Et infra. A fructibus nō qui sunt in tempore isto sibi caueant ne ex eis multum comedant.

Vinum preterea vehementer debet esse aquatum et non superflue.

Scias quoq̄ q̄ in multis pluuijs in ipso existit securatio ab ipsius malitia.

Amplius corporibus sanis accidunt raro egritudines in hyeme. Et infra. Impossibile namq̄ est vt in ipsa accidat egritudo nisi propter magnam causam.

sam.

In pestilentia quoque necessitas multum aerem attrahendi est minuendum: et hoc quod fit cum ocio et euentatione.

Ponit quod quando in pestilentia corruptio aeris eleuatur a terra quod tunc conuenit in lectis sedere: et homines spiritia querere vehementer alta que a ventis rumpuntur. Et si principium corruptionis aeris est ab ipso aere propter illud quod ei aduenit a vicinis partibus aut propter rem celestem cuius qualitas non est hominibus cognita ad domos subterraneas: et que parietibus vndique sunt circumdate et ad cavernas est fugiendum.

Aceto preterea in cibo et potu uti in pestilentia est nocumentum ipsius securatio.

De accidentibus que pronosticant egritudines.

Ponit valde pulchrum capitulum et utile de his que pronosticant egritudines futuras: ideo ipsum ferre totum hic ponitur.

Ille cui tremor cordis assidue acciderit de seipso sit sollicitus ne subita intercipiatur morte.

Ille cui frequenter accidit incubus et scotomia de seipso sollicitus existat et humorem euacuet grossum ne ad epilepsiam perueniat et apoplexiam.

Cum multus in toto corpore fuerit salus regatur flegmatis euacuatione: ideo ne hoc habens in spasmo incidat et apoplexiam.

Et similiter cum perdurauerit ut sensus sint turbidi et motionum adsit debilitas cum repletionem.

Cum in membris multotiens acciderit ut sensum amittant regatur cui hoc acciderit cum euacuatione flegmatis ne ad paralysim perueniat.

Cum facies multum salierit cui hoc acciderit regatur purgatione cerebrante quod ad torturam deueniat.

Tertia fen primi canonis.

Cum facies vehementer rubuerit et oculus et lacryme fluxerint et lumen effugerit et capitis dolorem habuerit minutione regendus erit: et solutione ventris et similibus ne incidat in frenesim.

Cumq; multa absq; causa fuerit tristitia et timor regendus erit adusti humoris euacuatione: ne ad melancholiam deueniat.

Facies quoq; cū rubet et tūmet et fuscitati attinet: et fit hoc perdurans p̄tendit lepram.

Cum corpus fuerit graue et lassum sit et vene appa-
ruerint minuendum erit anteq̃ vene scissura accadat
aut apoplexia aut mors subitanea.

Cum in facie parum tumoris apparet et in palpebris et in extremitatibus dispositioni epatis est succurrendum ne incidat in ydropisim.

Cum stercoris fetor multus fuerit: regimine vtendum erit remouendo a venis putrefactionem anteq̃ ad febres perueniat: vrine tamen significatio est in hoc deterior.

Cumq; lassitudinem et fracturam videris time ne febris accadat.

Cum comedendi appetitus cadit aut augmentatur significat egritudinem.

Et ad summum omnis res que de suo mutatur vsu siue sit naturalis: scilicet desiderium vel egestio vel vrina vel sudor: et sic de alijs. siue non naturalis vt emorroidarum fluxus et menstruoꝝ et huiusmodi. siue mutetur ad augmentū siue ad diminutionem pronosticat egritudines.

Qm̃ vsus est sicut natura et ppter hoc nō debet abstinere quis nisi a multū malis que tamē ex eis dimittere debet ordinate dimittat.

Imaginari coram facie sicut cimicus et reliqua cū mansiuū sit et stabile et visus cum hoc debilitatur assidue portendit descensum aque in oculum.

Cum grauitas et punctura in parte dextra perseues

rauerit epatis significabit egritudinem.

¶ Grauitas et tensio in inferioribus dorsi et illo cum mutatione dispositionis vrine ab usu nocuentum in renibus pronosticatur.

¶ Stercus non habens tincturam sicut solebat significat ictericam.

¶ Cum ardor vrine perseverat vlcera significat que in vesica accidunt et virga.

¶ Egestio in ano adustionem faciens pronosticatur dissinteriam.

¶ Desiderij casus cum vomitu et inflatione et extremitatum dolore prehendunt colicam.

¶ Pruritus in ano cum parui vermes ibi non affuerint pronosticat emorroidas.

¶ Multa carbunculoz natiuitas et nodorum magnum pronosticat apostema.

¶ Serpigo albaras pronosticat nigram. Et morphea alba pronosticat albaras alba. Et morphea nigra pronosticat albaras nigra.

¶ De regimine iter agentium.

¶ Illud de quo plus sollicitus esse debet: scilicet iter agens est nutriendus et lassitudo.

¶ Suum vero nutriendus meliorare debet et facere ut sit bone substantie et propinque mensure et non multe.

¶ Amplius equitare non debet plenus ne eius cibus corrumpatur et necessitate habeat bibendi aquam: immo expectare cibum debet usque ad horam hospitandi nisi causa necessaria fuerit.

¶ Quod si multum ei necessarium fuerit rem modicam comedat secundum modum temperamentum.

¶ Oportet preterea ne eat in vias repletus sanguine aut alio humore secundum: sed corpus suum primum munda faciat deinde incedat. Et si fastiditus fuerit famelicus fiat et dormiat et fastidium resoluat: postea in viam pergat.

¶ Eius cibus sit in quantitate paucus et multi nutrimentum.

Tertia sen primi canonis.

ti:olera quoq; dimittat et fructus et quicquid humorē generat crudū nisi fuerit causa medicationis.

¶ De regendo iter agente in frigore et congelatione.

¶ Dico q; iter agere in forti frigore est res magni timoris: quia plures enim mortui sunt quos frigus interfecit et pruina.

¶ Cum iter agēs in frigore hospitatur nō ilico se calefacere debet immo paulatim.

¶ Ponit q; in oleo de lilio consistit proprietates tyriace.

¶ Nutrientia q; re frigoris facile efficiunt sunt in quibus multū ponuntur allia nuges sinapis et assa et cepe: et butyrū est eis bonū et proprie cum possit ipsum hauerint vinū.

¶ Oportet preterea ut iter agēs in frigore nō ambulat dum est vacuus: immo impleat nutritibus et vinū loco aque bibat et moretur donec in suo ventre quiescat et calefiat postea equitet.

¶ Fructibus accidit congelatis cum in aquā precipiuntur frigidā ut ab eis extrahatur congelatio et leniuntur et equantur: et si igni applicaueris corrumpentur: sed quomodo sit istud nō est medico necessarium.

¶ De cōseruatione a nocumento diuersarum aquarum.

¶ Aquarū diuersitas iter agētes ad egritudines magis perducit quam nutrientiū diuersitas.

¶ Ponit ultra decoctionē modū clarificandī aquam cum lana retorta et alios modos. et tu vide.

¶ Aquā quoq; cum vino bibere eius remouet malitiā et proprie cum fuerit et genere pauce penetrationis.

¶ Aliq; etiā cum pauca fuerit et nō inueniat temperata cum aceto bibēda erit proprie in estate a multo excusat potu.

¶ Ex his que diuersarū aquarū remouet malitiā sunt cepe que sunt ut tyriaca huius et proprie cum aceto: et ex rebus frigidis sunt lactuce.

¶ Aqua panno interposito bibēda est ne sanguisuga cum errore egrediatur et ne quod ex malis p̄mixtionibus

vehementer est minutū transglutiat.

¶ Et rob acetosum secū deferre vt eo cū vnaquaqz diuersarū aquarum misceat est regimē cōueniēs.

¶ De regimine viatoris in mari.

¶ Viatori in mari plerūqz accidit vertigo ⁊ reuolutur cū ea et cōmouetur in ea: nausea ⁊ vomitus ⁊ hoc quidē in primis diebus sed postea refidet ⁊ quiescit.

¶ Et oportet ne fortiter retineat nausea ⁊ vomitus sed dimittat donec p ipm mudeat: q si superfluus fuerit retinebitur tūc preparatio tamen ne vomitus accidat non est mala.

¶ Aqua preterea salsa cū aceto est bibenda ⁊ syrupo acetoso in qua filique et mirti grana sunt piciēda ⁊ sorbe. Sup aquas grossas ⁊ turbidas vt cū ē alleis.

¶ Sen quarta. Locutio vniuersalis de medicatione.

¶ Icemus q res medicationis ex vna triū rerū cōplet: vna earū est regimē ⁊ nutriētia: ⁊ alia est medicinaz exhibitio: ⁊ tertia est manualis operatio. ¶ Nutriēs qñqz auferit: qñqz minuit: qñqz equat: et qñqz augetur.

¶ Nutriens nō phibet nisi cū medicus vult vt natura occupet: in maturatione hūoz ⁊ nō minuit nisi cū vult etiā cum hoc virtutem custodire.

¶ Ipse quoqz semper sit sollicitus de eo quod magis est suspectum et est virtus si fuerit valde debilis aut egritudo si fuerit multum fortis.

¶ Nutriēs qñqz est multe quantitatis ⁊ pauci nutriti: sicut olera ⁊ fructus. Et qñqz ē nutriēs pauce qtitatis ⁊ multi nutriti sicut oua ⁊ galloz testiculi.

¶ Plurimū autem q nos laboramus in minuēdo cibum aut prohibēdo est cum egritudines medicamur acutas. In egritudinibus quoqz cronicis minuimus sed minus q in acutis.

Quarta sen primi canonis.

¶ Et quāto plus egritudo principio ppinquior fuerit et accidentia magis quēta nutriem⁹ virtutes confortādo: et quāto plus hūc augmentū pcesserit et accidentie augmētata fuerint minuemus dietam.

¶ In tempore quoq; status regimē vehemēter subtiliamus.

¶ Ponit q; alicui nutrienti inest velocitas penetrationis: sicut est dispositio vini: et alicui tarditas: sicut dispositio assatorū et frigorum: et alicui spissitudo substantie: sicut carnes porcine et vituline: et alicui subtilitas substantie: sicut nutriēti qd fit ex vino et ficibus.

¶ Eligimus cibum fortis nutrimenti et tarde digestionis propter eum quem confortare volumus et exercitijs fortibus preparare.

¶ In electione qualitatū medicine absolute nō habetur cognitio nisi p cognitionē speciei egritudinis: qm cum egritudinis q̄litas scita fuerit: erit medicina eligenda que in sua qualitate sit cōtraria: qm egritudo suo cōtrario medica^r et conseruat sanitas suo fili.

¶ Quātitas aut medicine mēsurā cognoscit hūc modum mēsure artificialis.

¶ Si sanatiua cōplexio fuerit frigida et egritudinalis calida: tunc iā multa est elōgatio a cōplexiōe sui: et tūc multa indigebit infrigidatione: q̄ si ambe fuerint calide sufficiet ei parua infrigidatio.

¶ Cum fuerit materia i gilbo epatis: euacuabis per vrinam: et si in epatis concavitate per ventrem: quoniam epatis gilbositas membrīs vrine est associata: et eius concavitas intestinis.

¶ Cum ad diuersum trahere volueris membri a quo protrahis dolorem prius seda et caue tibi ne transistus super principale fiat.

¶ Super membra principalia cum fortibus medicinis nō faciemus aliquid quāto magis potuerim⁹ ne nocumentū cōmune toti corpori faciamus. Et infra. Quod aut inter oīa mēbra hac tota custodia dignius

existit est cor et postea cerebrum et post ipsum epas.

¶ In febribus cum stomachi debilitate aqua frigida in potu que sit vehemens frigiditatis non datur.

¶ Dare ea pura que lara faciunt principalibus membris et eis que sunt coram ipsis est valde timorofum in re vite.

¶ Medicinarum vero a quarum datione nobis caueamus species tres sunt: scilicet res soluentes: et vehementer infrigidantes: et contrarias habentes qualitates.

¶ Multas prolixarum egritudinum preter febres subtiliatiuum resoluit regimen.

¶ Egritudo si multe fuerit ebullientis materie in principio eam euacuabimus non expectantes maturacionem: et si mediocris fuerit maturabimus eam et postea euacuabimus.

¶ In egritudinibus in quibus est timor et non securi sumus ex defectu virtutis si quod facere debemus tardauerimus aut alleuauerimus: a forti medicacione primo incipere debemus.

¶ Preter hoc quoque tibi caue ne a rectitudine recedas: licet videris quod ipsarum tardetur iuuamen: nec in errore moreris: et si videris quod eius non appareat impedimentum.

¶ Ille vero in quibus non existit timor secundum ordinem ad fortiozem procedet si non suffecerit eis debilis.

¶ Et cum hoc non secundum unam medicationem cum una tibi standum est medicina: imo in una medicatione medicinas permuta: quoniam ab eo quod consuetum est non fit passio.

¶ Et unicuique quidem corpori immo omni membro immo uni corpori et uni membro et in una hora et non in alia inest proprietas ab una medicina pati et non ab alia.

¶ Cum autem ignoras que sit egritudo relinque eam nature: quoniam natura aut superabit egritudinem aut ipsam manifestabit.

¶ Cum egritudo dolori coniuncta fuerit etc. incipies sedare dolorem: et si tibi necesse fuerit stuporem indu

Quarta sen primi canonis.

cere non transcendas tale quale est papauer: quia cū suo stupore est domesticum.

¶ Ex congruis medicationibus est id quod virtutes confortat animales ⁊ vitales: sicut leticia. quandoq; confert etiā sedere cum eo a quo verecundat: ⁊ que erubescit: qm̄ egrū p̄hibet a rebus que ei nocent.

¶ Ponit q̄ mutatio de terra in terram et de aere in aerem ⁊ efficere motus qui membrum dirigunt aut complexionem mutant confert: sicut puero lusco precipitur vt scintillas intueatur: ⁊ patienti torturaz: vt speculum intueatur calibis.

¶ Ampli⁹ scire debes q̄ nō omnis repletio: nec omnis complexionis malitia suo medicatur contrario: immo quandoq; sufficit multa regiminis bonitas in repletionem ⁊ malitia complexionis.

¶ De medicationibus egritudinum malitie complexionis.

¶ Que ex eis quidem sine materia existit completio tm̄ mutatur: sed si cuz materia fuerit euacuabit ip̄a.

¶ Cuz in aliqua egritudine dubitaueris an causa sit caliditas vel frigiditas ⁊ experiri volueris nō exp̄aris cū superfluo: ⁊ caue tibi ne te decipiat impressio que erit accidentalis.

¶ Et debes scire q̄ calefactionis et infrigidationis tempus est vnum: sed in infrigidando est plus timoris: quoniam caliditas est amica nature: ⁊ in ericcando ⁊ in humectando timor est equalis: sed humectandi tempus est longius.

¶ Fortis extinctio deicit virtutē ⁊ quanto magis in corporibus q̄ ab egritudine debilitata fuerint.

¶ Calefacere frigidum in principio rei est facili⁹ q̄ calidū in principio infrigidare: sed calidū in fine infrigidare lz fit difficile: est tm̄ facili⁹ q̄ frigidum in fine calefacere: qm̄ superflua frigiditas ē ipsa mors innati caloris aut ei propinqua.

¶ Siccitas magis fit māsiua cū frigiditate que ser

uit: et humiditas est magis adducens frigiditatem que accidit.

¶ Omnis caloris cause cū superfluunt in ericcando iuuant: et quandoq; cause frigidatis cum superfluunt in humectando iuuant.

¶ Nobis necessariū est dare acetū cū medicinis calidis alicui mēbro: ideo vt ipsoꝝ penetrant virtutes.

¶ Nobis necessariū est dare crocū cum medicinis in frigidatibus cor: ppter ea vt eas ad ipm ferat.

¶ Vinū preterea tēperatū in humectando est forte.

¶ Licet senibus complexio frigida et humida sit accidentalis: est tamē eis quasi naturalis.

¶ Ad sciendū qualiter et qñ oportet euacuari.

¶ Vētrē solvere sup vētris solutionē est timorofum.

¶ Vacuitas itaq; sine dubio euacuationē fieri prohibet.

¶ Oportet ne illū euacuare sis ausus q̄ ex consuetudine parū comedit qñ ab euacuationē abstinere poteris.

¶ Parua quoq; cōsuetudo euacuandi ab euacuationē ne prohibet.

¶ Et non oportet in euacuatione vt in duas dyametros prolongationē facias: sed in vnā tm̄ que sit dyameter magis p̄pinqua.

¶ Euacuato est necessariū ne properet comedere nutriētia multa et mala.

¶ Minutio quoq; est euacuatio humoribus equaliter augmentatis propria.

¶ Et euacuatio humori qui in q̄titate solus augmentatur aut corrūpitur p̄pria est et a minutione aliena.

¶ Omnis euacuatio que est superflua h̄m plurimum febrem generat.

¶ Scito q̄ residuū materie dimittere quod necesse erat euacuare minus nocuum est q̄ exquisitissime euacuare et peruenire in ip̄a ad hoc vt virtus terreatur: qm̄ multotiens natura hoc resoluit residuum.

¶ Et debes scire q̄ vētris solutio a superioribus tra

Quarta fen primi canonis.

bit ad inferiora et ab inferioribus eradicatur.

Etinus itaque cunctis hominibus euacuatione dignus est ille cuius cibus est bonus et digestio bona.

De regulis communibus vomitus et solutionis ventris.

Vomitus est ventris solutio et que istis similatur non attinent ei qui bono utitur regimine. Et infra. Fortasse excusabit eum exercitium fricatio balneum et huiusmodi.

Et ad summum si humores fuerint equales premittite minutionem: et si postea habundauerint euacua: quod si equales non fuerint in primis habundantem euacua donec equentur: deinde minue.

Multotiens enim est euacuatio necessaria: sed superuenit aliquid quod prohibet: et non est ingenium nisi in ieiunando et dormiendo.

Non omnes euacuationes sunt necessarie propter superfluitatem repletionis: immo quandoque sunt necessarie propter egritudinum magnitudinem et propter repletionem secundum qualitatem et non quantitatem.

Habentium quoque in interioribus apostema ventris solvere est difficile et facere ut vomant. Et infra. Sed da eis si necesse fuerit cassiam fistulam et similia.

Ampliatio cannalium et ipsorum apertio in euacuatione est ex eo quod corpus a pena securum reddit.

Ponit causas propter quas medicina ventris solutiua aliquando fit vomitiua et econuerso.

Et febrem quidem habentem ventrem solvere melius quam facere ut euomant.

Et cuius humor descendens fuerit sicut lienteriam habentis facere ut euomant est inconueniens.

Medicinarum solutiuarum deterior est que ex medicinis est composita multe diuersitatis. Et infra. Quia prima ventrem soluit antequam secunda: et quandoque prima ipsam expellit secundam.

Ad ultimum quidem dum medicina superfluitates euacuat

cuat non erit in ea estuatio: cumq; estuationem habere ceperit iam euacuat qđ superfluum non est.

¶ Somnus cum post ventris solutionem aut vomitum fuerit multus demonstrabit qđ iam euacuatio perfecta mudauit corpus et contulit.

¶ Et scias qđ cum sitis post ventris solutionem aut vomitum fuerit fortis maximam et ultimam bonitatem purgationis significat.

¶ Ponit modum quo medicine solutiue et vomitiue attrahunt hu. in euacuationibus et in vno reprehendit Galienum. et tu vide.

¶ De sermone purgationis ventris et regulis.

¶ Ad summum naturam mollificare ante qđ venter soluat est competens regula in qua existit securitas: nisi in eo qui colice passioni valde est aptus.

¶ Trauli fortem non tolerant medicinam.

¶ Ex causa etiam timorosa est vt medicina solutiua fece in intestinis existente sicca: immo est expellendo saltē cum clisteri aut iure mollificatiuo.

¶ Oportet vt aer illius qui farmaciā bibit sit caliditatis pauce ne sudorem faciat nec turbationem.

¶ Cum aliquis medicine consuetus non est melius est medico vt sibi caueat ne ventris solutiua violentes virtutes habentia ei tribuat.

¶ Illis vero qui stantes bibunt aquas et habentibus splenes fortes medicine sunt necessarie.

¶ Ponit qđ post medicinam solutiua si fortis fuerit medicina dormire debet: et si fuerit debilis non: quoniam natura ipsam digereret: et cum ceperit operari non dormiat quocumq; modo fuerit.

¶ Cumq; aliquis medicinam biberit non ilico se super eam mouere debet: sed quiescere vt natura in eam operetur: quoniam nisi natura in ipsam operata fuerit non operabitur ipsa in naturam.

¶ In potu aque calide malitie medicine existit debilis

Quarta sen primi canonis.

¶ Qui aut vinum biberit inebrians ad hoc vt vomat non incipiat vomere dum adhuc parum bibit: sed bibat multum.

¶ Qui vomere voluerit non fortiter masticare debet prope ipsum.

¶ Otus facit magis vomere et quies minus.

¶ Estas est tempus dignus vt in ipso fiat vomitus.

¶ Et finis vomit? longinquior fm modū purgationis p̄e est stomachi solius et nō intestinoꝝ: et fm modū purgationis sc̄e capitis et totius corporis. Ipsius attractio et eradicatio est ab inferioribus.

¶ Ponit q̄ in oleo de lilio existit virtus tyriace.

¶ Egritudines digniores vt in eis fiat vomit? sunt cronice sicut ydropisis: epilepsia: melancholia: lepra: podagra: et scyatica.

¶ Vomitus quoq; cum suis iuuamentis aliquñ affert egritudines sicut surditatē et congelationē dentium.

¶ Hora vomēdi in estate melior causa doloris est in meridie.

¶ Et vomit? quidē corpori confert sed visui nocet.

¶ Amplius faciendum non est vt pregnans vomat: quoniam superfluitates non egredientur: et labor eā ad estuationem perducet.

¶ Cum ex multa minutione debilitatur virtus multi generabuntur humores.

¶ Minutio est perturbans donec quiescat.

¶ De iuuamentis vomitus.

¶ Ponit iuuamenta que facit vomitus fm mentem Hipocra. et tu vide.

¶ De enemate. i. clisteri.

¶ Enema est medicamen nobile in expellendo superfluitates que sunt in intestinis et in sedando dolores renum et vesice et apostemata ipsoꝝ et colice et in attrahendo a superioribus: que nō ex eis sunt acuta debilitant epar et perducunt ad febrem.

¶ Et enematibus preterea fit iuuamen in expellendo

do reliquias quas inanientia relinquunt.

¶ Videtur quoque quod clisterizati situs melior sit ut supinus iaceat: deinde reuoluat se ad latus dolens.

¶ Clisterizandi hora melior est cum est aeris frigiditas.

¶ De epythimatis.

¶ Emplastra sunt talia qualia epythimata: sed emplastra sunt dura et epythimata currentia.

¶ De flobothomia.

¶ Flobothomia est euacuatio vniuersalis humorum euacuans multitudinem: multitudo vero est augmentum humorum super equalitatem ipsorum in venis.

¶ Nemo quidem est flobothomachus nisi unus duorum: unus scilicet egritudinibus preparatus cuius sanguis cum multiplicatus fuerit cadet in eas: et alter est cadens in eas.

¶ Unusquisque flobothomachum propter sanguinis multitudinem: aut propter ipsius malitiam: aut propter utrumque.

¶ Ponit quod melius est ut parati egritudinibus cum domino sanguinis in vere minuantur: licet in has nondum inciderint egritudines.

¶ Illi quibus percussio vel casus accidit quandoque minuuntur timendo ne eis accadat apostema.

¶ Ponit quod cum iste egritudines predictae timentur eis plus secure conceditur minutio: sed cum aduenierit in earum principio flobothomia penitus dimittatur: quia hoc subtiliat et eos per totum corpus fluere facit et sano insani eos admiscet.

¶ Flobothomia quoque nec euacuatio non est facienda in die motus egritudinis.

¶ Flobothomia propterea quod ad diuersum trahit naturam semper plurimum retinet.

¶ Cum vero alicuius sanguis fuerit bonus paucus et fuerint in ipsius corpore multi mali humores flobothomia bonum rapiet et malum relinquet.

¶ Cum flobothomia necessaria fuerit cum debilitate

e iij

Quarta sen primi canonis.

virtutis causa febris: et aliorum partire slobothomiam.

¶ Slobothomia stricta magis est virtutis conservatiua: sed tamen subtile et clare interdum fluere facit et spissum et turbidum tenet. Ampla vero velocius est ad sincopim.

¶ Slobothomiam adus propterea supinum iaceat quam slobotho maturum: quoniam hoc est convenientius ut ipsi virtus conservetur et ne ei superueniat sincopis.

¶ In febribus autem a minutiōe cauēdū est. scilicet in his que vehementis sunt calefactionis et inflammationis.

¶ Si urina fuerit subtilis aut ignea et facies a principio fuerit tornatilis caue tibi a slobothomia: quod si fuerit interpollatio in ea et omnis febris in ipsa fiat minutiō.

¶ Et summopere tibi caue ne egrum ad unam duarum perducas rerum. scilicet humorum colericorum ebullitionem et frigidorum cruditatem.

¶ Cumque in febre oportet slobothomare non attēdas quod quidam dicunt. scilicet quod non sit bonum ut fiat post quartam diem quoniam bonum est etiam post. xl. dies secundum Galienum. licet permittere et preparare sit melius.

¶ Multoties slobothomia in febribus licet necessaria non sit efficit ut naturam supra materiam fortis fiat propterea quod ea efficit paucam.

¶ In febre autem sanguinea necesse est ut euacuatio fiat minutiōe non supflua in principio et supflua cum fuerit maturatio febris. quam multoties remouet in hora slobothomie.

¶ A minutiōe etiam tibi cauere debes super cibi repletionem ne materiam non maturam ad venas trahas loco eius quod euacuasti.

¶ Caue etiam tibi ne fastiditum slobothomes sed plon- ga ipsum ut ei fastidium digeratur. Et tibi etiam caue ne slobothomes subtilitatem sensus oris stomachi habentem: aut ei debilitatem: aut infelicem ex generatione commul- te et proprie cum est ieiunium. Et infra. Istis namque cum slobotho mati fuerint oris stomachi conservatiōe non premissa accidet inde timor magnus et quicquid moriuntur inde.

¶ Assatura carnis que fit super prunas si digerit mul-

tum nutrit et bene.

¶ Ponit quod cum flobothomia fit causa diuersionis melius est ut flobothomie vices sint multe quam quantitas multa.

¶ Si debilitas non affuerit fit tardatio secundationis una hora: et si trahatur gratia diuersionis fit dies unus.

¶ Ex iuuamentis vero secundationis est quod flobothomati virtutem cum perfectione sue euacuationis conseruat et melior quidem secundationis terminus est ut duobus aut tribus tardatur diebus.

¶ Ex dormitione quoque flobothomie propinqua plurimumque accidit in membris confractio.

¶ Et oportet ne flobothomatus in se replendo fit audax: sed secundum rationem nutriendum et cibum primitus subtiliet.

¶ Cum autem aliquis flobothomatur et postea eius brachium apostemat ex altero brachio minuatur secundum quod tolerat et super ipsum emplastrum de cerusa ponatur.

¶ Amplius flobothomia multotiens commouet se, et multoties resoluit putrefactionem.

¶ Sanior venarum sex est cephalica.

¶ In cephalica flobothomus flobothomum non sequatur: quoniam faciet apostema.

¶ Videtur quod prius fecerit librum quartum quam hunc primum: quia dicit et nos iam locuti fuimus de ipso in libro quarto et etiam supra dixit.

¶ Basilica quoque maioris est timoris: propterea quod arteria cadit sub ea et etiam nervi et musculi.

¶ Signum quod arteria iam sit percussa est quod sanguis egreditur subtilis et saliendo manat.

¶ Amplius plures hominum propter sanguinis exitum moriuntur: et quidam propter fortitudinem doloris ligature ne sanguis arterie exeat donec factum est secundum viam mortis.

¶ Sanguis qui a cephalica euacuatur est qui ex collo et eo quod est super ipsum parum et parum sub ipso egreditur: et terminum partis epatis non pertransit: et inferiora non taliter mundificat ut sit inde cura.

Quarta sen primi canonis.

Nigre ho iudicium inter cephalicam ⁊ basilicam est medium.

Et basilica quidem euacuat qd est a parte suminis ventris inferius. i. a stomacho inferius.

Funis ho brachij similis est cephalice.

De sceillum. i. saluatella dicunt qd que dextra est doloribus epatis confert ⁊ que sinistra splenis ⁊ qd san. fluere permittatur donec per se constringatur.

Ponit qd Galienus vidit in somnis qd precipiebat vni qd fieret flobothomia arterie manus que est inter indicem ⁊ pollicem causa doloris epatis: qui eam fecit ⁊ sanus factus est.

Quidam sunt qui tolerare possunt: ⁊ si febricitantes sint vt. v. aut. vs. sanguinis libe auferantur. Sunt ⁊ alij qui non possunt tolerare ipsis etiam sanis vt vna libra eis auferatur.

Pulsus est a quo recedere non debes: cum igitur pertransierit pulchritudo coloris ⁊ mutabitur pulsus ad debilitate retentive: ⁊ similiter si accidat oscitatio alices singultus ⁊ nausea.

Ponit qd scyatica est in parte siluestri calcanei et flobothomatur: aut sub eo aut supra ipsum: ⁊ eius iuuamentum est in dolore scie ⁊ podagre.

Saphena est super parte domesticam ⁊ ex ipsa euacuat sanguis ex membris que sunt sub epate ⁊ prouocat menstrua ⁊ emorroidas.

Et ratio quidem facit oportere vt scyatica ⁊ saphena similis existat iuuamenti: sed experimentum facit vt operatio scyaticæ conueniat plurimum dolori scie sicut si hoc esset debitum.

Vena curuature pollicis tantum efficit quantum saphena: sed est fortior ipsa in puocatione menstruoꝝ doloribus ani ⁊ emorroidis.

Flobothomia venarum pedis confert egritudinibus que fiunt ex materiis ad caput declinatibus ⁊ egritudinibus melancholicis: ⁊ ipsa quidem magis debilitat

virtutem q̄ flobothomia venarū manus.

Vena frontis que est inter duo supercilia confert grauitati capitis ⁊ pprie que est in posteriori parte ⁊ grauitati oculorū ⁊ stupori ⁊ dolori capitis perseueranti antiquo.

Et Galienus negat qđ quidē dicunt: scilicet qđ due vene que sunt post aures flobothomātur vt qui filios gignūt ipsos nō gignant.

Sanguinē stringere qui fluit ex flobothomia in latitudine facta est difficile.

Galienus quoq; dixit qđ cuiusdā in gala vulnerati arteriā percussio parūper tetigit ex qua magna pars sanguinis emanauit: ⁊ dū sanguis restrictus fuerit dolor antiquus quē in anteriori parte corae posterius habebat recessit.

Flobothomia duas habet horas: vnā electam que est in luminis diei post digestionis complementū ⁊ superfluitatū expulsiōnem: ⁊ horā necessariā que tardari nō potest: ⁊ res phibitoria nō attēditur.

Eum vena tibi rebellauerit ⁊ ipsius repletio sub ligatura nō apparuerit solue ipsam ⁊ multotiens liga ⁊ unge eam ⁊ cōprimendo ascēde ⁊ descēde donec manifestam eam facias.

Oportet vt flobothomi apprehensio fiat pollice ⁊ impudico ⁊ dimittatur index ad palpandum.

Et scito qđ qui multum sudat causa repletionis est flobothomia indigens.

Multoties habēti se. ⁊ habenti dolorē capitis qui ex cōsilio flobothomia esset medicandus superuenit fluxus vētris naturaliter qui flobothomiā excusat

De ventosis.

Ventose cutis partē magis mūdificāt q̄ flobothomia: ⁊ plus extrahūt sanguinē subtilē q̄ grossum.

Ponit fm opinionē quorūdā qđ humores augmentū luminis in corpore lune sunt sequētes ⁊ qđ augmentatur cerebrū in craneis ⁊ aqua in fluminibus access

Quarta fen' primi canonis.

tionem et refectionem habentibus.

Et suis non horis in die melior est secunda et tertia.

Et ei quidem que ex mulieribus alba existit et lata sanguinem habens subtilem vntose in cruribus posite sunt meliores: scilicet in prouocatione menstruoꝝ quod flobothomia saphene.

Vntose que sine scapellatione sunt in remouendo vntositates frigiditas et vt radicitus euellantur: hic et vbique sunt fortiores scilicet quam cum scapellatione.

Vntose super nates posite a toto corpore trahunt et a capite: et conferunt intestinis et menstruoꝝ sanant corruptionem et alleviatur per eas corpus.

Oportet vt vntosatus post vnā horā cibetur.

Infans preterea in tertio anno vntosetur: et prius tractis duobus annis: quoniam proorsus non debet vntosari cum est vnus anni.

In vntosis sit securitas ne materie ad inferiora descendant.

Ponit in hoc capitulo multa iuuamenta ex vntosis in diuersis partibus corporis. et tu vide.

De sanguisugis.

Ponit modum cognoscendi bonas a malis et rectificationes earum. et tu vide.

Extractio preterea sanguinis a sanguisugis facta profundior est extractione que fit cum vntosis.

Et eo autem quod eas efficit voluntarias ad se suspendendum est vt locus luto liniatur aut sanguine.

Appositio sanguisugarum confert egritudinibus.

De medicationibus apostematum.

Multoties a manu apostemosa trahitur materia quam cum res defertur poderosa et hora vna tenetur.

Maturatio non completur ex eo in quo cum calore existit opillatio et glutinatio vt per ipsum calorem retineatur. Et infra. Attendere tamen debes si membrum calorem innatum debilem habuerit predicta remouere debes.

Multotiens erit apostema profundum et erit non

bis necessarium trahere ipsum ad partē cutis: et si nō cū alio saltem cum ventosis ignitis.

¶ Occulorum nō apostematum materia minorāda est si obothomia et ventris solutione.

¶ Solatrum nanq; proprietatem habent resoluendi apostemata calida que sunt occulta.

¶ Cum syntoma superuenerit propter collectionem apostematis interiorum cum casu virtutis in itinere mortis existit.

¶ De sectione. i. apertione.

¶ Si in fronte fiat incisio sicut incedunt rugarum ipsius collectiones inscinderetur musculus frontis et caderet supercilium.

¶ Oportet vt sector ex anothomia sciat anothomiā neruorum arteriarum et venarum ne erret et inscindat aliquid ex eis.

¶ Oportet etiā vt secum deferat multas ex medicinis sanguinē cōstringētib; et ex emplastris dolorē sedātibus: et ex instrumentis que ad hoc p̄tinent.

¶ De egritudinib; corruptiōis mēbri et incisioe.

¶ Et melius est. s. vt remoueat; caro corrupta si fuerit possibile sine ferro: qm̄ ferrum aliquñ inuenit tunc cas musculor; et venar; pulsatiliū periculose.

¶ Et si os cote fuerit magnuz; et neruis et arterijs et venis ppinquū: et fuerit eius corruptio multa: debet medicus ab eo fugere.

¶ De medicatiōibus solutiōis cōtinuitatis.

¶ Solutio cōtinuitatis in magnis membris medicatur equatione et ligatura conuenienti. Et infra. Luz quietē et comestione cibi cōglutinatiui. Et infra. Si cut cibus qui fit ex extremitatibus aī alium.

¶ Impossibile em̄ est vt os restauretur nisi fm̄ hunc modū: et pprie in corporibus consistentium: qm̄ nullo modo redibit ad cōtinuitatem.

¶ Intentio in medicanda vlcera est exiccatio: quod igitur ex eis mundum fuerit tantū exiccetur: et quod

Quarta fen primi canonis.

putridum fuerit ex eis medicine acute corrosiue mitantur: deinde ignis si oportet.

¶ Et caro quideñ nō generat nisi ex eo cuius siccitas non multū primū gradum transcendit.

¶ Et omnes quideñ medicine que sine mordicatione desiccant sunt ingredientes in genus earum que carnem nasci faciunt.

¶ Omne vlcus qđ in loco existit nō carnosum est inobediēs ad hoc vt cito mediceť et siliť rotundum.

¶ Omne vlcus qđ cito reuertit postq̃ carne repletū fuerit est in semita pueniēdi ad fistulam.

¶ Si pus multiplicatur sine multiplicatione nutriti est ibi alphasē. i. attritio vel contusio. In medicando autem alphasē et contusionem leuez fortasse sufficit flobothomia.

¶ In contorsione sufficit mollis ligatura et non dolorosa.

¶ In his autē q̃ sunt sicut casus et percussio necessaria est flobothomia ex pte diuersa et subtiliandū est nutritiēs et dimittēda est caro et q̃ sunt sicut ipsa.

¶ De cauterizatione.

¶ Cauterizatio est medicamē valde vtile iuuans ad prohibendū ne corruptio spergat: et ad cōfortanduz membrū cuius complexionem volumus rectificare: et ad resoluendum materias corruptas in mēbro retentas et ad stringendū sanguinis fluxum.

¶ Res ṽo qua cauteriū fit melior est aurum.

¶ Cauterizator sibi cauere debet ne fortitudo cauterizationis ad nervos pueniat: nec ad chordas: nec ad ligamenta.

¶ Cūq; cauterizaueris vt carnes corruptā pūcias et terminū sani scire volueris erit vbi dolet.

¶ De sedatione doloris.

¶ Omnis quideñ dolor qui fit fortior interficit.

¶ Et ad summum id quod dolores sedat est aut illud quod complexionem mutat: aut quod resoluit mater

riā: aut quod stupefacit: et stupefaciens remouet dolorem: quia destruit sensum membri.

¶ Omnibus autem stupefacientibus fortius est opium et poma mandragore. Et infra. Et ex istis sunt nix et aqua frigida.

¶ Sunt preterea membra de quibus non curamus: et si eis superponas narcotica que non inde ad vehemēte malū finem perueniunt sicut dentes.

¶ In eo autē quod est sicut colica magnificat malus finis scz stupefactiuis: quā materiā augmētāt frigus congelationem et clausuram.

¶ Sōnus vna est ex causis sedationis doloris et proprie quā cū eo facta fuerit fames et i dolore materiali.

¶ Et stupefaciētia quidē composita quorū fortitudines alie debilitāt medicīne sicut tyriaca sunt magis secura: sicut filoniū et trocisci ternarij.

¶ Plerūq; causa doloris erit apostema et extimabitur quod sit vērōsitās: et si fortasse factum fuerit ei embroca ex aqua calida in eius principio magnū aufert malū.

¶ Pōnit quod oculus non potest tolerare euaporationē ex milio.

¶ Ventose cum igne sunt fortes in sedando dolores ventosum: et si eas iterum adhibueris dolor penitus destruetur.

¶ Ex sedantibus dolorē est molliter longo tpe incedere: et adipes subtiles noti et olea.

¶ Dulcis cantilena et proprie cum ex ea prouocatur somnus: occupari in eo quod gaudium efficit doloris vehementiam sedat.

¶ A quibus curationibus incipiemus.

¶ Pōnit quod incipere debemus a curatione eius sine qua alia non potest curari: sicut apostema et vlcus: aut ab ea quā est cā alteri: sicut opillatio et fe. aut de quā maior est habēda sollicitudo sicut synochus et paralytis.

¶ Si nobis necessariū sit aperire cum eo in quo aliquod existit caliditas non curamus de febre.

Secundus canon.

CImpossibile est vt se. remoueat cā ipi? remanēte.
Cum egritudo ⁊ accidēs cōiungunt ab egritudine
curam incipiemus. Et si accidēs superauerit acciden
tis curā habebimus ⁊ egritudinē nō cōsiderabimus:
vt in colica stupefaciendo.

CEt deus quidē nos iuuabit cui sint grates fm eius
innumerabiles misericordias. Amen.

CExplicit primus liber Auicēne. Incipit
scōs de virtutibus medicinarū simplicium.

Capitulū primū de complexionibus
medicinarum singularium.

Omnium composito

rū mineralium ⁊ vegetabiliū ⁊ viuen
tiū elementa quattuor sunt materia.

CComplexio nāq; hoīs nō est nisi in
homine.

CComplexio prima est complexio proueniēs ab ele
mentis. ⁊ complexio secunda est complexio que pue
nit a rebusque in seipsis habent complexionem: sicut
complexio medicinarum compositarum: vt cōplexio
tyriace.

CHec cōplexio scda non semp est ab arte: imo etiā
quādoq; est a natura sicut in lacte.

COmēs medicine sunt cōposite ex virtutib; cōtrariis.

CIn camomilla est virtus resolutiua ⁊ virtus stipti
ca: ⁊ cū coquit i emplastris nō separant ab ea vtreq;
virtutes. Alie sunt in quib; decoctio separare potest
inter eas: sicut caules. Et infra. Lens fructus mādra
goze ⁊ allium ⁊ cepe ⁊ rasanus.

CRasanus fm qd dicitur digerit ⁊ nō digerit.

CAblutio etiā aliquando separare potest simplicia:
sicut endiuiā ⁊ plurima olerum.

Cum coriandrū sumitur eius infrigidatio fortior fit: et cū ex eo fit emplastrū quādoq; resoluit.

Ponit de psilio supra cuius corticē est muscilago: et infrigidans multū: et cum teritur partes interiores sunt ita calide vt rubificent.

De cognitione virtutum medicinarum per experimentum.

Medicinarum cognoscuntur virtutes ex duabus vijs: vna est semita experimenti: et altera est ratiocinationis semita.

Raro piscium quīs sit frigida: tamen cum salitur calefacit potentia.

Nam si aliquid per se efficit operatur dum obuiat: impossibile enim est vt deficiat dum obuiat et operetur dum non obuiat.

Res naturales pcedunt a principijs suis: aut semper aut vt plurimum.

Videtur fm qd estimo qd reubarbarū sit frigidū cōparando ad equū: et calidum comparando ad boiem.

Ponit septem canones obseruandos in cognitione virtutū medicinarū per experimentū. et tu vide.

De cognitione virtutum medicinarū singularium per ratiocinationem.

Rerū similiū in cōstitutione essentie: scz raritate et spissitudine quecūq; recipit calefactionē velocius est calidior: et quecūq; infrigidationē frigidior.

Quecūq; est velocioris congelationis ceteris paribus in essentia est frigidior: et quecūq; est velocioris inflammationis est calidior.

Condefatio aut et cōgelatio nō significāt augmentū in caliditate nec in frigiditate.

Non est possibile vt sapes dulcis amarus et acutus sint nisi in substantia calida: neq; stipticus et acetosus et ponticus nisi in substantia frigida.

Odores boni et acuti non sunt nisi in substantia calida.

Secundus canon.

Res quarum proprium est in calore congelari omnes resoluuntur per frigus: sicut res que congelantur ex frigore omnes resoluuntur calore.

Frigus enim albificat humidam substantiam et denigrat siccam: et calor denigrat humidam et albificat siccam: et hoc quidem verum est et necessarium.

Sapores igitur sunt plus in significatione veri: deinde odores post colores.

Calor in pluribus dispositionibus est fortioris impressionis et manifestioris operationis et magis penetrans. Et infra. Et sit dignius ut ferat sapor et odores.

Medici ponunt saporibus simplices novem: quibus penitus sint octo: et unus privatus sapore et est insipidus.

Humiditas posita in lingua est media in sensu gustus.

Sapores autem octo qui sunt vere saporibus post insipidum sunt dulcedo et amaritudo et acuitas et salsedo et acetositas et ponticitas et stipticitas et vinctuositas.

Et insipida sunt verba eorum qui ponunt saporem insipidum.

Acutum est calidius: deinde amarum: deinde salsum.

Ponticum est frigidius: deinde stipticum: deinde acetosum.

Acetosum quibus sit minus frigidum quam stipticum: tamen in pluribus est plurius infrigidationis propter subtilitatem et penetrationem suam.

Stipticum non contrahit nisi quod de lingua manifestum est: ponticum vero contrahit et exasperat quod manifestum est et occultum.

Et ponticum quidem est subtilius et magis intrans.

Acutum vero et amarum sunt lingua radentia: sed amarum non radit nisi quod de lingua apparet: acuti autem abrasio et eius separatio est profunda.

Amarum purum non recipit putrefactionem ex qua animal generetur: nec parum ipsius nutrit animal.

Et non oportet quidem ut sit illud quod est dulcius et

suauius nutritibilis: quous sit impossibile quando in omni nutriente apud medicos sit dulcedo aliqua: veritas in nutrimento alijs indiget conditionibus preter dulcedinem hanc.

¶ Salum ledit os stomachi.

¶ Ponit operationes omnium istorum saporum. et tu vide.

¶ Omne autem dulce cum stipticitate visceribus est amicum.

¶ Odores autem proueniunt a caliditate et proueniunt a frigiditate.

¶ Omnes igitur odores ex quibus sentitur mordicatio declinans ad dulcedinem sunt calidi. Et illi ex quibus sentitur acetositas et tharagiti roalis oēs sunt frigidi. et infra. ut camphora nenufar.

¶ De operationibus medicinarum singularium.

¶ Ponit proprietates medicinarum simplicium in generali et earum operationes. xlix. eas particulariter describendo pulchro modo. et tu vide.

¶ Omnis medicina absterfua essentialiter lenit naturam: licet non sit in ea virtus solutiva.

¶ Omne amarum est absterfuum.

¶ Omne autem acutum est aperitiuum: et omne amarum subtile est aperitiuum: et omne subtile liquidum est aperitiuum cum ad caliditatem et equalitatem declinat: et omne subtile acetosum est aperitiuum.

¶ Et medicine quidem rubificantes efficiunt operationem cauterizationi propinquam.

¶ Visum est Galieno quod oleum rosatum infrigidat quod est calidius: et calefacit quod est frigidius.

¶ Et omnia in quibus est inflatio sunt facientia sodam et nocentia oculis.

¶ Omnis medicina cuius est inflationem facere in venis est virilis membri inflatiua.

¶ Virtus autem que diuidit et ponit vnaquamque complexiorem ad partem quam meretur: ita ut non ponat virtutem

Secundus canon.

resolutiuā in partem materie que effunditur ad membrū: nec infrigidatiuā in latere materie effuse ab eo est natura docta obedire creatori sublimi et glorioso.

¶ De iudicijs quarundam medicinarum, extrinsecis.

¶ Omnium medicinarum in quarum contritione superflue elaboratur: operationes destruuntur.

¶ Non enim quantumcumque minoratur corpus: sed medicinae virtutem suam secundum quantitatem suam et secundum proportionem minorationis eius seruat: immo possibile est ut minorationis corporis perueniat usque ad terminum ne post ipsum corpus aliquid sue operationis que sibi propria est agat.

¶ Non est necessarium quando virtus alicuius corporis facit motum aliquem: ut medietas illius corporis moueat id quod est motum omnino ab eo.

¶ Quibusdam videtur quod propter minorationem non destruaturs forma et virtus: sed eorum verba in compositis sunt viciniora ad hoc ut eorum incredulitas vires non sumat.

¶ Inquit Galienus. Superflue contriui ciminum quare permutatum est: et factum est urine puocatiuum cum prius fuerit in natura sua solutiuum nature.

¶ Multe medicinarum frigidarum sunt calide impressionis propter illud quod acquirunt ex vicinitate assefetide euforbij castorei et musci qualitatem calidam.

¶ Plurime medicinarum calidarum facte sunt frigide impressionis propterea quod adeptae sunt ex vicinitate capphore et sandali qualitatem frigidam.

¶ Ponit alios pulcherrimos canones in rectificatione medicinarum. et in vide.

¶ De collectione et conseruatione medicinarum.

¶ Medicinarum alie sunt de plantis: alie de mineris: alie de animalibus.

¶ Et quotienscumque fuerit medicinarum color magis tinctus et sapor magis apparens et odor fortior erunt

fortiores in genere suo.

¶ Fortiorum cuiusq; ordinis spacium durationis prolongatur fm ipsius bonitatem.

¶ Cum autē recēs deficit fortis pcul dubio stat duplū veteris debilis loco eius in omni re.

¶ Ponit alios canones pulchros de collectione medicinarum. ⁊ tu vide.

¶ Nolo autem descendere ad descriptiones proprietatum ⁊ operationum medicinarum singularium. nam multi ante me hoc pbissime impleuerūt: scilicet aggregator: paduanus: brisienfis: iohannes de sancto amando in aureolis suis: ⁊ alij q̄plurimi. sed sufficit mihi descripsisse quod collegi ex primo ⁊ secūdo canonibus ⁊ alleganda dicta que faciunt in re sciendi principia scientie medicine ⁊ ad intentiones curatiuas in qualitate operadi: ⁊ sic diuino fauente suffragio me ad tertium canonem transsero.

¶ Explicit secundus canon. Incipit tertius.

¶ De vtilitate capitis ⁊ partibus eius.

Incipit Galienus in

tentio in creando caput nō est cerebrū: nec auditus: nec odoratus: nec gustus: nec tactus. Et infra. Sed intentio in ipso est bonitas dispositionis oculi in

ipsius conuersione que ei creata est.

¶ Comparatio nanq; oculi ad corpus est comparatio propinqua comparationi speculationis ad exercitum.

¶ Et locorum quidem speculatoribus melior ⁊ conuenientior est locus altus.

¶ De anathomia cerebri.

¶ Cerebrum em̄ diuiditur in substantiā velatiuā ⁊ medullarem ⁊ ventres in ipso spiritu plenos.

¶ Nervi sunt virgulta ab ipso prodeuntia: nō tamen

f ij

Prima fen tertij canonis.

¶ In q̄ sunt partes substantie ipsius proprie.

Nervi em̄ etiā ex cerebro nutriūtur ⁊ nucha.

Amplius substantia dura nō augmentat durū quan-
tum ipsum augmentat lene.

Tingue em̃ ⁊ viscosum lene est ꝑculdubio.

¶ Pars eius scz cerebri anterior est lenior: et ipsius
pars posterior est durior.

¶ Sensus autē speculator est ⁊ speculatoris declina-
tio ad partem anteriorem est dignior.

Enucha est cerebri nuncius & vicarius in cursu dozi.

I Medius autē venter est sicut transitus ex parte anteriori ad partem posteriorem.

¶ Decoctio ꝛo optima non fit nisi per coniunctionem
 ⁊ cōmitionē ⁊ penetrationē in partibus cocti: sicut est
 dispositio cibi in epate.

De egritudinibus capitis.

¶ Et qñq; magnificatur res id est periculum in egritudinibus cōmunitatis in ipso: adeo vt fiant egritudines pprie perniciose.

E Multotiens em̃ expelluntur ad ipsum sc̃z cerebrum
in egritudinibus pleuresis ⁊ squinantie materie p̃fo-
cantes ⁊ pernecantes.

¶ Et sepe peruenit ipsum ad apoplexiã perniciosam
ppter nocuentũ aliud in membro cõmunicãte.

¶ De significationibus sumptis ex operationibus animalibus.

¶ Plurimum enim nocimenti eius ꝓ purgatione et
complexionis commensuratione nō remouetur est ex
cerebro.

¶ Qui aut ex moribus declinior est ad timorem est magis significatiuus frigoris: ⁊ ex eis declinior ad audaciam ⁊ iram caloris.

E Plurimū em̄ visionis in somnīs rerū calidaz citri-
narū significat dñiū colere: ⁊ sic de alijs suo modo.

¶ Somnia terribilia ⁊ illa quoz nō recordatur signi-
ficant frigiditatem ⁊ humiditatem.

Prima fen tertij canonis. Fo. xliij.

¶ De significatione operationū motiuarum.

¶ Epilepsia est spasmus cōis.

¶ Somnus semper sequitur malitiam complexionis humide: lare: aut frigide.

¶ Non omnis humiditas somnū facit: senu enim cum humiditate complexionum ipsorum plangantur vigilie. Siccitas fm omnē dispositionem pculdubio vigilare facit.

¶ De significationibus ex genere operationū naturalium.

¶ Capilli em oriuntur ex superfluitatibus cerebri.

¶ Quid si adest superfluitatū retentio cum leuitate capitis significat siccitatem absolute.

¶ De significationibus ex parte mensure capitis.

¶ Ex signis quidem bonitatis cerebri est ut nō patiasur ex vaporibus vini.

¶ De significationibus sumptis a mēbris propinquis cerebro.

¶ Et non est significatio colore lingue sicut significatio colore oculi: nam hic cum cerebro habet proprietatem: colore autem lingue stomachi quandoq; significatur dispositiones.

¶ De significatione membri cuius cōmunicatione membrum patitur.

¶ Cōmunicas em cerebri cū stomacho cū est repletus aut habet inflationē apparet in dispositione repletionis eius: sed eius cōmunitas cū ipso ppter caliditatem: et co. ru. et dolores ipsorum que fiunt ex fortitudine caloris apparent in dispositione vacuitatis.

¶ Et quāq; egrotat caput cōicatione epatis: et est tunc doloris declinatio ad dexteram sicut cū fit cōitate splenis est declinatio doloris ad sinistram.

¶ De canonibus curationis.

¶ Si sanguis dñatur minui mus et si alij etiā dominentur humores: tamen ab ea scz floborhomia incipimus

f iij

Prima sen tertij canonis.

qm̃ flobothomia est cōis humoꝝ euacuatio.

¶ Ponit q̃ cauteriū si fieri debet fiat vbi perueniunt index ⁊ annularis mensurando ab extremitate nasi: aut vbi peruenit medietas filii: cuius longitudo est ab aure ad aurē capite prius raso.

¶ Digestiua nō si materia fuerit flegmatica vel melā cholica sunt matres medicinarum.

¶ Lactamen vitet qui virtutis debilitatem cum soda habuerit.

¶ Dico autem q̃ acetum est commune omnibus materijs: eius enim infrigidatio possibile est vt leui causa frangatur: ⁊ amplius valet profundatio ⁊ incisio cū medicinis.

¶ Et camomilla quidē frāgit aliquid ex acuitate narcoticoꝝ in epithimatis.

¶ Et scias q̃ ois qui conqueritur de egritudine frigida in capite suo nocetur a vino ⁊ mora in balneo.

¶ Et ois qui habet egritudinem in velaminibus cerebri leditur ab aqua frigida vehementer.

¶ De speciebus sode.

¶ Soda est lesio vel dolor in membris capitis.

¶ Omnis autem lesionis causa est mutatio complexionis: aut eius diuersitatis: aut est solutio cōtinuitatis: aut aggregatio amboꝝ simul.

¶ Complexio humida nō facit dolorem nisi sit cū materia mota ad solutionem cōtinuitatis.

¶ Soda fortis cū obuiat sincipiti infantis lenia habet ossa separat ip̃m ⁊ frangit cōmissuram eius.

¶ Vniuersaliter quidā cuius cerebri sensus est fortis ipse est aptus vt recipiat sodam ex omni causa faciente sodam ⁊ si debilitetur.

¶ Et omnia alfanginati. i. species: vt piper: cinamomū ⁊ c. sunt facientia sodam. Et infra.

¶ Soda fit plurimū p̃pterea q̃ arterie afferunt capiti vapores fraudulentos.

¶ Et omnia aromata sunt faciētia sodam: siue sint ca

lida siue frigida.

¶ De speciebus sode frigide propter solutionem continuitatis.

¶ Hermes multotiens nascuntur in anteriori capitis parte super locum qui est in strictura narium et possibile est ut nascatur apud velamina: et si raro contingat.

¶ De qualitate accidente sode ex materijs.

¶ Et flegma quidem opilat viscositate multitudine et grossitudine: melancholia grossitie et multitudine et co. et sanguinis multitudine.

¶ Et ventositas quidē ex summa est materierum facientium sodam. Et infra. Et vapor et.

¶ Acuti vero humores non excitant ventositates: sed vapores.

¶ De speciebus sode facte per commun-
nitatem.

¶ Communitas absoluta est ut ad partem cerebri ex me-
bro communicante nihil perueniat corporeum penitus
nisi ipsum nocumentum. Et infra. Sicut in soda ex teta-
no et spasma podagra et scyatica.

¶ Communitas vero non absoluta est ut perueniat mate-
ria humerosa aut vapor.

¶ Cum autem in febribus acutis soda sit fortior eius
fortitudo est signum malum et immo perniciosum cum reli-
qua mala signa ei coparia sint.

¶ De membrorum autem communicantium primum et dignius
eorum est stomachus.

¶ Sermo vniuersalis de signis ostendentibus
species sode.

¶ Nam cum dolor ingreditur: membrum attrahit ad ipsum
et ad illud quod est ei vicinum.

¶ Facta autem propter communiter contingit et destruitur
et fit fortis et debilitatur et.

¶ Et cum est soda propter effusionem materierum ad ipsum scilicet
cerebrum fit fortior cum vacuitas adest et post somnum
et salma. i. antequam homo comedat.

f iiij

Prima fen tertij canonis.

¶ Et fortasse soda fit propter causam in cerebro ⁊ facit in ore stomachi istas dispositiones ⁊ impedimenta hinc semitam communicationis stomachi cum cerebro: non hinc semitam principij ex stomacho ⁊ communitate cerebri.

¶ Si dolor stomachi est ex co. excitatur cum est vacuitas: ⁊ si est ex humore frigido est minor in vacuitate ⁊ sedat ipsum fames.

¶ Et illa que fit ex epate declinat ad latus dextrum: et que fit ex splene ad sinistru: ⁊ que fit ex causa myrach declinat ad anteriora valde.

¶ Regimen vniuersale in soda.

¶ Ex rebus in remotione sode iuuantibus est paucitas comestionis ⁊ potus et proprie vini ⁊ multitudo somni.

¶ Nimia paruitas comestionis in soda calida nocuumentu affert augmentu in ipsa faciens.

¶ De soda temporalis.

¶ Nihil est adeo conueniens sode temporalis. i. cronice sicut tranquillitas ⁊ dimissio totius qd monet: sicut coitus ⁊ cogitationes ⁊ reliqua huiusmodi.

¶ Ex rebus ho fortibus in attractione materie sode ad inferiora in vigilate ex soda est fricatio pedum.

¶ Et caput radatur ⁊ magis iuuatiuum ad hoc vt medicine virtus in ipso penetret.

¶ Qñq effundimus aquam calidam super extremitates patientis sodā ⁊ assiduamus illud ⁊ sentit q soda ex capite ad eius extrema descendit: ⁊ sic resoluitur.

¶ Et scias q cibi acetosi nō cōueniūt patientibus sodā: nisi ei qui est ppter cōitatem stomachi.

¶ Lūq accidunt vigilie propter sodam ⁊ fiunt fortes sunt ex causis augmentandi sodam.

¶ Si autem soda est frigida declina ad illud qd carminat: ⁊ permisce cum eo aliquid in quo sit vis confortandi ⁊ frigus aliquod sicut si misceatur cum oleo rosato ruta aut menta.

¶ Et scias qd vomitus non est de curis sode cum stupefactione scilicet capitis: sed ei vehementer nocet nisi sit causa stomachi.

¶ Cura sode calide absq materia colerica aut sanguinea.

¶ Flobothomia que est in fröte plurimū egritudinis capitis extirpat.

¶ Uctose inter spatulas sub collo multi sanguinis nō solū in sode sanguinea: immo in oibus speciebus sode temporalis qualiscūq sit materia confert.

¶ Et tu quidem ad curandas capitis egritudines lenificatione nature multū indiges.

¶ Et sodam quidem calidam in febris multiplicat vsus epithimatum vapores exire nō permittentiū ⁊ sanat eam attractatio aceti ⁊ aque rosate per nares.

¶ Cura sode ex ebrietate.

¶ Et in caulibus quidem est proprietas qua vapores a capite prohibentur.

¶ Fac eos dormire ⁊ quiescere: quoniam est radix in cura ipsius.

¶ Et pone cibum ipsorum qui habet infrigidationem ⁊ subtiliationem sicut est vitellus oui.

¶ Cura sode ex percussione ⁊ casu.

¶ Non est possibile vt plaga carnem ⁊ oleatur malitia complexionis remanente.

¶ Cura sode cretice.

¶ Eitonia phibent vapores ⁊ exuberationē faciunt. i. prouocationem vrine.

¶ De emigranea ⁊ eius cura.

¶ Cuius causa qñq est intra craneum ⁊ qñq est in pannelulo cooperiente ipsum: ⁊ plurimū quidē fit in laceratione temporis ⁊ non toler attactum.

¶ Et emigranea quidem fm plurimū est habēs periodos et non fit nisi fm dominationem humorum: nam ipsa nō fit quantitatem habens ex malitia complexio ista singularis

Prima fen tertij canonis.

Egritudo autem cuius tempus prolongatum est: est frigida fm omnem dispositionem: et indiget resolutione et calefactione cum fortitudine.

Ponit emplastrum cuiusdam mulieris narratu per aliquos medicos quod est efficax: et fit ex decoctione radicum cucumeris azinini et absinthio in oleo et aqua: et ex decoctione fit embroca et ex substantia rerum fit emplastrum.

De apostematibus capitis de karabito.

Birzen est dictio persica. Bir enim est pectus et sen apostema. Et sirzen etiam persicum est. Sir enim est caput et sen est apostema et egritudo.

Et ex speciebus karabitus in qua habetur maior fiducia est illa in qua eger recordatur eius cum quo allemauit post alleviationem sue febris.

Et quandoq; accidunt ei res risus et est significatio laudabilis.

Nullus visus est habens apostema in partibus cerebri: cuius urina aquosa fuerit qui evaserit.

Et senes quidem raro evadunt ab egritudine karabitus.

Verus karabitus fit ex apostemate in cerebro: non verus vero ex communicatione aliorum membrorum.

Cura specierum eius.

Sicut ipse qui est in aere temperato et in domo temperata in qua non sint picture nec forme: nam ipse diligit intueri imagines eorum: et est ex eis que ledunt cerebrum eius et velamina eius.

Associa ei amicos suos prudentes sibi charos et misericordes eius et ex quo verecundatur: et cesset a sua permissione et agitatione que ei nocent.

Ponit q; ad faciendum dormire approximandu est aliquid opij cornibus frontis eius et naso si virtus fuerit fortis: et si non caue qm illud est perimens.

Et sit tibi securitas multa in clisteribus.

Et postq; pertransierit septimam et que est supra

ipsum tunc tibi interest vt potes ipsum cum modico vini permixti.

¶ Et colericus cum flobothomatur non consequatur propinquitatē sincopis.

¶ Et in colerico non timetur omnis cautela in frigida tionis: que timetur in sanguineo ⁊ nō alienatur aqua frigida omnino.

¶ De signis letargie ⁊ cura.

¶ Letargia dicitur apostema flegmaticum factum intra cranium. Et infra. Et hanc egritudinem comitatur obliuio.

¶ Dec egritudo plurimū generatur a comestione cepay: ⁊ a repletionē nimia stomachi ⁊ multitudine potus ⁊ multitudine comestionis fructuum.

¶ Necessaria em̄ est febris in omni apostemate facto ab humore putrido.

¶ Ipsi em̄ id est letargici in lectis suis precipitati iacent. Ikarabitum nō habentes eleuantur.

¶ Cum letargia est in substantia cerebri subeth est fortior ⁊ difficultas motuū maior. Et infra. Si autē est in velaminibus dolor est fortior ⁊ motus leniores.

¶ Plurimū autem crisis eius fit per apostemata post aures.

¶ Et melior euacuationū est illa que fit cum clisteri.

¶ De plaga ⁊ incisione cutis capitis.

¶ Cum igitur incisio peruenit ad cerebrum apparent fe. ⁊ vomitus co. ⁊ non est ex eis qui sanatur: nisi raro.

¶ De subeth ⁊ somno.

¶ Dicitur somnus longus ⁊ grauis cuius grauitas est ex materia ⁊ qualitate simul.

¶ Somnus autem vniuersaliter est reditus spiritus animalis ab instrumentis sensuum et motus ad principium cum quo ipsorum instrumenta ab exitu operationis in ipsis: nisi que necessaria sunt ad hoc vt vita permaneat.

¶ Ponit pulchrum processum in causis diuersitatum

Prima fen tertij canonis.

subeth: et tu vide.

¶ Omnis autem subeth ex completionem pendens est: ppter frigus primo: et ppter humiditatem secundo.

¶ Usus supinationis multotiens ledit dorsum et laxat ipsum.

¶ Ex somno preterea timetur in sole capiti scilicet no cumentum: et qui fit in luna facit possidere sanguinis sreatu qui fit cu rascatione: qz luna mouet humores.

¶ De cura subeth in febris.

¶ Humectatio em que est in oleis quibz vincit virtute medicinarum nisi sit valde fortis.

¶ Et cura eius est adhibere tristitiam: nam tristitia in huiusmodi et similibus est ex eis que comouent aiam et reducant eam ad rectitudinem.

¶ De vigilia et sabara et cura earum.

¶ Vigilia est dispositio animalis cum animalis effunditur spiritus ad instrumenta sensus et motus ut eis utatur. Sabara vero est superfluitas in vigilia et egressus a re naturali.

¶ Et dolor quidem qui decrepitis accidit est sabara est ppter nitrositatem humorum eorum et falsedine ipsorum et siccitatem substantie cerebri.

¶ Ille in quo sabara fit fortis deinde accidit ei tussis moritur.

¶ Sonitus arborum et sonitus aque faciunt dormire.

¶ Donit qd si ligentur dolorose extremitates febrientis habentis sabara et ponatur lampas in domo et fiat ibi confabulationes: et postea omnia ista repente remoueantur qd facit dormire.

¶ De lesione sensus.

¶ Et quodcumqz horum est declinans ad diminutionem scilicet ex operationibus virtutum interiorum cerebri: tunc egritudo est ex frigore: et quodcumqz est declinans ad permutacionem et agitationem est ex caliditate.

¶ De permixtione sensus et alienatione.

¶ Et permixtio rationis magis incolumis est que fit

cum risu: et que est secundum quietem et deterior est que est cum agitatione et rira et audacia.

¶ Permixtionem rationis a caliditate sicca significat vigilie: a caliditate autem humida sanguinis vel flegmatis significant subeth.

¶ Eundem a caliditate et rationis permixtione non sunt debilitates nec signa apostematum oportet ut patiens alapis cedat et percutiat ut ad ipsum eius redeat ratio.

¶ De stoliditate et amentia.

¶ Ponit differentiam inter permixtionem rationis et alienationem que sunt operatio corrupta medie partis cerebri et stoliditatem que est cum diminutione rationis et amentia que est cum ablatione eiusdem.

¶ Et nihil est magis inimicum sensui quam repletio ex caliditate et humiditatibus.

¶ De corruptione memorie.

¶ Et obliuio quidem et corruptio memorie secundum plurimum non accidunt nisi a frigidityte et humiditate.

¶ Et scias quod obliuio quando accidit cum sanitate nunciat egritudines cerebri propinquas: sicut apoplexiam epilepsiam litargiam.

¶ Confectio anacardina ubi non est malitia complexionis calide est fortior in confortatione sensus: id est memorie: et sufficientem facit acquirere seruationem iuuatissimam seruationis.

¶ Et caue ne desiccatio tua consequatur finem humiditatum principalium et sequatur eam frigiditytas complexionis. Illud enim est ex eis que in obliuione augmentum prebet.

¶ Repletio non facta etiam nocet valde: sed parum eo dilatat animam et confortat spiritum et facit ipsum bonum et excusat a multiplicatione aque.

¶ Superfluitas vigiliarum debilitat spiritum et resoluit eum et repletur cerebrum.

¶ De mania lupina et canina.

¶ Expositio manie est demonium lupinum.

¶ Melancholia est cum malitia estimationis et cogitationis.

Prima fen tertij canonis.

tatione corrupta et timore et quiete: et nec est in ipsa agitatio vehemens.

¶ Mania vero tota est agitatio et saltus et inquisitio et lupinositas et aspectus cui non assimilatur aspectus hominis immo luporum.

¶ Cum mania ut plurimum non est fe. sed karabitus non euacuatur ab ea.

¶ Mania canina est in qua est associatio vehemens et amicitia cum obediencia et conuenientia simul: et in ipsa non est crudelitas contencionis sicut in mania lupina.

¶ Et hac scilicet caninam plurimum non resoluunt nisi emorroides et varices.

¶ Coram infirmo sedeat de quo verecundetur et quem timeat.

¶ Cumq; declinant detur eis vinum ad petendum plurimum comixtum: nam illud humectat eos et dormire facit.

¶ De melancholia.

¶ Dicitur melancholia mutatio estimationum et cogitationum a cursu naturali ad corruptionem et timorem et ad malitiam.

¶ Sicut tenebre extrinsece sollicitant et timere faciunt hinc quod complexio frigiditatis et siccitatis contraria est spiritui debilitans ipsum: sic complexio caliditatis: ut complexio vini est conueniens et confortans.

¶ Cumq; melancholia componitur cum rixa et saltu et finitilis permutatur et nominatur mania.

¶ Et neq; dicitur melancholia nisi cuius euentus est aconi. non adusta.

¶ Et multoties fit melancholia permutatione ex epilepsia.

¶ Et quandoq; est causa generationis eius: scilicet melancholie aer exterior.

¶ Spiritus animalis continuus est spiritui vitali et existens in ipsis.

¶ Non est possibile ut fiat scilicet melancholia absq; cordate cordis: immo fortasse magnitudo cause in ipso erit ex

corde: et ppter hoc necesse est vt consequatur cura cordis cum cura cerebri in hac egritudine.

¶ Scias q sanguis cordis cum est tersus subtilis clarus letificans resistit corruptioni cerebri et rectificat ipsum.

¶ Et nō est mirū si sit fm plurimū principiū istius scilicet melācholie ex corde: licet nō cōfirmetur hec egritudo nisi in cerebro.

¶ Et qñ accidit in fine egritudinū materialū et pprie acutaz melācholia est signū mortis: et tūc accidit homini illi vt recordetur mortis et mortuoz plurimū.

¶ Et quibuscūq medicorū visum est q melācholia contingat a demonio.

¶ Ex causis nō fortibus in generatione melancholie est superfluitas tristitie et timoris.

¶ Melancholia nō que est magis incolumis est illa que fit ex fece sanguinis et cū qua est gaudium.

¶ Melācholia quidē plurimū resolvitur per emorroidas et varices.

¶ Et qñq minoratur generatio huius egritudinis in albis et pinguibus et multiplicatur in brunis et pilosis extenuatis et duram carnem habentibus.

¶ Multiplicatur generatio ipsius in eo cuius cor est vehementer calidū et cerebrū ipsius est humidum.

¶ Et hec quidē egritudo plus accidit viris: sed in mulieribus est deterior.

¶ Et species iste scilicet melācholie sunt indefinite, i. indeterminate.

¶ Et plurimū melācholiā habens est spleneticus.

¶ Oportet vt cura ipsius fieri incipiat anteq cōfirmetur: que facilis est in principio et prava et difficilis cum cōfirmatur.

¶ Et necessariū quidē est vt fm omnē dispositionē aīa ipsius letificetur et iocundetur.

¶ Et alienet a se coitū et sudorem vehementem.

¶ Oportet autem vt sumat pingue et dulce.

Prima sen tertij canonis.

¶ Somnus em̄ eorū est ex conueniētibus curis ipsoꝝ.

¶ Ponit agaricum fortioꝝ medīcinam q̄ pulpam coloquintidæ ⁊ parum scamonee.

¶ Ponit pisces petrosos esse laudabilis sanguinis.

¶ Et in omni hebdomada euacua vice vna cum pillulis subtilibus medijs.

¶ Ex frigido cum est humidū nō generatur co. ni. sed abscinditur materia eius.

¶ Et scias q̄ regimen grossum generatiuum flegmatis fortasse resistit co. ni. ⁊ regimen subtiliatiuū ppter illud quod efficit ex adustione facile nocet: ⁊ fortasse inuat ipsum.

¶ Verū iuuamentū essentialiter est euacuatio co. ni.

¶ Oportet vt melācholia habētes in aliquo sint occupati quocūq; modo sint: ⁊ vt eis sint presentes de quibus verecūdentur: ⁊ cū quibus gratulentur.

¶ Et occupētur in audiēdo cantilenas ⁊ letificātibz. nihil em̄ eis est nocibilius q̄ timor ⁊ sollicitudo.

¶ Et cum in corporibus ipsoꝝ apparent vlcera significat q̄ mors est propinqua.

¶ Et in cuiusq; corpore ipsoꝝ fuerit co. ni. mobilis erit magis susceptibilis cure q̄ ille cuius co. ni. nō erit mobilis.

¶ De kutubut.

¶ Et kutubut quidem est bestiola etistēs in superficie aque q̄ super eam mouet diuersis motibus sine ordine.

¶ Oportet vt in eius flobothomia ad hoc perueniatur: vt sanguis plurimus ex eo egrediat ⁊ malefactio ni. i. sincopi ppinquus fiat.

¶ Et cum non conferunt cetera medicamina flagellatur: et fiat vt dolorem percipiat: et percuciat caput eius ⁊ facies: ⁊ cauterizetur eius sinciput: qm̄ sanatur q̄ si redeat redeatur.

¶ De illichi.

¶ Et possibile est ex hoc significare quis sit ille qui diligitur cum non confitetur ipsum.

¶ Amplius cum nō inuenitur cura nisi regimen con-
iunctionis inter eos sūm modū fidei ⁊ legis fiat. Nam
cum sentit applicationem eius qđ diligebat euauit
qđ habebat in breui tempore scilicet ex accidētibus:
⁊ estimauimus esse mirabile ⁊ significamus obediē-
tiam nature meditationibus.

¶ Et vetule ad eū incitētur vt vituperent illud quod
diligat ipse. Et infra. Et sunt prudētiores in hoc viris
nisi mollibus. i. mulieribus: ipsis namq; etiā inest ars
non breuior arte vetularum.

¶ Et ex occupationibus predictis scz in cura est cor-
ruptio puellarū ⁊ plurimū cōcubitus ipsarū ⁊ ipsarū re-
nouatio ⁊ delectatio cum ipsis.

¶ Venatio aut ⁊ spēs ludi ⁊ dignitates assumpte ex
regibus ⁊ spēs tristitie magne oīa sunt sanatiua.

¶ De vertigine.

¶ Vertigo est vt habēti ipam imaginatur qđ res su-
per ipm voluantur ⁊c.

¶ Que ex ipsa fortis est: similis est epilepsie: verūta-
men nō fit cū spasmo sicut epilepsia.

¶ Nam cū sentiēs mouetur mutantur opposita sicut
cum mouetur sensatum.

¶ Dēs operationes sensibiles pendēt ex instrumen-
tis corporeis patientibus: quorū primū ⁊ dignius est
spūs sensibilis ⁊ remanet in ipo ab omni sensato for-
ma ipsius post eius separationē cū sensatū est forte.

¶ Et quantūcūq; fuerit corpus debilius erūt passio-
nes fortiores sicut in egris. Et infra. Nam spiritui
eorū accidūt nocumentū ⁊ passio ⁊ cōmotio.

¶ Et vertigo quidē frequens proprie in decrepitis
nunciat apoplexiam.

¶ Et qñq; soluit vertiginem sōda accidens.

¶ Scotthomia nō habens nō tm̄ iuuatur a vīno q̄tū
a potu aque.

¶ Et scias qđ scotthomia ⁊ vertigo cum plangantur
tunc egritudo est frigida.

Prima sen tertij canonis.

¶ Sclerobothomia ex vena quieta que est post aure est optima in curatione omnium specierum vertiginis materialium: scilicet sanguini mixtarum.

¶ Cumque paroxysmus excitatur: tunc adiuvata cum frictione inferiorum extremorum.

¶ Et habens vertiginem alienet a se considerationem ab omni re cito revolvibili: et alienetur ab aspectu profundarum fovearum et montium et collium et superficialium supremarum.

¶ Scotthomiam vero et vertiginem factas propter vacuitatem stomachi sedat acceptio bucellarum infusarum in rob fructuum stipticorum.

¶ De alve et est palpitatio oscitatio et alices.

¶ Achori inest proprietas remouendi ipsas cum massificatur aut pulverizatur et bibitur aut sumitur: et foras fitan cum eo quod resoluit vetustitates dominantes. Et similiter zuccarum cum coriandro.

¶ De incubo.

¶ Et incubus est antecessor unius trium egritudinum scilicet aut epilepsie: aut apoplexie: aut manie.

¶ De epilepsia.

¶ Epilepsia est egritudo prohibens membra animata ab operationibus sensus et motus et erectione non intergre propter opillationem contingentem.

¶ Plurimum vero eius est spasmus universalis accedens ex nocumento adveniente ventriculo anteriori cerebri.

¶ Epilepsia non est spasmus factus a siccitate: quoniam epilepsia fit subito: sed spasmus siccus non fit subito.

¶ Et epilepsia quidem precedit cursu spasmi non cursu laxitatis et efficit contractionem cerebri et abbreviationem non mollificationem.

¶ Omni autem spasmo materiali confert febris: sed epilepsia est spasmus materialis.

¶ Multoties permutatur melancholia ad epilepsiam

et epilepsia ad melancholiam.

¶ Causa epilepsie est ex his que subito fiunt et separantur in dispositione aut vincit et interficit.

¶ Motus sternutationis est quasi motus epilepsie levis: et epilepsia est quasi sternutatio multa et fortis.

¶ Plurimum enim cum accidit epilepsia accidit a flate.

¶ Et Hippo. quidē dicit quod plurime oues patiuntur epilepsiam cum a cerebriis suis anathomizantur: inueniunt in eis humiditas multa fetida.

¶ Et epilepsia melancholica fortis est deterior.

¶ Et illa que apud quosdam vocatur primo nomine mater puerorum interficit multum: et quando continuatur paroxysmi epilepsie interficit.

¶ Et singultus quidē est species spasmi.

¶ Ponit quod Galienus et nos etiam testificamur illud scilicet quod multoties sentit epilepticus aliquid eleuari ex pollice pedis aut alterius partis et incurrere statim epilepsiam: et nos vidisse res mirabiles huiusmodi capituli etiam epilepsiam fieri propter vermes ascarides.

¶ Et quidam modus epilepsie compositus cum syncope nominatur prefocatio matricis.

¶ Et si aduenit mulieri pregnantibus epilepsia in impressione: cumque deponit et euacuat materiam illam menstrualem remouetur illud.

¶ Principium epilepsie propinquum ex cerebro est. scilicet ex ventriculo anteriori. Et infra. Quamuis reliqui sensus et membra nobilia nocumeto concitent. nam si non communicarent reliqui ventriculi non destrueretur intellectus nec lederetur eleuatione anhelitus.

¶ Epilepsiam semper plurimum antecedit spasmus: deinde post ipsum fit epilepsia: et illud quam si confirmatur spasmus est epilepsia.

¶ Et cum expellitur causa impediens aut resoluitur vetustitas redeunt operationes sensibiles et motive: et operatur cum repletionem non cum malitia vehementi.

Prima fen tertij canonis.

¶ Epilepsia nō plurimum accidit infantibus ppter humiditates ipsorum: et quādoq; fit post pubertatē. Si igitur in regimine eorū sit rectitudo remouetur: et si non remaneat oportet igitur vt studium impendatur: aut ab eis remoueat ante pubertatem.

¶ Pueri nō remotiores ab hac scz epilepsia sunt quibus in partibus capitis accidunt vulnera et apostemata: et adest fluxus narium.

¶ Et Hippo. quidam dixit q; habens epilepsiam post xxv. annos moritur cum ea.

¶ Et coitus plurimus et delitie et quies et paucitas exercitij est ex causis epilepsie.

¶ Et dicitur q; cum epilepticus induit corium capri num sicut excoziatum est recenter et dimittit in aqua incurrit epilepsia: et similiter cū suffumigat cum cori nu caprimo et mirrha et albasce.

¶ Inquit Rufus. Eū apparet albaras in ptribus capitis epileptici significat resolutionē et sanitatem.

¶ Epilepsia autem mulierum et infantium et omniū quorum sanguis est paucus est parua propter cōstrictionem venarum.

¶ Non oīs nō eius spēs recipit curam.

¶ Et iam dixi q; caro porci siluestris valde iuuatua est ei scz epileptico.

¶ Apio inest proprietas cōmouēdi epilepsiam.

¶ A quibus conceditur eis lactuca: ego nō non plurimum eam laudo.

¶ Et cōcedit eis coriandrum quia phibet vapores a cerebro: ego nō eis vitupero ipsum et ei? multiplicationem: nisi in sanguinea et colerica.

¶ Et ruta est ex summa herbarū q; conferūt olfata.

¶ Et sinapis est ex summa eorum que impediūt suā evaporatione.

¶ Repletio nō vini valde nocet: sed parū ex ipso sumptum animā confortat et spiritum: et acuit ipsum: et excusat a multitudine aque.

C Multitudo vsus vomitus nocet epilepsie cerebri.
C Suspensionis peonie iuuamentum iam expti sunt antiqui in epilepsia: et illud proprie est illi que est de romanis humide.

C Et ex eis que eos iuuant est permutatio in regionibus donec aer inueniatur conueniens desiccans subtilians: et est sicut pmutatio in etatibus ex infantia in adulescentiam in iuuamento epilepticoz.

C De apoplexia.

C Apoplexia est ociositas membrorum a sensu et motu: propter opilationem contingentem in ventriculis cerebri et in cursibus spiritus sensibilis et motui.

C Et Hippo. quidam dixit: quod quando apoplexia est fortis habens eam non sanatur: et cum est debilis eius sanatio non est facilis.

C Repletio vero apostemans est ex speciebus apoplexie peruerse.

C Aliquando accidit ut homo apoplexiam incurrat: et non fit differentia inter ipsum et mortuum: deinde renouiscit et sanatur. Et infra. Et propter hoc volunt ut tardatur sepultura ambigui. lxxij. horis ad minus.

C Apoplexia vero resoluitur semper plurimum ad paralysim.

C Hippo. vero inquit cui accidit dum est sanus dolor repente in capite suo: deinde incurrit apoplexiam tunc ipse moritur ante septimum diem: nisi accadat ei febris.

C Si apoplexia accidit cum caliditate et siccitate complexionis: tunc est res praua. Egritudo id est contraria complexionis non accidit nisi propter magnam causam.

C Apoplexia vero raro accidit a caliditate.

C Quicquid cum apoplexia fuerit febris, tunc illic erit apostema semper plurimum.

C Apoplecticis clamat scilicet in aduentu eius.

C Cum senis acciderit vertigo concomitans iterata tunc illud nunciat apoplexiam.

C Pila in ore ipsius ponatur ut non destruatur dens

Secunda fen tertij canonis.

res ipsius adinulcem.

¶ Potus autem eorum sit aqua mellis pura aut cum alefeniati id est speciebus sibi necessitatem.

¶ Fen secunda tertij canonis. De egritudine bus nervorum.

Motus laboriosi in faciendo egritudi nes nervorum introitum magnus ha bent: ipsi namque sunt instrumenta mo tus: laboriosi vero motus sunt sicut ex tensio cum fune et eleuatio rei grauis.

¶ Si egritudo nervorum subito acci dit non est dubium quin ipsa sit humida et e converso sicca. ¶ Si membrum velociter victionem ericcat non est dubium quin egritudo sit sicca cum membrum non sit ca lefactum caliditate extranea.

¶ Et scias quod intentio in curandis plurimis nervorum egritudinibus est intentio posterioris partis capitis nisi eorum qui in facie sunt.

¶ Ponit quod coitus superfluous somnus potus aque con gelate ebrietas vinum flobothomia plurima omnia hec nervis nocent.

¶ Et scias quod agaricus confortat nervos calefacien do et purgando.

¶ De paralisi et mollificatione.

¶ Paralisis absolute significat illud quod significat mollificatio in quocunque membro sit: proprie autem si gnificat id quod est commune unius duarum partium corporis in latitudine.

¶ Si paralisis concideret utrisque lateribus simul: et cum hoc membrum capitis esset apoplexia.

¶ Ex causis destructiois motus sunt frigiditas et hu miditas absque materia: sed illud est ex eis quibus suc currere est facile cum calefactione.

¶ Cum accidit ut declinent spondiles et rumpantur

ad vnum duorum laterum dextrum aut sinistrum: et comprimunt nervos ecurrentes ex se in parte illa aut ad anteriora et posteriora: sed ad anteriora et posteriora accidit eis tensio non coartatio: quoniam occursus spondilium duobus lateribus ante et retro non sunt super exitum nervorum ut sciisti.

Incisio autem que nervis accidit que in longitudine est non nocet sensui et motui: et que est in latitudine prohibet sensum et motum.

Non est mirandum si egritudo sit propria uni lateri absque alio latere: natura enim sui creatoris precepto iam discernit quod est subtilius hoc scilicet in medicinis et in humoribus.

Quidam antiquorum dixerunt. Si colica aliquibus annis communicat interficit plurimos: et qui evadit: evadit cum paralysi temporali euenienti ei.

Et aliquando est paralisis que est crisis in egritudinibus acutis scilicet in apostemate cerebri cum se. continua qua permutatur materia ad nervos.

Et quodcumque membrorum mollificatorum et paralyticorum secundum colorem reliqui corpori existens non minoratur neque extenuatur est de quo maior est habenda fiducia: quod illud quod diversum est ab hoc.

Paralisis vero veniens a remotione spondilium mortifera est secundum plurimum: sed que fit ab ictu non conterente nervos vehementer quandoque sanatur: si autem superfluat non est spes ut sanatur.

Ad paralysem vero fit permutatio ex apoplexia epilepsia colica prefocatione matricis et febribus longis secundum semitam crisis.

Et dicitur quod cum urina infantis est viridis nunciat paralysem aut spasmus.

Oportet ut sit intentio tua in egritudinibus nervorum quinquaginta: scilicet stupore spasmo tremore paralysi et saltu intentio posterioris partis cerebri.

Et non properes in usu medicinarum fortium in
g iij

Secunda fen tertij canonis.

principio rei : immo tarda vsq; ad quartum et septimū. Studeas vt facias compati famē et longam sitim tolerare.

¶ Aqua melior est eis q̃ vinum. Vinū em̃ materias in nervos penetrare facit: et plurimum quidem ipsius q̃q; acrescit in corporibus eorū et fit acetum.

¶ Acetum nō est ex rebus que nervis sunt nocibiliores.

¶ Et oportet vt ponantur medicīne super principiū nervorum mouentium membrum : nam positio earū super membrum paralyticum non affert iuuamentū de quo sit curandum.

¶ Et oportet vt clisterizentur clisteribus fortibus et colliria fortia supponantur: et eorum materie ad inferiora inclinentur.

¶ Et vinum antiquum paucum confert valde egritudinibus nervorū oibus: scz in declinatione: plurimū nō ex eo sumptū est res nocibilior nervis.

¶ Quandoq; plures eorū iuuantur cū his que infrigidant et cōfortant et p̃hibent materias fluere: et cū medicantur calidis augmētatur egritudo.

¶ Ponit q̃ succus liquiricie habet aliquid infrigidationis.

¶ Quando aggregantur paralisis et febris in aliquo tunc oximel cum zuccaro rosato est cōueniens medicamen in illa hora.

¶ De spasmō.

¶ Spasmus est egritudo nervosa qua mouentur laerti ad sua principia et inobediētes sunt i dilatione.

¶ Ponit q̃ oscitatio et singultus est spasmus facile rediens ad dispositionē suam.

¶ Et nō est longinquū quādo fit spasmus eueniens a ventositate inflatiua sparsa: ip̃e em̃ est ex eis que plurimū accidunt et remouētur in hora.

¶ Spasmus nō naturalis multotiens accidit fm semitam permixtionis materie: sicut successione squis

nantie pleuresis ⁊ firzen.

¶ Spasmus cū dñio siccitatis accidit vt cōtrahatur longitudo ⁊ latitudo equaliter: colligitur igitur ad se ipsum sicut est dispositio corij positi ante ignem.

¶ Spasmus qui non pportionatur ad materiam est causa rei impediētis a qua nerui fugiūt ⁊ cōgregātur ad expellendū ipam: ⁊ causa ista aut est dolor.

¶ Sicut spasmus est epilepsia mēbri: sic epilepsia est spasmus corporis totius.

¶ Infantiu facilis est casus in spasmū ppter debilitatem virtutum cereborū membrorū ⁊ lacertorū eorū: ⁊ fit facilis exitus ab ipso ppter fortitudinē virtutū epatum ⁊ cordium eorū: ⁊ qm humores nō sunt inobediētes magne grossitudinis.

¶ Est preterea spasmus qui accidit ppter timorem ⁊ causas dilatatiuas ⁊c.

¶ Et cū corpus in spasmō declinat ad anteriora: tunc spasmus est in lacertis anterioribus: ⁊ cū ad posteriora tunc est in posterioribus.

¶ Quando aliquis moritur ex spasmō corpore ipsius calido: tunc illud est ex eis que prefocando interficiunt.

¶ Et omnis quidē spasmus sequens vulnus est mortalis.

¶ Et cui accidit quartana raro accidit ei spasmus: nā securus est ab eo.

¶ Vinum autem paucum confert habentibus spasmū humidū: resoluit em̄ eum sicut fe. plurimū nō vini est vna ex causis eius.

¶ De tetthano.

¶ Tetthanus est egritudo officialis prohibens virtutem motiuā a contractione membrorū de aptitudine quorum est vt contrahātur propter nocumentum in lacertis ⁊ nervis.

¶ Tetthanus autem fm virtutem est cōtrarius spasmō et ingreditur in genus spasmi introitu contrario

Secunda fen' tertij canonis.

rum in genere vno: et eius cōparatio ad causam vnā est eueniens casu contrariorum.

¶ Eū duo spasmi in duabus partibus contrarijs aggregantur fit tethamus sicut est in ante et retro.

¶ Alcuzen preterea multotiens accidit infantibus et fit facilis in eis quāto plus sunt minores.

¶ Transglutiat parnam buccellam et sorbeat pulles subtiles: quoniā transglutire est eis peruersum: et fit inde spuma in naribus et cōmouentur: et illud augmētatur eorum egritudines.

¶ Febris hō que naturaliter accidit est melior cura ei qui ex eo est humidus.

¶ De tremore.

¶ Tremor est morbus officialis ppter defectum virtutis motiue a motu lacertorum fm continuitatem ipsius gravitati compari. Et infra. Et cōmouentur motus voluntarij cū motibus non voluntarijs: id est a gravitate membri factis.

¶ Tremor est nocumentū in virtute motiua: sicut stupor est lesio in sensibili.

¶ Ponit qd timor et aspectus terribiliū et ex loco alto et ambulatio super parietem et oratio coram magnatibus et gaudium desideratiū et multitudo coitus faciunt tremorem.

¶ Et scias qd tremor magis peruersus est qui a sinistro incipit.

¶ Et tremor quidem in senibus medicamine non remouetur.

¶ Oleū preterea de andachocha. i. trifolio pprietatē habet in hoc mirabilem.

¶ Et iuuantur ex cerebro leporis valde: quare ex ipso comedant assato.

¶ Et aqua que eis est melior et minoris nocumēti est aqua pluuialis: et similiter omni egritudini neruose et ledūtur multitudine flobothomie.

¶ De supore.

¶ Stupor est morbus officialis faciens euenire in sensu tactuali nocumentum.

¶ Tactus piscis qui vocatur berile facit contingere stuporem.

¶ Cause stuporis quādoq; sunt in ipso cerebro: et tūc si est vniuersalis toti corpori est mortalis.

¶ Cum perseuerat stupor et prolōgatur perducit ad mollificationem aut epilepsiam vel spasmus vel alucizen vel paralysim communem.

¶ Stupor faciei nunciat torturam.

¶ Semen croci ortensis positum in enemate calefacit nervos.

¶ Ex curis conferentibus stupori est exercitiū illius membri et assiduatio motus eius.

¶ De tortura faciei.

¶ Tortura est morbus officialis in facie ppter quam trahitur pars faciei ad prem nō naturalem et ei? alteratur forma naturalis et remouetur bonitas obuiationis vtrozūq; labiorum et palpebrarum.

¶ Tortura facta a spasmo plurimum contingit q̄a mollificatione.

¶ Quidā autem dixerūt q̄ latus egrum in tortura est latus quod sanū videt: quā causa sit in ipso. Et infra. Hoc autē non est verum s̄m plurimum.

¶ Lacerti ex quib? hauriūt lacerti colli virtutē moriuā: origo etiam est ex spondilibus colli.

¶ Omnis autem torture extense vsq; ad. vii. menses fortasse non speratur rectificatio.

¶ Tortura colli plurimum nunciat paralysim: immo multotiens portendit apoplexiam.

¶ Cognitio q̄ duarū ptiū sit lesa est q̄ cū ipsa torta extendit et rectificat manu reditus alterius s̄m naturam ad figuram suam est facilis.

¶ Festinatio em̄ ad medicinā acutā excitat materias et minorat eā et deficcatur nervos et debilitat operatio medicine in ea immo abstine.

Tertia fen tertij canonis.

Et oportet ne abscindatur ab eo aqua mellis.

Et nō est dubiū quīn materia faciēs torturam veniat ex principis nervoz et lacertoz faciei.

Acetū in quo est decocta sinapis est mirabile.

Dignius hō quo fit caputpurgium est auricula muris.

Et precipiūtur intueri specula vt sit semper eoz intentio in rectificatione faciei: et specula conuenientiora eis sunt illa de calibe.

De saltu.

Saltus. i. iectigatio est motus lacertosus: et quicquid mouetur cum eis cutis adherens.

Et accidit saltus ex accidentibus animalibus plurimum: vt gaudio ira tristitia etc.

Saltus cum est cōmunis corpori nunciat apoplexiam et cūzen: et si perseverat in myrach melancholia et epilepsiam: et in facie torturam et ypocundrys apostema in velaminibus.

Fen tertia tertij. De anathomia oculi.

Racialis humor melior est: et ipse ē humor clarus sicut grando.

Glacialis humor positus est in medio: quoniam est dignior locus eis que sunt cum custodia.

Et ipse scilicet sanguis non conuertitur ad similitudinem eius quod nutrit: sed humoris vitrei integre.

Albugineus est sicut superfluitas a substantia glaciali pueniens: sed superfluitas clari clara est.

Per albugineum graditur delatio luminis super glaciale: et fit ei sicut clypeus.

De cognitione dispositionū oculi.

Si homo videt occultū a lōge et ex ppinquo filr et non leditur ab eo quod ad ipm redit a visibilibus fortibus est fortis complexionis et equalis.

Et si non est impotēs in cōprehendendo ppinquū

Quis sit paruum et est impotens in comprehendendo longinquum: tunc spiritus eius est clarus sanus et parvus: et dicunt medici quoniam non est sufficiens dilatationi egredienti propter subtilitatem sui: et significat per illud radius quem credunt esse de summa spiritus et quod egreditur et obuiat visibili.

Et si non est impotens in comprehendendo longinquum et appropinquat ei illud quod est paruum non videt ipsum: et si recedat ab ipso secundum quantitatem longitudinis videt ipsum: tunc spiritus est multus conturbatus non clarus neque subtilis immo humidus: et dicunt medici quoniam non subtiliatur nec clarificatur nisi motu longo: et quando procedit radius in motu subtiliatur et attenuatur.

Et si debilitatur in utrisque dispositionibus: scilicet quod non bene videt prope nec longe: tunc eius spiritus est parvus et turbidus.

Curaciones vniuersales.

Et oportet ut scias quod in egritudinibus materialibus in oculo est necessarium ut administretur minoratio nutrimenti: et acceptio eius quod generat humorem laudabilem: et alienatio omnis vaporosi et omnis cuius mala est digestio.

Globotomia venarum que sunt in anterioribus magis sunt iuuatiue in permutatione fienda ex loco: et que sunt posterius magis iuuant in attractione.

Donit medicinas calefacientes infrigidantes constrictiuas lenientes maturatiuas resolutiuas et stupefactiuas a proprietate. et tu vide.

Et cum euacuatio et mundificatio et regimen conueniens non iuuant: scias quod tunc in oculo est complexio mala fixa: aut materia mala inuiscata in tunicis corumpens nutrimentum penetrans ad ipsum.

De conseruatione sanitatis oculi.

Et scias quod multiplicatio coitus est res nocibilior oculo.

Tertia sen tertij canonis.

Multitudo vniuscuiusq; duorū scz somni et vigiliarum est vehementer nociua oculo.

Et eis q̄ abstergūt oculū et acutū ipm̄ est submergi in aqua clara et aperire oculū in ipsa.

De obtalmia et conturbatione.

Obtalmia nō oīno. i. vera est apostema in cōiunctiua: nō vera fit ex causis extrinsecis: vt sole: fumo: puluere: et vento.

Euz in cerebro aggregant materie et repletio tūc vix euadit oculus quin obtalmiam incurrat: nisi fortis fuerit valde.

Et ille cuiuscūq; oculi p̄minētes sunt exteri⁹ est susceptibilior magnitudinis obtalmie et fortioris eius.

Et multotiens resolvitur obtalmia cum solutione nature.

Scias q̄ in regionibus calidis et t̄pibus multiplicatur obtalmia et remouet̄ velociter. Et infra. In frigidis autē minoratur: sed est praua.

Et obtalmia velocioris status est in qua lachryme magis currūt: et que acutiorē habēt mordicationē: et rarioris status est que est magis ficca.

Et lippitudo quidem est significatio vera maturationis. Et infra. Similiter cum palpebre conglutinari incipiunt sicut dum perseverat cursus aquosus est initium ad hoc.

De cura cōi specierū obtalmie.

Flobothomia ex cephalica est cōueniens omnib⁹ speciebus obtalmie.

Et niger color sit in dispositione egritudinis et celestis. i. viridis in dispositione sanitatis.

Et opz vt ex toto elonget̄ oleuz a capite patientis obtalmia: qm̄ ipm̄ est vehemens nocumentū.

Et albugo oui est laudabilior lacte: et si sit lac magis abstergium.

Uti opio in doloribus a materia corrosiua procedentibus non est apud me malum vti: ipsum nāq; sa

nat celeriter.

¶ Cum autem egritudo sit cronica: tunc flobothomia
facienda est ex lachrymalibus.

¶ Et flobothomade sunt ambe arterie que sunt post
aures.

¶ De cura obthalmie calide.

¶ Et in generibus quidem lactis est virtus matura-
tionis et in muscilagine psilij est cum percussione ma-
turatio quedam.

¶ De garab.

¶ Et garab quidem est fistula adueniens in angulis
oculi domesticis.

¶ Que est recens curatur medicinis facilibus: cronice
vero cura est canterium.

¶ De zebel.

¶ Zebel est panniculus accidens ex inflatione venarum
eius apparentium in superficie coniunctive.

¶ Et zebel quidem est ex egritudinibus que hereditan-
tur et permutantur de vno ad alium.

¶ De strabositate.

¶ Et multotiens quidem accidit strabositas post quas-
dam egritudines cerebri: sicut epilepsiam: caraburum:
vertiginem: et similes istis.

¶ Et scias quod remotio oculi ad superiora et inferiora
est illud quod facit videre unam rem duas res: sed
ad duo latera non infert visui nocumentum de quo fit
curandum.

¶ De pediculis in palpebris.

¶ Materia pediculorum est humiditas putrida quam
expellit natura ad partem cutis.

¶ De debilitate visus.

¶ Ponit opinionem medicorum scilicet quod visus fit
extramittendo.

¶ Si vides conturbationem coram foramine et non sunt re-
lique partes conturbate significat quod conturbatio est in
albugineo et quod non est clarus.

Tertia sen tertij canonis.

Et scias q̄ omnis corruptio existens a siccitate fit fortis cum vacuitas adest: et apud exercitium resolutionum: et apud euacuationes: et in hora meridiei: et ex humiditate contrario.

Administratio pectinis super caput inuatiua est: et pprie confert senibus.

De imaginationibus.

Imaginationes sunt colores qui sentiuntur corā visu ac si ipsi sint mixti in aere: et causa in eis est statio rei nō perue inter glacialē et inter ea que videtur.

Et quādo cōtinuatur sanitas oculi et incolumitas eius qui habet imaginationes sex mēibus est fm plurimū in securitate.

Et imaginationes que sunt antecedentes aquam non cessant gradari in conturbatione visus vsq̄quo descendit cum eis aqua subito: et raro pertranseunt sex menses.

Eū autē vides imaginationes remoueri et redire et addi et minui scias q̄ nō sunt aquose.

Et scias q̄ ierapigra est mirabilis iuuamēti et similiter pillule auree.

Et oportet vt sit mundificatio ex predictis fm semitā mundificationū frequentū valde.

Et confert in principio aque flobothomia arteriarum post aurem.

De alintisar.

Alintisar est vt fiat foramen vuae latius q̄ est in natura.

Quādoq̄ est amplitudo oculi naturalis et nocet visu: videt em̄ res minores q̄ oportet vt videantur.

Constrictio foraminis vuae si est naturalis est laudabilis: et si est accidentalis est deterior q̄ dilatio.

De aqua.

Descensus aque est egritudo opillatiua: et est humiditas extranea stans in foramine vuae inter humorem albugineum et corneam: quare p̄hibet pene

trare formas ad visum.

¶ Ponit qd ipse vidit vnum qui solo bono regimine
et maxima abstinentia curatus est et redit ad ipsum visus
eius bene.

¶ Et fm virtute qm succurritur aque in principio sui
confert in ea regime: illi aut que confirmata est no est
conueniens cura nisi cum instrumento.

¶ Dico qd iam experti hoies veraces sunt fel vipere
et non egit operatione veneni omnino.

¶ Et ad vltimum si aqua fuerit subtilis valde: aut
grossa valde no obedit cure cu instrumento.

¶ Sen quarta tertij. De anathomia auris.

Auris est mebru creatu auditui. Et in
fra. Et foramen quide auris peruenit
ad concavitatem in qua est aer stans: et
superficies eius domestica est strata
vilis nerui auditus.

¶ Cum peruenit vnda vocalis ad illud
quod est illic comprehendit eam auditus.

¶ Et hic nervus in dispositionibus auditus est sicut
glacialis in dispositionibus visus: et reliqua membra
auris sunt sicut reliqua que circundant glaciale ad
ad seruitiu eius.

¶ De nocumentis auditus.

¶ Destructio auditus natua naturalis curatione no
habet et accidetalis cuius spaciū est elogatu ppinqua
est desperationi: et est difficilis cure: reces aut et ppin
qui tps que est ex tarax est recipiens curam.

¶ In dolore no et gravitate coicant oia que sunt ex
apostemate et materia vbicunq sint.

¶ Nocumenta auditus quandoq accidit fm semita
crisum et fm semitam permutationis materie in fine
egritudinū acutaz: et qnq remanet post recessionem
febris gravitas capitis: et quandoq fit nocumentum
quod est huius capituli.

¶ De apostematibus in radice auris.

b

Quinta fen tertij canonis.

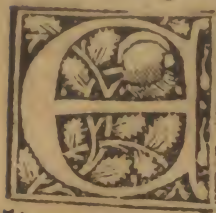
Et ipsum apostema factū in samac plus interficit
adolescētes q̄ iuuenes: qm̄ est in senibus leuius.

Ne intēdes ad curationē eius adhibēda stiptica ⁊
apocrustica in principio: immo adiuues ad trahēdū
materiā ad apostemata cū omni ingemo etiā cū ven-
tosis si nō fuerit velocis attractionis.

Et oportet vt minores materiā cum minutione si
ipsa fuerit necessaria.

Stercus caprini ⁊ adeps anseris ⁊ galline sunt cō-
uenientia in hac egritudine cū attractione ⁊ resolu-
tione sua ⁊ pprietate sua.

Fen quinta tertij. De anathomia nasi.

T cerebro quidē inest aeris attractio
vt cōseruet aer calorem innatū in ip̄o
sicut pulsus.

In duab⁹ extremitatibus nasi sunt
duo transitus ad duos lachrymales: ⁊
propter hoc gustatur sapor alcosol in
lingua.

Instrumentū quo fit odoratus est duo additamēta
mamillaria que sunt in anteriori cerebro.

De nocumento odoratus.

Quādo odorat infirmus in egritudinibus acutis
odores nō cōsuetos neq; vsitados neq; ab aliquo ha-
bente odorē presentē: ⁊ cū hoc sentit odorē qui est si-
cut odor pisciū aut luti infusi aut butyri aut alterius:
⁊ sunt illic signa mala: tūc mors puenit.

Ille autē qui sentit odorifera ⁊ nō sentit fetida nō
cesses sibi facere caputpurgiū cū castoreo multotiens
vsq; quo rectificetur eius dispositio.

De fluxu sanguinis ex naribus.

Et fluxus quidē sanguinis qui fit ex arterijs discer-
nitur ab eo qui fit a venis subtilitate sua ⁊ rubedine
⁊ caliditate sua.

Et cursus quidē sanguinis ex naribus est ex dispo-
sitionibus que conferunt ⁊ que nocent.

¶ Iuuamētū fluxus sanguinis ex narib⁹ in pleuresi plus est q̄ sit in peripleumonia.

¶ Cū aut multus sit fluxus sanguinis succedit citrinitas non consueta: aut plumbofitas: aut effuscatio: et quous retineat eius tū finis est nociuus.

¶ Et vlr quidē ille in quo supfluit fluxus sanguinis ex naribus est fm timorē debilitatis epatis et ydropis et reliquorum.

¶ Et flobothomia est melior res q̄ retinetur fluxus sanguinis nariū cū sit flobothomia subtilis ex latere eque distante cōi: et pprie: qm cōtingit sincopis.

¶ Ille aut quib⁹ inest pprietas sunt sicut est stercus aini et aqua albadarigi et aqua mente.

¶ Et nō opz vt sit superfluitas in effundendo aquam vehementis infrigidationis: fortasse em coagulabit sanguinē et cōgelabit ipm in pāniculis cerebri.

¶ Iuibe faciunt sanguinem turbidum: quous non infrigidetur cum eis.

¶ Vtrosaq̄ sanguini dñati resistere nō valet: imo i primis fiat flobothomia leuis: de ide ponat vctosa.

¶ Et opz etiam vt stringantur extrema etiā ita vt testiculi et mamille et cōstrictio ambarum aurium est valde utilis.

¶ Et scias q̄ qñq̄ viuit homo in fluxu sanguinis narium vsq̄quo egrediantur ex eo. xx. libze: et vsq̄ ad xxv. libzas: deinde moritur.

¶ Et caseus recens humidus est ex cibis cōuenientibus in fluxu sanguinis narium.

¶ Vinū aut cōfert inq̄tū cōfortat: et nocet inquantū excitat sanguinē: et cuz non est necessarium scz ppter casum virtutis: tunc nō des ipm in potu.

¶ De coriza et catarro.

¶ Hee due egritudines cōcant in hoc q̄ vnaqueq̄ ear est cursus materie et cerebro.

¶ Et factus a frigore plurim⁹ est q̄ factus a calore.

¶ Et habētes cōplexionē calidā vehemētius sunt pa-

Quinta sen tertij canonis.

rati ad recipiendū causas extrinsecas faciētes corri-
zam q̄ habētes cōplexionem frigidā ⁊ humidam.

¶ Et habētes complexiones calidas in seipsis plus
sunt securi ne accidat eis ex causis corporeis. i. in-
trinsecis q̄ habentes cōplexiones frigidas.

¶ Et catarrus quidam frigidus maturatur se. calis-
dus nō non iuuatur feb.

¶ Inquit Hippo. pluribus eorum quibus accidunt ca-
tarri non accidit spleni.

¶ Ingenia oīa in cura catarrī indigent repulsiōe fa-
stidiij et dimissione repletionis ex cibo et vino.

¶ Et sternutatio est nociua in principio aduētus ca-
tarri et corripe prohibens maturationem humorum
contentorum in cerebro qui nō maturantur nisi cum
quiete: ⁊ cū hoc ipsa trahit ad ipm supfluitates alias
⁊ est post maturationē vltimi iuuamēti valde propter
illud quod euacuat de supfluitatibus maturis.

¶ Et assiduet calefactionem capitis et elongationē
eius a frigore.

¶ Nec dormiat in die et sitiāt et famē patiatur ⁊ vi-
gilet q̄tū potest: qm̄ sunt initium cure.

¶ Et incipiat a fluxu vētris ⁊ extractione sanguinis:
deinde cum fluxu vētris post ipsam: bonum em̄ est si
necessitas exigit ambo simul.

¶ Et raro qdē administret slobothomia ⁊ pprie in
principio nisi si nō tolleret illud ppter multitudinē.

¶ Et illi in quo psenerāt catarrī estate ⁊ hyeme pillu-
le cochle sunt ex curis magis iuuatiuis.

¶ Motus membroꝝ inferiorum est valde iuuatiuus
ad catarrhos.

¶ Ponit q̄ in cura catarrī a causa calida valet effu-
sio fortiter in frigidatiū actu super caput. Et in frigi-
da calefactio capitis cū pane calido vsq̄quo sentiat
calorē iam peruenisse ad cerebrū et conseruando ca-
put s̄m illā summam.

¶ Oleum fac inquātum potes ne caput tāgat nisi in-

digeas infrigidatione fixa aut calefactioe: et sit post euacuationem.

¶ Sussumigatio et vernice valet ad calidum et frigidum simul: sed nigella et costus ad frigidum: tamariscus autem et rosa ad calidum.

¶ Et vinum quidem non est conueniens eis.

¶ Ulcera in naso.

¶ Nasus est membrum humidius aure et siccus oculo.

¶ Oportet ut sint medicine exiccantes vlcera nasi minoris exiccationis quam medicine exiccantes vlcera auris et vehementioris exiccationis quam medicine exiccantes vlcera oculi.

¶ Ulcerum autem ad quod currit materia acuta et mala fetida cura fit difficilis: et necessaria est euacuatio: et quando indiget solutioe ventris et yeris optimis.

¶ Emorroides in naso.

¶ Emorroides sunt carnes addite nascentes: et quando sunt molles albe et sine dolore et sunt faciles ad curandum: et quando sunt rubee aut fusce vehementis doloris et sunt difficilis cure: et precipue cum ex eis currit fetida sanies.

¶ Et cancer quidem ut in pluribus est non habet saniem et cursum ad palatum immo est siccus et durus.

¶ De sternutatione.

¶ Sternutatio est motus proprius cerebri ad expellendum humorem aut materiam aliam cum auxilio aeris naribus attracti subito per viam nasi et oris.

¶ Et sternutatio quidam cerebro est sicut tussis pulmonum et eis quod sequuntur eum.

¶ Et sternutatio quidem est nociua in principio catarrhi et corripit propter necessitatem quietis quam habet humor in quo queritur maturatio.

¶ Et quando multiplicatur in febribus tamen quando deiecit virtutem et replet caput superfluitatibus.

¶ Quando excitat febribus schorhomiā: quare oportet

h in

Sexta sen tertij canonis.

vt sit festinatio in retentione eius.

Et sternutatio quidez est ex reb⁹ magis iuuatiuis ad exiccandum caput.

Sternutatio significat fortitudinem cerebri: et propter hoc ille cuius mors est proxima non potest sternutare.

Et ille cui ex eis adhibent^r ea q^{ue} sternutare faciunt: et nō sternutat: nō sperat vt sanetur vnq^{ue}.

Ipsa est ex cis que iuuant ad expellendum supfluitates retentas et faciunt partū facilem et egressiōes leues et cedat grauitatem capitis.

Ponit prohibentia sternutationum et etiā ipsam facientia. et tu vide.

Sen sexta tertij canonis. De anathomia oris et lingue.

Sest vas vniuersale locutiōis i hoīe et vocificatiōis in reliquis aīalib⁹ que vociferant ex sufflatu.

Lingua est ex istrumētis cōuersiōnis cibi masticati et incisio vel sculptura vocis: et extractio litterarū et discre

tiō gustus.

Et melior linguarū fm potētiā bene loquēdi est illa que cōmēsurata est i longitudine et latitudine sua: que est subtilis apud extremitatem suā exteriorem.

Et quando lingua est magna lata valde aut parua fit spasinata habēs eam nō potest loqui.

Et in lingua est ex venis et nervis vltra q^{ue} credat^r esse in suo consimili.

Et sub lingua sunt orificia et sunt fontes salīue q^{ue} ad carnem perueniunt glandulosam que est in radice eius et nominant^r generatiue salīue et duo hauritoria salīue cōseruantes rorem lingue.

De egritudinibus lingue.

Et asperitas quidem lingue sequitur siccitatem: et planities sequitur humiditatem.

Septima fen tertij canonis. So. lē.

¶ Et oportunius quidem bibuntur lingue appropriata post cibum.

¶ De mollificatione lingue.

¶ Sertarius est. 3. vs. 7 semis.

¶ Et quādoq; apostematur lingua ppter potū venenozum sicut fungorum 7 opij.

¶ Ponit de quodam cui apostema erat in lingua: et somniauit se tenere in ore succū lactuce 7 fecit 7 sanatus est integre.

¶ Quādo apparent in fe. acutis bothor nigre in lingua mouetur infirmus in die secundo.

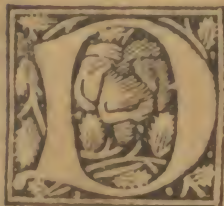
¶ Globobothomia naūq; confert omnibus egritudinibus oris calidis.

¶ De fetore oris.

¶ Si causa fetoris oris est humor colericus putrefactus in stomacho aut in toto corpore: tūc nō est aliqd magis cōferēs ei q̄ crisomilla humida i ieiuno.

¶ Fen septima tertij canonis.

Sermo de dentibus.

¶ Entes sunt ex summa ossiū quibus in est sensus propter illud quod venit ad eos ex neruis a cerebro pcedentibus leuibus.

¶ Et accidit dētibus stupor 7 est species dolorum eorum.

¶ Et accidunt spēs apostematum 7 illud nō est mirū. Omne em̄ qđ recipit extēsiōē cū augmēto nutrimenti nō elongat quin recipiat extēsiōē cū superfluitate. Porri enim vehementer nocent dentibus 7 gingiue proprietate sua.

¶ De dolore dentium.

¶ Si dolor est in dente remouetur cum eradicatione: 7 quando est in neruo quādoq; remouetur cum eradicatione 7 quādoq; non.

¶ De stridore dentium.

¶ Stridor dentium in somno est ei sicut spasmus: et

h iij

Octava fen tertij cano. Nona fen tertij cano.
quādo multiplicatur indicat apoplexiā aut epilepsiā
aut spasmū aut vermes in ventre: et iste est habēs vi-
cissitudines.

¶ Congelatio est stupor: quidā accidens denti ppter
causam retentam que est stiptica aut pontica prove-
niens ab intus vel ab extra: et quāq; sit ex imaginatio-
ne estimativa cū presens est ille qui masticat acetum
mastigando cū transmissione.

¶ Fen octava. De egritudinibus gingivarum.

¶ Cum autem gingiva nō cessat suppurari et apostematur: et non sanatur: tunc indiget canterio.

¶ Mollificatio gingivae.

¶ Flobothomia venarum labiorum cōfert ei.

¶ De labiis.

¶ Duo labia creata sunt ad cooperiendū os et dentes
et ad decorem et ad retinendam salivam: et in hominibus
ad loquendum.

¶ Fen nona tertij. De anathomia gutturis.

¶ Er guttur intelligimus spaciū in quo
sunt meatus anhelitus et cibi: et de eo
sunt additio q̄ est vna et due amigda-
le et galsamac.

¶ De suffocationibus et alba-
ba: id est squinantia.

¶ Et prefocationibus quidē flegmatica est magis in
columis: et eius sanatio est velocior et facilior: et quan-
doq; plongetur .xl. diebus.

¶ Et prefocatio quidē raro accidit ex melancholia.

¶ Et oē apostema prefocativū aut interficit aut mu-
tatur materia eius aut collectionē facit et suppurat.

¶ Et oīs squināticus qui morit̄ spasmat̄ in primis.

¶ Et accidētia prefocationis in febribus acutis sunt
mala valde: quoniam in eis est necessitas anhelitus
vehemens.

Et quando accidit prefocatio in die crisis est timorosum et perniciosum: nam crisis cum apostematibus prefocatiuis est perniciofa pculdubio.

Non cōstringit anhelitū aliquod apostematū meri nisi qđ est in supremo eius: qđ nō est sub hoc non phibet anhelitū quous difficilis fiat: qz non phibet vt nō ingrediatur aer omnino.

Eū peruenitur ad hoc vt educat virtus que facit anhelitū humiditates ad exteriora et apparet spuma tūc nō est spes in ipso et nō oportet vt curetur.

Eū tamē quādoq; accidit vt prefocatus spumet aliquando deinde sanetur et illud est cum illic est fortitudo et appetitus et nutrimentum.

Et facies eius fit viridis et demigratur sinus oculorum eius aut pulsus minoratur et infrigidantur extremita tūc ipse moritur.

Oportet vt euacuetur in principio vniuscuiusq; illorum materia faciēs illud cum flobothomia et solutione vētris: et vt attrahatur materia ad partem diuersam saltē cum ventosis super loca longinqua opposita ei: et ligatione extremitatum dolorosa.

Ponit de filo lane cum quo suffocatur vipera. et tu vide.

Et lacquidē est ex medicinis sublimibus in principio et statu pptererea qđ repellit et lenit et cedit dolorē.

Bargarismata dolorosa postponatur si est illic repletio timendo attractionem: immo ipsa administrētur post mundificationem.

Et non postponatur flobothomia vene que est sub lingua: immo oportet vt aperiat̃ illa in eadem die saltē in dispositione separationis predicte scz flobothomie: intellige hūc canonē vt nō sit repletio in toto sed sit supfluitas tūc in pre gutturis sicut supra dixit.

Et ex eis que sunt vehementis iuuaminis est incēptio administrationis clisteriorum fortiū nisi febris phibeatur: tūc enī sit contentus clisteribus lenibus.

Nona sen tertij canonis.

¶ Et cum deglutitio sit difficilis ponatur ventose super collū apud spondilē secundā et dilatetur meatus et deglutiat illud quod sorbet ex cibis: cumque illud compleuerit remoueantur ventose.

¶ Et quandoque intromittitur in gutture cannula facta de auro aut argento et similibus adiuuando ad inspirandum.

¶ Et ex rebus quidem quas extrahit experimentum est quod stiptica permixta composita non sunt magis iuuatina quam singularia simplicia.

¶ Succus nucis recētis est ex melioribus medicinis horum apostematum.

¶ Cum igitur declinat egritudo administra vinum et balneum et embrocas.

¶ Et ex medicinis que proprietate et convenientes sunt in omni hora est stercus canis album et adhibe album et similiter stercus hominis et proprie infantis.

¶ Extremitates enim alium cum bonitate digestionis educunt feces parui fetoris.

¶ Yrapigra habet proprietatem in deponendo humores qui sunt coram supremo oris stomachi et meri et gutturis.

¶ Compressio quod est valde nociua in apostematibus.

¶ Ponit quod in casa desperato et quando creditur perditio futura: tunc illud per quod speratur euasio est scissio canne: et ponit modum scindendi ipsum.

¶ Et scias quod homini qui habet dolorem gutturis melius est fugere sermonem ex quocumque sit dolore. Suffumigatio cum ramis aneti est ex eis que stringunt vna valde.

¶ Et oportet ut cum gargarisma fit cum stipticis assuetur ante gargarisma cum aqua calida. Illud enim preparat ipsum ut stiptica in eo operetur: et lenit ipsam et prohibet stiptica indurari ipsam.

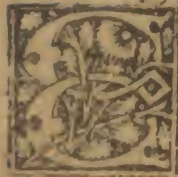
¶ Incisio namque cum repletionem est timorosa.

¶ Illius autem incisio que subtilis est et longa sicut cauda muris equitans super linguam absque repletionem et rubedine aut nigredine est parui timoris.

Decima fen tertij canonis.

So. lxx.

¶ Fen decima tertij canonis. De anathomia
epygloſi et canne pulmonis.

¶ Inuamentum huiusmodi aeris prepa-
rati in pulmone est vt temperet sua enen-
tatione caliditatem cordis: et vt restau-
ret spiritum cum sua substantia preter q̃
aer solus sicut estimant quidam conuer-
tatur et fiat spiritus sicut non sola aqua nutrit mem-
brum: sed vnumquodq; eorum scilicet aeris et aque:
aut est pars nutrimenti: aut est faciens penetrare lu-
bricitate: sed aqua est ad nutriendū corpus et aer ad
nutriendum spiritus.

¶ Et in velamine id est dyasfragmate sunt duo foras-
mina: quorum maius est transitus meri ⁊ arterie ma-
gne: et per minus est transitus vene que vocatur al-
habari. i. que oritur a dextro cordis et vadit ad epar.

¶ De egritudinibus pulmonis.

¶ Et multotiens quidem perducūt egritudines pul-
monis ad egritudines epatis: sicut vehementia cali-
ditatis aut frigiditatis eius ad ydropisim: et simili-
ter velaminis.

¶ Et ad administrationi medicinarū pectoris inest for-
ma propria. oportet em̃ vt administratur pillule fa-
cte et electuaria in pluribus retinendo ea in ore ⁊ de-
glutiendo quod resoluitur ex eis paulatim vt prolon-
getur spacium in ore earum in pertranscendo can-
nam.

¶ Et administra in omnibus illis medicinis scz in
materia grossa ⁊ grossa ⁊ sicca aquam mellis: est em̃
faciēs eas penetrare ⁊ lenificat ⁊ abstergit.

¶ Vinum dulce vehementer aperit opillationes pul-
monis: sicut ipsum vehementer generat opillationez
epatis.

¶ Et crocus confert instrumentis anhelitus ⁊ facile
efficit sputum valde.

¶ Sermo vniuersalis de anhelitu.

Decima fentertij canonis.

Motus anhelitus est voluntarius qui potest alterari cum voluntate a cursu naturali: et pulsus est motus naturalis purus.

Ex nuca est origo velaminis: nascitur enim plurimus eius ex pari quarto nervorum nuce: et continuantur ei rami quinti et sexti: et alij nervi ad ipsum venientes.

Et omnis quidem malitia anhelitus aut ipsius constructio: aut difficultas eius propter materiam additur apud resupinationem: et est media apud dormitionem super latus: et alleviatur cum superventum iacet aliquis et in prefocatione intrinseca prohibetur apud resupinationem omnino.

De asma.

Asma est egritudo pulmonis cum qua patiens non invenit excusationem ab anhelitu frequenti: sicut est anhelitus quo laborat prefocatus et festinatus.

Hec egritudo cum accidit decrepitis non forsitan sanatur neque maturatur: quomodo enim cum ipsa in iuvenibus etiam sit difficilis semper plurimum et augmentatur apud resupinationem.

Hec egritudo est ex egritudinibus longis habens cum hoc paroxysmos acutos semper similitudinem paroxysmorum epilepsie et spasmi.

Et oportet ut elongetur inter cibum et potum et non satietur ex aqua subito: imo pluribus vicibus.

Et somnus post cibum est res nocibilior eis.

Vitent potare post cibum siue sit aqua siue vinum.

Inter medicinas et corpora sunt proportionales que non comprehenduntur nisi cum experimento: cum igitur experieris consequeris quod magis sit iuvativum.

Catarrus ex debilitate substantie cerebri curationem non habet.

Et scias quod crocus est ex summa medicinarum malitie anhelitus et difficultati ipsius: quia confortat instrumentum anhelitus et facilem ipsum efficit.

De voce.

Vocis factor est lacertus qui est apud epyglotum cum mēsuratiōe aptiōis et expulsiōe aeris egrediētis et percussione: et eius instrumentum est epyglotus: et est corpus simile lingue fistule.

Caliditas aut magnificat vocē et frigiditas acuit et minozat eā: et siccitas asperat eā et facit eā similem vocibus gruū: et humiditas facit eam raucam.

Raucedo cum accidit: accidit ab humiditate pauca: et cum multiplicatur parum pertremis: et si multiplicatur plurimum destruitur.

Nox raucescit ppter multitudinē clamoris et attractionem humiditatis causa eius ad tunicā cooperiētem guttur et epyglotum.

Raucedo que accidit decrepitis nō sanatur.

Et ille q sentit initiū abscissionis vocis opz vt incipiat ad curandum anteq fortis fiat.

Et ficus sunt iuuatiue ad abscissionē vocis: siue sit a siccitate siue ab humiditate.

Tussis est ex motibus quibus expellit natura nocuum a membro aliquo.

Et tussis quidem pectori est sicut sternutatio cerebro.

Et scias q quandoq egreditur cum tussi res petrosa similis ciceri aut granaui.

Et tussis frequens plerūq perducit ad sputum sanguinis.

Et scias q res calide subtiliant materiam et nō expuitur. Et res frigide sicut sirupus de papauere et pulles aggregant materiam ad spuendum et cum superfluunt congelant.

Et sirupus ysopi non est conueniens nisi cum queritur absterfio congregati grossi: ipse nāq est absterfor bonus.

Comprehensio anhelitus calefacit pulmonem cum facilitate in momento.

De sputo sanguinis.

Decima fen tertij canonis.

En sputo sanguinis qđ est ex pectore nō est tantū timoris qđ est in eo qđ est ex pulmone. Illud em̄ qđ est ex pectore sanatur velociter: ⁊ si non sanatur non habet malitiam vlcere pulmonis.

Sputum sanguinis multiplicat in demoniacis et in illis qui rixantur ab omni re.

Caseus antiquus est nociuus eis: recens nō confert eis.

Et quādoq; est eis cōueniēs vt in potu sumāt acetum mixtū cū aqua: ipm̄ em̄ phibet sanguinis cursuz ⁊ mūdificat partes pectoris ⁊ pulmonis ex sanguine si retinetur in ipō: quare non congelatur.

Zyraca recens est fortis opij ⁊ facit dormire ⁊ phibet commotionē tussis ⁊ sedat cursum materie cū ingrossatione.

Ex rebus expertis in abscindendo iterationē sputi sanguinis est masticatio portulace ⁊ deglutio aque ipsius.

Factum autem ex corrosione est prauē cure ⁊ difficilis: ⁊ est sicut illud de quo desperatur: nō em̄ sanatur neq; consolidatur nisi cū remotione malicie complexionis.

De pleuresi.

Non est pleuresis scz vera nisi apostema calidū in partibus pectoris aut in lacertis intrinsecis ⁊ in velamine cooperiēte pectus ⁊ in velamine distinguēte et est illud quod est purum.

Aut fit in lacerto extrinseco apparente: aut in velamine extrinseco cum cōmunitate cutis ⁊ absq; cōmunitate ⁊ est non vera.

Et maius istis ⁊ terribilius est illud qđ est in ipō velamine distinguente ⁊ est prauius eis.

Omne apostema aut resoluitur aut induratur aut collectionem facit.

Ponit qđ cū apostema transit ad sanitē qđ qñq; ipm̄ recipit pulmo et fit peripleumonia aut ptisis: qñq;

Decima sen tertij canonis. Fo. lxxij.

ipsum recipit concava: et egreditur ad urinam aut ad meatum fecis: quandoque ad inguina aut post aures: et quandoque post cerebrum et interficit.

¶ Et oportet ut virtus confortetur in hac hora ut fortis fiat ad tussim sputi. Nec namque operatio duabus completur virtutibus: quare una est naturalis maturativa et expulsiua: et altera est voluntaria expulsiua: et nisi confortetur possibile est ut deficiat ad mundificandum.

¶ Et quandoque accidit ex vehementia febris frequentia anhelitus et viscositas sputi: et ex viscositate sputi vehementia laboris et additio inflammatione: et sic non cessant adiuuare se super malitiam.

¶ Veritas est quod propinqua parti sinistre est deterior: sed est conuenientior ad hoc ut maturetur et recipiat solutionem et pleuresis minoratur in decrepitis: et si forte accidit interficit propter debilitatem virtutum earum in spuendo et mundificando.

¶ Ponit quinque signa vere pleuresis. Primum est febris inseparabilis. Secundum est dolor pungitimus sub costis. Tertium est constrictio anhelitus. Quartum est pulsus ferrinus. Et quintum est tussis.

*signa pleu:
peccilis.*

¶ Pleuretici urina est bone substantie et color est optimus.

¶ Ponit differentiam pulcherrimam inter pleuresim et apostema epatis: deinde peripleumoniam. et tu vide.

¶ Et apparitio fluxus sanguinis narium est ex signis bonis ultimis in pleuresi.

¶ Et omnis pleuresis cuius dolor non quiescit per spiritum: neque minutionem: neque per alia: tunc spera ex ea saniohritatem aut mortem ante ipsam sine reliquis significationes.

¶ Sermo aggregatiuus de sputo.

¶ Laudabilius sputum est quod est facilius et velocius et plurimum et magis maturum et album planum equale in quo non est viscositas: immo equalitas substantie.

¶ Et omne sputum cum quo non quiescit nocumentum

Decima sen tertij canonis.

non est bonum.

¶ De peripneumonia.

¶ Peripneumonia est apostema calidū in pulmone.

¶ Et peripneumoniū quidem fit ab omni humore licet plurimū eius fiat a flegmate facta ex genere corru. est interficiēs sibi plurimū sua acuitate: et quia vicina est cordi: et quia parū iuuatur ab eo quod bibitur. et quod loco emplastrī superponitur.

¶ De pure et sanie.

¶ Et decrepiti quidē moriuntur ex empimate plus quam iuuenes propter debilitatē partium cordium ipsorum.

¶ Et iuuenes moriuntur in doloribus plus quam decrepiti propter vehementiā sensuum ipsorum.

¶ Sputi saniei fit descensus in aqua et fetor eius super ignem. Flegma autem in aqua natat et non est fetens super ignem.

¶ Et ego iam vidi illum qui expuit in hora una circa duas eminas paruas puris aut eminam magnam et plus medietate emine. Eminam magna est. xx. et parua xvj. Et Galienus quidem testificatur quod quidam empiricus expellebat omni die circa quinquaginta. 3. et sunt fere nouem cotile.

¶ De vlcerebus pectoris et pulmonis.

¶ Magis sana horum vlcere sunt vlcera pectoris. Et infra. Quoniam ipsum est carnosum: et carnosum est magis susceptible consolidationis.

¶ Illa autem vlcera velaminis que penetrant non consolidantur: nisi succurratur eis in principio et non dimittantur apostemari: nam cum apostemantur et cronica fiunt non sanantur.

¶ Galienus estimauit quod motus solus non prohibet consolidationem nisi adiungantur ei reliqua prohibentia et signum est quoniam velamen eius mouetur: et quandoque sanantur vlcera eius.

¶ Nam cura vlcerebus omnium est exiccatio et proprie huiusmodi vlcerebus ad quod veniunt humiditates desuper

et de subtus: et ego iam vidi mulierem vixisse in pristi
xliij. annis aut plus parum.

¶ De cura apostematū pectoris et pulmonis.

¶ Ex rebus cōmunibus est flobothomia: sed in prin
cipio ex latere diuerso.

¶ Inquit Galie. Si febris fuerit fortis valde tūc tū
me solutiū et sis cōtentus flobothomia: in ipa nanq
non est timor: aut timor eius est minor: et in solutione
est timor magnus: ipm em quandoq mouet et quan
doq nō soluit: et quādoq superfluit.

¶ Et melius abstergetiū mundificantū est aqua mel
lis si non est apostema in reliquis visceribus: et post
ipm est vinū dulce et pprie albū: ipm em est magis ad
iuuans ad expuendum: sed nō oportet vt bibatur in
pleuresi et peripleumonia nisi post maturationē vbi
tamē epar et splen nō infirmarentur.

¶ Et aqua mellis est magis vltima in humectādo: et
aqua hordei in confortando.

¶ Cura pleuresis.

¶ Cura eius est flobothomia si sanguis fuerit vin
cens. Et infra. Si est humor alius euacua non cū eis
que sunt sicut mirabolani neq in quo est stipticitas:
immo cū eis in quibus est cū solutione lenificatio: si
cut violis māna et similibus: et soluātur in nocte.

¶ Si declinatio doloris fuerit ascēdens ad furculā
et toracē: et qd est super ea tūc flobothomia est melior:
et si ad partem ypocūdrion tūc necessaria est sola solu
tio: aut cum flobothomia vñ necessitatē: et ex eis que
significāt tibi necessitatē euacuationis est q inuenis
euaporatio et emplastratio nō cedant dolore: aut inue
nis eas ex eis que augmentāt ipm: nam illud signifi
cat repletionē in toto corpore.

¶ De cura doloris pectoris.

¶ Et scias q dare in potu aquam frigidā est inconue
niens huic egritudini et omnibus apostematibus ins
trinsecis.

Decima fen tertij canonis.

Et ex eis quidem que multiplicant sputum est dormire super latus infirmum.

Et emplastra humida sunt convenientiora ei qui trahit ad rubedinē: id est colerā: et sicca ei qui trahit ad flegmatis proprietatem.

Emplastra humida cum non iuuant nō nocent: et si quos nocent magnifice.

Et ventosis enim cum ponuntur super locum dolorosum apparet iuuamentū maximū: et quandoque cedatur dolor omnino: et quandoque trahitur ad partes extrinsecas.

Qui artem verificauerunt, id est probati medici confidunt in seipsis in hoc timent et ponunt loco eius scilicet mellis zucarum.

De cura ptifis.

Et non est in mundificatiuis absterfuiis in huiusmodi aliquid sicut mel: ipsum enim est mundificatiuum et cibus dulcis a natura et nō nocet vlceribus.

Et si non timerem dici mendax narrarem mirabilia et referrem summā zuccari rosati: qua vsa est mulier ptifica. Nam dum ad ipsam qui perueniret ad mortem et vocaretur: prepararent ea que morti necessaria sunt: quidam frater eius curauit eam hac cura et reuixit: et curata est et impinguata: et non est possibile ut dicam summam eius quod comedit de zuccaro rosato.

De lactibus magis cōueniēs est lac mulieris suctū ex mamilla: deinde lac asinay et lac capray et lac equinum: sed non est ei conglutinatio sicut quod existimo: in lacte aut ouino et vaccino est grossitudo.

Oportet ut ex asinabus eligantur ille que a partu elongate sunt quattuor aut quinque mensibus.

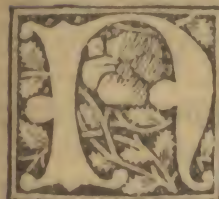
In lacte autem caprino melius est ut misceatur cum recenti mulso aliquid aque et igneantur lapides et precipitiantur in ipsum multotiens donec coquatur et auferatur eius aquositas: et hec est melior decoctio quam de

coctio super ignem.

¶ Adhoco autē est necessariū cum vehemēs est fe. et vētris solutio: et est ei iuuatiū valde. Et est adhoco lac acetosum a quo extractū est butyrum.

¶ Et melius est vt comedant carnes auiū assatas: vt sint vehemētioris exiccationis et incarnationis.

¶ Sen vndecima tertij. De anathomia cordis.

On inuenit pāniculus cōpar in spissitudine panniculo in quo positū est cor vt sit ei clypeus et tutamen.

¶ In corde sunt tres ventres: scilicet duo magni et vēter quasi medius quē Galienus nominat foveam aut meatum non ventrem.

¶ Et cor quidē est positum in medio mediū pectoris: et declinat parum ad sinistram.

¶ Et si aliqua animalia sint magni cordis et sunt cum hoc pauida et timida sicut lepores et cerni: tunc causa est: quia calor eorum est paruus et exiccatur ex eo res plurima: quare non calefacit ea integre: et illa q̄ sunt parui cordis et cum hoc et audacia: ideo sunt quoniam caliditas in ipsis est plurima et coartatur et fit vehemens.

¶ Verum illa que plurimū sunt audacia sunt ea que sunt magni cordis.

¶ Et cor quidem nō tolerat nocumentū doloris neq̄ apostema.

¶ Et quādoq̄ inuenit in quibusdā animalibus magni corporis os magnum et pprie in bobus: et hoc est decliue ad cartilaginez: et illud quod plus et maius in duritie reperitur est in corde elephantis.

¶ Et iam repertum est cor cuiusdaz symi habēs duo capita.

¶ De egritudinibus cordis.

Undecima fen tertij canonis.

¶ Quicq sunt inter panniculum cordis et corpus ei?
humiditates que quicq multiplicatur ⁊ coartat cor a
dilatatione et interficiunt.

¶ Eūq confirmatur in corde malitia complexionis
non recipit curam et cum non est confirmata est faci
lis cure.

¶ Cor autem longinquius est ad hoc vt tolleret solu
tionem sui q̄ apostema.

¶ Quando accidit corpori ipsius cordis solutio ⁊ pe
netret vsq ad vētres interficit statim: ⁊ si nō est pe
netrās fortasse postponitur eius interfectio vsq ad
diē secundam.

¶ Ponit q̄ aliqui patitur cor ex debilitate cerebri: et
q̄ debilitatur lacertus faciens anhelitum.

¶ Ponit q̄ quicq a cerebro ad cor p viam arteriarū
venit humor melācholicus excitans tremorē cordis
casū: vtutis trīstitiā: malitiā cogitatiois ⁊ angustie.

¶ Ponit q̄ si ex cerebro ad cor p viam arteriarū pue
nerit ex humore humido facit accidere obliuionem ⁊
pigritiam et casum festinationis.

¶ Ponit pulchram cooperantiā epatis ⁊ splenis ad
cor in qualitatibus. ⁊ tu vide.

¶ Tremor nāq cordis sequitur omnes species debi
litis cordis ⁊ malitie cōplexionis ipsius ⁊ nō signi
ficat rem puram in ipso.

¶ Et quicq puenit calor purus. i. incensus aut frigus
purū ad cor et moritur ille cuius est

¶ Et quicq vidi congelatum loqui et iam moriebatur
cum sudore et sine sudore.

¶ De canonibus vltibus in curatione.

¶ Cor est membrum principale prius omni prīcipa
li et sublimius eo.

¶ Plurime repletionū cordis nō sunt nisi ex sangui
ne ⁊ vapore a nocumēto quoz duoz simul liberat flo
bothomia.

¶ Et repletionē quidē sanguineam remouet flobor

thomia basilice dextre: sed repletionē vaporosam flo
bothomia basilice sinistre.

¶ Ponit q̄ radix caliditatis innate est spiritus ⁊ ra
mus eius est corpus ipsius cordis.

¶ Non inuenimus sapientes antiquos euacuasse cu
rationem malitie complexionis calide cordis ac per
mixture medicinarū frigidarum cum cordialibus ca
lidis confidentes q̄ natura si fuerit fortis discernet
inter infrigidatiuum et calefactiuum et afferet infri
gidatiuum cordi et calidum spiritui ⁊ temperabit il
lud ⁊ quandoq; istud.

¶ Ponit q̄ buglossa confortando spm̄ cū propieta
te sua proxima est equalitati.

¶ Ponit q̄ vsus coitus valet vbi cū mala complexio
ne cordis humida fuerit caliditas.

¶ De tremore cordis ⁊ causis eius.

¶ Tremor cordis est mot⁹ tremulus accidens cordi.

¶ Omnis cōplexio dñans facit debilitatē: ⁊ ois debi
litas efficit in corde dñi pseuerat i ipso residuū virtu
tis agitationem quandā quasi ipsum expellat a se ipso
aliquod nocumentum.

¶ Et tremor quidem cordis qñ supfluit pmutatur ad
sincopin: ⁊ qñ magis supfluit pmutat⁹ ad mortē.

¶ Et tremor cordis qui sanguineus est adiuuat coi
tur: ⁊ infrigidatio est ecōuerso.

¶ Et ad vltimū ois medicina odorifera ē cordialis.

¶ Zuccarum additionē efficit in nausea.

¶ Cura tremoris cordis calidi.

¶ Acetositas citri ⁊ limonis est in hoc res magis in
uatiua.

¶ Super buglossam ꝛo sis audax ⁊ non timeas ma
litiā eius ⁊ vttere ea in oī quod in potu tribuis ⁊ in
cibo das.

¶ Ponit q̄ qñq; cōfert ei potare pondus. 3. s. de reus
barbaro sceui in aqua frigida diebus cōtinuis.

¶ Ponit certū medicamē dandum in principio mē
i iij

Duodecima sen tertij canonis.

sis et medio et fine eius.

C De speciebus sincopis et causa mortis subite.

C Sincopis est destructio maioris partis plurium virtutum scilicet motiue et sensibilis.

C Et debiliores quidem homines ad tolerandum famem sunt copati ad hoc ut neque sint infirmi neque sani sicut infantes et pueri decrepiti et conualescentes.

C Causa sincopis quoniam est applicatio virtutis contrarie substantialiter conceptioni cordis et spiritus: sicut olfactus fetoris et pestilentia aeris ex cadaveribus et penetratione virtutis venenorum ad cor: et quoniam propter arterias.

C Et etiam quoniam accidit sincopis causa vermium qui ascendant ad os stomachi.

C Nam cum in cerebro accidit opillatio integra et est apoplexia fit sincopis proculdubio.

C Dolor autem facit contingere sincopim: quia superflue res soluit spiritum. Et infra. Et in fine propter vehementiam infrigidationis cordis.

C Et scias quod stomachus est membrum propinquum loco cordis.

C Ponit quod debilitas oris stomachi aut effusio rei ad ipsum est causa sincopis illius qui flobothomast.

C Et causa quare aliquis patitur in prima flobothomia sui est: quia subitum est quod non consuevit.

C Ponit curam valde longam de sincopi finem diuersitate causarum ipsam facientium. et tu vide.

C Et scias quod virtus augmetur cibo et vino subtili convenientibus odoribus bonis et tranquillitate et gaudio et dimissione eorum que contristantur et rixari faciunt et renouatione rerum amabilium et habitatione cum dilectis.

C Sen. xij. tertij ca. De anathomia mamillarum.

Mamilla est membrum ad generandum lac creatum ut nutriatur eo nouiter natus in introitu sue natiuitatis et usquequo confirmetur et crescat eius virtus et fiat conueniens ad digerendum cibum fortem et solidum.

Decimatertia sen tertij canonis. Fo. lxxviiij.

Mamilla est ex carne glandulosa cui non est sensus albi coloris.

Cōparatio mamille ad lac generatū ē sanguine est cōparatio epatis ad sanguinē generatū ex chilo.

Et propter suā albedinē albificatur illud qđ nutrit ipam: et albificat illud qđ ab ea superfluit et fit lac.

De erubescione lactis.

Lac multiplicatur multitudine sanguinis boni et minoratur diminutione causaz sanguinis aut diminutione bonitatis eius.

Et scias qđ oē qđ facit erubescere sperma: erubescere facit in pluribus corporibus lac sicut semē papaueris et vber capre et ouis et ecōuerso sicut semē canabis.

De phibitione lactis superflui.

Lac quando superfluit plurimū nocet et apostemat et affert etiā egritudines.

Et qñq; aggregat lac in corporibus viroz: et proprie in puberibus ita vt rotūdentur mamille eoz.

Et qñq; aggregat lac in mamilla sine impregnatione et pprie qñ retinent mēstrua: cōuertit em̄ materia que nō expellit et peruenit in vbere: et fit lac.

De caseatione lactis in mamilla.

Qñq; lac caseatur in mamilla propter caliditatem ericcativā: et qñq; ppter frigiditatē congelantē.

Sen decimatertia tertij canonis. De anathomia meri et stomachi.

Meritus quidē cōpletur cum tunica extrinseca sola quapropter est difficilis.

Nam substantia meri similior est lacerato: et substantia stomachi similior est nervis. Et aduenit ori stomachi ex nervis cerebri ramus acquirere faciēs ipsum sensum vt percipiat famē et diminutionē: et illo quidē nō indigent reliqua que sunt post os stomachi.

Ponit qđ syphac est panniculus immediatus intestinis continens ea: et mirach est in tunica extrinseca

i iij

Decimatertia sen tertij canonis.

in qua sunt lacerti adiuuantes ad expressionem intestinorum et vesice.

¶ Et scias quod stomachus nutritur tribus modis. Unus est quo fouetur cibo adhuc in eo existente. Et secundus est eius quod ad ipsum venit de nutrimento in venis. Et tertium est eius quod ad ipsum effunditur tempore famis vehementis ab epate ex sanguine rubeo puro et nutrit ipsum.

¶ Ponit de quodam qui habuit retentionem vermium in meri unde fiebat difficilis transglutio et ipsis euacuatis facta est facilis.

¶ De complexionibus stomachi naturalibus.

¶ Signa calide complexionis naturalis in stomacho sunt: quia bene digerit cibaria fortia sicut carnes vaccinas et anserinas et quod corrumpuntur in ipso cibi subtiliores leues sicut caro pulloz et lac.

¶ De egritudinibus stomachi.

¶ Et scias quod ira aut tristitia aut alia passio animalis est ex eis que mouent materiam et effundit eam ad stomachum et facit accidere ad mordicationem que non remouetur nisi vomitu.

¶ Et plurimum quidem quod si inuenitur in stomacho aut generatur in ipso ex humoribus est flegma.

¶ Usus medicinaz et vt assuescat stomachus vti ad iutorio medicine in operationibus suis ex causis est egritudinum stomachi.

¶ Et stomachus quidem vehementis sensus paratus est ledi et impediri a qualibet causa generatiua humorum: et non est aliquid ita vaporosum vt fructus.

¶ Et quandoque plurima repletio stomachi facit eos pati subeth prolixam perdurantem vsquequo vomant et excitentur et surgant.

¶ Et scias quod egritudines stomachi quando plongan tur perducunt ad raritatem texture villoz eius et sit difficile succurrere et medicari.

¶ Stomachus enim fortis declinat ad pingula.

¶ Nunquam autem bonitas adest gustus et est sanus non

eligit saporem supra dulcem.

¶ Et mordicatio quidē excitat famē vehementē.

¶ Et scias qđ appetitus nutrimentū cōicat oībus mēbris et est naturalis. Amplius appropriatur stomacho appetitus animalis et sentit cum eo.

¶ Alescit enim mustū quā in frigidatur et acescit quā feruet a caliditate debili.

¶ Plurime igitur egritudines stomachi sunt frigide et color stomatichorum est plumbeus.

¶ Malitia complexionis calide stomachi significat fitis: nisi superfluat et deiciat virtutē. Et infra. Verū digestio est fortis: nisi superfluat malitia complexionis usq; ad hoc ut debilitetur virtutes.

¶ Malitia complexionis frigide stomachi quādoq; perducit ad ydropisim et iliacam.

¶ Et super colorem quidē habētis stomachū frigidum apparent cīrinitas et albedo: et nō occultatur experienti: et ex melioribus curis est ameos.

¶ Cura malitie complexionis in qualitatibus actiuis facillima est: quia facile inuenimus medicinas contrarias eis vehementis virtutis. in passiuis vero est difficilima et proprie complexionis sicce.

¶ Spaciū calefaciēdi frigidū est sicut spaciū in frigidādi calidū: sed timor in in frigidādo est maior: et proprie cū mēbra vicinātia habēt malitiā complexionis frigidam aut debilitatem.

¶ Timor in humectando et exiccādo est similis: quāuis spaciū humectandi sit longius.

¶ Cum materia egritudinis stomachi est ambigua tūc nō est qđ magis cōferat qđ yerapi gra: sed cū eius malitia est sine materia: tūc ipsa nocet calido et sicco.

¶ Et cōstrictio extremitatū et calefactio earū adiuuat in retinēdo illud qđ effunditur ad ipm ab eis.

¶ Et quāq; positio ventosarū super stomachū in doloribus frigidis maximū affert iuuamentum.

¶ Et pisces recentes proprie cedant inflationem in

Decimatertia sen tertij canonis.

in qua sunt lacerti adiuuantes ad expressionem intestinorum et vesice.

¶ Et scias quod stomachus nutritur tribus modis. Unus est quo fouetur cibo adhuc in eo existente. Et secundus est eius quod ad ipsum venit de nutrimento in venis. Et tertium est eius quod ad ipsum effunditur tempore famis vehementis ab epate ex sanguine rubeo puro et nutrit ipsum.

¶ Ponit de quodam qui habuit retentionem vermium in meri unde fiebat difficilis transglutio et ipsis euacuatis facta est facilis.

¶ De complexionibus stomachi naturalibus.

¶ Signa calide complexionis naturalis in stomacho sunt: quia bene digerit cibaria fortia sicut carnes vacinas et anserinas et quod corrumpuntur in ipso cibi subtiliores leues sicut caro pulloz et lac.

¶ De egritudinibus stomachi.

¶ Et scias quod ira aut tristitia aut alia passio animalis est ex eis que mouent materiam et effundit eam ad stomachum et facit accidere ad mordicationem que non remouetur nisi vomitu.

¶ Et plurimum quidem quod si inuenitur in stomacho aut generatur in ipso ex humoribus est flegma.

¶ Usus medicinaz et vt assuescat stomachus vti ad iutorio medicine in operationibus suis ex causis est egritudinum stomachi.

¶ Et stomachus quidem vehemens sensus paratus est ledi et impediri a qualibet causa generatiua humorum: et non est aliquid ita vaporosum vt fructus.

¶ Et quandoque plurima repletio stomachi facit eos pati subeth prolixam perdurantem usquequo vomant et excitentur et surgant.

¶ Et scias quod egritudines stomachi quando plongan tur perducunt ad raritatem texture villoz eius et fit difficile succurrere et medicari.

¶ Stomachus enim fortis declinat ad pinguiam.

¶ Cumque autem bonitas adest gustus et est sanus non

eligit saporem supra dulcem.

¶ Et mordicatio quidē excitat famē vehementē.

¶ Et scias qđ appetitus nutrimentī cōicat oībus mēbris ⁊ est naturalis. Amplius appropriatur stomacho appetitus aīalis ⁊ sentit cum eo.

¶ Acescit enī mustū qñ in frigidatur ⁊ acescit qñ feruet a caliditate debili.

¶ Plurime igitur egritudines stomachi sunt frigide ⁊ color stomachicorū est plumbeus.

¶ Malitiā complexionis calide stomachi significat sitis: nisi superfluat ⁊ deiciat virtutē. Et infra. Verū digestio est fortis: nisi superfluat malitia complexionis vsq; ad hoc vt debilitetur virtutes.

¶ Malitiā complexionis frigide stomachi quādoq; perducit ad ydropisim ⁊ iliacam.

¶ Et super colozē quidē habētis stomachū frigidum apparent cīrinitas ⁊ albedo: ⁊ nō occultatur experiri: ⁊ ex melioribus curis est ameos.

¶ Cura malitię cōplexionis in qualitatibus actiuis facillima est: qz facile inuenimus medicinas contrarias eis vehemētis virtutis. in passiuis nō est difficilima ⁊ pprie cōplexionis sicce.

¶ Spaciū calefaciēdi frigidū est sicut spaciū in frigidādi calidū: sed timor in in frigidādo est maior: ⁊ proprie cū mēbra vicinātia habēt malitiā complexionis frigidam aut debilitatem.

¶ Timor in humectando ⁊ eticcādo est similis: quīs spaciū humectandi sit longius.

¶ Cum materia egritudinis stomachi est ambigua tūc nō est qđ magis cōferat qđ yrapigra: sed cū eius malitiā est sine materia: tūc ipsa nocet calido ⁊ sicco.

¶ Et cōstrictio extremitatū ⁊ calefactio earū adiuvat in retinēdo illud qđ effunditur ad ipm ab eis.

¶ Et quicq; positio ventosaz super stomachū in doloribus frigidis maximū affert iuuamentum.

¶ Et pisces recentes proprie cedant inflationem in

Decimatertia fen tertij canonis.

Stomacho ⁊ aqua frigida ⁊ fructus recentes ⁊ cucumeres ⁊ persica.

¶ Et scias qd calefactio extremitatū perducit ad calefactionem stomachi ex primo.

¶ Cura cōplexionis sicce in stomacho curationi ethice prima est. Nec em̄ egritudo est quedam ethica stomachi ⁊ nō est possibile vt occupatio sit ad humectandum ipsum solūmodo: immo humectatio eius non fit nisi cū cōmunitate corporis.

¶ Et ex eis que maximū afferūt iuuamētum: scilicet stomacho frigido ⁊ sicco est amplexari infanrem carnosum sane complexionis: quoniam ip̄e facit stomachum acquirere caliditatē innatam digerentē cibum vehementer: ⁊ prima huic sunt catulus pinguis ⁊ catulus masculus.

¶ Si humor est imbibitus intrans ⁊ non est nisi subtilis in essentia sua: tunc melius quo curatur est aloes ablutum rectius est ad confortandum ⁊ non ablutum ad purgandum.

¶ Et aloes quidem est cōueniens in euacuationibus stomachi.

¶ Et scamonea est nociua stomacho ⁊ inimica ei: nō igitur audeas dare ip̄am nisi cū necessitas adest.

¶ Aqua ferri mineralis: aut in qua extinguitur ferrum ignitum multotiens est adiutrix stomachi humidū hominis.

¶ Res nocentes stomacho ⁊ intestinis.

¶ Ex rebus magis inimicis stomacho est repletio: et ppter illud non augetur corpus gulosi: qm̄ cibus eius nō digeritur quare nō crescit ex eo corpus.

¶ Scias qd prohibitio fecis ⁊ ventositatis ad ingrediendum est maximi nocementi.

¶ Et oīa olea mollicāt stomachū: sed ex eis magis conueniens et magis sanū est oleū de oliuis ⁊ oleum de nucibus ⁊ oleum de fisticis.

¶ Et lac quidē est nociuū stomacho ⁊ similiter medul

le ⁊ cerebella ⁊ ex potibus grossus nouus.

¶ De signis malitie complexionis calide.

¶ Grossi cibi digeruntur plus q̄ digerātur in illa sez naturali nisi supfluat et deicit virtutē.

¶ Et scias q̄ ille cui⁹ stomachus est igneus sanguis eius est paucus malus fetidus et acutus quem abhorrent membra diuersa ei in complexiōe radicali: quia non nutriuntur illo: fit ergo ille pauce carnis.

¶ Et ex eis que conferunt doloribus stomachi cum proprietate fm qd testat Galienus sunt cutes intrinsece stomachorum gallinarum.

¶ De debilitate stomachi.

¶ Et scias q̄ debilitas stomachi fortasse est cā omnium egritudinum corporis.

¶ Veritas est q̄ debilitas stomachi sequitur omnes malitiam complexionis: quare opz vt cognoscat cōplexio: deinde apponatur ei cura.

¶ Et solutio ventris est ex eis que debilitant stomachum ⁊ fit cum ea soda.

¶ Et scias q̄ fortitudo stomachi fixa est cum fortitudine omnium virtutum quattuor: quecunq; igitur earum debilitetur debilitat stomachum.

¶ Attractiua debilitatur frigore et humiditate fm plurimum: retentiua cōseruatur fm plurimum cuz siccitate cum declinatione ad frigiditatem: expulsiua cū frigiditate et humiditate: et digestiua per caliditatem et siccitatem.

¶ Et scias q̄ deterior debilitas stomachi est illa que contingit in rarificatione texture villosorum eius.

¶ Et debilitas quidem virtutis alteratiue stomachi perducit ad ydropisim carneam.

¶ Et quandoq; est nauseatiua satietas propter multitudinem somni et quietis: nam somnus quauis cōferat in quantum digerit: tamē motus confert in quantum expellit superfluitates.

Decimatertia sen tertij canonis.

¶ Et somnus quidem nocet vbi egent superfluitates
expulsione: et vigilie nocent vbi indigent materie di-
gestionem.

¶ De destructione appetitus.

¶ Et frigus quidē vehemētius p̄tinet ad appetitū.

¶ Quod si confirmetur malitia complexionis debili-
tabit virtutes omnes.

¶ Et quando superfluit solutio vētris vehemens: fit
appetitus cum superfluitate.

¶ Et cum appetitus cōualescentium non est bonus et
cadit significat reciduationē nisi fit p̄pter paucitatē
sanguinis et debilitatē corporis: cōsidera ergo illud.

¶ In febribus tolerat dimissio cibi tempore extēso:
quoniam natura non fugit ex venis: neq; vene ex sto-
macho: propterea q̄ natura laborat ad expellendum
et refugit ab attractione.

¶ Ursus et ericius et plurima animalia abstinēt a ci-
bo in hyeme tēpore extēso: qm̄ occupatur natura in
rectificādo illud quod est in corporibus eorum ex hu-
moribus crudis et dirigendo ipsum et administrando
ipsum loco eius quod dissoluitur.

¶ Et ad vltimum necessitas cibi est vt suppleat locus
eius quod resoluitur: cum igitur non est resolutio aut
est resolutio parua non est necessarius cibus extrin-
secus.

¶ Et nō debilitat virtus appetitiua post euacuationē
tū: imo apud oēm malitiā cōplexionis superflue.

¶ Et quādoq; accidit destructio appetitus p̄pter pre-
gnationē et retentionē menstruorum in principio im-
pregnationis. Et infra. Qui consuetus est bibere et di-
mittit illud facit similiter.

¶ Et qñq; fit casus appetitus p̄pter paruitatem san-
guinis quē sequit̄ debilitas virtutū: sicut accidit con-
ualescentib⁹: hic nāq; appetitus redit cū viuificatio-
ne et reditione sanguinis paulatim.

¶ Et febricitanti quidē redit appetitus eius cum ac-

ceptione panis infusi in aqua frigida.

¶ Et casus quidem appetitus in egritudinibus chronicis est significatio valde mala.

¶ Et oportet ut alienetur cum cibarijs eorum crocus omnino verum salita consueta sunt plus prouocantia appetitum.

¶ Et scias quod vomitus mundificans cum facilitate est medicamen mirabile ei cuius appetitus prostratus est in dulcibus et vinctuosis: et est contentus in appetendo acetosa et acuta.

¶ Et scias quod omnia olea et vinctuosa et proprie butyrum prosterunt appetitum.

¶ De corruptione appetitus.

¶ Quando in stomacho aggregatur humor malus diuersus a consueto in qualitate sua natura: tunc requirit aliquod contrarium: et contrarium diuersum a consueto: diuersum est non consuetum: fugantia namque sunt extrema.

¶ Pregnantibus accidit corruptus appetitus propter retentionem menstruum: et illud proprie per duos menses aut tres.

¶ De fame et appetitu canino.

¶ Fames autem secundum plurimum est a superfluitate caloris in corpore toto extremitatibus eius.

¶ Quicquid fit fames propter vermes et serpentes magnos cum cito incipiunt venire ad comesta et appropinquant eis et dimittunt corpus et stomachum famelica.

¶ Et ex causis quidem commouentibus famem et appetitum vehementem sunt vigilie superflue: propterea quia resoluunt et extrahunt humiditates ad exteriora sequentes dilatationem caliditatis ad exteriora.

¶ Et scias quod appetitus caninus multoties perducit ad bolismum et subeth et mortem.

¶ De bolismo.

¶ Fames hec nominatur fames vaccina et est fames membrorum cum satietate stomachi. sunt igitur mem-

Decimatertia fentertij canonis.

bra famelica valde indigentia nutrimento ⁊ stomachus respuens ipsum.

¶ De siti.

¶ Et multotiens moritur homo ex potu vini puri vteris inflammatus ⁊ cōturbatus ⁊ sitiens.

¶ Et ex eis que cōmouent sitim sunt multitudo locationis ⁊ exercitiū ⁊ somn⁹ sup cibos calidos.

¶ Aqua fabarum ⁊ cicerum ambe sunt facientes sitim.

¶ Et non bibat sitiens aliquod plurimū subito neqꝫ aquam frigidam valde ne mortificet caliditatē quaz debilitauit sitis.

¶ Et in stomacho quidē calido ⁊ sicco addit aqua frigida sitim: et similiter in stomacho salii humoris: et aqua calida sedat sitim multotiens.

¶ Et quādo fit vehemens sitis ⁊ non est se. tunc misceatur cum aqua parum iulep vt perueniat aqua ad extrema membrorum.

¶ De nocumentis digestionis.

¶ Fortior causarum in nocumēto digestionis est frigida ⁊ debilior calida.

¶ Sicca ⁊ humida fin plurimū ex eis solis cū equalitate aliarū qualitātū nō pueniūt ad hoc vt appareat nocumentū in digestionē: nisi iam fecit euenire: sicca quidē arefactionē ⁊ humida ydropisim.

¶ Cibus indiget quiete et somno vsqꝫ bona fiat digestio: et quando loco sunt amborum motus ⁊ vigilię non completur digestio.

¶ Nocumentū digestionis cū accidit ex q̄libet materia est facilius ad curanduz q̄ sit cum accidit propter debilitatem virtutis ⁊ malitiam complexionis confirmatam.

¶ De corruptione digestionis.

¶ Corripitur cibus: quoniam aut est plus q̄ oportet quare patitur de digestionē infra q̄ oportet. Aut est minus q̄ oportet: et patitur de digestionē supra q̄

Decimatertia fen tertij canonis. Fo. lxxij.

oportet: quare aduritur et in cinerem conuertitur: et ex proximo huic conuertitur et corripitur cibus subtilis in stomacho igneo calido.

Corripitur digestio quando cibus est in seipso velociter suscipiens corruptionem: sicut lac recens mulsum et melones et perfica: aut tarde recipiens rectificationem sicut tubera et caro bubali.

Et necessarium quidem est in ordine ut premittatur leuis supra graue et leuis supra stipticum nisi sit illic aliquid vocans egrum ad contrarium.

Et vetustates retete in ventre prohibent digestionem et corripunt eam: quia commouet cibos et mouetur in eis.

Et scias quod corruptio digestionis quandoque ducit ad egritudines plurimas magnas sicut epilepsiam et melancholiam etc. immo est mater egritudinum et origo cronicarum egritudinum.

De debilitate digestionis.

Ex causis debilitatis digestionis est raritas mirrach et paruitas carnis eius.

Et causa quidem bonitatis digestionis est propter bonitatem comprehensionis.

Et ex causis corruptionis digestionis et destructionis eius est tristitia: sicut ex causis bonitatis digestio est gaudium.

Et propter hoc quidem est ex medicinis magis iuuatiuis ad digestionem.

Somnus super sinistru est maximi iuuamenti ad digestionem propter compressionem epatis super stomachum: sed somnus super sinistru est causa velocitatis descensionis cibi: quoniam preparatio cibi facit illud necessarium.

Et scias quod amplexari infantem propinquum ad hoc ut polluatur secundum longitudinem noctis est ex rebus magis iuuatiuis ad digestionem.

Et sunt quidam homines qui amplexantur catulum canis aut catum m. asculu nigrum.

Decimatertia sen tertij canonis.

Et scias q digestio est fundi stomachi et appetitus oris eius.

Et quotiens festinat digestio festinat descensus: et si tardat: tardat.

Et quantitas quidem equalis remanetie cibi in stomacho et egressionis eius est illud quod est inter. xij. horas vsq ad. xxij. horas.

De apostematibus calidis in stomacho.

Cu medicaueris apostemata calida stomachi: tunc caue ne in potu sumas solutiũ forte: aut qd vomere facit: nam administratio vomitus error est.

De adubelati in stomacho.

Ille qui vomit sanie ex stomacho suo est ad desperationẽ ppinquior q ad spem.

De ruptura in stomacho.

Quor stomachus dirupitur: fortasse non euadunt nisi pauci a ruptura parua.

De inflatione in stomacho.

Cibus nanq paruus quis non sit inflatiuus in natura sua: tamen cu debilitatur in ipsa caliditas euaporat et facit accidere ventositatem.

Si priuatur caliditas omnino non associatur ei inflatio.

Omne a quo nõ accidit inflatio nõ accidit ab eo inflatio: nisi aut ppter seipsum: scz qz cibus nõ est sic in substantia sua: aut quia ibi est dñum caliditatis super ipm: aut qz ibi sit frigus qd nõ mouet aliquod.

Ex medicinis inflatiuis est vinũ grossum et dulce.

Et multoties fit frigus adueniens corpori exterius causa inflationis et ventositatis ex qua repletur corpus eo qz debilitat caliditatẽ operantẽ in materia et facit operationẽ eius mediã operationẽ: nam eius operatio est digestio humiditatum et medietas operationis est vaporatio.

De vomitu et subuersione.

Subuersio est motus expulsois cui nõ associatur

motus expulsi.

¶ Vomitus est vt associetur motui facto ab expulso-
re motus expellendi ad exteriora.

¶ Nausea est dispositio stomachi que quasi suscipit
hos motus: et est quasi declinatio ad hos motus.

¶ Sanguis em nutrit stomachū et flegma dulce natu-
rale cōuertitur etiā in sanguinem et nutrit stomachū.

¶ Multoties effundit ad ipm epar nō per viam ve-
narum spargentiū: immo per viam venarū per quas
penetrat chylus sanguinē bonū convenientē non plu-
rimū grauante vt nutriat ipsum fm semitam q̄ ipse
ex eo erugat et conuertit eū cum sua substantia ad suā
similitudinem.

¶ Et in administratione quidem vomitus cum equa-
litate est iuuamentū maximū: sed assiduatio eius de-
bilitat virtutem stomachi et facit ipsam lacunam su-
perfluitatum.

¶ Et multoties accidit febricitati spasmus aut epi-
lepsia aut simile epilepsie subito et euomit humorem:
vt est flos eris aut iudicium et euadit.

¶ Et multoties vomitus sanat ex singultu clamoso.

¶ Et ex administratione vomitus cū equalitate con-
seruantur renes et curatur eo nocumentum eorū et no-
cumentum pedum: et sanatur eruptio venarum defe-
rentium sanguinem et arteriarum: et amatur vt admi-
nistretur in mense bis.

¶ Et tu scis q̄ ex debilitatibus sunt dolores vehemē-
tes et tristitie et ieiuniū et fames vehemens.

¶ Et deterior quidē vomitus est ille qui est vomitus
sanguinis nisi fm necessitatē quam dicam.

¶ Et vomitus quidem sanguinis cum egreditur a ne-
cessitate protendit mortem.

¶ Et vomitus quidē purus est malus: colericus qui-
dem significat superfluitatem caliditatis: et flegmati-
cus superfluitatē frigoris simplicis puri.

¶ Et vomitus diuersorū colorū deterior est nigro.

Decimatertia sen tertij canonis.

¶ Et ecce hic quedā auis est capiens locustas que nō cessat comedere eas ⁊ expellere ipsas ⁊ non satiatur toto tēpore quo inuenit eas: ⁊ est aliud animal huius proprietatis.

¶ Et sanior quidem vomitus est permixtus medijs in grossitie ⁊ subtilitate.

¶ De vomitu sanguinis.

¶ Et multotiēs fit vomitus sanguinis ex sana virtute ⁊ expellit sanguinem ad partem quam inuenit in dispositione expulsionis eius conuenientiozem: ⁊ fit etiā in duarum librarū sanguinis. verbi gratia. tranquillitas ⁊ iuuamentum.

¶ Et oīs vomitus sanguinis cū fe. est malus: sed cum nō est illic fe. qñq; non est malus.

¶ Et vomitus quidē abscindit vomitū cū est a materia sanatur cū euomit illā materiam.

¶ Bonus est odor vehemēter est cōueniens stomacho: ⁊ pprie cum est in nutritiis.

¶ Et tu quidē stude quantū potes in hoc vt eos dormire facias: qm̄ illud est radix curationis.

¶ Et multotiēs quidem alleuiatur nausea ⁊ vomitus per flobothomiam.

¶ Et camphore quidem inest pprietas phibendi vomitum ⁊ nauseam calidos sumpte in potu cum rob ⁊ olfacte ⁊ limite super stomachum.

¶ Vomitus aut pueniēs ex melācholia non oportet vt constringat q̄tū possibile est.

¶ Et qñq; indigebis post euacuationē duarū librarū sanguinis flobothomia alia minuta.

¶ Et aqua frigida que bibi nō in hora conturbat: ⁊ multotiēs fit in febribus causa reditionis fe. nō ergo oportet vt bibat in fe. nisi calida aqua.

¶ De singultu.

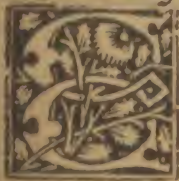
¶ Singultus est motus diuersus compositus: sicut spasmus constrictiuus cum tensione dilatatiua in ore stomachi: aut in toto corpore eius aut meri.

Decimaquarta sen tertij canonis. Fo. lxxiij.

Singultus est motus debilior motu vomitus: et est quasi motus ad vomitum debilis. Et si homo habuerit singultum ex materia et accidit ei in seipso fitis eius singultus resoluetur.

Draco enim cum debilitatur in venando pedos et arietes et similia et non valet deferre eos ad griptam suam venatur aues: et proprie auem que vocatur captilus: et comedit epata earum et excitatur tunc appetitus eius et redit virtus eius.

Sen. xiiij. tertij. De anathomia epatis.

Par est membrum quod generat sanguinem quous meseraice conuertant chylum ad sanguinem conuersione aliqua propter illud quod est in eis de virtute epatis.

Et epar quidem hominis maius est epate omnis animalis appropinquantis ei in quantitate.

Et dicitur quod omne animal plus comedens: et debilioris cordis est habens maius epar.

Et caro quidem epatis sensum non habet: sed illud quod de ea sequitur panniculum sentit.

Ponit capitulum de contra operantibus inter cor et epar pulcherrimum. et tu vide.

De egritudinibus epatis.

Et quandoque tolerat epar rupturam plurimum quam reliqua membra: et non timeat ex ea mors nisi associetur ei eruptio sanguinis ex vena magna.

De signis malitie complexionis calide.

Malitie complexionis calide signa sunt fitis vehemens: et non abscinditur cum aque potu. Et infra. Et quandoque sequuntur eam rasura intestinorum.

Ponit quod cum egestionem aliquam egreditur carnositas epatis iam putrefacta.

Non oportet ut ad summum perueniat in infrigidatione epatis quantum possibile est et producat ad ydropisim: neque in calefactione et producat ad arefactionem.

k ij

Decimaquarta sen tertij canonis.

¶ Scias q̄ cum erras in epate: error tuus peruenit ad venas: deinde ad corpus.

¶ Et oportet quidem vt in medicine epatice optime terantur.

¶ Urine prouocationē aqua ipsa de radicibus opaf: et omnes q̄dem species endiue ⁊ pprie amare q̄ ad rubedinem trahunt conferunt lesionibus epatis: caslefactis quidem cum syrupo acetoso et infrigidatis cum melle.

¶ Epar adip. i. lupi suuatiuum est cum pprietate sua et carnes limaciarum similiter.

¶ De causis nocitiuis epatis.

¶ Scias q̄ intromittere cibū sup cibū ⁊ error ordinis eius sunt ex rebus magis nocitiuis epati.

¶ Et potare aquam frigidā subito in ieiuno et post balneum coitū et exercitiū q̄nq; pducit ad infrigidationem vehementē epatis: ⁊ q̄nq; ad ydropisim.

¶ Et viscosa quidē oīa nocent epati ex parte qua faciūt possidere opillationē: ⁊ frumētū est ex summa eorū licet nō omne immo glutinosum.

¶ Et vinū dulce facit accidere opillationē in epate ⁊ abstergit illā que est in pectore: ⁊ ponit pulchrā causam et rationē huius dicti. et tu vide.

¶ De rebus cōuenientibus epati.

¶ Et dulcia cōueniunt epati quare impinguat eis ⁊ magnificat ⁊ confortatur verū velocia sunt ad opillationem: ⁊ oportet vt euitet ea habens apostema et maxime dulcia grossa.

¶ Et auelane sunt cōuenientes omnibus epatibus: quoniā ipse non sunt vehementis caliditatis: ⁊ sunt aperitiue et chimus eorum est bonus.

¶ De debilitate epatis.

¶ Inquit Galie. Epaticus est ille in operationibus epatis cuius est debilitas absq; re manifesta ex apostemate aut dubellati.

¶ Et propter vehementiam fluxus sanguinis ex ma

Decimaquarta fen tertij canonis. Fo. lxxv.

trice in frigidatur epar: et propter vehementiam retentionis mēstruoz corrūpitur sanguis epatis.

¶ Et plurimū quidē debilitatur attractiua et digestiua ex frigore: et debilitatur retētiua ex humiditate: et expulsiua ex siccitate.

¶ Et medicus quidem et pertus cognoscit epaticū et stomatichū omnē per colorē suū nō egens cū eo significatione alia et nō est ad illud nomē significans illud proportionale propriū.

¶ Et deterior spes digestionis est vt non digeratur: deinde vt parū digeratur: deinde vt digeratur male.

¶ Et vrina in hac intentione est magis significatiua digestiue et egestio attractiue.

¶ Et quāq; nō retinetur solutio ventris et egestio sanguinolenta: et incipit medicus adhibere medicinas stipticas et puenit ex eis nocumentū maximū: immo oportet vt administres aperitiua et cōfortantia cum stipticis equalibus et cū aperitione pura.

¶ Cinamomum et cassia ista sunt ambo contraria putrefactioni: et sunt fortiores omnibus medicinis aromaticis alijs.

¶ Passule sunt et medicinis amicis epati cōtribus ei: et hec amicitia est melior pprietatū medicine inuatiue scz agentis a qualitate.

¶ Et vinū est ex medicinis cōueniētibus dū nō sit qd phibeat: et in ipso est cōtrarietas putrefactioni.

¶ Et scias qd quandoq; fit omnis debilitas ex omni malitia complexionis: et quādoq; est necessitas vt in frigidetur ita vt digerat et ita vt attrahat: igitur cōsidera malitiam cōplexionis dominantis anteq; conderes debilitatem.

¶ De opillatione epatis.

¶ Plurimū opillationum nō fiūt nisi in latere cōcauo: quandoq; etiam fiunt in gilbo.

¶ Et opillationes quidem sunt ex matribus egritudinum epatis.

k iij

Decimaquarta fen tertij canonis.

¶ Quandoq; res sunt grosse per comparationem ad epar: et non sunt grosse per comparationem ad ea que post ipm sunt cum digeruntur in epate sicut triticum glutinosum.

¶ Et opillationem quidē habēs est pauci sanguinis et corrupti coloris.

¶ Eundē opillatio est in latere cōcauo administra ea que ventrem soluunt: et si est in latere gilboso administra ea que sunt diuretica.

¶ Et quando antiquatur opillatio indiges flobothomia basilice et solutione.

¶ Et si nō videt in vrina sedimen manifestū et signū digestionis nō opz vt in potu dent fortia.

¶ Ponit q; aqua plātaginis cū folijs et radicib; suis puocat cum infrigidatione.

¶ Equalitati aut vicine sunt sicut lupinis: ipsi nanq; sunt medicina melior qua petitur aptio epatis absq; calefactione aut infrigidatione.

¶ Et habēs opillationē elonget inter comestiones et potum et pprie potum vini: ipsum em vinū intromittit cibū indigestum ad epar.

¶ De signis apostematū epatis.

¶ Et quandoq; pducūt omnes species apostematum calidorum et frigidorum ad ydropisim.

¶ Et scias q; cum apostemati epatis associatur: ventris solutio est mortale.

¶ De cura apostematis calidi sanguinei.

¶ Et si virtus est fortis attrahere quod necessarium est de sanguine in vice vna: et si non partire et segregare in vices plurimas.

¶ De cura apostematū durozum.

¶ Non euadit aliquis ex apostemate duro quiescente confirmato: et illi qui sanantur ex eo sunt qui curantur in initio sui.

¶ De speciebus expellibilium rerum ab epate.

¶ **A**tractio dignior est epati non meseraice: et non est attractio meseraice solius de qua curetur.

¶ **E**st igitur illa que fit ex scissura et vlcerosa et pertis nens ad malitiam complexionis et debilitatem virtutis de genere debilitationum et apertio opillationum et eruptio adubellati et expulsio superfluitatum de genere fortitudinis.

¶ **V**erum illud quod expellitur a virtute sequitur leuitas et est cum eo sanitas dispositionum.

¶ **E**t similiter quando est in expulsionem colorum diuersorum leuitas: et errat qui retinet hos colores diuersos in omni dispositione: et vehemens error est eius qui retinet eos cum opillatiuis constipatiuis.

¶ **E**t scias quod plurimum potus vini passi recentis facit cadere in opillationem ventris epaticam.

¶ **E**t quando retentio solutionis conturbat et eius solutio facit acquirere tranquillitatem est mortale.

¶ **E**t scias quod cum longe egritudine senis accidit fluxus ventris est timorosum.

¶ **E**t cum eius fluxus retinetur cum nocumento tunc eius fluxus est epaticus: et non recipit eius corpus nutrimentum propter ericcationem viarum.

¶ **H**umores mali egredientes et sanguis ex intestinis sunt cum rasura dolorosa et pungitina et paulatim secundum continuationem et epatica fit sine dolore: et est plurima et non est semper continua in omni hora.

¶ **Q**uandoque distinguit inter utrasque permixtio cum egestionem et separatio ab ea: et etiam postpositio ab ea.

¶ **V**irus epatum est decliue ad albedinem et rubedinem et ex meseraicis ad albedinem et citrinitatem.

¶ **D**e cacefia.

¶ **C**acefia est dispositio in primis antecedens ydropisum et appropriatur nomine corruptionis complexionis.

¶ **E**t cum accidit ei vlcus fit difficilis eius consolidatio propter corruptionem complexionis.

Decimaquarta sen tertij canonis.

¶ Et quandoq; accidit cacesia propter aggregationem aque in pulmone: et fit forma eam patiens similibis forme ydropisi.

¶ De ydropisi.

¶ Ydropisis est egritudo materialis cuius causa est materia exuberans frigida ingrediens membra et crescunt per eam quidem membra manifesta omnia aut loca vacua partium in quibus sunt regimen nutrimenti et humores.

¶ Et non accidit ydropisis absq; egritudine epatis propria: aut per comunitatem licet quandoq; egrotet epas et non accidit ydropisis.

¶ Et nocibilior euacuationum est euacuatio sanguinis.

¶ Et magnitudo splenis perducit ad debilitatem epatis et ad ydropisim.

¶ Et deterior ydropisis est illa que fit cum egritudine acuta.

¶ Dignius est ut sit asclites malignior omnibus speciebus ydropisis.

¶ Et homo de quo vehementius timetur cum aduenit ei ydropisis est ille cuius complexio naturalis est calida et sicca: non enim egrotat per contrarium sue complexionis: nisi propter rem magnam.

¶ Et scias quod fluxus ventris in ydropisi est mortalis.

¶ De causis ydropisis asclitis.

¶ Et plurimum statio aquositatis non est nisi inter zirbum et sypbac intrinsecum.

¶ Nam infantes dum sunt in ventre mingunt ex summe et orti antequam ligetur eis sumen aut incidatur mingunt etiam ex eo: cumq; prohibetur ex illo latere tendit ad vesicam.

¶ Et quandoq; expellit natura ex ydropico aquositatem: ydropisis per seipsam significat euasione.

¶ Ponit quod penetratio aquositatis in ventrem non mirabilior est penetratione puris quod est in pectore ad

Decimaquarta sen tertij canonis. Fo. lxxvj.

venam concauam: vel ad vesicam aut puris ex ossibus pectoris.

¶ De causis yposarce.

¶ Causa antecedens in ea est corruptio in digestionem tertia declini ad cruditatem et aquositate.

¶ Et fluxus quidem ventris quandoque est iuuatius valde in yposarce scilicet virtute forti.

¶ De causis tympanitis.

¶ Plurimum causarum tympanitis est corruptio digestionis prime propter virtutem aut propter materiam.

¶ Et quandoque accidit in febribus pestilentialibus et in pluribus finibus egritudinum acutaz inflatio ventris quasi tympanites: et est signum malum valde.

¶ De signis comibus ydropisis.

¶ Omnes species ydropisis sequitur corruptio coloris et in omnibus accidit inflatio pedum amboz oculorum et aliarum extremitatum et non euacuatur a siti clamosa et constrictione anhelitus.

¶ Et in omnibus illis et proprie in asclite: deinde in yposarce minoratur vrina: et in pluribus dispositionibus rubet propter paucitatem suam et propter paucitatem separationis sanguineitatis a co. ru. ab vrina: non igitur oportet ut iudicetur per tincturam aque et rubedinem eius caliditas ydropisis.

¶ Et ydropisis cuius causa est calida est cum signis caliditatis ex inflatione et siti et citrinitate coloris et amaritudine oris et vehementia siccitatis in corpore et casu appetitus cibi et vomitu citrino et viridi: et fit fortis adustio vrine in fine eius.

¶ De signis asclitis.

¶ Cum ascliti est grauitas sensibilis in ventre et cum percussitur venter non est ei sonitus: sed quando commouetur ex eo auditur sonitus aque commotae: et similiter quando permutatur habens eam ex latere ad latus.

¶ De signis yposarce.

¶ Cum ipsa est apparet cum ea inflatio in corpore tota

Decimaquarta fen tertij canonis.

to: sicut accidit corpori mortui: et imprimuntur digiti in omni loco corporis eius.

¶ De signis tympanitis.

¶ Egreditur in ea lumen plurimo exitu et eius venter est quasi chorda tensa: et cum venter percutitur manu auditur ex eo sonitus vetricis in quo est inflatio non vetricis pleni aque.

¶ De cura cacecie.

¶ Yerapigra educit superfluitates absque humiditatibus innatis.

¶ Et deuilet flobothomia quantum possibile est: et si fuerit necessaria propter repletionem sanguinis: aude super eam cum mensura et partire in tribus diebus aut quattuor.

¶ Et cum plus est necessaria flobothomia est quando causa est ex retentione sanguinis emorroidarum aut menstorum.

¶ Balneatio cum aqua de baurach et sulphuris et aluminis et maris si alia desunt iuuat.

¶ Balnea autem dulcia nocent eis nisi utatur eis causa sitis: et sudent in aere eorum calido.

¶ De cura asclitis.

¶ Canon in curis eorum est exiccatio et extractio superfluitatum saltem cum statione in sole ubi non est ventus: et educere aquam solutione ventris frequenter cum facilitate et prohibito a visione aque nedum a potu ipsius quantum possibile est.

¶ Si fuerit apostema durum causa ydropisis non speretur in sanatione eius que sequitur ipsum: nam si aqua euacuat qualibet euacuatione redibit tamen et replebit.

¶ Scias quod euacuatio cum medicinis laudabilior est quam que fit sectione et resudatione et fit difficile succurrere eis.

¶ Et spes est ad omnem ydropisim in dyacurma et syrupo squillitico et tyriaca et proprie in fine ydropisis.

¶ Et oportet ut euacuatio cum solutinis non sit subito:

Decimaquarta fen terth canonis. Fo. lxxviij.

Immo fm vices: nā illud qđ subitū est mortale est.

¶ Paruum nocumentum valde debilitat epar.

¶ Et aloes solum est malum valde epari.

¶ Et deuota cum fuerit caliditas vt non cum solutio needucas coleram: quoniam ipsa resistit aquositati aliquo modo.

¶ Omnis superfluitas euacuationis in quātitate et in tpe est mala et est in calida rectior.

¶ Lac camelarum et caprarum in potu detur cū eis que solutione ventris educunt aquositatem et subtrahant et prouocant.

¶ Non respicias ad illud quod dicunt sophiste qđ natura lactis est contraria ydropisi: immo scias qđ ē medicamen iuuatiuum ppter illud quod in ipso est de absterfione: et est iterum conueniens ppter illud qđ in ipso est de proprietate sua.

¶ Immo scias qđ hoc lac vehementis iuuamēti est: nā si homo assidue vteretur loco aque et cibi sanaretur per ipsum: et illud iam exptum fuit a quibusdam qui peruenierunt ad terras arabicas et pduxit eos necessitas ad illud et sanati sunt.

¶ De incisione hō myrach: scias qđ paruz proficit nī si in corpe valde forti: et oportet vt non audeat fieri dum possibilis est cura alia.

¶ Et rectius est vt non fiat incisio vice vna subito et euacuentur spiritus subito et cadat virtus immo paulatim et vt ipsa non perueniat ad multam debilitatem.

¶ Ponit modum incisionis myrach et extractionis aque. et tu vide.

¶ Pillule de mesereon sunt vltime i asclite sicut pilule de reubarbaro sunt vltime in yposarca.

¶ De balneis hō illa que sunt humida sunt eis horre daret illa que sunt sicca sunt eis meliora: sicut clibanus calefactus postq̄ tolerauit infirmus ingredietur ipm: et pprie habens yposarcam.

Decimaquarta sen tertij canonis.

Cum aquis termiarum nitrosis sulphureis aluminosis notis exiccatis iuuantur valde in statu egritudinis.

Et non oportet vt attēdatur illud quod dicitur qd ydropisis non sanat nisi cum medicinis calidis: multotiens em̄ experti sumus vt curem⁹ nos ⁊ q̄ fuerunt ante nos apostema curatione sua ⁊ complexionē calidam cum infrigidatione: ⁊ ponit exemplū de quadā muliere que sanata est.

Et scias qd qñ tu studes ī sanādo ydropisim ⁊ apostema: ⁊ febres sunt stantia nō est tibi possibile.

Ponit curā qua curauit Galienus vnū senē amicū suū ab ydropisi ascliti: ⁊ in fine dicit et ad vltimū nō dimisi eum vno die absq; expulsionē.

Et oportet vt cibus ydropicorum sit paucus et semel in die: ⁊ si possibile est abstineat a pane tritici ppter suam viscositatem ⁊ opillationē: ⁊ sunt contenti pane hordei cum seminibus.

Et ius galline est iuuatiuū eis: ipm̄ em̄ aggregat ad puocationē ⁊ rectificationē epatis.

Et caro vipere est eis bona valde: sed ipa quādoq; superfluit in siti.

Et grana cōmunia nocent eis ⁊ proprie patiētib⁹ tympanitem.

Vino autem non appropinquet calidam hñs ydropisim: in frigida autem nō oportet vt bibat ex eo nisi subtile ⁊ antiquū parū: nō cū est ieiun⁹ nec sup cibuz: imo post horā ⁊ cū est cibi descensio a stomacho.

De diureticis autem sciendum qd omnia diuretica conferunt eis.

De cura ydropisis yposarce.

Et in ea qñq; cadit necessitas flobothomie si fuerit causa retētio sanguinis mēstrui vel emorroidaz ⁊ fuerint illic significatiōes repletionis: in flobothomia em̄ erit tūc ablatio pfocationis extinguentis.

Et permaneat post exercitiū ad calefactionem et

Decimaquinta sen tertij canonis. *So. lxxix.*
proprie solis: et sit lectus eorum arena si inuenitur et
cum pulueribus predictis.

En illa autem que fit a causa calida oportet vt flo-
bothomia fiat: vt egrediatur virus malum et prouo-
cetur.

E De cura ydropisis tympanitis.

Et flobothomia quidem non ingrediatur in hoc ca-
pitulo nisi raro.

Melius est vt soluat natura cum facilitate et opz vt
non assit multiplicatio solutioz.

Et quandoq; necessariū est ponere vctosas euacua-
tiuas super ventrem eius multotiens.

Sen. xv. tertij. De anathomia fellis.

Fel est chistis que est pendens ab epa-
te ad partem stomachi ex tunica vna
neruosa et habet orificiū ad epar: et
in ipso est meatus humorē attrahens
subtile cōueniēte ei et co. citrinam.

Ponit qd non sibi se habet meat? iste
in omnibus hoībus: nā quibusdā plus cōtinuat fun-
do stomachi: quibusdā aut cū duodeno.

De cōsuetudine medicorū antiquorū est noiare fel
chistim minore et vesicā chistim maiorem.

Colera em cū retinet supra fel facit possidere apo-
stema epatis et i ctericiam: et quando currit a felle ad
intestina cū supfluitate facit incurrere solutionē ven-
tris colericam et rasuram.

E De anathomia splenis.

Splen est euacuatoriū fecis sanguinis et adustiois
eius: et sunt melancholia naturalis et accidētalis.

Quādo debilitat splen a mūdificatione epatis ex
melancholia accidunt in corpore egritudines melācho-
lie: scz ex cancro varicibus elephantia et impetigine
et lentiginibus nigris: et morphea nigra: imo melan-
cholia et lepra et reliquis: et qñ debilitat ab educendo
oportet vt fiat magnus et apostemetur.

¶Decimaquinta fen tertij canonis.

¶Et cū ingrossat splen arescit corpus et arescit epar et est magis nocens epari.

¶Et splen quidem est membrum longum linguosum cōiuncto cum stomacho a sinistro suo vsq; retro et vbi est deorsum attrahens melancholiā et eius concavitas sequitur stomachum: et eius gibbositas sequitur costas.

¶Et latus eius concavū supficiale venit sup epar et stomachum: quous sit eque distans inferiori parti epatis cadens apud inferius stomachi.

¶De ictertia citrina et nigra.

¶Ictertia est alteratio coloris corporis feda ad citrinitatē tendēs: aut nigredinē ppter cursum humoris citrini vel nigri ad cutem: et q sequuntur ipsam sine putrefactione: que si ei associetur: faciet accidere tertianam in citrina et quartanam in nigra.

¶Et membrum quidē generās co. in natura est epar: nam cuz valde calefit cōplexio epatis facit co. sūm qd sciisti: generās nō ipsa nō in natura est totū corpus: nam cum ipsum superflue calefit: cōvertitur quod in ipso est ex sanguine ad co.

¶Donit q quibz fit ictertia citrina ex morzu generat: id est scorpionis aut serpētis: aut vespe grosse: aut fit causa medicine ebibite aut veneni: et illud apparet subito.

¶Ictertia que est in colica fit ppterea q humor viscosus glutinat faciem meatus: quare co. non effunditur ad intestina.

¶In oī quidē opillatione in meatu epatis ad fel: aut in meatu fellis ad intestina q est ex porro: aut incarnatione: aut porro non speratur sanitas.

¶Ictertia aut nigra splenetica ipsa in modū sue generationis est sūm ictertiā colericam.

¶Et plurimis quidē habētibus ictertiam citrinam accidit cōstrictio naturarū eorum ppter retentionez excitatoris mordicativi quod tu sciisti.

Decimaquinta fen tertij canonis. Fo. lxxx.

Et in illo qui habet ictericitiam factam et non curatur neque resoluitur eius materia est timor: et pluribus eorum associatur mors subita.

De signis causarum ictericitiae citrine.

Scias quod in pluribus ictericis citrina et nigra tingitur urina: et quanto urina est plus citrina et acutior est magis significativa sanitatis epatis et virtutis ipsius.

Et facta a complexionem calida epatis non albescit cum ea egestio ea albedine quam habet in opillatiua: immo quandoque tingitur plus et non sentitur grauitas que sentitur in opillatiua.

Et opillatiue autem signis inseparabilibus est albificatio egestionis in pluribus horis aut paucitas citrinitatis eius et vehementia citrinitatis urine.

Albificatur igitur egestio in primis: deinde accedit ictericitia.

Et cum epatica non albificatur egestio nisi gradatim.

Si causa fuerit nascentia rei alicuius aut incarnatio significabit ipsum assiduatio ictericitiae et signorum opillationis et paruitas iuuamenti administrationis aperitiuorum ex clisteribus et alijs.

Quando multiplicatur remanentia urine albe cum ictericitia: aut parum tincta est: est deterius et magis timendum quod cadat habens eam in ydropisim: quoniam significat quod opillatio est ex frigore.

Et cum ictericitia quidem citrina multotiens exit sudor citrinus.

De signis causarum ictericitiae nigre.

Citrina non fit a splene omnino licet nigra quandoque fiat ab epate verum nigra splenetica maioris est nigredinis.

De cura ictericitiae citrine.

Vomitum enim iuuatius est in omni citrina.

Non est in plonagatione sermonis utilitas.

Declinaquinta fen tertij canonis.

¶ Et istis quidem non cōceditur vt bibant vinū nisi plurime permittū et vt non perueniat nisi ad illud qd est leue ex carnibus et ad ius carnis auis.

¶ Et oīs qui habet icteritiā ex causa calida oportet vt deuinet vigilias et iram et motum plurimum et balneum.

¶ Aqua vero frigida actu et illa in qua sunt virtutes medicinarum constipantium prohibent resolutionē icteritie.

¶ Et ex eis que rectiora sunt in opillatiua est vt premitas eius lenificationē et humectationē: deinde sequaris eam cum apertione.

¶ Si fuerit opillatio ex nascētia rei alicuius nō estimo qd sit ei medicina.

¶ Et dicitur qd patientes icteritiā iuuantur per cōsiderationem in rebus citrinis. Illud em̄ mouet naturam ad expellendum materiā citrinā totā ad cutē: ego vero non sum ex illis qui negē huiusmodi curationes sicut negāt plures eorum qui philosophantur ad eas.

¶ De cura icteritie in gre.

¶ Istā aut icteritiā cura cū quibus curas ipsam citrinā et cū eis que de illis fortiora sunt.

¶ De sermone vniuersali de egritudinibus splenis.

¶ Et scias qd quando splen impinguatur extenuatur corpus: qm̄ in primis destruitur virtus epatis cū contrarietate: quare minoratur generatio sanguinis: et cū hoc ipse attrahit de sanguine infirmo rem plurimā ppter magnitudinem suam.

¶ Et penitus extenuatio splenis significat bonitatem humorum et pinguedo ipsius malitiā ipsorum.

¶ De cura.

¶ Cura est prima curationibus epatis et indiget vt sint medicine fortiores et penetrabiliores eis.

¶ Epar em̄ est dignius vt nō afferatur super ipsam medicine acute nimis: sicut acetū forte nisi in necessitate.

¶ De apostematibus splenis.

¶ Plura igitur apostemata splenis sunt dura: mollia igitur in quibusdam horis.

¶ Et spleneticus est ille qui habet duritiem in splene suo.

¶ Et dixit Hippo. Illi qui catarrum habent non accidunt splen: et in hoc est consideratio.

¶ Communicatio splenis ad diafragma minor est communicatione diafragmatis ad stomachum.

¶ Os stomachi cōicat inferiori parti splenis: quoniam ex ipso ascendit vena expellens humorem melancholicum.

¶ Cum apostematibus non duris maligna fit anima et comonetur tristitia et varietas loquere in quibusdam horis.

¶ Et quandoque est in vlceribus crurum crisis splenis: pluribus namque eorum qui splenem habent cum accidunt exercitia laboriosa attrahitur materia ad crura et euadit.

¶ Et multotiens est vrinale splenetici sicut sani: sed cum exercitet se ipsum resoluitur melancholia eius ad vrinale et facit habere nigredinem non existentem.

¶ Et spleneticus plurima apostemat splenem.

¶ Et splenetici quidem vehementiorem habent appetitum quam alij: et vomitus difficilis est in eis valde.

¶ De curatione apostematum splenis calidorum.

¶ Splenem et epas cōicant in hoc ut ambo parata sunt ut permutetur ex apostematibus calidis ad duritiem.

¶ Et scias quod acetum multum ingreditur in curis ipsorum.

¶ De curatione splenis.

¶ Cum scis quod causa in illo est opillatio ex sanguine plurimo melancholico oportet ut spleneticos basilicam et saluatellam: et dimittas saluatellam cōstringi per se ipsam cum cōstringitur ante casum virtutis.

¶ Et quando accidit ut cōferat in ipso regimine impinguans corpus cum non facit accidere opillationem et non

Decimasexta fen tertij canonis.

fuerit ingrossans sanguinem.

¶ Regimen namq; impinguantium est ex eis que humectant sanguinem et rectificant ipsum et temperant ipsum cum fractione melancholie.

¶ Et omne lac preter iac camelarum est malum spleni.

¶ Et quando non conferunt medicine: scilicet emplastrum supradictum oportet ut ponantur ventose et scarificationis super ipsum.

¶ Et aqua ipsorum sit aqua ferrariorum: et omne in quo extinguitur ferrum ignitum multotiens.

¶ Fen decimasexta tertij. De anathomia intestinorum sex.

Creator sublimis propter premissionem sue benigne ordinationis in homine et antecessione sue scientie incommodis eius creauit intestina eius que sunt instrumenta expulsionis superfluitatum siccarum plurium numero et inuolutionem et reuolutionem: ut sit cibo descendenti ex stomacho mora conueniens in illis inuolutionibus et reuolutionibus.

¶ Ponit quod vene sugentes non solum transeunt ad intestina: sed etiam penetrant in tunicas stomachi.

¶ Et numerus quidem intestinoz est sex. Primum eorum est nominatum duodenum. Deinde illud quod nominatur ieiunium. Post intestinum longum quod nominatur subtile: et est inuolutum. id est yleon. Deinde intestinum quod nominatur monoculum. Deinde quod nominatur colon. Deinde quod dicitur rectum: et est extalle. id est fundamentum.

¶ Ieiunium intestinum est propinquius epati quam alia intestina: et non est in aliquo intestinoz de ramis meseraice quod est in eo et post ipsum in duodeno.

¶ Situs monoculi est ad posteriora parum et eius declinatio est ad dextrum.

¶ Fit ergo proportio monoculi ad intestina grossa: proportio stomachi ad gracilia. Et intestinum quidem

Decimasexta sen tertij canonis. **So. lxxxij.**

monoculū est intestinū in quo complet digestio eius quod fuit inobediens stomacho et superfluit a digestionē proportio.

¶ Aggregatum enim velocius expellitur q̄ dispartitum: et est locus eius quod generatur ī intestinis: scilicet vermium et serpentum: nam raro euacuatur ex eis corpus.

¶ Et hoc intestinum est dignius alijs: vt descēdat in rupturam nigredinis: quoniam nō est ligatum neq̄ strictum cum eo quod aduenit ei ex meseraica: non enim aduenit ei ex meseraica res que habeat magnitudinem.

¶ Et intestinum colon cum elongat a monoculo declinat ad partem dextram declinatione conueniente propter propinquitatē epatis: deinde ad partem sinistram descendens etiam et illic continuat cum recto: et cum transit splenem coartatur.

¶ Et in hoc quidē intestino accidit colica s̄m plurimū: et ex eo derivatur nomen eius.

¶ Et nō mouet aliquod horū membrorū que sunt via cibi p̄ lacertos: nisi duo extrema. s. caput: et est meri et guttur et inferius eius et est ficteris.

¶ De solutione ventris omnium modorū.

¶ Scias q̄ oīs fluxus ventris aut est ex cibarijs et cibis: aut aere cōtinente: aut ex membris.

¶ Fluxus causa stomachi fit vt plurimū ppter flegma aut complexionē frigidā et humidā: et hoc est ducens sua longitudine ad ydropisim: et est in summo difficilis curationis cum confirmatur.

¶ Remanentia virtutū solutiuarū medicinarum in stomacho et intestinis adherēs quāq̄ seruat periodos et multoties adducit ad abrasionē malā et vlcera.

¶ Fluxus ppter vlcera in stomacho parum est.

¶ Et quāq̄ fit solutio vētris stomatica ppter dolores existentes in stomacho aut in eo qd̄ ei vicinatur: quare accidit debilitas retentive in ipso.

Decimasexta sen tertij canonis.

¶ Excoziatio est dolor abrasionis ex superficie intesti-
norum intrinseca.

¶ Fluxus apostemosus sanior est q̄ epaticus: et ille q̄
est ex debilitate est susceptibilior curationis.

¶ Ulcera i intestinis grossis sunt magis salua: i gra-
cilibus aut sunt prauiora et p̄prie cadentia in ieiuno:
videtur q̄ nō sanetur vlcus eius.

¶ Intestinū ieiunū primū est membro regali quod
est epar: nam nō est ex intestinis aliquod p̄pinquius
ei q̄ ieiunum.

¶ Quēcūq; excoziatio melācholica est eueniēs s̄m se-
mitam inceptions est mortalis.

¶ Et terminus quidem generationis vlcis a fluxu
colerico est due ebdomade: et a baurachio est mensis:
et a melancholico est. xl. dies vsq; ad plurimum illius.

¶ Et multotiēs quidē p̄forātur intestina habētis vl-
cera: et moritur s̄m plurimū.

¶ Et species excoziationis sunt sanguinea et virulen-
ta et saniosa et curachia et corticalis: et saniosa est sal-
ua et succurritur ei.

¶ Inquit Dipo. Dis fluxus vētris post egritudines
subito est malus: et significat mortē p̄pinquam.

¶ Et zair. i. tenasmon facilius ē illud quod non succe-
dit dissinterie aut generatur a dissinteria.

¶ Aliquādo fit fluxus a toto corpe s̄m semitam con-
uersionis humorū ad corruptionē p̄pter febres mul-
tas et venena nocentia.

¶ Colerica passio est motus materierum non dige-
starum corruptarum ad separationem ex via intesti-
ni ad ipsum redeuntium a corpore s̄m acuitatem et la-
bozem expulsue.

¶ Tibi nāq; cū non digerunt valde cōuertunt in hu-
mores nō cōueniētes corpi: et mouet natura ad expel-
lendū eos a corpe cū grauat sup ipm cū speciebus vo-
mitus et speciebus fluxus ventris: et s̄m plurimum
fluxus ventris et vomitus simul.

Et in habentibus colericam passionem multiplicatur sitis: et quotiens bibunt aquam calefit in stomacho eorum: et euomunt eam et tolerare sitim confert eis.

Ille qui consuetus est incurrere colericam passionem non habet ex ea timorem sicut qui non assuetus est ea.

Et crisomilla et melones sunt ex eis que commouent colericam passionem.

Et multoties restrigitur colerica et declinat materia subito ad membra vrine et accidit ardor vrine.

Fluxus ventris opillatius notatur ille fluxus qui fit cum periodis: quam vene opillate replentur in tempore noto usquequo euacuatur redeundo: in illo quod est inter utrasque dispositio est sicut sana.

Et plurimum quod est inter potissimos est. x. dies: et quicquid antecedit: et quicquid tardatur.

Ponitur quod quicquid fit fluxus ventris causa cibi habentis virtutem venenosam sicut in fungis.

Et cum cibatur hominis ventrem debilem. id est fluxum et non additur pulsus: tunc non cures eum: nam moritur paulatim cum casu pulsus eius.

Inquit Hippo. Altheca accidit dyaria plurima.

Nis fluxus ventris qui fit post egritudinem vehementem accidens subito est significatio mortis quam significat corruptionem subitam.

Singultus cum accidit hominibus fluxum ventris et proprie habentibus zair est significatio mala.

Et scias quod ille qui egerit species diuersas. scilicet colerici et spumosi pigres et non debilitatur: non oportet ut ipsum constringas et ipsum perducas ad egritudines difficiles et malas fraudulentas.

Dicitur quod quando fuerit vrina in fe. colericis alba cum incolumitate signorum et defectu sode et similium: tunc caue excoziationem intestinorum.

Fluxus stomatichus ordinem non habet et non egreditur plurimum subito immo frequenter alleviatio pau-

Decimasexta fen tertij canonis.

latim: et ut plurimum est ex frigore.

¶ Et Hippo. quidem iam dixit illi qui intestinorum lubricitatem habet vomitus est malus: et hoc iudicium occultam habet causam.

¶ Cerebralis autem est post somnum longum: et est conseruans paroxismos et cum eo sunt signa catarrorum et corruptionis cerebri.

¶ Et in libro algarib. Cum apparet in lubricitate intestinorum super coras aliquid simile ciceri et puocat vrina et multiplicat moris eger in ipsa hora.

¶ Ponit quod ex dolore sursum vel deorsum et ex corticibus magnis vel paruis: vel ex multavel parua commixtione eius quod egreditur cum egestionem scitur locus vlcis: et ex tempore inter dolorem et assellationem.

¶ Fluxus stomaticus sanguineus sine dolore plurimo et absque nocumento sequente ipsum in appetitu et alijs est saluus.

¶ Et scias quod in illo qui assellat in die plus quam in nocte: immo assellat quotiens sumpserit aliquid causa est debilitatis stomachi eius: et cum in nocte est plus tunc causa est debilitas epatis: et quod remittit cibum.

¶ Multoties succedit assellationi per hoc quod attrahit subtile et dimittit grossum colica vehemens.

¶ Cura fluxus ventris absolute.

¶ Fluxus ventris prohibetur inquantum est fluxus cum stipticitatem facientibus: et ingrossantibus materias facientibus conglutinationem: quandoque etiam necessaria sunt narcotica.

¶ Et quandoque curatur fluxus ventris cum diureticis et sudorem facientibus: et dilatantibus poros et vomitum facientibus: omnia namque hec mouent materiam ad contrariam partem fluxus.

¶ Tunc plurimum sunt necessaria calefacientia cum virtus digestiua est debilis: et cum est opillatio ex humoribus viscosis: et infirigidantia cum retentiua est debilis.

Decima setta fen tertij canonis. Fo. lxxxiiij.

¶ Et quandoq; habēs fluxum ventris bibit vasa terrea plena hmoi vini: scilicet vnū post aliud: ita vt sit semper ebrius quasi ⁊ retinetur natura eius.

¶ Et scias qd dormire est ex rebus magis inuātibus ei qui habet fluxum ventris.

¶ Et ex retinētibus fluxum ventris sunt balneum ⁊ fricatio ppter hoc qd dilatant poros.

¶ Et ex retinentibus est positio ventosaz super ventrem: iam enim expertum est qd ventose posite super ventrem habentium fluxum ventris ⁊ excoriationem cum dimittuntur quattuor horis restringunt: et nos iam experti sumus illud.

¶ Eūq; administras medicinas tūc incipe cū singulis: si nō nō valēt tūc tende ad composita.

¶ Ponit multas medicinas stipticas simplices frigidās ⁊ similiter calidas. ⁊ tu vide.

¶ Caseus vetus decoquatur bene vt egrediatur sal eius ⁊ deinde ericetur: tunc em̄ dragma vna eius restringit ⁊ est fortior omni re.

¶ Et ad pueros quidem quando excorticatur nut et teritur cum zuccaro ⁊ aqua frigida ⁊ datur quantitate auelane vnus.

¶ Et cum coagulo quidem hedi quando datur in potu infanti pondus quarte. 3. s. in aqua frigida: ⁊ magno vsq; ad. 3. s. ⁊ etiam ex coagulo leporis: nam ipm retinet ventrem statim.

¶ Et caseus quidem vetus cuius regimen preteritū est cum ex eo datur in potu. 3. s. est minoris nocumēti ⁊ fortioris operationis qd coagula.

¶ Et iterum lac caprinū decoctum donec inspissetur: aut decoctum cum lapidibus fluuialibus ignitis ⁊ ter in ipsum proiectis.

¶ Et nocet omne liquidū ex sorbitionibus ⁊ iuribus.

¶ Et iterum vitellus oui elixati in aceto.

¶ Ponit trociscos de karabe inter medicinas calidas stipticas compositas.

l iij

Decimasexta fen tertij canonis.

¶ Et iam testati sumus nos vidisse qui supposuit sibi
et opio et mortuus fuit.

¶ Et cum possibile est ut opiū administretur in collis-
rio nō administretur in potu: et qñ in emplastris non
administretur suppositū et factū collirium.

¶ Lac decoctū cū lapidibus dictis ignitis aut in quo
extinguitur ferrum aliquoties valet in fluxu vētris.

¶ Et de lactibus decoctis fortius cōfortās est lac vac-
cinū: et lac caprinū est magis stipticum.

¶ Et fabe decocte cū aceto sunt bone eis.

¶ Et si nō est caliditas vehemēs permisceatur cū eo
scz cibo caseus vetus assatus tritus.

¶ Et oportet ut nō sumāt in potu nisi frigidum qua-
lecūq; sit. frigidū em stringit et tepidum resoluit.

¶ Et caules iterate decoctionis valde conferunt.

¶ Et pedes vehementis iuuamenti sunt eis cum co-
quantur cum risi assato.

¶ Et vitent fructus omnino quīs sint stiptici nisi cū
stomachus surgit a cibis: sed castanee nō nocent eis.

¶ Et oportet ut sit aqua eoz aqua pluuialis: in ipsa
enim est stipticitas: et estimo qd illius iuuamentum sit
ppter velocitatē sue attractionis ad epar et velocita-
tem resolutionis eius: quare non relinquit in chilo
humiditatem.

¶ Et interdicator eis vinū: si aut nō fuerit excusatio
ppter virtutē tūc sit nigrū saporis stiptici et parū. et si
expectauerint ut nō bibant omnino curatur per se.

¶ Et scias qd tyriaca est bona valde omni fluxui ven-
tris: cuius causa est non apostema et neq; cum eo est
febris vehemens.

¶ De curationibus specieꝝ solutionū vētris.

¶ De cura fluxus epatici.

¶ Et illud quod cadit in hoc capitulo de errore est ut
dentur illis qui fluxū habēt epaticū opillatiū medi-
cine cōstipatiue addētes in opillatione cōfortātes ut
constringant naturam et perducit illud ad errorem

matimum.

¶ Et multotiēs quidē linit incipiēs epar in hac affel-
latione cū inspissantibus sanguinē ⁊ extinguentibus
epar per hoc q̄ sunt frigida: ⁊ in hoc est mors ⁊ suc-
cessio putrefactionis.

¶ Oportet vt cū sciueris q̄ causa in ip̄o est opillatio
in epate ⁊ meseraica vt intendas cū aperitione opil-
lationis.

¶ Et iam laudate fuerunt passe pingues in hoc capi-
tulo: ita vt quidā existimauerunt q̄ ip̄e sanant fluxū
lotium difficilem.

¶ De cura fluxus stomachi ⁊ intestinalis delu-
bricatione absq̄ excoziatione.

¶ Euacuatio materieī scz flegmatis h̄mōi egritudi-
nis cū vomitu est difficilis ⁊ mala: ⁊ raro euacuat vo-
mitus flegma descēdens ad intestina.

¶ Et nō oportet vt bibant aquā quantū possibile est.

¶ Et coriandrū est fortis impressionis in retinendo
cibum in stomacho.

¶ Et cū causa colerica illic est illa que funditur ad sto-
machū ⁊ vlcerat: tunc melius est vt ipsa euacuetur in
estate cū vomitu: ⁊ non euacues eam ex via vlcere.

¶ Ponit q̄ detur ad sorbendum aqua carnis iacenti
⁊ nō sedenti: immo cora eius superiore eo toto quod
super ipsum est.

¶ In fluxu cuius causa colera est rubea plurima effu-
sa ad stomachū ⁊ intestina oportet vt tēperes mēbrū
in quo gñatur co. scz epar ⁊ fel ⁊ euacues superfluita-
tem plurimā colericā: ⁊ rectius est cū vomitu si fuerit
possibile ⁊ leue ⁊ cū fluxu vētrīs: si nō fuerit in virtute
debilitas ⁊ nō timetur vt accidāt vlcera vel sint.

¶ Et multotiēs sanat hāc leſionē sumere in potu mi-
rabolanos citrinos: ip̄i em̄ educunt co. ⁊ faciūt succe-
dere virtutē infrigidatiuā facientē stipticitatem.

¶ Et si fuerit flegma plurimū curetur cū his que edu-
cunt flegma ex ebibitis ⁊ clisteribus: deinde cum eo

Decimasexta fen tertij canonis.

quod constipat ⁊ calefacit calefactione temperata.
¶ Ponit q̄ similiter est faciendū cum exuberat mate-
ria melancholica.

¶ De cura fluxus sanguinis absq̄ exco-
riatione.

¶ Cū ergo non est ppter ipsum dolor ⁊ estimas q̄ est
ex corpore aut ex epate ⁊ non cadit per ipsum virtus
non retineas ipsum.

¶ Si timeatur q̄ eius cursus faciat accidere exco-
riationem aut debilitatem fiat slobothomia ex con-
trario partis motus eius: deinde dentur medicine
stiptice constringentes sanguinem.

¶ De cura excoziationis ⁊ vlcerū intestinoꝝ.

¶ Et oportet vt cures illud qđ est in intestinis supe-
rioribus cū ebibitis: ⁊ qđ est in inferioribus cū cliste-
ribus: ⁊ qđ est in medio cū vtrisq̄ curis.

¶ Si causa adhuc effunditur prepara in absconden-
do eam ⁊ constringendo ipsam: ⁊ euacua cum timore
⁊ cautela ⁊ stude vt sit solutium non vehementer no-
cium vestigio ⁊ vlceri: immo sit sicut mirabolani: ⁊
rectifica ipsum a cibo duobus diebus vt fiat natura
anara eius quod effunditur. Deinde ciba ipsum cum
lacte decocto cum lapidibus ꝛc. et est cibus fm semis-
tam medicine.

¶ Et oportet vt nō bibat vinum nisi quando nō mul-
tiplicatur caliditas: tunc enim bibat ex eo parum qđ
sit nigrum stipticum ⁊ aqua eius sit aqua frigida: scili-
cet pro potu.

¶ Et reubarbaro inest pprietas mirabilis in vlceri-
bus intestinoꝝ ⁊ fluxu excoziationo.

¶ Et semen rose est mirabile valde ⁊ nos iam exper-
ti sumus illud.

¶ Lutu autem sigillatu est iuuatiuū omni excoziationi:
ita q̄ corrosioni in potu ⁊ clisteribus.

¶ Et potare coagulū leporis ⁊ caseū preparatū vt su-
pra valde iuuat ⁊ est vltimū in corrosione.

¶ Et cum accidit excoziatio per medicinaz ebsbitam tunc ex medicinis iuuatiuis est vt fiat clistere cu butyro et sanguine draconis.

¶ Et scias qd adeps capraru bonu est supra totu illud qd aggregat in clisteri ex glutinatiuis: est em succurres et sedas mordicationem et portat sup locum egritudinis velociter.

¶ Scias qd clisteria pingua glutinativa sedant dolorem eius qui habet vlcus in intestinis suis corrosiuium: sed non sanant.

¶ Et non cures in corrosione nisi de medicinis cofe rectibus corrosioni. Et infra. Licet quicq ledant et dolo re faciant: non tamen respiciat ad id.

¶ De cura fluxus opillatiui.

¶ Fluxus opillatiui plurimu fiut cu piodis. Et ifra. De errore igif est vt cadat additio i opillatiode p stiptica.

¶ Et vomitus est ex rebus magis iuuatiuis ad illud queadmodum attestatur Hippo.

¶ De cura colerice passionis.

¶ Cum apparer signa colerice passionis tunc oportet vt nonumat sup illud aliqd oino: neq post illud nisi cum timetur casus virtutis.

¶ Primu quod oportet fieri est vt expulsio fiat p vomitum si cibus fuerit adhuc primus superioribus et si non adhibeatur ei aliquod quod ipm deponat ex eis que leniunt naturam.

¶ Hippo. em dixit qd vomitus quicq phibet vomitus: et fluxus fluxu: et vomitus fluxu: et fluxus vomitu.

¶ Du em pseuerat eteudo chilus et cibus et aliqd homogeniu ei no cōceditur ei? retentio oino aliquo modo: in ipso em est timor magnus.

¶ Et fortasse accidut sitis et fe. et significat qd solutio vtris pmutatur ad sanitatem.

¶ Et oportet vt adiunetur in retentione eius cum robub stipticis: et si euomerint ea reiterentur super eos et dentur eis paulatim: et fiat permutatio de

Decimasexta fentertij canonis.

vna medicina ad aliā: et sunt oēs stomatice.

¶ Aqua rosata calefacta cōfortat stomachos eorū et calefacit et p̄hibet ex egritudinibus eorum.

¶ Acerosa quidē cōueniētia sunt in excoziatione.

¶ Ingenia in faciēdo eos sup lectos stratos pannis cū cāticiis somniferis et cantilenis et cunis et p̄ssione leui. i. fricatione manū et pedum.

¶ Locus aut eorū non sit frigidus: frigus nāq expellit humores eorum ad interiora et necessitas ad attrahendū eos ad exteriora est necessaria.

¶ Ponit modū distillatarū carniū. et tu vide.

¶ Et nō est malū vti vna pensili de qua ipsi accipiāt cum appetunt eam.

¶ Et non ponas in cibatione eorum dulcedinē. Dulcedo em̄ quādoq fit causa ad abhorrendum et leuitatis et fluxus solutionis nature.

¶ Et oportet vt non separentur ab eis odores cōfortatiui et restaurentur super eos.

¶ Et oportet vt non cibentur aliquo dum non verificatur eorum fames.

¶ De regimine fluxus cretici.

¶ Non oportet vt retineatur fluxus creticus cum nō perducit ad timorem: non oportet vt cibetur aqua carnis si fuerit egritudo acuta valde: imo sit sicut sorbitio facta ex sanich ordeī.

¶ De tenasimone et cura.

¶ Et scias qd frigus facit tenasimon in plurib⁹ horis.

¶ Et oportet vt curetur in initio rei cum flobothomia si necessariū fuerit et cum minozatione cibi multa: immo fac eum ieiunare si possibile est ei illud duobus diebus.

¶ Et melius quo cibus est lac recēter mulsū decoctū: qm̄ retinet fluxū desup et lenit locum.

¶ Si tenasimon fuerit ab vlceribus et corrosione nō cibetur amaris: neq salis valde neq acutis neq acetosis valde: omnia em̄ ista faciūt egestionē mordicari

uam dolorosam aut excoꝛiatiuam.

¶ De doloribus intestinoꝝ ⁊ pūctione.

¶ Et omnis punctio veheꝛens est similis colice: imo punctio que non est cum fluxu cum fortioꝝ fit est colica vel yliaca.

¶ Et qñ puenit pūctio ad cuꝛen ad vomitū ⁊ singultū ⁊ destructionē rōnis significat mortem.

¶ Factam ab humore colerico significat grauitas cū uehementia mordicationis inflammate ⁊ sitis ⁊ exitus eius in egestionē ⁊ est similis colice: qꝫ si curetur cura eius erit timor magnus.

¶ Oportet in omni pūctione materiali nocente sua materia: vt vomat habēs deīde soluatur.

¶ Oportet vt caueatur ab errore cadente in pūctione: et estimatur qꝫ fit colica: et curatur cura eius ⁊ moritur infirmus.

¶ De colica ⁊ retentione fecis.

¶ Colica est integra itestinalis passio ⁊ dolorosa cū qua difficilis fit exitus eius quod egreditur per naturam.

¶ Et colica quidē fm veritatē est nomen eius in quo est causa in intestinis grossis. s. colerico: ⁊ q sequuntꝫ ipsum: qꝫ si est in intestinis gracilibus: tunc proprius nomen ei fm scientiā verā est yleos.

¶ Malitia cōplexionis humide singularis nō semp est causa colice nisi per accidens: scz qꝫ fit calida frigida ⁊ humida materialis.

¶ Et quādo accidunt colica ⁊ yleos fm semitā accidentis egritudinū pestilentialiū aduenientiū ⁊ perueniūt de regione ad regionē: ⁊ de homine ad hominē: ⁊ iam rettulit illud quidam medicus de antiquis et dixit qꝫ perueniebant quidam eorum ad epilepsiam que erat mortalis.

¶ Et plurimū quidē accidit colica a flegmate grosso deinde a ventositate forti facta ⁊ penetrante in tunicis intestinoꝝ ⁊ villis ipsoꝝ propter solutionem

Decimasexta sen tertij canonis.

continuitatis ipsorum.

¶ Et ex eis que preparant intestina ad colicam et proprie ventosam: est vinum plurime comixtionis et olea: et proprie cucurbita et fructus recentes: et proprie vire et potus aque super eas et coitus et retentio ventositatis volentis egredi: et iterum egestionis egressum petentis: quicquid facit cadere in ipsam.

¶ Et dum non euacuat materia que est in monoculo non accidet complementum sanitatis.

¶ Et scilicet quid est inuatiua omnibus doloribus colice: cuius causa est ventositas grossa: aut flegma: aut malitia complexionis frigide: et est ex rebus velocius sanantibus ventosam.

¶ Et colica quidem multoties permutatur ad paralysem et sanat per eam: et si quandoque sanatur per dolores iuncturas: et quicquid ad dolorem dorsum: et quicquid ad melancholiam et epilepsiam: et quicquid ad ydropisum.

¶ Quando inuenit colica dolores articuloz et filia non appareret illi dolores tribus de causis. primo quia dolor fortis offuscat debile. secundo quia materie sunt conuerse ad latus doloris fortis. tertio quia dolor fames et vigilie resolvunt superfluitates.

¶ Et quando prolongatur retentio fecis inflatur venter et interficit.

¶ Habens colicam inuenit omni hora punctionem et declinat ad potandum aquam plurimum et inuenit dolorem in cruribus suis atque in dorso.

¶ In colica retinetur natura et forsitan non egreditur: necque etiam ventositas penitus: et quandoque etiam retinetur eructatio et fit fortis punctio et fit quasi pressetur venter eius terebello aut quasi absconsa sit acus in intestinis eius stans: et quotiens mouetur dolet et fit fortis sitis et non satiatur habens eam licet bibat plurimum: quia quod bibitur non penetrat ad eam propter opillationes accidentes in officijs mesenterice que sequuntur ventrem.

Decimasexta fen tertij canonis. Fo. lxxxviij.

¶ Et si ingeniatur in attrahendo aliquid de ventre habentis colicam egrediētur humiditates ⁊ squibale: sicut stercoza ouum vel caprarum magne ⁊ parue ⁊ res natans in aqua.

¶ Humores em̄ corrūpuntur: ⁊ qñq; aduruntur ex dolore ⁊ vigilijs ⁊ medicinis calidis.

¶ Quomā via colere fm plurimū ad intestina strīgitur ⁊ expellitur co. ad superiora: propter hoc rubet vrina in colica: ⁊ qm̄ maior pars colere cōuertitur ad renes cum non inuenit viā sustentatā ppter illud qd̄ est coram eo de opillatione: ⁊ quoniam dolor rubificat aquā: ⁊ quoniam renes cōmunicant in dolore: igitur ⁊ quādoq; retinetur vrina.

¶ Et quādoq; est vrina in principio eius fm colorem aque cicoris vel aque casei.

¶ Magis incolumis colica est illa in qua non est retentio vehemēs: ⁊ est dolor mutabilis: ⁊ qñq; alleviatur qñis redeat post eam.

¶ Fortitudo doloris vomitus post vomitū sudor frigidus frigus extremitatū singultus: post singultum turbatio rationis spasmus retentio eius qd̄ egredi oportet saltē cum ingemo est res mortalis.

¶ De differentia inter colicam ⁊ lapidem renum.

¶ Dolor lapidis est paruus quasi sit acus: et colicus est magnus scilicet spacio.

¶ Colicus incipit ab inferiori parte dextri lateris: ⁊ tendit ad superiora sinistri: ⁊ qñ cōfirmatur dilatatur in dextra ⁊ sinistra. Et renalis incipit a superioribus ⁊ descēdit paulatim ⁊ est declinior ad posteriora.

¶ Renalis fit fortis in hora vacuitatis ⁊ colicus alleviatur in ea: ⁊ si fit fortis cōsumitur aliquid.

¶ Colicus fit fortis subito ⁊ in tpe breui ⁊ lapidosus paulatim: ⁊ fit fortis in fine suo.

¶ Colicus ad partes mouetur plures et renalis flagitur.

Decimasexta sen tertij canonis.

Clisteria et exitus ventositatis et fecis alleviant colicum et non alleviant renalem aliquo modo de quo sit curandum in pluribus dispositionibus et conuerso lapidem frangentes.

In renali fortasse non est retentio rei que cum egreditur est sicut sterminus et squibale et sicut sterminus vaccinum et natat rugitus et similia non necessario sunt in renali et colicus non euacuatur ex his.

Dolor crurium et dorsum et tremor in renali est plus: casus vero appetitus et vomitus paruitas digestionis sine copis sudor frigidus et inuamentum cum vomitu in renali sunt minus.

De signis colice flegmatice.

Non oportet ut decipiatur aliquis per illud quod forte de siti et inflammatione et rubedine aque: et estimet quod egritudo sit calida: illud namque est commune omnibus colicis.

De signis ventose colice.

Illa colica in qua est permutatio doloris est incolumior: et illa in qua est inflatio ventris sicut tympania est mala.

De canone curationis colice.

Oportet ut colice regimen non pretermittatur: nam cum apparerent signa eius oportet ut interdicator repletio et incipiatur mudificatio eius quod est secundum ipsam.

Et vomitus quidem quandoque incidit materiam colice humidam et colericam: quod si superfluat retineatur.

Et ex eis que bona sunt et experta in hoc est ut ponatur in sirupo de meta et aliquid de cinamo.

Et ex eis in quibus non est conuenientia est ut festinatio sit in dando in potu solutiuum desuper: nam fortasse humum et squibale sunt plures: cumque conuertetur ad eos humum desuper fortasse non inuenit penetrationem et perducit regimen ad timorem maximum.

Incipiat igitur in primis et sorbeat lenientia lubricantia: sicut ius galli vetusti secundum quod narrabo: deinde

Decimasexta fen tertij canonis. *So. lxxxix.*

administretur clistere lenitiuum.

¶ Quid si fuerit illic feb. permutetur aqua galli ⁊ loco eius sit aqua hordei.

¶ Cunctis sentitur quod squibale ⁊ humores grossi valde iam egrediuntur: et oportet ut in potu detur aliquid desuper fiat.

¶ Clisteria enim scilicet lenitiua dum inveniunt in intestinis humorum non attrahunt ex locis alijs: nec euacuant ex reliquis membris plurimum.

¶ Et si iteretur clistere multoties secundum necessitatem humoris generati vi doloris non erit tantum timoris in ipso quantum est ut fiat euacuatio desuper per medicinas attrahentes a toto corpore.

¶ Dora namque clisteriorum acutorum est post maturationem quous ex clisteribus acutis timeatur cordi ⁊ cerebro.

¶ Et multoties quidem fit clistere ⁊ non soluit: immo facit sodam: quare oportet tunc ut adiuvetur desuper scilicet cum medicina.

¶ Et non oportet ut confortetur yera eorum cum agarico: quoniam est profundans stans in visceribus.

¶ Et oportet ut non continuentur clisteria: immo interueniat inter ea spacium.

¶ Et colerice quidem colice paroxysmus vincitur cum pillulis aureis.

¶ Quandoque enim medicine attrahunt ex corpore ad intestina humores malos alios colericos puros: quare aggregatur excoxiatio ⁊ colica simul: ⁊ hoc est ex nocuementis mortalibus.

¶ Et ex eis quorum causa generatur nocuementum est ut non sit possibile medico ut sciat dispositiones egri quare non potest tunc scire quod necessarium est in curatione.

¶ Et sitis multiplicatur in eis: ⁊ non oportet ut bibatur nisi parum aut toleretur.

¶ Cunctis potus fuerit permixtus cum iulep: erit magis iuuatiuus siti: quia corpus diligit rem dulcem et facit ipsam penetrare.

Decimasexta fen tertij canonis.

¶ De cura colice frigide.

¶ Non incipiatur a stupefactione in ea: incipientes enim sedare dolorem cum narcoticis componūt rem maximi erroris.

¶ Administratio em̃ narcoticorū nō est curatio vera in aliquo: et illud ideo qz curatio vera est incisio cause: et stupefactio est cōfirmatio cause et destruitur sensus: et redit dolor per duos vel tres dies fortior: q̃ fuit.

¶ Elaboretur in elongādo causam et incidendo eam et resoluēdo et poros dilatando: et hoc faciunt medicīne subtiliatiue non vehementis subtiliationis et calefactionis.

¶ Vehemēs nanq; calefactio cum intestinis subito accidit non est securitas vt illud qđ ipsa cōmouet de ventositate additū super illud quod ipsa resoluit de materia: et ppter hoc quādoq; sufficit abstinere a cibo et potu diebus aliquibus.

¶ Euaporatio quādoq; cōmouet dolorē vehementem: quare necessariū est tūc aut dimittere ip̃am: aut iterare et multiplicare eam vt resoluat illud quod primo cōmouit de ventositate.

¶ Et quādoq; sufficit ponere ventosas cum igne super locum doloris.

¶ Et aqua termarum in dolore vehementi quādo cū ea fit balneatio iuuat valde: et similiter tina facta ex aqua in qua decocte sunt medicīne resolutiue subtiliatiue.

¶ Et quādoq; cōmouet dolorē potus aque frigide: est em̃ nocibilior res in hac egritudine cum pauca intentione in sedatione sitis.

¶ Et quāq; datur in potu filonium in hac hora: scz in forti dolore factis euacuationibus et euadere facit.

¶ Ponit multa solutina clisteria suppositoria balnea tam naturalia q̃ artificialia vtilia. et tu vide.

¶ Ponit nouā formā clisteris. s. in loco qui nō ingreditur anū sit meatus per quē egreditur ṽtositas.

CAmplius si dolor sit decliuis ad partē dorsi clisteri-
za eo resupino: et si ad anteriora dolor decliuis est cli-
steriza eo iacēte sup ventrē: et hoc magis facit pueni-
re ad inuolutiones intestinoꝝ. s. enema.

Et scias q̄ enematis equalis q̄ritatis iuuamentū
nō cōsequūtur intestina supiora. s. et inferiora.

De modo medicinarū ad colicā frigidam
s̄m semitā digestionis et nō euacuationis.

Melius eoz que bibūtur est alliu. Allio em̄ inest p-
prietas in sedādo dolores colice frigide cū hoc q̄ nō
inest eis vis faciendi sitim sicut cepe.

Et castoreo in colica inest pprietas mirabilis.

Et oportet quādo in potu datur aqua mellis vt sit
vehementis decoctionis: debilis em̄ decoctionis fa-
cit possidere inflationem.

De cura colice apostemose calide et frigide.

Eucurbite em̄ inest pprietas mala in egritudinē
bus intestinoꝝ.

De cibatione colicorum.

Et conferētia quidē sunt aqua carnis decocte forti-
ter: et vitellus oui sorbilis et medulla panis dissoluta
in iure et vino.

Et conferunt pluribus eozum aut nō nocēt ficus et
passe et dactili et mulsā hūmida. i. aqua mellis: et om̄-
nia illa cū sunt dulcia et melon vehemētis dulcedinis
et maturitatis.

Ponit q̄ l̄z ius galli decrepiti cōcedat: tamen nō
datur licentia in carne ipsius.

Et alienēt oia olera nisi rutam et siclam.

Et in menta est inflatio etiam.

Et ex potibus eoz est vinū odoriferum purum et su-
rupus de melle cum speciebus.

De his que nocent colicis.

Omne grossum ex carne siluestri nocet colicis ita
vt lepoz et gaselarum. i. caprioloꝝ et vaccarū et omne
frixum et omnes ventres animalium.

¶ Decimasexta fen tertij canonis.

¶ Et scias q̄ retentio ventositatis multotiens facit accidere colicam: et quādoq; generat tenebrositatez visus vertiginem et epilepsiam.

¶ De yleos.

¶ Yleos accidit ex omnibus causis ex quibus accidit colica: et quāq; accidit ppter potationē specierum venenosarum facientium yleos.

¶ Et multotiens pmutatur colica ad yleos et hec est res quasi facta fm maiorem ptem.

¶ Et cū plus accidit yleos accidit in septima die.

¶ Et ipse quidē vadit de quibusdā ad quosdam pmutatiōe q̄ fit in aere pestilento: et de terra ad terras et pmutatiōe egritudinum venientium.

¶ Inquit Hipo. Luz accidūt in colica a qua de? nos tueatur vomitus et singultus et cōmixtio rationis et spasmus: tunc est significatio mala: hec nāq; accidūt in cōmunitate stomachi et cerebri.

¶ Inqt Hipo. Cū accidit ex distillatiōe vrine yleos morit ille cuius est i septimo nisi accadat fe. et currat ex eo sudor plurimus: sz Gal. ignorauit cām in hoc.

¶ Et yleos qui flegmaticus est et ventosus iuuatur febre etiam.

¶ Et bonitas vrine in hac egritudine nō ē plurime si significatiōis fm bonitatē q̄liter igit malitia eius.

¶ Et deterior yleos est ille in quo expellitur stercus ad superiora et nominatur fetidus: deinde ille in quo est sudor fetidus: deinde ille i quo est anhelit? fetid?: deinde ille in quo est eructuatio fetida: deinde ille in quo est inferior v̄tositas fetida.

¶ Signa yleos sunt vt sit dolor sup vmbilicū et non egrediatur aliquid oīno de subtus et nō fiat iuuamētū magnū cum clisteri sicut dixit Hipo. et quāq; vomūt vermes et ascharides in hac egritudine.

¶ Et retentio exitus fecis sz de subtus inseparabilis est in hac egritudine.

¶ Et motus vomitus et subuersio sunt plus q̄ in co

lica: quoniā hoc est in intestino propinquiori stomacho q̄ colica: et similiter accidentia tristitie et angustie et tremor cordis et sincopis et vigilie et frig⁹ extremitatum.

¶ Et in facto ex apostemate intestinoꝝ adest durities fecis: et velocitas. s. appetit⁹ i egestionem et nō erit fe. nec casus virtutis vehemens.

¶ Cura yleos appropinquat cure colice: verū est fortior: et illud quod bibi⁹ est magis iuuatiuū in eo: et est necessariū clistere etiā: nam illud est adiutoriū bonū bibito et equale est siue p̄mittat⁹ siue postponatur.

¶ Et flobothomia magis hic est necessaria: nā si fuerit apostema non erit eius excusatio: et si fuerit dolor fortis ex quo timeatur apostema oportebit vtrū ea. ex hac em̄ quādoq; accidit sepatio humorum malorū in corpore ppter retentionem eorū a dolore.

¶ Et quādo separantur humores mali in corpore et difficilis sit exitus eorum cum fluxu ventris: tunc est flobothomia ex necessarijs.

¶ Et fricatio extremitatū etiā est ex eis q̄ phibent materiā dolorē facientē sependo eā a pfundo.

¶ Curatur etiā cum ventosis plurimis positis in superioribus ventris.

¶ De vermibus.

¶ Cum euadit materia et vestitur cōplexione necessaria est rectificatio quā tolerāt forme et figure et nō phibetur eius prepatio in cōplemēto naturali q̄ pertinet ei ex factore potēte: et ppter hoc creati sunt vermes et muscer et similia ex materijs putridis humidis: nam illud melius est q̄ vt ipse remaneant in putrefactionem puram.

¶ Et ipsa quidem saluunt sup putrefactiones separatas in mundo et cibantur eis propter cōmunitatē et assumūt eas ab habitationib⁹ hoīm et ab aere cōtinēte eos: et vermes ventris sunt hui⁹ generis.

¶ Non est vermiū generatio ex om̄i humore: ipi em̄
m iij

Decimasexta fen tertij canonis.

non generantur a co.ru. quoniam est vehementis caliditatis: neq; a colera nigra quia frigida est et sicca longinqua a pportionalitate aialis: sanguini ho custodia est attributa et nō effunditur ad intestina: immo materia vermiū est flegma qm calefit et putrefit et multiplicat in intestinis et remanet in eis.

¶ De speciebus vermium.

¶ Species vermium sunt quattuor: longi: lati: et rotundi: et sunt ascharidas: et parui.

¶ Non diuersificatur eorum generatio nisi fm diuersitatē eius ex quo generantur: et illius in quo gñant.

¶ Et longi quandoq; perueniūt ad summam que est vltra cubitum.

¶ Et de eis minus nociui sunt parui: qm sunt parui: et quia sunt elongati a principis: et quia sunt apti ad expellendum cum fece forti spissa: verum si magnificuntur et remaneant spacio aliquanto sunt omnibus deteriores: quoniam sunt ex deteriori materia: deinde longi: latoz em materia fortioris est putrefactiōis.

¶ Et cum habentibus vermes adest fe. accidētia sunt fortia et maligna: quoniā fe. consumit cibum illorum quare inuoluuntur in intestinis et mordicāt ea et nocent vehementer.

¶ Et retulerūt quidē q viderūt eos pforasse vētrem et exiuisse ex eo et illud apud me est maximū.

¶ Et quādoq; generātur ppter vermes et serpentes epilepsia et colica: et qñq; fames canina ppter illud qd vehementer accipiūt cibū et plurimū generant i etate infantie et pubertate et in fine adolescentie.

¶ Et ipsi quidē generātur in autūno plurimū q̄ i reliquis alijs temporibus et ipi commouentur in sero et hora somni plurimum.

¶ Et labor quidem et exercitium vehemēs quandoq; solutione educunt vermes.

¶ Eūq; egrediuntur vermes habētium acutas fe. viui non sunt vehementis malitie: et si egrediuntur

mortui est signum malum.

¶ Eorum exitus cum vomitu significat humores malos in stomacho.

¶ Signa cōia sunt cursus salivæ et humiditas labiorum in nocte et eorum exiccatio in die: et quicquid accidit horribilitas locutionis et rēta quasi sit in forma irati malorum morum: et quicquid pducit ad alienationē et sunt in pluribus horis quasi ipsi masticet aliquid et accidit eis in somno saltus tremor et clamor et quicquid sitis cum qua non satiantur.

¶ Intētio in curationibus vermium est ut prohibeantur a materia generante eos et comestis et ut mādificetur flegma aggregatū ex quo generantur: et ut interficiantur cum medicinis que sunt venena ad eos: deinde fluxu vētris educantur si non expellit eos natura per se: non enim oportet ut plongeatur eorum statio in vētre post mortem eorum: quoniam infert eorum vapor nocumentum venenosum.

¶ Et medicine quod calide ad gradū pueniētes tertium sunt cōvenientiores in regimine eorum omni hora nisi illis sit febris et apostema: et precipue amari saporis.

¶ Et melius tempus quo curantur cum ebibitis est hora vacuitatis ventris.

¶ Et cum mittuntur venena interficiētia eos in lacte aut fauo mellis aut similibus sunt ad sumendū de eo diligētes magis: et est illud magis interficiēs eos.

¶ Et quandoqueumat in potu habēs vermes sicut lac duobus diebus: deinde potat in die tertio in lacte medicinam interficientem eos.

¶ Res non patitur a suo simili dum non superfluit.

¶ Ponit multas medicinas calidas simplices: deinde de compositas et etiam medicinas frigidas per optimas. et tu vide.

¶ Et ex eis que attrahūt eos sine nocumēto est ut bibant. 3. iij. succienule recētis et est mirabile.

¶ Et semen apij est forte valde interficiēs omnē vermem sumatur in potu cum sirupo acetoso.

¶ Et cornu cervi est ex rebus inuatinis valde.

m iij

Decimaseptima fen tertij canonis.

¶ Donit clisteria suppositoria emplastra ⁊ cibos ad curam vermiū cuiusq; speciei. ⁊ tu vide.

¶ Fen. xviij. tertij. De egritudinibus ani.

¶ De sermone vli de egritudinibus ani.

Scias q̄ egritudines ani sunt difficilis ad sanandū propterea ea que aggregantur in eo qm̄ est callis: ⁊ qz est diuersum penetrās ab inferiori ad superius: ⁊ qz est vehementis sensus: ⁊ qz est positus in inferiori.

¶ De emorroidibus.

¶ Emorroides diuidunt̄ in verrucalēs ⁊ sunt deteriores alijs ⁊ in vucas ⁊ morales ⁊ in exterius natas ⁊ profundas ⁊ sunt deteriores ⁊ pprie ille que tēdūt ad partē virge: qñq; em̄ stringūt vrinā cū apostemate.

¶ Et plurimū quidē generātur emorroides ex melācholia ⁊ sanguine melācholico ⁊ parū ex flegmate ⁊ sunt quasi ipse sint vesice ventrium piscium.

¶ Non est possibile vt accidant emorroides nisi aperiantur orificia venarū in ano s̄m qd̄ dixit Galienus.

¶ Et non oportet q̄ ex emorroidibus apertis curretibus sanguis currens retineat̄ donec perueniat ad debilitatē ⁊ mollificationē genuū ⁊ comprehensionē sincopis ⁊ videatur san. non niger.

¶ Et plurimis qd̄ habētibus emorroides adest color pprius eis ⁊ est citrinitas declinās ad viriditatē.

¶ Oportet vt in inceptione eius rectificet̄ corpus et euacuet̄ san. malus: ita vt flobothometur saphena.

¶ Et ventosatio eius qd̄ est inter vtrasq; spatulas cōfert ad eas ⁊ ad hu. melancholicos.

¶ Amplius si nō fuerit dolor neq; apostema neq; inflatio nō erit tūc necessitas plurima curationis ear: nā ear curatio pducit qñq; ad fistulas ⁊ ad ragadias.

¶ Studiū impēdatur in lenificatione nature vt non noceat durities fecis ano ⁊ magnificetur labor.

¶ Scias q̄ in sanguine qui currit ab emorroidibus

Decima septima sen tertij canonis. Fo. xciij.

et ex ano est securitas ab herpete esthiomeno et mania et melancholia epilepsia herispila milio cancro ex coriacione scabie glabie: id est tinea lepra pleuresi peripneumonia: et ceteris hmoi.

¶ Et qui retinet san. ex eis qui consuetus est manare timetur aliqua harum egritudinum et ydropisis et ptisis.

¶ Et scias quod iuuamentum pillularum de bdellio in emorroidibus hmitibus periodos apparere est et non sunt multi iuuamenti in eis que sunt fixe non habentes periodos.

¶ Ponit curam incisionis emorroidarum. et tu vide. quod longam ipsam ponit.

¶ Ponit multas medicinas ad apertionem emorroidarum suffumigationes embrocationes simplices et compositas. et tu vide.

¶ Et serapinum et storax est ex summa bibitorum que bibuntur ad emorroides.

¶ Ponit medicinas restringentes fluxum earum siue a natura siue per incisionem. et tu vide.

¶ De apostematibus calidis in fictiri et herispila.

¶ Quando apostemata collectionem faciunt et fiunt vlcerata timetur super ea quod fiant fistule: propter hoc igitur aperiantur ante maturationem.

¶ Oportet ut administretur flobothomia in principio horum apostematum: quandoque enim sedatur dolor solum facta flobothomia.

¶ Et cum sunt illa apostemata propinqui termini in ano ex genere eorum que aggregant materiam: tunc cito perge ad perforandum ante maturationem ut non extendatur materia ad profundum et fiat fistula.

¶ De egressione ani.

¶ Et curatio quidem redeuntis facilior est curatione apostemati que non redit.

¶ Quod si non reducatur administretur mollificatio.

¶ De fistulis in ano.

¶ Quedam sunt non penetrantes et sunt incolumiores et

Decima octaua fen tertij canonis.

quedam penetrantes et sunt deteriores.

En cura cum inscinditur lacertus retentiuss totus aut plurimū eius destruitur tota retentio et per ducit ad egressionē stercoreis inuolūtariē.

Et penetrātes quicquid habēt orificiū unū quicquid plura.

Et nō penetrātib⁹ qdē si nō fuerit nocumētū cursus plurimū et fetor supfluous nō erit malū dimittere eas.

Fen. xvij. tertij can. De anathomia renū.

Creati sunt renes ad hoc ut sint instrumētū mūdans sanguinem ex aquositate superflua qua indiget ppter necessitatē facientē eam necessariā: et illa necessitas destruitur cum digestus est san. et preparatus ut penetret in corpus.

Positus est ren dexter super sinistrum ut sit locus eius situi epatis ppinquior et magis attrahēs ab ipso quātū possibile est ita ut fortasse tēgat ipm: immo tangit additamentū quod sequitur ipm.

Positus est sinister descēdens: quā compressio fit in latere sinistro a splene.

Aquositas em̄ nō peruenit ad renes in ultimo clarificationis et separationis: immo peruenit ad eos eēunte in ipsa sanguineitate aliqua que est quasi ipsa sit lotura carnis ablutione vltima.

Quando debilitātur renes non purificātur quare egreditur aquositas associata sibi sanguineitate.

Cum epar est debile nō discernit aquositatē a sanguineitate separationē qua opz: et cōtitate qua opz: et regimine quo opz: et peruenit ad renes plus quā necesse est in nutrimento sui et egreditur in vrina simile loture que egreditur cū renes debiles sunt in nutriēdo se.

De egritudinibus renū.

Quādo multiplicātur egritudines in renibus debilitatur epar adeo donec deueniat res ad ydropisim siue renes sint calidi siue frigidi.

Eunq; vides habentem dolorem renū mingere

Decima octaua sen tertij canonis. *So. xciiij.*

urina viscosam et glutinosam: tunc scias quod illud addit in doloribus eorum propter illud quod attrahunt de materiis malis et generant quicquid lapidem.

¶ Resoluitur eorum egritudines per urinam grossam residentem.

¶ Multoties facit incurrere strictura lumborum dolorem et caliditatem in renibus.

¶ Et egritudinibus renum associatur paucitas urine.

¶ Et illi qui mingunt urinam propter quam multoties ad mingendum surgunt in renibus est egritudo.

¶ De debilitate renum.

¶ Causa illius est multitudo coitus: renes stupefaciunt: et statio in aquis: et eorum equitatio absque gradatione et consuetudine et propter laborem et percussione et a fessatio plurima et incessio pedibus.

¶ Et comitantur quidam debilitatem renum quocumque modo fit: et extenuationem ipsorum paucitas urine et defectus in coitu et debilitas visus et dolor capitis.

¶ Debilitas renum causa dilatationis est debilitas vera.

¶ Lac camelinum et ouinum confortant renes et aggregant eos et consolidant.

¶ Et lacti quidem ouino non est compar in egritudinibus renum propter debilitatem: et proprie quando cum eo miscetur quod est sicut bolum armenum.

¶ Et comedere renes cum reliquis cibis et permiscere cum eis prohibetur et costringetur est multi inuamendi.

¶ Atque seminibus cum dolore est timor osum propter illud quod accidit et descendit.

¶ De apostematibus calidis in renibus.

¶ Cum rupunt apostemata que faciunt collectionem ad partem vesice est melius omnibus.

¶ Cum rupunt expulsiōe facta ab eis ad intestina a natura sicut expellit materiam pleurexis in ossa lateris ad illud quod apparet de corpore.

Decimaoctaua fen tertij canonis.

C Et omnia quidem renum apostemata sunt velocia ad hoc vt in lapidem conuertatur: et quomodo nō cū ipsa sint causa lapidis.

C Et quandoq; facit incurrere strictura membrorum in medio.

C Ad vltimuz qñ in hac egritudine vrina est viscosa alba et perseverat fm hoc est significatio mala.

C Initiū curationis est abscissio cause per fibrothomiam et per solutionem ventris si sint illic cum sanguine humores calidi acuti.

C Et illud quod melius soluit est aqua casei et cassia fistula.

C In aqua quidē casei est declinatio materie ad intestina et ablutio et absterio et infrigidatio et maturatio et rectificatio in vlcerib; et in cassia fistula solutio est cum facilitate et maturatio.

C Et si est possibile vt humor repere; deinde solutione educatur post est melius.

C Et oportet ne solutio sit laboriosa fortis et magnificetur nocumentū ppter humores plurimū effusum ad intestina vicina renibus.

C Et aqua quidē hordei est ex eis quib; est adherēdū in ea et oportet vt nullo modo eā dimittas.

C Et nō des in potu semina et pillulas q ex eis fiunt et ppe corpe nō mudificato: humores em tūc effunduntur ad renes: sed cū verificat maturatio puoces.

C Et opz vt phibeas potū aq frigide qruz possibile est q si necessariū fuerit de aqua dulcis clara frigida que sugēdo p cortū vel p aliud sumat et caueat ne ita frigida sit vt phibeat maturationem.

C Et opz vt abstineat a carnibus et dulcibus.

C Et nō est in vlceribus et apostematibus aliquid ita congruum sicut quies.

C Et balnea quidē non conueniūt eis nisi post declinationem apostematum calidorum.

C Clisteria em sunt magis peruenientia cum fictione

Decima octaua fen terth canonis. Fo. xcv.

virtutis sue et non faciunt descendere aliquid desuper: sicut faciunt ea que bibuntur et proprie solutiva.

¶ Et cassia fistula quidem est res congrua in curationibus renibus: nam cum ipsa ponitur in clisteribus et eis que bibuntur euacuat sine labore.

¶ Et cum scis quod corpus est mundum et apostema est paruum: tunc fortasse sufficit dare in potu aquam mellis aut aquam zuccari plurime compositionis: nam ipsum fortasse resoluet sine mordicatione.

¶ Et multotiens quid est causa tarditatis maturationis malitia complexionis calide inflammate.

¶ Diuretica sunt fortia sicut achorus et semen agni casti: et eis quidem virisque est proprietas in hoc: nam prouocant virtute laboriosa.

¶ De apostemate duro in renibus.

¶ Maturatio enim est sequens caliditatem tendentem ad equalitatem.

¶ Considera radices que sunt in curationibus duri epatis et medicinas: nam ille cedere sunt maturationis duritiei renum.

¶ Non sit superfluitas in medicinis: quod obrem retineatur grossum et conuertatur in lapidem: immo considera vnam eius: et quoties ingrossatur. scilicet per digestionem prouoca cum equalitate: et quotiens stat. scilicet, subtilis matura.

¶ Et de signis maturationis est quod multiplicatur vrina.

¶ De vlceribus renum.

¶ Et vlcera quidem renum minoris malicie sunt quam vlcera vesice et quam vlcera meatuum inter utraque et quam vlcera meatuum inter duo emunctoria.

¶ Et causa dicti est: quia vlcera membri nervosi difficilioris sunt sanationis quam vlcera membri carnosum.

¶ Et multotiens proueniunt ex vlceribus renum fistule que nullo modo sanantur: quousque sint de illis que cessant a cursu suo cum modificatione corporis et currunt cum est eius repletio: ex illa autem que est bone materie non

Decima octaua sen tertij canonis.

prouenit magnus timor: que autē est multe materiei
facit accidere perditionem.

Et ille cuius ren dirumpitur: moritur.

Et est aliquid ex capite apostematis decliue ad ex
teriora: quare rumpitur ad exteriora.

Et mictus quidē sanguinis debilitat: qm̄ q̄uis sit
illud quod puenit oī hora: parū tamē frequētia pduc
cit ad hoc vt euacuet summa plurima.

Ponit differentiā inter vlcera renum et vesice. et
tu vide.

Primū qd̄ necesse est in cura vlcerū intēdendum et
renū et vesice est cōtio humorū et minoratio potu aq̄
vt minoretur necessitas mingendi et motus renū. Ea
non em̄ curationis vlcerum est quies.

Vomitū nāq; est melius quo renum vlcera curā
tur: quoniam mūdificat et euacuat: et per hoc q̄ attra
hit humores a contrario partis renum: et quādoq; est
vsus eius frequens sufficiens ad illud excusans ab
alio: nō tamen oportet vt fiat commotio vehemens
cum labore.

Et cū dolor fit fortis curet̄ dolor pri⁹: deīde vlcus.

Coius nāq; nocius est istis valde ppter multitu
dinem exercitiū motus.

Et oportet vt commisceas cum medicinis vlcerum
omnibus glutinationē facientia: sicut amilū et draga
gantū et gumme frigide: nam conglutinatio est ex
eis que ponunt vlcera minuta ab excoziatione eorum
que transeunt super ea.

Et radici liquiricie inest exiccatio et mūdificatio et
et maturatio et glutinatio.

Et multotiē conferunt clisteria dissinterica fm̄
semitam vicinitatis.

Fistule nō curationē non habēt nisi exiccatione et
prohibitione corruptionis.

Exiccatio nō sit assiduatiōe mūdificatiōis corpis
et cautela a repletionē fm̄ q̄titatē et qualitātē: et hoc

quidem sufficit in curatione eius que nō est maligna.
¶ Et genera lactis cōferūt eis qñ ea digērūt ⁊ qñ bī
bit lac nō comedat aliquid post ipm donec descēdat:
⁊ lac quidē cōueniēs est ei loco cibi ⁊ potus simul.

¶ Dimittāt ficus siccas: qm̄ male sunt ad vlcera ab
stergētes ea ⁊ scalpentes ipsa exiccantes ea: nam in
ipsis est lacticiuium occultum.

¶ Et oportet vt deuitent omne acetosum fortis ace
tositatis ⁊ omne acutū ⁊ omne falsum ⁊ omne qd̄ est
vehementis dulcedinis.

¶ De lapidibus renum.

¶ Eōicant renes ⁊ vesica in causa generationis lapi
dis: ⁊ illud est qm̄ lapidis generatio nō cōpletur nisi
ex materia agente ⁊ ex materia patiente.

¶ Materia lapidis est aut humiditas grossa flegma
tis viscosa aut saniei aut sanguinis aggregati in
apostemate: ⁊ hoc est raro.

¶ Virtus nō agens est caliditas egressa ab equas
litate.

¶ Et materia quidē duas habet causas. quaz vna est
materia: materie sunt sicut cibi grossi ex gñe lactis
carnium ⁊c. ⁊ scda est retētor materie: sicut est debilitas
virtutis expulsiue aut apostema calidū ⁊ similia.

¶ Et hec caliditas egressa aut est inseparabilis aut
accidēs ppter laborē aut acceptionē calefaciētis.

¶ Lapis qui in renibus fit est lenior parūper ⁊ minor
⁊ magis declinūs ad rubedinem. Et ille qui est in vesti
ca est durior ⁊ maior valde ⁊ magis declinūs ad ni
gredinē cinereitatē ⁊ albedinē ⁊ minutim frāgitur.

¶ Et ille cui plurimum aduenit lapis renum est pin
guis: ⁊ ille cui plurimum aduenit lapis vesice est exte
nuatus.

¶ Et senibus magis aduenit lapis renū q̄ vesice. de
infantibus ⁊ qui sequūtur illos est econuerso. virtus
em̄ in infantibus ⁊ adulescētibus est fortior expellēs
a superioribus ad inferiora: in senibus nō virtutes re

Decima octaua fen tertij canonis.

num debilitantur valde.

COmnia vrina in qua est humor plurimus et qua cum descendit generatur sal inest substantia arenosa est dignior ut ex ea generetur lapis.

Et dignior puerorum ut in eo generetur lapis: est ille qui est sicce nature: scilicet stiptice sive plurimum et calidi stomachi.

Et ad summum siccitas nature facit urinam grossiorem et plurimam.

Et in illo in quo est sedime arenosum non aggregatur lapis: quoniam materia non est coartata: et neque aduenit ei causa iterum plurima scilicet efficiens fortis.

Et scias quod parum accidit puellis et mulieribus lapis in vesica: quoniam meatus vesice earum quo ad exteriora est breuior et latior et paucorum aufractu et in brevi de facilitate expulsionis est quod non in longo est.

Et de habetibus lapidem sunt quibus sunt paroxysmi generandi lapidem et mingendi eum: et aduenit eis sicut colica et spacium in hoc est diuisum inter mensem et usque ad annum.

Et scias quod lapis renum et vesice est ex eis que hereditantur.

Dicitur quod quando sani et proprie senes mingunt nigrum cum dolore aut absque dolore iudicat quod lapis completur in vesica: et proprie si vides arenam residentem que tendit ad rubedinem et citrinitatem.

Et repletio cibi facit ipsum vehementius excitare dolores: et proprie quando descendit ad intestina et pertransit ea: cum autem expelluntur superfluitates ex intestinis dolores sunt quietiores.

Signa motus lapidis a renibus sunt grauitas doloris et vehementia eius et descensio ex alcharin ad inguina et emunctoria: et cum sedatur ille dolor tunc iam peruenit in vesica.

Sunt quidam qui laborant extrahere ipsum per incisionem ylli et per dorsum: sed est timor magnus in eo et

Decima octaua sen tertij canonis. Fo. xcviij.

operatio eius qui rationem non habet.

¶ Materiei aut incisio fit in primis cum euacuatio-
ne eius per solutiū ventris aut per vomitū: deinde
abstinendo a cibis grossis et aquis turbidis et assidua
tio puocationis cū eis que lauāt vesicā de seminibus
diureticis: et cū superuenerit ei spaciū dierū admini-
stretur diureticū forte.

¶ Et iuuātur a clisteribus leuibus temperatis per il-
lud qd educunt de fece et leniūt naturam.

¶ Et ex prohibitiuis generationis lapidis est vomis-
tus post cibum et multus vsus eius: ipse enī expellit su-
perfluitates grossas per viam cōtrariā vie cuius mo-
tus est ad renes: et facit latus renū vacuū mundum.

¶ Et dormire super dorsum est ex eis que lapidi cōfe-
runt scz generationi eius.

¶ Oportet vt medicine que sunt lapidis vesice sint
vehementius calide q̄ ille que sunt lapidis renum.

¶ De medicinis cōminuētibus lapidem.

¶ Ponit multas medicinas cōminuētes lapidem. et
tu vide.

¶ Et in fisticis est virtus qua cōminuitur lapis renū.

¶ Et de illis que valde sunt fortia est vnus lapidum
qui in spongia inuenitur.

¶ Ponit fortia cōminuentia lapidem: vt est sanguis
hyrci ericcatus et ponit modum eius: cinis ouoz gal-
line et modum eius ponit.

¶ Quis vocata cauda tremula: et dicit q̄ est minor
animum: excepta regia aue.

¶ Ponit multas medicinas compositas valentes ad
lapidem. et tu vide.

¶ Et quandoq; exercitium et motus et equitatio su-
per animal inquiete incedens sufficiūt: et similiter de-
scensus per gradū et pprie quando administrate fue-
runt inunctiones.

¶ Sen decimanona tertij canonis. De ang-
thomia vesice.

Decimanona sen tertij canonis.

¶ Quidemadmodū deus excelsus creauit et fecit vasa aggregatiua cōprehēdētia totū vsq; quo aggregatur: dein de expellitur totū simul per qđ fit ex-
cusatio ab assellatione cōtinua hora post horam. Similiter creauit super-
fluitati aquositatis capacitatē ⁊ sacculū eā cōprehē-
dentem vt non sit necessarium expellere ipsam cōti-
nue: sicut accidit in dissillatione vrine: et capacitas
illa est vesica.

¶ Cūq; repletur vesica euacuatur qđ in ea est cum vo-
luntate ad quam perducit necessitas.

¶ Et i collo eius est carnositas retēta vicīna lacerto.

¶ Ponit modū quō subtiliatus est creator sapienter
in attrahēdo aquositatē ad eā ⁊ expellēdo. ⁊ tu vide.

¶ De egritudinibus vesice ⁊ cura eay.

¶ Et qñq; cōicant vesice mēbra regalia ⁊ nobilia si-
cut cerebrū: ipm em̄ fit dolorosum cū ea: ⁊ aduenit ei
vertigo ⁊ firzen causa cōitatis vesice.

¶ Epati etiā multotiens accidit ydropisis ppter fri-
gus vesice: ⁊ egritudines vesice multiplicātur in aeri-
bus ⁊ regionibus ⁊ vētis septētrionalibus ⁊ in tem-
poribus frigidis.

¶ De lapide vesice ⁊ signis eius.

¶ Ille cui plurimū aduenit lapis vesice est extenua-
tus: ⁊ in renibus est econuerso.

¶ Infantibus quidem ⁊ qui eos sequūtur aduenit la-
pis in vesica.

¶ Non est dolor lapidis vesice sicut dolor lapidis
renum.

¶ Et accidit quandoq; vt sint in vesica duo lapides
aut plures excoziātes: ⁊ multiplicatur confractio are-
ne ex eis.

¶ Et in lapide quidē vesice est assiduatio pruritus et
dolor in virga ⁊ radice eius: ⁊ in pectīne cōitate vir-
ge ad vesicā: ⁊ similiter cōtractionis virge sue ⁊ pprie

cum est puer et assidua erectio.

¶ Et quotiens euacuatur vrina quam mingit desiderat mingere statim.

¶ Et multoties mingitur sanguis propter rascationem lapidis proprie quando est asper magnus et quandoque pungit.

¶ Cum resupinatur lapidosus et eleuatur anche ei et concutitur: remouetur lapis a meatu: et quando tunc fit compressio fortis super pectus egreditur vrina: et est hec significatio fortis super lapidem.

¶ Cum igitur non conferunt hec. scilicet. resupinationes incuruationes etc. administretur alchacatir id est siringa et extrahatur vrina: et est significatio fortis.

¶ Si difficilis fit ei intrmissio. scilicet. siringe tunc melius est ut non elaboretur cum conamine.

¶ Et lapis quidem paruus magis retinet vrinam quam magnus: quoniam paruus figitur in meatu: magnus remouetur velociter a meatu.

¶ Lapis vesice multiplicatur in regionibus septentrionalibus et proprie in infantibus.

¶ Ponitur cura lapidis per multas medicinas et tandem per scissionem inter anum et testiculos cui anectitur multa pericula: et maxime ne prohibeatur generatio. et tu vide.

¶ Si incisio ceciderit in corpore vesice non consolidatur omnino.

¶ Non remaneat aliquid ex lapide facto in vesica omnino: nam si remanserit adhuc fit magnus.

¶ Et vrinam quidem valde ledit perforatos: et propter illud oportet ut sumatur in potu aqua paulatim.

¶ De vlceribus vesice.

¶ Et in eo cui assidue fit vrina acuta succedunt vulnera et vlcera: et sunt difficiliora plurimum quam vlcera renum quoniam sunt vlcera membri neruosi.

¶ Et ille cuius vesica dirumpitur: moritur semper plurimum: quoniam si scindatur non incarnatur nisi in parte partibus carnosae.

Decimanona sen tertij canonis.

¶ Oportet vt ipsi deuitent cibaria acuta falsa ⁊ acetosa et vehemētis dulcedinis cōuertibilia ad co.

¶ Et exercitiū nocet eis qz acuit ⁊ inflāmat: si autem nō facit illud tūc est iuuatiū qz confortat membrū: experiaſ illud igitur paulatine.

¶ Donit inter ceteras causas ardoris vrine qz defectus humiditatis glutinose vestientis meatum vesice que humiditas ex multitudine coitus cū spmate euacuatur est causa ardoris cum vrina transit.

¶ De difficultate vrine et retētiōe eius.

¶ Expertū est in pluribus horis et diebus qz qui habet difficultatem vrine et aduenit ei post ipm tenasimon moritur in septimo nisi accidat febris: et prouocationem plurimam faciat.

¶ Ex cōgelatiōe sanguinis cū vesica par fit euasio.

¶ Et dixerunt quidem et expti sumus ⁊ profuit: fiat suppositoriū de sale tabarzet ⁊ supponat i ano: prouocabit em̄ vrinam et soluet ventrem.

¶ De distillatione vrine.

¶ Et omnis qui deficit in tolerantia vrine iuuatur a medicinis desiderii coeundi facientibus.

¶ Et administratio alliorum est iuuatiua: prouocat enim vrinam abscisam ⁊ reducit eam ad illud quod necessarium est.

¶ De minctu in lecto.

¶ Et pueris quidem adiuuat ad illud pfunditas somni: cū igitur mouentur expellit eam natura ⁊ occulta voluntas. i. imaginatiua.

¶ Et alleniet cibis eoz vt allenietur somnus.

¶ Et fortasse aliquis eorum est qui imaginatur: quare vacet eum virtus expulsiua et sensibilis ad mingē dum dum ipse dormit: qm̄ conueniens est locus eius ad hoc vt in eo mingat et cōsuevit illud sicut locus latrine et cloace et tecture regentis.

¶ De diabete.

¶ Diabetes est vt egrediatur aqua sicut bibiſ in tpe

Decimanona sen tertij canonis. Fo. xcix.

breui: et proportio huius egritudinis ad ebibita et ad membra sua est proportio lubricitatis stomachi et intestinozum ad comesta.

¶ Et dixerunt quidā scz Galie. scz in sexto interiorz. Hoc accidēs accidit subito qm̄ est res naturalis non facta cum voluntate et lubricitas intestinozū paulatim: quoniā illic est sensus et volūtas: et iste sermo est non conueniens.

¶ Et habēs quidē egritudinem meatuū et transitus i. diabetem sitit: quare bibit et nō satiat: immo min⁹ gīt sicut bibit nō valēs retinere penitus.

¶ Et tu scis q̄ quando expellit illud quod currit qñq̄ perducit ad liquefactionem et ethicam ppter multitudinem attractionis humiditatis ex corpe: et qz p̄hibetur ab eo q̄ oportet ipsum recipere de superfluitate humiditatis p̄ potum aque.

¶ Diabetes cum accidit plurimum accidit cum caliditate ignea.

¶ De illis que valent ad hoc est dormire.

¶ Et melius est vt sumant in potu aquam frigidam valde: deinde euomant eam et iteretur illud in eo: et oportet vt cōuertatur aquositas a renibus cū vomitu et sudore forti.

¶ Et lenificatio nature confert eis: et si nō cum alijs saltem cum clisteribus temperatis.

¶ Plures nāq̄ eoz existūt sicce nature.

¶ Nam melior res dispōnis cibozū quos sumere precipiūtur est vt sint tales quatinus comitef eos lenificatio nature et confractio sitis.

¶ Oportet vt custodiantur a fructibus in quibus est infrigidatio et stipticitas cum puocatione sicut citonia.

¶ Factū qdē a frigiditate qui cū hoc nō euacuat a siti et cui⁹ p̄ntia nō accidit nobis: antiquozum reterūt quidē sapientū et dixerūt: oportet vt sit subtilitas ad sedandum sitim eius.

n iij

Decimanona fen tertij canonis.

De multitudine vrine.

¶ Frigus em̄ multotiens prouocat: propterea q̄ cōstringit: et quia calefacit ventrem.

¶ Et illius quidē vrina minoratur cuius egestio multiplicatur et subtilatur: et illius cuius siccat egestio multiplicatur vrina.

¶ Dico igitur q̄ omnes medicīne que sunt ad coitū facientes iuuatiue sunt ei qui habet multitudinē vrine ex frigore.

De mictu sanguinis et saniei.

¶ Inqt Dipo. Lū mingitur sanguis sine dolore est paucus in horis quibusdam nō est malum.

¶ Et ille qui est propter aptionē venarū fit sine dolore et est mūdus sincerus et fit paulatim et san. eruptio nis et scissionis fit plurimus.

¶ Et sanguis quidem vlcerum fit cū dolore quodā: et si est corrosio sanguinis est paulatim et ad nigredinem declinīs et quandoq; est cum eo fetor et fit plurimus ei post egritudines.

¶ Nā quātomagis est altior tāto ē maioris cōmixtionis: et q̄to plus est inferior maioris sepatationis.

¶ Et cū cretica ē: est alleniatio et fortitudo et subito.

¶ Illa q̄ fit gratia repletiois aut abscissionis mēbri aut dimissionis exercitiū qñq; habet periodos.

¶ Et nō appropinques stiptica nisi post q̄ vrina significat mūdificationē: stiptica em̄ cōgelāt qd̄ est inuisca tū et constringūt et in eo est timor.

¶ Curatio mictus sanguinis qui est causa sepatationis in renibus et vesica fit cū infrigidatione: et oportet ut aīcedas cū attractioe sanguinis ad posteriora cum vērosis et flobothomia et acceptioe ciboz in grossantiū sanguinē et infrigidariū ipm et hēte et tranquillitate et cōstrictione mēbroz extraneorum.

¶ Et oportet ut dimittant coitum omnino.

¶ Fen vigesima tertij cañ. De anathomia testiculorum et vasorum spermatis.

Sablimis deus creauit duos testiculos qui sunt mēbra principalia in quibus gñatur sperma et humiditate delata ad eos in venis que est quasi superfluitas cibi quarti in corpore toto cōmouetur em̄ in illis per spiritum.

¶ Et ouū quidē dextrū in pluribus hoībus est fortius q̄ sinistrū nisi in illo qui est in iudicio lassitudinis.

¶ Virga est membrū instrumentale generatū ex mēbris singularibus ligamētalibus et neruosis et venosis et carnosus.

¶ Et in virga sunt meatus tres: scz meatus vrine: et spermatis: et meatus algadi. i. humoris qui egreditur cum homo tangit mulierem.

¶ Et scias q̄ virge aduenit virtus erectionis et vērō sitatis a corde: et aduenit ei sensus a cerebro et nucha: et aduenit ei sanguis equalis et desiderium ex epate et desiderium naturale: quicq̄ fit ei causa renū et apud me principium eius est ex corde.

¶ De causis erectionis.

¶ Ponit q̄ res in quibus est humiditas non apta ad conuersionē in prima digestionē in ventositatē: sed ipsam reseruans ad tertiam digestionem sunt facientes erectionem.

¶ Et vsus coitus cōfortat hoc membrū et facit ipsum lacertosum et ingrossat ipm et dimissio eius liquefacit ipsum et arefacit.

¶ Operatio nāq̄ sicut dicit Hippo. ingrossat et dimissio operationis liquefacit.

¶ Et causa q̄dē desiderij et motus eius est aut meditatio aut ex multitudinē ventositatis i sanguine ex quo gñat sperma quare instrumentū virge inflat et erigit.

¶ De causis spermatis.

¶ Sperma est superfluitas digestionis quarte que cū dispartitur cibus in mēbris resudādo a venis tertia digestionē iam completa.

Trigesima tertij canonis.

EIpsum est de summa humiditatis prime coagulationi et ex qua nutriuntur membra dura utpote vene et arterie et similia.

Et quicquid reperitur de ea plurimum retentum in venis ad quod iam precessit digestio quarta et remansit ut nutriantur vene aut perveniat ad membra homogenea ut nutriantur eo preterquam necessaria sit magna alteratio illius.

Ponit opinionem medicorum scilicet quod in unoquoque duorum seminum est virtus formandi et informandi scilicet active et passive verum masculi est fortius in virtute a qua est inceptio formationis iussu dei.

Ponit opinionem philosophorum scilicet quod in spermate masculi est principium actuum tantum et femine passivum tantum et dicit quod plurimum studij spermatis masculi est in particularitate spiritus infantis et non est nisi coagulum agens in lacte: sperma autem mulieris est fundamentum particularitatis corporis infantis.

Et sperma quidem masculi expellitur prope matricem quare deglutit ipsum os matricis attractione vehementi: et sperma mulieris expellitur intra matricem eius in vasis et venis ad locum conceptionis.

Nam sperma viri est calidum digestum spissum: et sperma mulieris est genus sanguinis menstrui digestum parumper et conversum parum: et non elongatur a virtute sanguinea elongatione spermatis viri et hoc secundum philosophos.

Cognitio autem certitudinis harum duarum intentionum pertinet ad scientiam naturalem et non nocet medico ignorancia eius scilicet in cura et conservacione.

Et Vipo. quidem dixit quod plurimum materie spermatis est ex cerebro et quod descendit ex duabus venis que sunt post ambas aures: et quod abscindit flobothomia ambaz generationum et facit incurrere sterilitatem.

Et Galienus. quidem non sciuit an faciat incurrere incisionis harum duarum venarum sterilitatem an non.

Videtur autem videtur quod non oportet quod sit sperma ex cerebro solo et non est verum quod dicit Vipo. de esse duarum ve

narū: immo oportet vt sit ei ex omī mēbro p̄ncipali
fons ⁊ vt sit ex alijs resudatio etiā ad istas radices:
⁊ ppter illud est assimilatio: ⁊ ex hoc generatur ex mē
bro diminuto mēbrū diminutū: licet illud etiā fiat cū
vene nō vltimū finē consequētur: nam nō pcedit ap
petitus vltimus cū digestionē cōpleta.

¶ De signis cōplexionis calide ⁊ sicce.

¶ Sūt assiduatio desiderij apud quālibet presentia
⁊ q̄ impregnat plurimū ⁊ efficit masculinum ⁊ erectio
fortis verū abscinditur a coitu iterū velociter.

¶ De signis cōplexionis calide ⁊ humide.

¶ Et minus impregnās ⁊ vehemētioris fortitudinis
super coitū ⁊ non est pluris desiderij ⁊ erectionis ⁊ le
ditur a dimissione coitus superflua: ⁊ est plurime pol
lutionis ⁊ velocis executionis.

¶ De iuuamētis coitus.

¶ Coitus bonus est ille qui fit in hora qua superflui
tatū sequitur euacuatio ⁊ alleuiat corpus ⁊ preparat
corpus ad augmentum.

¶ Et qñq; sequitur ip̄m expulsiō cogitationis domi
nātis: ⁊ acquisitio audacie: ⁊ domatio ire superflue:
⁊ acquisitio grauitatis. i. cōsiliū ⁊ rationis.

¶ Et cōfert melancholie ⁊ pluribus egritudinibus
co. ni. que dilatat aīam ⁊ expellit fumū spermatis ag
gregatū a parte cerebri ⁊ cordis.

¶ Cōfert etiā doloribus renū repletōz ⁊ egritudini
bus flegmatis oībus ⁊ pprie in eo cuius caliditas in
nata est fortis quā nō debilitat exitus spermatis.

¶ Et qñq; abscindit materias apostematū accidētū
in partibus inguinū ⁊ testiculorum ⁊ omnē cui adue
niūt per dimissionē coitus tenebrositas visus ⁊ verti
go ⁊ grauitas capitis ⁊ dolores ancharum: ⁊ qui tem
peratus est sanat.

¶ Et plurimoz quoz cōplexio requirit coitū cū ip̄m
dimittūt refrigeratur corpus ⁊ relique dispositiones
⁊ cadit appetitus cibi: ita vt si recipient cibum expel

Trigesima sen tertij canonis.

Iant ipsum vomitu.

¶ Et quicquid accidit viro ex dimissione coitus et habundantia spermatis ut conuertatur ad venenositatem et mittat vaporem malum ad cor et cerebrum sicut accidit mulieribus et suffocatione matricis.

¶ De nocumento coitus.

¶ Coitus euacuat de substantia cibi postremi quare debilitatem affert cuius simile alie non afferunt euacuationes: et euacuat de substantia spiritus rem plurimam propter delectationem.

¶ Et coitu quidem plurimo succedit debilitas sensuum scilicet visus auditus et in cruribus stupor et dolor quare non sustinet forsitan onus sui corporis et multoties accidunt ei febres acute adurentes.

¶ Dimissio coitus contristat plurimum et grauatur corpus et caput eius et rixatur et multiplicatur pollutio eius: et si est ei obediens debilitatur stomachus eius et desiccatur.

¶ Et deuitetur ipsum de mulieribus que habent abortum.

¶ Et mala figura coitus est ut ascendat mulier super virum: ex illa enim timetur rames. id est hernia et inflatio et vlcera virge et vesice.

¶ Et scias quod retentio spermatis in coitu est mala valde et quandoque perducit ad constrictionem vnius duorum ouorum.

¶ Et coitus quidem cum infantibus est fedus apud multitudinem gentium et prohibitus in lege et ex parte nocibilior: quia fit plurimo motu et est minus nocivus: quia minus de spermate eicitur.

¶ De horis coitus.

¶ Oportet ne coitus fiat super repletionem. prohibet enim digestionem et facit cadere in egritudines quas efficit motus super repletionem et debilitat.

¶ Et oportet quantum possibile est ne coeat aliquis cum adest vacuitas: hoc enim est nocibilius et onerosius nature et magis pernecans calorem innatum et magis attrahens liquefactionem et ethicam et arefactionem.

¶ Oportet ut fiat dum cib⁹ descendit a stomacho et complet digestio priā et scda et media et dispo in digestioe.
 ¶ Et oportet ne coit⁹ fiat nisi a desiderio sano quod non excitat aspectus: aut intuit⁹: aut pruritus: aut ardor: sed comoveat ipsum multitudo spermatis et adiuuat illud totum sanitas virtutis.

¶ Et op⁹ ut viret coitus post satietate nauseatua et post euacuaciones fortes ex vomitu et fluxu venteris et colerica passioe et mor⁹ corpeos et aiales et flobothomia.

¶ Et qui vitur eo i ea hora post spacium in quo non abhorret coitum inuenit leuitatem et alleuiatur anhelitus et bonus fit sensus.

¶ De spermate gñante et nō generāte.

¶ Spma ebri⁹ et decrepiti et infantis et multi coit⁹ nō generat: et illi⁹ cui⁹ virga plongetur valde.

¶ Et spma hñtis mēbra debilitata raro gñat sanū.

¶ De diminutione coitus.

¶ Et multotiens quidē est debilitas scz coitus facta a causa cerebri sequēs casum aut pcussionem.

¶ Et inflatio quidem est bonus adiutor ita ut in illo cuius ventre multiplicatur inflatio absqz superfluitate dolorosa erigatur.

¶ Et habentes co. ni. sunt plurime erectionis ppter multitudinē inflationis ipsorum.

¶ Et ex eis que debilitant coitum et virtutem eius sunt res meditatiue sicut horribilitas coeundi aut verecundia aut antecessio intellectus ad cor: debilitat em a coitu et facit deficere.

¶ Et fit causa in eo quandoqz dimissio coitus: et q omnino obliuiscitur eius et constrictio membrorum ab eo et paucitas preparatiōis nature in generatione spermatis: sicut nō est sollicita in generādo lac in mamilla remouētis filium a lacte.

¶ Et frigus et calor simul sunt cōtraria ventositati: nā frig⁹ phibet generationē ei⁹ et calor resoluit materiā eius et nō est qd ipsam generat sicut humiditas

Vigesima fen tertij canonis.

temperata et caliditas quam ipsa nutrit.

Et de illis que adiuvant in hoc est equitare equos
sine intentione ei qui consuevit et cuius renes et vesica
sunt humidi aut cum hoc frigidi.

Et pinguis quidem magis defectivus est a coitu quam
extenuatus.

Et ei qui vult coitus multitudinem convenit ut mino-
ret sudorem et balneationem et sibi ob hominam quantum potest:
et utatur inunctione pedum cum oleis calidis: illud enim
confortat renes et vasa spermatis.

Si causa est frigus eorum quod est sine plurimum tunc
non est aliquid quod est sicut metridatum: quoniam est
fortiter medicamentum ad illud: deinde dyacurima et omo-
rusia et sagzeneia.

Ealefactio dorso et renum in hoc iuvativa est in ere-
ctione.

Multitudo namque coitus quamvis abscondit coitum.

Et oportet ut minores potus aque: multitudo enim
potus aque est res nocibilior.

Et oportet ut evitetur coitus menstruate et vetule
et egre et illius que nondum peruenit ad etatem in qua
est mulier et eius que nup coivit et virginis: totum illud
debilitat virtutem membrorum coitus proprie.

Deficientes a coitu propter dimissionem et afflictio-
nem anime utantur fricationibus et inunctionibus: et
fiat ei rememoratio cause coitus et respiciant ad coi-
tum animalium.

Iuvant ad coitum ova sorbilia ante cibum pulveris-
zato desuper sale stynici aut eius simile.

Ponit magnam capitulum ex medicinis singularibus
et compositis facientibus ad coitum: et sicut clisteria et
suppositoria et inunctiones. et tu vide.

Ponit aliud capitulum de cibis solis et cibis et medi-
cinis simul et de potibus ad hoc conferentibus. et tu vide.

De multitudine desiderij.

Multitudo desiderij quando est cum fortitudine coram

poris et sanguineitate et sanitate complexionis et adole-
scencia etatis et potetia super coitum absque successio-
ne debilitatis non fragatur: fractio namque eius atterit
complexionem et destruit virtutem propter vehemen-
tiam sui nocuenti.

¶ Et scias quod generatio spermatis: scilicet in supradicto
confortat corpus et cor et paruitas generacionis eius cor-
ripit calorem et debilitat memoriam et intellectum.

¶ Et virosum quidem desiderium forte fit in regionibus
et aeribus et temporibus frigidis propterea quod aggregat
illud de virtutibus ipsorum. Et dispositio mulierum est
ecouerso propterea quia dispergit illud de virtutibus eorum
congelatis et propter que sunt frigide valde.

¶ Et dormire super dorsum est de facientibus erectio-
nem.

¶ Ponit medicinas exiccatiuas spermatis frigidas:
deinde calidas: et dicit quod de eis experti sunt experimen-
tatores est quod incessus nudis pedibus deiecit deside-
rium coitus.

¶ De multitudine exuberacionis spermatis.

¶ Et scias quod spasmus vasorum vel membrorum sper-
matis est solutiuis: et spasmus lacerti ani est retenti-
uis: quoniam lacertus ani est creatus ad retinendum:
et ille ad exprimendum.

¶ De preapismo et est multitudo erectionis.

¶ Uicer vicia et vitellus oui et vinum novum omnibus his
inest proprietas generandi sperma.

¶ Et hoc accidens cum non curat fortasse peruenit ad
tetanum vasorum spermatis: et accidit apostema cas-
lidum cum eo et interficit.

¶ Canon curationis preapismi est euacuatio cum vo-
mitu et flotothomia absque ventris solutione omnino:
quia timetur quod ventris solutio descendere facit ma-
terias desuper.

¶ Et non multum vras acetosis: ipsa enim quicquid inflant.

¶ De alubuati. i. sodomita.

Vigesima tertij canonis.

CAlubuat secundum veritatem est egritudo acci-
dens ei qui consuevit: vt super ipsum iaceant homi-
nes.

CAffectat coitum et non potest super ipsum potentia
medicatiua quare desiderat vt ipse videat coitum cur-
rentem inter duos.

Est enim quedam secta eorum quorum non erigitur
desiderium et mouetur nisi quando cum eis coitur: et tunc
aduenit eis delectatio emissionis spermatis: siue cum
operatione illius siue absque effectu.

Et secta eorum est qui quando cum eis coitur non
emittunt sperma tunc: immo declinant ad hoc vt coe-
ant cum alijs et sunt in veritate prostrate anime et ma-
ligne nature et male consuetudinis et complexionis
muliebris.

Et stulti homines sunt qui eos curare volunt: nam
initium egritudinis eorum medicatum est non na-
turale.

Si vero confert eis cura tunc est illud quod frangit
desiderium extristitia et fame et vigilijs et carcere et
percussione.

Et auditum est de quibusdam quibus est scientie pars
et in arte maligna introitus.

De conthe. i. hermafrodito.

Illi qui est hermafroditus non est membrum viri
neque mulieris: et de illis est qui habet vtrumque: sed vnus
eorum est occultius et debilius: et aliud est contrarium: descen-
ditque sperma ex vno absque alio: et de illis est in quibus
ambo sunt equalia.

Et peruenit ad me quod de illis est qui agit et patitur:
sed secundum parum verificatur hoc.

Multotiens curantur per incisionem membri occultio-
rioris et regimen vulneris eius.

Capitulū excusandi medicū in illis.
que docet de delectatione.

Non est turpe medico cum loquitur de magnitu-

dine virge et angustatione receptricis et delectatione mulieris: et illud ideo quoniam sunt ex causis quibus peruenitur ad generationem.

C Multotiens enim est paruitas virge causa ut non delectetur mulier eo: quoniam diuersa est ab ea qua consueta est quare non emittit sperma: et quando non emittit sperma non fit filius: et quandoque illud est causa ut fugiant a suo pari et querunt alium.

C Quando mulier est angusta non conuenit ei suus par et ipsa iterum non conuenit pari et indiget vnusquisque permutatione.

C Delectatio enim vocat ad emissionem spermatis festinam: mulieres enim semper plurimum tardantur in emittendo sperma et remanent non complètes desiderium suum quare non fit generatio.

C Eundem ipse remanent semper desiderium: tunc ille que non custodiuntur: mittunt super seipsas quem inueniunt et redeunt ad confricationem ut faciant complementum voluntatis.

C De vlceribus testiculorum et virge.

C Cum vlcera accidunt in istis locis sunt mala ambulancia: quoniam ista membra sunt semper formata: ad quorum partes festinat putrefactio: quoniam sunt protecta ab aere: et declinata ad caliditatem et humiditatem et appropinquat meatibus superfluitatum.

C Vlcerata super caput virge indigent eis que sunt vehementioris exiccationis in complexione sua.

C Et recentibus quidem vlceribus non est res melior quam aloes si indigent generatiuis carnis mixto cum eo thure.

C Si autem maligna fiant et denigrentur: tunc est melius ut penitus abscindatur locus niger et curetur cum vnguento generatiuo donec generetur.

C Sen vigesima prima tertij canonis. De anathomia matricis.

Vigesimaprima fen tertij canonis.

Ico q instrumentū gnationis mulle-
ris est matrix: et est in radice creatio-
nis similis instrumēto gnationis qd
est in viris et est virga et que cū ea sunt:
et est matrix quasi cōuersum instrumē-
tū viroz: et est quasi osseū syphac ma-
trici et quasi virga collum eius: et duo oua in mulieri-
bus sicut in viris.

Et ligatur matrix cū dorso ligamētis fortibus plu-
ribus et ad partē suminis et vesice et ossi lato et eis que
sunt in ipsa: sed sunt lara scz illa ligamēta.

Et facta est matrix ex substātia nervosa vt extēda-
tur apud collectionem fetus: et vt cōgregetur ad quā-
titatē paruum apud partum.

Matrix in puellis minor est vesica plurimū: et ha-
bet in hoibus duas cōcavitates: et in alijs. s. aialibus
habet cōcavitates fm numerū pupillarū mamillaz.

Et locus eius est post vesicā et superfluit super eam
desuper: sicut superfluit vesica de subtus: et in interio-
ribus sunt intestina vt sit ei sustentaculū et stratus le-
uis: et sit in tutelā nō ppter matricē sed embrionem.

Et ipsa quidem occupat quod est inter propinquit-
tatem vmbilici et postremū meatum vulue: et est eius
collum.

Et longitudo eius equalis in mulieribus est inter
sex digitos vsq ad. xj. et qd est inter illud: et qñq ab-
breuiatur et plōgatur per vsum coitus et dimissionem
eius: et qñq longitudo eius qui assuetus est concubitu
eius: et qñq tangit intestina superiora.

Et eius dilatatio est fm dilatationē corporis em-
brionis.

Et cum coitur cum muliere expellitur ad os matri-
cis quasi procedens desiderando sperma attrahere
per naturam.

Et non adueniunt sibi ex cerebro: nisi nerui pauci
quibus sentit: et si vehementius esset nervosa ipa ve-

hementius cōmunicaret cerebro.

¶ Et in ea est meatus oppositus ori matricis: scz colli eius extrinseco ex quo deglutit sperma ⁊ expellit menstrua ⁊ parit fetū: ⁊ fit conceptio in summo constrictionis quā fortasse nō ingrederetur extremitas acus: deinde dilatatur precepto dei excelsi ⁊ egreditur ex ea fetus.

¶ Deatui aut vrine est locus alius in ea ⁊ est pprius quior ori matricis ab eo qđ sequitur supremū eius.

¶ Et ante violationē puelle virginis sunt in ore matricis pāniculi contexti ex venis ⁊ ligamentis subtilibus valde ortis ex omni membro eius quos destruit violatio ⁊ currit qđ in eis est ex sanguine.

¶ De generatione embrionis.

¶ Cum matrix colligitur super sperma tūc prima dispositio que aduenit ei est spumofitas spermatis: ⁊ est ex operatione virtutis informatiue.

¶ Exufflatio tota pellitur ad mediū humiditatis vt prepararetur locus cordis: deinde fiunt a latere eius dextro ⁊ a latere ipsius supremo due vesice: quaz ex dextra creatur epar ⁊ ex alia cerebrum.

¶ Post duas vesicas creatur vmbilicus: deinde pāniculus. i. secundina.

¶ Verūtamen vesice cordis ⁊ epatis ⁊ cerebri precedunt creationē vmbilici: quīs cōplementū horū post ponatur a cōplemento substantie vmbilici.

¶ Et veritas est qđ primū membrū qđ creatur est cor: licet non sit primis apparens manifestū: quīs de Di po. dicatur qđ ipse dixit qđ est cerebrum ⁊ oculi fm qđ testificatur dispositio pulloz oui.

¶ Non nutritur mēbrū aīalis in quo nō est sustentatio vite cū calore naturali: necesse est ergo vt creetur membrū a quo pcedat calor naturalis ⁊ spūs vitalis ante creationē nutrientis ipsum.

¶ Et spaciū quidē spume est sex dierū aut septē ⁊ inceptio lineaz ⁊ punctoz est tribus diebus post illud:

Vigesimaprima fen tertij canonis.

deinde post sex dies penetrat sanguineitas in toto: et duodecim diebus post illud fit humiditas caro et iam discernuntur frusta carnis et membra tria manifeste: et post nouem separatur caput ab humeris et extremitates a lateribus et ventre: et quandoque postponitur aut antecedit duobus aut tribus diebus in illis omnibus operationibus ita ut discernat sensus in quibusdam eorum et occultetur in quibusdam ita ut sentiat post illud quattuor diebus completis. xl. diebus: et postponitur raro usque ad. xlv. dies: et minus in hoc est ad trigintaquinque dies.

¶ Et masculus in illo toto est velocior quam femella.

¶ Determinatio autem dispositionis masculi et femine in distinctione spacij. i. temporis est res: quam quidam medicorum iudicant audacter et stulte.

¶ Et apud quosdam cum superuenit formationi embryonis duplum eius in quo formatur mouetur: et cum superuenit motui duplum eius in quo mouetur nascitur ita ut sit spacium quod est a prima inceptioe conceptionis usque ad motum triplum.

¶ Et natus quidem in octo mensibus quous sit iam completus: tamen plurimum iudicium eius est ut non uiuat finem quam faciam te scire post.

¶ Et dixerunt non inuenitur in abortu masculus completus ante triginta dies: et femina que completur ante quadraginta dies.

¶ Et dixerunt quod natum in septimo mense ingreditur virtus preparationis cum hoc quod superueniunt natiuitati eius menses septem: et natum in nouem mensibus et post decem natum similiter.

¶ Et scias quod sanguis menstrualis in pregnante diuiditur in tres partes: scilicet in partem que conuertitur in nutrimentum: et partem que eleuatur ad mamillas: et partem que est superfluitas stans usquequo eueniat hora et expellatur.

¶ Amplius fetus continetur tribus panniculis. **¶**

mus est secūdina in quo textur venē et biles. Et est secūdus ad quem mittit vrina. Et tertius est abgas: in quo est profundatio sudoris: et ille est propinquior et prius longior penetrat ex umbilico effusorū vrine et non est virga.

¶ Pulmo em̄ nō est nisi rubeus in embrione: qm̄ non respirat illicimo nutrit sanguine rubeo subtili et nō albificat ip̄m nisi mixtio aereitatis.

¶ Et assimilatio quidē indiuidualis sequit figurā et masculinitatis nō sequit figurā: sed cōplexionē.

¶ Quādoq; potens est informatiua ad hoc vt dominetur spermati et figuret ipsum ex parte lineationis cum figura priua: sed deficit ex parte cōplexionis vt faciat ipsum simile in complexionē.

¶ Et dixerunt quidā sapientū et non sunt elongati a iudicio possibilitatis qd de causis assimilationis est illud quod in mēte exemplificat cum est dispositio cōceptionis mulieris aut viri ex forma humana exemplificationis firma.

¶ Et causa quidē in gemellis est multitudo spermat̄is ita vt spargatur ad duos vētres matricis sparsione replente totum fm̄ singularitatem: et quādoq; accidit propter diuersitatem expulsionis duarū eiectio: num quādo accidit illi diuersitati motus matricis in attractione: nā matrici accidunt motus sicut illi qd de gluit bucellam post bucellam.

¶ Et ppter ea multiplicat ip̄az delectatio: ip̄e em̄ delectant ex motu spermat̄is qd est in eis et ex motu spermat̄is viri in ore matricis earū descēdendo ad vētrē matricis et p ip̄m motū. s. confricationem.

¶ Partus aut nō fit nisi cū fetui nō sufficit qd ei mittit secūdina ex sanguine: et qd puenit ad ip̄m de attractione aeris cū mēbra eius iā cōpleta sunt.

¶ Mouet igit tūc apud septimum cū in eo cōpletur virtus: et cū deficit aduenit ei debilitas quedam et nō salit ad ip̄m cum ea virtus vsq; ad nonum.

Vigesima prima sen tertij canonis.

¶ Quid si egrediatur in octavo egrediatur et est debilis et non exprimitur a virtute faciente nasci: imo a causa alia exprimente ledente debili.

¶ Egredietur fetus non completur nisi per scissionem panniculorum humidorum et effusionem humiditatum eorum facientium ipsum lubricari.

¶ Partus super pedes utrosque est propter debilitatem eius qui nascitur.

¶ Et quando separet aperit matrem actione tali: cuius similem efficere non valet in suo simili.

¶ Et necessarium est ut separentur quedam iuncture et sustententur adiutorio dei excelsi propter illud: et post illud redeunt in proximo ad continuationem naturalem: et est operatio illa de operationibus fortibus naturalibus.

¶ Et formativa quidem appropriata est et continuata a creatore ut sit preparata non cessans pervenire cum augmento fetus que non comprehenditur: et hoc est de secretis dei.

¶ Sit ergo deus exaltatus qui est rex verax laudabilis et benedictus: et melior omnium factorum.

¶ Cum ergo nascitur nondum comprehensi sunt in eo somnus et expergefatio: cum ergo adveniunt ei ridet post quadraginta dies.

¶ De egritudinibus matricis.

¶ Ponit quod impregnari est ex egritudinibus.

¶ De sterilitate et difficultate impugnationis.

¶ Causa illius sunt cibi non convenientes et acetosa etiam: ipsa enim sunt in summa eorum que infrigidant et exiccant.

¶ Et de genere quidem ex quo non fit generatio est sperma infantis: et patientis nauseatiam satietatem ebrii et senis: et eius qui plurimum utitur coitu et cuius corpus non est sanum.

¶ Sperma enim currit ex omnibus membris: et ex sano sanum: et ex infirmo infirmum secundum quod dixit Hippo.

Uigefimaprīma fen tertij canonis. Fo. cvj.

¶ Error aut accidēs est cū ſpmatis fit emiſſio añ cō-
plementū: ⁊ vt ſint mulier ⁊ vir diuerſi in tpe coitus:
et q vn⁹ eoz aſcedat cū emiſſione ſpmatis.

¶ Inquit Hipo. Nō eſt vir omnino frigidior muliere
in complexione ſua prima niſi accidat ex complexio-
ne antecedente.

¶ Et ſcias q mulier que parit ⁊ impregnatur minus
infrima eſt q ſterilis: verūtamē eſt debilioꝝ corpo-
ris q ipſa et velocius fit anus.

¶ Sterilis nō eſt plurimū egritudinū ⁊ tardat ei⁹
ſenectus: ⁊ eſt quaſi iuuenis in plurimo ſue etatis.

¶ Ponit multa experimenta ad cognoscendū ſteris-
lem. et tu vide.

¶ Omnis mulier que mūdificat ⁊ remanet os matricis
humidū eſt lubricans et nō impregnatur.

¶ Et ſperma quidē ſanū eſt album viſcoſum ſplēdi-
dū ſup quo cadūt muſce ⁊ comedūt de eo: ⁊ odor ei⁹
eſt odor ſorum palme ⁊ ſambuci.

¶ Ocul⁹ em ſignificat ſup matricē apud Hipoꝛatē.

¶ Sterilis et vir non generans ex creatione et incō-
ueniens ſocio ſuo in cōplexione indigens pmutatiōe
et breuitas inſtrumēti ⁊ opillata ex vlceribus curatio
non pender ex medicina.

¶ Oportet ne coitus plongetur tanta plongatiōe vt
corumpat ambo ſpermata frigus: ⁊ cuz illud accidit
vtatur coitu ſm modū qui eſt ad nō impregnādū: de-
inde ſtēt tam diu q ſciāt ſpma bonū eſſe aggregatū.

¶ Amplius prolongent ludum ⁊c.

¶ Ponit baſtardos modos prouocādi mulierem ad
concupiſcentiam. et tu vide.

¶ Cum mouētur appetit⁹ malī poſt mēſam aut duos
et citrinat⁹ albedo oculorum ei⁹ ⁊c.

¶ Et ſi dormierit poſt illō. ſ. celebratis illis melodijſ
in coitu erit melius ad conceptionem.

¶ Et plurimum quidem cauſarum prohibentiū imp-
gnationē receptibilē curationis eſt frig⁹ ⁊ hūiditas.

o iij

Vigesima prima sen tertij canonis.

¶ Et ex habentibus proprietates ad impregnationem est ut detur in potu mulieri vrina elephantis: est enim mirabilis et ferratura eboris est presentis iuuenti.

¶ Et semen fiseleos id est fileris montani est bonum et expertum: et de eo quidem datur in potu pecudibus feminis ut multiplicetur generatio.

¶ Ponit multa pessaria et suppositoria ad impregnationem. et tu vide.

¶ De causis masculinitatis.

¶ Et regio frigida et tempus frigidum et ventus septentrionalis adiuvant ad masculinitatem et contrarium ad contrarium: et similiter etas adolescentie absque pueritia et senecture.

¶ Pregnans habens masculum est melioris coloris et pluris leuitatis et agilitatis et mundioris faciei et sanioris appetitus et quietiorum accedentium et sentit gravitatem lateris dextri et ad pupillam dextre mamille currit lac in primis.

¶ Dixerunt quidam quod quando mouetur a statione mouet prius pedem dextrum et expertum est: et cum erigitur sustentatur prius super manum dextram.

¶ Et masculus quidem mouetur per tres menses et femina per quatuor.

¶ Signa pregnantis ex filia est multitudo vlcerum pedum et proprie in coris et apostematum eorum.

¶ De regimine masculinitatis.

¶ Sit in letiore dispositione et meliori anima et delectabili domo et cogitet de masculis fortibus habentibus audaciam: et apponat oculos suos forme viri de illis qui sunt rectioris creationis et gloriose forme: et sic coeat.

¶ De signis facientis masculos.

¶ Albanum id est facientes masculos est vir fortis corporis equalis carnis magnorum testiculorum fortis desiderij: quem non debilitat coitus et ex cuius

Vigesima prima fen tertij canonis. Fo. cxiij.

dextro eijcitur sperma.

¶ Nam rustici etiam stringunt testiculum sinistrum tauri vt effundatur a dextro.

¶ Cumq; adolescentis dexter prius inflatur testiculus: tunc ipse est masculinans: et si sinister tunc est femininans.

¶ Ille apud quem festinat pollutio non a nocumēto in spermate est faciens masculos.

¶ De signis mulierum masculinantium.

¶ De mulieribus masculinans est equalis coloris et forme que non est grauis corpore et est gaudentis nature et lete anime.

¶ Puella viri potētes sunt velocis impregnationis cum in primis coeunt et quibus velociter veniūt menstrua sunt digniores vt masculos concipiant: et quarum spacium mundificationis: scilicet menstrui est breue vsq; ad dies vigintiduos non vsq; ad quadraginta.

¶ De causa geminorum.

¶ Et incolumitas quidē duorum filioꝝ non est plurima et parū sunt inter geminos dies plurimi: ipsi enim fm plurimū fiūt ex coitu vno. Et parū cōtingit qd ex coitu super pregnationē fiat conceptio.

¶ Et qñq; menstruātur super pregnationem numero duarū menstruationū et supra et nō abortiūt.

¶ Et de signis quidem geminorum et qui supra sunt fm qd dixerūt et expertum est: est vt consideretur vmbilicus nati primi continuus cum fetu: nam si nō fuerit in ipso ruga: neq; nodus non erit post natum primū filius: et si fuerint in ipsa ruge: tūc pregnatio erit fm numerum rugarum.

¶ De impregnatione et partu.

¶ Natus in octauo mense est qui plurimū moritur et parum viuit: qd si aliquis viuat de natis in octo mensibus tunc illud est rarum valde.

o iiij

Vigesima prima sen tertij canonis.

Et plurimū quidem nascitur in decimo ille cui acci-
dit vt desideret partū in nono ⁊ nō fuit ei preparatū:
⁊ accidit ei illud qđ accidit nato in octano.

De regimine vniuersali pregnantis.

Occupetur exercitijs temperatis et deambulatio-
ne tenui absq; superflua: superflua em̃ abortire facit.

Balneum em̃ eis est res execrabilis nisi apud pro-
pinq̃uitatem partus.

De appetitu pregnantis.

Caseus humidus ericcatus super prunas donec
ericcetur est melior illis: et minoris superfluitatis
q̃ ficus acutus: et iste magis est disrumpens appe-
titum.

De abortu.

Et quanto filius est maior est nocumentū in flobor-
thomia plus.

Multitudo coitus ⁊ proprie post septimū mensem
est causa abortus.

Et plurimū abortus in secūdo mense ⁊ tertio fit ex
ventositate ⁊ ex humiditatibus super orificia venarū
que sunt in matrice.

Et abortus quidē in sexto: ⁊ qui sunt post ip̃m sunt
ex humiditatibus dispartitis in matrice lubricanti-
bus fetum.

Et dolores antecedentes apud abo:sum vehemen-
tiores sunt doloribus accidentibus apud partum: q̃
ille sunt res non naturales.

De conseruatione embrionis ⁊ cautela
ab abo:so.

Embryonis suspensio ex matrice est suspensio fru-
ctus ex arboze: ⁊ sicut maior timor qui timetur super
fructū vt cadat est aut cum eius incipit aperitio: aut
cum ipsius exilit complementum: similiter est super
embrionē qđ abortiuus fiat apud principium ⁊ apud
ppinq̃uitatē scilicet partus.

Et farmacū est de summa causarum abortus quā

Aligesimaprima sen tertij canonis. Fo. cit.

re oportet vt caneatur ante quartum ⁊ post septimū mensem ⁊ in eo quod est inter illa: verūtamen quod est inter illa est salubrius ⁊ ad ipsum peruenitur cum est necessarium.

¶ Et forte non erit excusatio quin solvatur ⁊ mundi ficetur san. eius vt nō corrūpat embrionē ppter malitiam complexionis quare oportet vt fiat cū facilitate ⁊ subtilitate ⁊ non vice vna.

¶ Donit q̄ pregnantī potest dari aliquid de pillulis fetidis ⁊ yera galie. ⁊ aqua radicum in lubricitate matricis.

¶ De regimine abortus ⁊ extractione fetus mortui.

¶ Et scias q̄ quando difficilis est partus quattuor diebus: iam moritur fetus qua occupatus sis in vīta matris et non in vīta filij: immo stude extractionem illius.

¶ Donit multas medicinas in extrahendo fetū mortuum. ⁊ tu vide. ⁊ similiter secundinam inter que est sterus ancipitris.

¶ De phibitione impregnationis.

¶ Prohibet impregnatio in ea in cuius vesica est debilitas: grauitas namq; fecis faciat possidere scissurā in vesica quare inuolūtariē egreditur vrina ⁊ nō potest retineri vsq; ad finem vite.

¶ De mola.

¶ Habens molā quandoq; remanet annis quattuor aut quinq; ⁊ quandoq; prenditur sic vsq; ad finem vite: ⁊ nō recipit curationem.

¶ Et quandoq; accidit eis dolor pariendi et non deponitur aliquid: et quandoq; deponitur frustum carnis cuius est forma quedam cuius species non comprehenditur.

¶ Causa generationis huiusmodi frusti carnis fm q̄ contineatur sunt due res: quarum vna est multitudo materierū effusarum ad matricē cum vehementia

Algeſima prima ſen tertij canonis.

caliditatis eius: et ſecunda eſt coitus in quo matricē cōprehendit aquā mulieris. i. ſperma p̄p̄iū ⁊ exten-
dit eam cum nutrimento ⁊ p̄pter defectum virtutis
maſculineitatis non concipit.

¶ Figure naturales ⁊ nō naturales.

**¶ Figura naturalis partus eſt ut egrediatur fetus ſu-
per caput ſuum manibus eius extenſis ſuper coras ⁊
que eſt p̄ter illā eſt non naturalis.**

**¶ Et figure exitus mali quandoq; interficiunt fetum
⁊ matrem: ⁊ quādoq; euadit mater ⁊ moritur fetus:
⁊ quandoq; perducit ad apoſtemata ⁊ euadit fetus ⁊
moritur mater.**

¶ De difficultate partus.

**¶ Mulier prima vice qua parit eſt eius timor maior
⁊ dolor ipſius vehementior.**

**¶ Femina enim penitus eſt difficilioris partus q̄
maſculus.**

**¶ Et difficultas in partu ſicut ille qui habet duo capi-
ta aut quē cōprimūt numeratio embriionum.**

**¶ Fortaſſe enim in ventre vno ſunt quinq;: immo
quandoq; eſt enumeratio maior illa qui parui ſunt
et diuerſi: et quandoq; eſt numeratio plurima valde
in chiſti vna.**

**¶ Fit etiam quādo matricē fuit iam clauſa quare ſciſ-
ſam fuit ſyphac ab ore matricis ſciſſione nō comple-
ta quare eſt diſpoſitio eius ſicut diſpoſitio cōſtrictio-
nis matricis.**

**¶ Et ſi dolor declinet ad pectinē fit partus facilis: ſi
ad poſteriora difficilis.**

¶ Medicine facilē efficiētes partum.

**¶ Omnes medicine que educūt vermes ⁊ aſcharides
attrahunt fetum.**

**¶ Sunt enī aborū ſum faciētes partū alleniantes mū-
dificantes matricē cū fortitudine.**

¶ De diſpoſitione enixe.

¶ Partus id eſt purgatio poſt partum non extendis

Algesimaprima fen tertij canonis. Fo. cl.

tur in masculis ultra. xxxvij. dies : et in feminis ultra xl. dies et parum plus.

¶ Et sanguis quidem partus vehementioris est nigredinis quam sanguis menstruosus: quoniam est retentionis longioris.

¶ De iudiciis menstruorum.

¶ Menstrua temperata in quantitate et qualitate et tempore suo currentia secundum consuetudinem naturalem in omni spacio sunt causa sanitatis mulieris et modificationis corporis eius et faciunt ipsam acquirere castitatem et paucitatem desiderij.

¶ Menstruatio equalis est ut menstruet mulier omni mense usque ad triginta dies et quod est supra illud et infra illud scilicet quod cadit in. xv. vel. xvij. est non naturale.

¶ Cum alterantur menstrua ab equalitate a dispositione sua naturali sunt causa egritudinum plurium.

¶ Ex nocumento menstruorum scilicet in euacuacione supflua peruenitur ad additionem debilitatis mulieris et alterationem forme illius et paucitatem conceptionis et multitudinem abortus et debilitatem fetus cum nascitur.

¶ Retentio autem menstruorum et paucitas eorum commouet in eis egritudines repletionis omnes ut apostemata: dolores capitis: tenebrositatem visus: et conturbationem sensuum febres repletiones vasorum spermatis quare fit desiderans non casta et non suscipiens filium impregnacione propter corruptionem matricis et spermatis et prefocacionem et syncopim et quandoque moritur.

¶ Et de mulieribus est cuius alteratio menstruorum festinat in. xxxv. vel. xl. anno vite sue: et de eis est in qua tardatur usquequo veniat ad quinquagesimum annum.

¶ Et quandoque apparet in ea cuius menstrua abscondunt lac et significat illud.

¶ De supfluitate cursus menstruorum.

Aligesima prima fen tertij canonis.

CDis fluxus sanguinis incipit paulatim subtilis: deinde incipit pculdubio puenire ad ingrossationē: deinde descendit ⁊ peruenit ad subtilitatē ⁊ paucitatem ⁊ aquositatem: ⁊ hec est dispositio in omni fluxu ob quācūq; causam fit.

Et cursus quidē sanguinis dum non debilitat non retineatur.

De doloribus matricis.

Siunt ex malitia complexionis diuerse ⁊ et vctositatibus existentibus ⁊ humiditatib⁹: ita vt qñq; accidat in ea sicut accidit in intestinis de colica.

Non est iteratione sermonis vtilitas.

De prefocatione mensturoꝝ.

Et facta quidē clausura que non curat ⁊ ab opillatione orificioꝝ venarū ⁊ ab incarnatione vlcerū ⁊ alijs est quasi sine spe ei⁹: tñ cura est extractio sanguinis ⁊ mūdificatio corpis ⁊ vsus exercitioꝝ.

Flobothomia vene geniculi in curatiōe ei⁹ est fortior: flobothomia saphene que est post caniculā in pofocatione mensturoꝝ.

De nocumentis situs matricis.

Nic⁹ em̄ sperma parum sit: tamen ex illo paruo fit conceptio si veritas est quod visum est philosopho ⁊ Galieno.

Si inscindatur syphac nō sanguinat: sed caro sanguinat: syphac nō parum suscipit consolidationem post scissuram.

De prefocatione matricis.

Causa in ipso est retentio mēsturoꝝ aut spermatis in adolescentibus viri potentibus ⁊ virginib⁹ ⁊ viduis: et fit conuersio eius quod retinetur ad frigus fin plurimum.

Et que ex eis est menstrualis magis salua est q̄ spermatica: sperma enim q̄uis sit eius generatio ex sanguine: tamen est magis susceptibilis cōuersionis male q̄ san, sicut lac generatū ex sanguine susceptibi

Vigesima secunda sen tertij canonis. Fo. cxi.

lius est conuersionis q̃ sanguis.

¶ Et deterior p̃focatio est illa q̃ destruit anhelitū in eo q̃ apparet: quīs necessarius sit anhelitus.

¶ Et oportet vt intromittat obstetrix manus suas in vuluam suam inūctas oleo de lilio r̃c. ita vt associetur ei cum delectatiōe dolor: et sit sicut dispositio coitus: ipsa eum fortasse expellet sperma frigidū et saluabitur ei.

¶ Et caue ne des ei in potu vinum: quoniam aqua est ei conuenientior et carnes grossas et ea que addūt in carne et spermate.

¶ Caro addita et longitudo albatra et apparitio rei et est sicut h̃ga et res nominata fursus.

¶ Quicq̃ orit̃ in ore matricis caro addita: et quandoq̃ apparet super mulierē res que est sicut virga cōmouens sub coitu: et quādoq̃ aduenit ei vt faciat cū mulieribus simile quod sit eis cum quibus coitur: et quandoq̃ est sicut barbarum magnum.

¶ Et fursus quidē est caro addita in ore matricis que quicq̃ prolongat et quicq̃ abbreviat: et non prolongatur nisi in estate et abbreviatur in hyeme.

¶ Et summa quidem medicor̃ testificatur illud sicut Archigenes et Galienus: et negat illud iudeus medicus.

¶ Sen vigesima secūda tertij. De forma zirbi et duorum syphac.

Portet vt scias q̃ super ventrem post cutem sunt duo p̃niculi: quorum vnus nominat̃ syphac: et cōprehendit intestina et calefacit ea sua spissitudine et vinctuositate et cōprehendit lacertos. Et secūdus est interior et vocat̃ beriteron et noīatur rotūdus: qm̃ qm̃ singularis fit ab eo qd̃ tegit ipsum est sicut spera super quam sunt summe et additiones molles et foramina.

Vigesima secunda sen tertij canonis.

Et ista duo velamina tutamina sunt viscerum concauitatis inferioris: cumq; perueniunt ad pectinē fiunt in eis duo foramina stricta quasi ambo sint per que transit lumbare dextra et sinistra in eis inseparabilia: donec fiant sicut chistes duorum ouorum et sunt dindymi.

Et sub duobus velaminibus est zirbum.

Primum igitur quod occurrit de ventre est cutis: deinde sub ipsa est panniculus primus: et nominatur aggregatio eorum mirach: deinde sunt lacerti: postea beriteron: deinde zirbum: deinde intestina.

De ruptura.

Ruptura fit per solutionē panniculi etc. Et cum accidit illud taliter quod quando incedit penetrans peruenit ad testiculos nominat rames et hernia.

Aliquando zirbū aut velamen et intestina et proprie monoculum: quoniam est solutum non ligatum descendit.

Et quandoq; ingrossatur osseum. i. bursa testiculorum aut induratur ex apostemate aut pinguedine quare assimilatur ramici et nominatur hernia carnis.

Et scias quod rames intestincorum et zirbi est egritudo fortis difficilis quous sit parua: et rames aque est egritudo facilis et si sit magna.

Signum comune rupturarum est additio apparatus et sentitur inter syphac intrinsecum et inter myrach: et additur eius apertio apud motum et comprehensionem anhelitus.

Regimen quidē vniuersale habentibus rupturam est dimittere repletionē et motū plurimū et saltus et incessum subitū et coitū: et deterior harū dispositionum est illa que est super repletionem.

De gilbositate.

Et infantibus quidē accidit gilbositas et vëtositas gilbositatis quā cibantur ante horā: quare ingrossant humores eorum et declinant ad spondiles.

Algesima secunda sen tertij canonis. Fo. cxij.

¶ Et subtiliatur crura habentibus gilbositate ppter illud quod facit gilbositas de opillatione quorundam meatuum et die in qua penetrat cibus.

¶ Canon medicinae eius que non est cum siccitate est ut sint stiptice calefactiue et resolutiue.

¶ De varicibus.

¶ Plurimum quidem accidit cursoribus et viatoribus et onera portantibus et coram regibus assistentibus.

¶ Et accidunt habentibus splenem: et iste varices non suscipiunt curationem.

¶ Et multotiens quidem putrescit illud quod est in varicibus et perducit ad vlcera.

¶ De elephantia.

¶ Causa eius est vehementia repletionis et debilitas membri propter multitudinem caliditatis et vehemenciam attractionis eius propter vehemenciam caliditatis inflammate ex motu et perueniunt dispositiones ad varices.

¶ Elephantia quidem maligna est que parum sanatur et oportet ut dimittatur cum dispositione sua si non additur quod sibi superuenit ad vlcerationem et timetur corrosio non est aliud nisi ut inscindatur radicitus.

¶ Cum igitur succurrit ei in principio sui possibile est ut prohibeatur cum euacuationibus vomitu et flobothomia etc. Cum autem confirmatur parum speratur quod prohibeatur.

¶ De dolore dorfi.

¶ Et cum manus inuenit dolorem: tunc causa eius est in dorso: et si non inuenit tunc causa eius est in ventre.

¶ Emplastratio cum oleandro sanat illum qui est antiquus: et oleo de lilio inest proprietates mirabiles.

¶ De doloribus iuncturarum.

¶ Causa patiens in his egritudinibus est membrum suscipiens: et causa efficiens sunt complexionibus et materie male: et causa instrumentalis est dilatatio meatuum.

¶ Exercitium plurimum et coitus super repletionem et

Trigesima secunda sen tertij canonis.

vinum plurimū in ieiunio ante cibū sedunt nervos.

¶ Et aptiores ad hoc sunt senes et habētes egritudi-
nes cronicas et cōualescentes cum nō reguntur cum
rectificatione: et illud ideo quoniam eorum virtutes
debilitantur a digestionē bona: et proprie cum sunt
curati cum sedatione absq̃ euacuatione sufficienti et
ultima expulsionē.

¶ Et plurimū quidē illi cui accidunt dolores iunctura-
rum accidunt in primis podagra.

¶ Et dolores quidē iuncturarū sunt ex summa egritu-
dinum que hereditantur plurimū: qm̃ sperma est fm̃
complexionem generantis.

¶ Et multoties quidē fit curatio doloris iūcturarū et
cōfortatio earū et expulsio materierū ab eis causa ad
perniciem: qm̃ ille superfluitates que cōsue-
te sunt superfluere et peruenire ad iūcturas perueniūt ad mē-
bra principalia: et si nō currūt ad iūcturas currūt alibi
faciētes cadere habentē eas in timorem.

¶ Aptiora tpa ad hoc vt in eis eueniāt dolores iūctu-
rarū et podagra sunt ver ppter motū sanguinis et hu-
morū in eo. Et autūnus ppter malitiā humoris et dige-
stionis et antecessionē dilatationis pororū in estate: et
ex calore qui fortis fit in die.

¶ Et cum succurritur doloribus iuncturarū in primis
cum apparent fit cura eorū facilis: q̃ si confirmantur
et consuescant et pprie illi qui sunt generati ex humo-
ribus diuersis non curantur.

¶ Et omne quidē membrū, in quo est dolor iuncture
macrescit et extenuatur.

¶ Et dolores quidē iūcturarū qui sunt preter scyaticā
et podagrā cū curantur et eradicantur eorū materie nō
redeunt velociter. scyatica nō et podagra sunt ex his
que redeunt velociter qualibet causa: et illud fit ppter
membri situm.

¶ Et multoties multiplicatur humiditas mucosa in
pixide quare mollificatur qd̃ est inter additamentū

Vigesima secunda sen tertij canonis. §o. cxiij.

et parapsidē quōbriē dislocatur ancha: et ante illud accidit dispositio inter fortitudinē et dislocationē: et est ut sit velocis exitus et velocis reditus inquietavalde.

¶ Et scyatice quidem est de vehemētiōibus doloribus iuncturaz et cauteriū eius securitatē facit.

¶ Et videtur ut nō sit illud in chordis et nervis: immo in ligamētis et corporibus quibus cōtinent iūcture de foris: sūm qđ dicit Galie. quare nō accidit ut perueniat ex doloribus et apostematibus ipsorum spasmus omnino.

¶ Et ex eis que accidunt habentibus podagram est ut plongetur ossa testiculorū ipsorum.

¶ Et podagra quidē colerica attrahit mortē subitā et pprie apud regimē plurimum.

¶ Motus em̄ phibet maturationem.

¶ De curatione dolorū iuncturarū podagre et scyatice.

¶ Cum causa est in eis materia tūc oportet ut prohibeatur qđ efficitur per attractionē ad cōtrariū et per minorationē et cōfortetur mēbrū ut nō suscipiat et res solvatur qđ inuentū est ut priuatur et redi in omnibus illis ad canones vniuersales.

¶ Facta diuersione cū si oborthomia in sanguinea ad ministra vomitū: et pprie quādo dolor est in inferioribus: vomitus em̄ magis iuuatiuus est ei qđ vētris solutio: deinde administra solutiū ventris.

¶ Et incipe a re forti si nō phibet priuatio maturitatis et grossitudo materie: quous facilis sit incolumioz et gradatio cōueniētiōz: deinde sequetur cū solutiuis mūdificātibus sūm gradationem.

¶ Et rectius est in hoc si materia est colerica subtilis festinare euacuationem cum videtur maturatio: et si est grossa non est malum permittere qđ eam subtiliet et maturet.

¶ Et si materia fuerit cōposita fac ut solutiū et emplastrū sint cōposita: licet tamen melius sit ut blande

Vigesima secunda seu tertij canonis.

tractetur in principio: et non fiat stobothomia. stobothomia enim accrescere facit humores et facit eos currere in corpus et non extrahit illud quod necesse est ut abstrahatur.

¶ Epithimata vero calida et narcotica omnia sunt nociua: calida quidem propter attractionem: sed narcotica propter congelationem et cruditatem.

¶ Et iterum epithimata in frigiditate grossum faciunt crudum et mortificant subtile et plangent egritudinem.

¶ Et aqua calida nociua est eis: quoniam humectat iuncturas.

¶ Et semina fortia sicut semine feniculi quicquid adurunt superfluitatem et convertunt eam in lapideitatem. Et caue ne in potu des in primis nisi medicinam debilem: quoniam ipsa mouet materiam et non facit currere aliquid de quo fit curandum: immo subtiliat fortasse materias congelatas alias: et facit eas currere ad membra.

¶ Facta euacuatione administra puocationem: nam puocatio deficcet materiam doloris iuncturarum: et proprie in podagra calida.

¶ Plures habentium dolores iuncturarum et complexiones humidas non iuuantur cum solutione plurima facta potatione et clisteri: et cum medicantur diureticis sanantur: extenuati vero non tolerant solutionem et puocationem plurimam.

¶ Et tyriaca iterum in frigidis confert et proprie post euacuationem: ipsa enim mundificat reliquias materiarum cum facilitate et resoluit eas et confortat omnia membra.

¶ Repercussio autem materiei a membro non oportet ut fiat materia existente fortis effusionis et plurime resumptionis. id est quantitatis: quoniam illud facit duas res malas: quarum una est quod facit inobedientem materiam: quare accidit dolor magnus. et secunda est quoniam fortasse conuertetur ad membra principalia quare accidit timor.

¶ Et cum materia non est plurima aut non est magne effusionis: tunc non est malum repellere eam in primis

Uigefimafecunda fen tertij canonis. Fo. crliij.

nifi in fcyatica: nam percuffio in ea retinet materiā in profundo.

¶ Et nō oportet vt appropinquent ei refolutiua fortia in principio rei ante euacuationem: qm̄ facit euenire materias plurimas: deinde refoluet fubtile earum et infpiffat refiduum ⁊ retinebūt ipfum.

¶ Cum igitur fortes funt dolores ⁊ non tolerant nō est excufatio quin tribuantur fedantia dolores ebibita ⁊ linita.

¶ Et nō adminiftrēs ftupefaciēs nifi apud neceffitate ⁊ mēfura illud qđ fedat dolorē ⁊ malitiā summā doloris: ⁊ vtere eo cū audacia ⁊ temeritate plus.

¶ Et fcias qđ rectū est qđ pmutatio fiat cū medicinis: qñq; em̄ est medicina cōferēs vni mēbro ⁊ nō alij: et qñq; cōfert in hora: deinde nocet ⁊ mouet dolorem.

¶ Et oportet vt dimittāt vinū oīno vſq; quo sanētur fanatione ite gra: ⁊ veniāt ſup ipm̄ q̄tuoꝝ tpa: dimittat tñ illud cōfuetus fm̄ gradationē ⁊ vtaf cū ipm̄ dimittit diureticis. Et vinū de melle. i. ſirupus cū diureticis confert eis.

¶ Et opz vt diuitef caro in eo qđ frigiduz est de hac egritudine: qđ ſi neceffaria fuerit tūc def caro anis mōtane leporis gazelli: ⁊ oīs caro paucarū ſupfluitatū.

¶ Et ſi euenerit dolor in dorſo in primis ⁊ pmutetur ad man⁹: tūc ſtobothoma ex manu vt egrediaf ſan. et humor ex parte ſue declinationis.

¶ Et in hermodactilis quidē credif cā plurimū in uas mēti: qm̄ ipi ſtatim ſolnūt humorē frigidū: deinde faciūt ſuccedere ſolutioni ſtipticitatē ⁊ cōfortāt: quare nō eſt poſſibile vt redeāt humiditates liq̄facte p medicinā que nō euacuate ſunt ⁊ i meat⁹ currāt: ⁊ hoc eſt contrariū reliquis medicinis ſolutiuis calidis.

¶ Et plurima eoz ſunt que dilatant meatus ⁊ dimittunt eos dilatatos.

¶ Verū hermodactili ſunt nociui ſtomacho: q̄re opz vt miſceant cū eis q̄ ſūt ſicut pip ⁊ zinziber ⁊ ciminū.

p ij

Uigesima secunda sen tertij canonis.

¶ Et lapis armenus confert doloribus iuncturarū.

¶ Et estimauerunt q̄daz q̄ de expertis est vt in potu dentur ossa hominis adusta: et iam quidaz vsi fuerūt eis quidam de p̄sumptuosis ⁊ sanati sunt ex podagra et doloribus iuncturarum omnino.

¶ Et emplastratio cū stercore vaccino est fortis valde in doloribus iuncturarū et dozi et ieiunium et est quasi melior pluribus alijs.

¶ Ponit embrocas emplastra vñctiones solutina cōfectiones. et tu vide q̄ ibi putiles inuenies.

¶ Et isti q̄ iuuant plurimuz a cibis frigidis ⁊ grossis in grossantib⁹ sanguinē: et q̄q̄ ex cibis exiccantib⁹ sicut est orobus. Et nō oportet vt ieiunent plurimum et cōcedit ex fructibus vti p̄ris ⁊ prunis ⁊ malis granatis ⁊ p̄ficis. Ego aut̄ abhorreo eis dare ea q̄ sunt sicut p̄fica ⁊ crisomilla et que replent sanguinez aquo sitate plurima.

¶ De cura iuncturarū conuersarū ad lapideitatem.

¶ Isti sunt habētes cōplexiones calidas ⁊ materias grossas: ⁊ oportet vt iste nō resoluant sine lenificatione: immo oportet vt leniant ⁊ resoluant simul.

¶ De cautela a doloribus iuncturarū.

¶ Oportet vt ita ille qui assuetus est his doloribus si obthomia ⁊ solutione v̄tris in vere: ⁊ cū primus est proxim⁹ ita regimine tēperato in subtilitate.

¶ Et vtant̄ exercitio temperato ⁊ vectatione ⁊ nō superfluat in eis: qm̄ excitant podagrā ⁊ dolores.

¶ Et oportet vt dimittant carnes salsas ⁊ grossas: ⁊ salsa omnia ⁊ ex oleribus que sunt sicut ficla ⁊ baucie et citruli ⁊ aqua melonis et deuit̄ potare vinū plurimum et grossum immo omne vinum.

¶ Et deuit̄ coitū ⁊ minorent in balneationib⁹: qm̄ ip̄e liq̄faciūt humores et faciūt eos currere ad iūcturas: verū aq̄ termarū cōferūt eis i hora egritudinis.

¶ Et q̄q̄ auferūt hoc nocumentū febres.

Uigefimafecunda fen tertij canonis. Fo. cxv.

¶ Et oportet vt nō dormiant fup cibum omnino: qm̄
eft ex rebus nocibilioribus eis.

¶ De cura magis p̄pria fcyatice.

¶ Sit difficillis eoz curatio in frigore ⁊ tpe frigidus:
et in pingui et in pte finiftra eft difficilior.

¶ In illis ho que de eis funt fanguine de rebus ma-
gis p̄ferētib⁹ eft flobothomia: deinde vomit⁹: vētris
aut folutio vſq; ad finem poſtponitur.

¶ Illis autē qui flegmatici funt vomitus iuuatio eft
q̄ vētris folutio propter motum materie ad partē
contrariam.

¶ Et eft neceſſaria i flegmaticis iterū qñq; imo mul-
toties flobothōia: ſz adminiſtreſ poſt euacuationē.

¶ Emplaſtrozū in fcyatica diligit acuitas. ſ. ⁊ p̄pter
reſolutionē ⁊ p̄pter extractionē ad exteriora: licet re-
ſolutio fortis qñq; cōuertat in lapidē: quare oportet
vt nō dimittatur lenificatio.

¶ Et qñq; neceſſarie funt vētoſe ⁊ earum poſitio p̄-
pter attractionem.

¶ Ponit multas embrocās tynas epythimata ⁊ em-
plaſtra vtilia valde ad p̄poſitum, et tu vide.

¶ De debilitate pedis.

¶ Caſtratis accidit debilitas ex opillatiōe vie nutri-
menti ad ipſos.

¶ Verſus qbus tertij canon Auicēne i vigin-
ti duo fen diuiſus in memoria cōmēdari pōt.

i. ii. iii. iiii. v

¶ Prima caput Neros Oculos Aures q̄ Naſus

vi. vii. viii. ix. x

¶ Sex lingua Dentes Binguas Buttura Pectus

xi. xii. xiii. xiiii. xv.

¶ Unde cor Mamas Stōach⁹ Ep̄ar Addito ſplenē

xvi. xvii. xviii. xix. xx.

¶ Sed inſtēni Anus Renes Veſica Virile.

xxi. xxii.

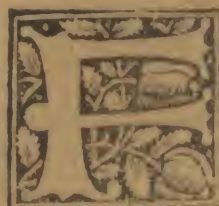
¶ Uigefimeprime muliebria Poſt manifeſta,

p iij

Prima fen quarti canonis.

¶ Fen prima quarti canonis Auicene.

De febribus.

Febris est calor ex-
transeus accensus in corde ⁊ pcedens
ab eo mediātibus spū ⁊ sanguine per
arterias ⁊ venas in totū corpus: ⁊ in-
flamatur in eo inflāmatiōe que no-
cet operationibus naturalibus nō sicut caliditas ire
⁊ laboris cum non vltimatur ⁊ impedit operationez
ita vt retineatur.

¶ Febris egritudinalis est illa inter quam ⁊ causam
que nō est egritudo nō est mediū sicut febris putredi-
nis: putredo em̄ est causa ei⁹ absq; medio: ⁊ nō est pus-
tredo in seipsa egritudo im̄mo est causa egritudinis.

¶ Febris nō accidēs ē fe. apostematis exis dū est se-
quēs ipm̄ apostema: ⁊ apostema ē egritudo ī seipso.

¶ Occupatio in huiusmodi cōtradictionib⁹ est illud
quod nō cōfert in sciētia medicine aliquid ⁊ facit me-
dicum procedere ex arte sua ad inquisitiones que for-
tasse impediunt eum in arte sua.

¶ Quia que sunt ī corpe hoīs sunt tria genera. s. mem-
bra cōtinētia illud qd̄ est ī eis de hūiditatib⁹ ⁊ spiritib⁹
bus. Et infra. Extra q̄ nō iueniūt ī hoīe gen⁹ corporeū.

¶ Cōpatio horū triū est sicut cōpatio parietū balnei ⁊
aque eius et vaporis aeris eius: aut per follem ferra-
rū aut per ollam coci.

¶ Si accēdatur febris in mēbris radicalib⁹ accessio-
ne priā: tūc illud gen⁹ febrū vocat̄ fe. ethica: ⁊ si ac-
cedat febris accessiōe priā in humorib⁹: deinde accē-
dat ex eis in mēbro noīat̄ febris hūoris: ⁊ si accēdat
febris accessiōe priā ī spiritib⁹ ⁊ vaporib⁹: deinde ac-
cedat ex eis in mēbris ⁊ humoribus nominatur fe-
bris effimera que raro pertransit diem cuz nocte sua
nisi conuertatur ad genus aliud febrū.

¶ De preparatis ad febres.

¶ Ponit q̄ corpora vehementius preparata ad febres sunt calida et humida et sunt fetidi sudoris et urine et egestionis. sc̄da calida et sicca in quibus incipiunt primo effimere ut plurimum: deinde putride: deinde cadunt in ethica. tertio calida tñ in quibus incipiunt effimere: deinde fe. humoris. quarto humida tñ. et in istis incipiunt ut plurimum fe. humoris putride. Et corpora frigida et humida: frigida et sicca sunt lōginquiora a febribus et pp̄te ab effimera.

¶ De horis febrium.

¶ Febrium hore sunt sicut reliquarū egritudinū: sc̄z principium et augmentū et status apud vltimū et declinatio: et sunt qñq; particulares cause cuiusq; paroxismi: et qñq; vniuersales sicut hic agitur.

¶ Et timor est a principio vsq; ad statum: apud declinationem v̄o non moritur eger ex ipsa febre nisi fm̄ quod dicemus.

¶ Principiū est hora i qua calor innatus prefocat a materia submersa i mēbro tā diu donec appet maturationi aut diuersitati ei? h̄ie maturationi vestigiū.

¶ Principiū est inuētū in om̄i egritudine verū qñq; occultat sicut in synochō: apoplexia: et epilepsia.

¶ Quando principiū est occultū paucoꝝ accidētū exiſtimatur q̄ nō sit principiū in ea.

¶ Quandoq; in die primo febrium acutarū videtur nubes et signū maturitatis: et estimatur q̄ non sit eis principium et non est ita.

¶ Augmētū est hora in qua mouet caliditas innata ad resistendum materie motu manifesto et apparēt signa digestionis aut signa contraria digestionis.

¶ Status est hora in qua vehemens fit pugna inter naturam et materiā et apparet victoria vnius ambaz earū super aliā et est hora pugne.

¶ Et eius spacium in habētibus paroxismos acutos est paroxismus vnius et nō cognosciť nisi p̄ illū qui sequit̄ ipm̄: aut duo paroxismi et cognosciť in tertio ei?

p̄ iij

Prima fen quarti canonis.

ideo q non addit super ipsos ambos: nisi egritudinibus matronorū fortasse assimilantur paroxisimi plures in omnibus iudicijs suis.

¶ Et illic apud statum completur vestigiū digestiōnis aut contrarij eius.

¶ Et declinatio est hora in qua calor innatus iam dominatur materiei ⁊ vincit eā ⁊ existit in separatione cōgregationis eius scz rei post rē: ⁊ tūc eleuatur caliditas occulte ⁊ expellitur ad extremitates: deinde resoluitur ⁊ multotiēs ingrossatur.

¶ Egritudinum em̄ valde acutaz longinquior status est vsq ad quattuor dies.

¶ Effimere non nominantur acute qm̄ nō sufficit in acuitate egritudinis vt sit eius status primus: immo sit de egritudinibus habētibus timorem.

¶ Et plures quidem febrizū complent principium ⁊ augmentum ⁊ statum in paroxismo vno ⁊ faciunt paroxisimū alium declinando.

¶ De cognitione horarum egritudinis ⁊ proprie status.

¶ Cognitio horaz egritudinis vniuersaliū qñq est ex specie egritudinis: nam spasmus ficans ⁊ epilepsia apoplexia ⁊ squinantia sunt ex acutis valde: ⁊ tertiana pura ⁊ caisson de acutis nō valde: ⁊ quartana ⁊ paralisis de matronoris.

¶ Cognoscit etia qñq ex motu egritudinis: nā si paroxisimi sunt breues significat q status est ppinquus sicut in tertiana pura: tps em̄ paroxismoꝝ eius est ex tribus horis vsq ad .xiiij. horas: ⁊ si sunt pluri status est longinquus: ⁊ si non fuerint illic paroxisimi immo materia fuerit acuta sicut fluochi erit acuta: ⁊ si fuerint signa materie grosse erit nō acuta.

¶ Cognoscit etia qñq ex virtute: nā cui velociter aduenit debilitas est egritudo acuta ⁊ ecōtra cōtrariū.

¶ Cognoscit etia ex tpe ⁊ etate ⁊ regione: nā in calidis festinat status egritudinū: in frigidis nō tardat.

Cognoscitur etiā ex pulsu: nā si est velox frequens magnus egritudo ad acuitatē est declinīs: et si nō: nō.

Cognoscitur etiā ex rigore: nam si est pluri spaciū declinīs est ad pliriatē: et si est brevis spaciū ad acuitatē tendit: et quādo nullo modo est rigor tunc abbreviatur eius retentio scz febris.

Cognoscitur etiā ex augmēto accidētū febris et ex statione eorū et ex diminutione eorū et ex additione paroxysmorū eius in lōgitudine et abbreviatione eorū.

Cognoscit etiā ex pte horarū paroxysmū: nā si fuerint pcedētes fm antecessionē superfluctē egritudo erit in augmēto: et si steterit antecessio et steterint superfluitates tūc sine dubio erit in statu: et seruās vnā horā est lōgi spaciū: et si postponunt est i declinatiōe.

Cognoscit etiā ex dispositione euacuationū: nā cū accidit paroxysmo aliquo sudor aut vētris fluxus et paroxysmus scds qui est post ipm est in fortitudine pxi mi aut supra eū: tūc euacuatio est ppter multitudinē et nō ppter fortitudinē et egritudo iudicatur longa.

Cognoscit etiā ex parte digestionis aut sū ei: qm qñ apparet sputū cū digestionē aliqua et vrina in qua est nubes aliqua tunc est principiū augmētī: et qñ multiplicat aut sū ei est status et iterū qñ velociter apparēt stat est ppinquus: et si tardat est lōginquus.

Ponit cognitiones horarū particulariū nominādo accidētia que fiūt in vnoquoq; temporū particulariū satis longa. et tu vide.

Et veheinētius quidē debilitat virtus ppter debilitatē que est in principio aut statu.

Et multotiēs quidē accidit apud mortē dispositio que est sicut declinatio et est quasi eger iam euaserit: et oportet vt nō occuperis in hoc vel decipiaris: immo cognoscas dispositionē pulsus an magnificet an deficiat: vel fortis fiat.

Attēde igif q cū tristitia in pluribus dispositionibus incipit horripilatio: deinde frigus rigor: et postea

Prima fen quarti canonis.

Sedatur rigor et minoratur frigus et incipit calefactio.

¶ Et scias quod egritudo quicquid plerumque aut propter multitudinem materiei: aut propter grossitudinem eius: aut propter frigus eius: et quicquid adiuvant ad illud tempus et regio frigida debilitas caloris innati et stoliditas corporis.

¶ Sermo vltis de febribus effimeris.

¶ Cause omnium specierum febrium effimerarum sunt cause primitive calefacientes essentialiter aut per accidentes.

¶ Et de eis sunt ex opillationibus facte in qua causa non est primitiva.

¶ Cause effi primitive plerumque mouent antecedentes.

¶ Et iste quidem febres plerumque recedunt in die vno et raro pertrahunt tertium diem: nam si pertrahunt estimatur de esse earum quod ipse permutatur.

¶ Et hec quidem febris est facilis curationis et difficilis cognitionis et similiter principium ethice.

¶ Ponit quod homines velocius cadentes in febres effimeras sunt calidi et sicci: deinde calidi et humidi: deinde calidi tamen: deinde sicci tamen.

¶ Et cum illi qui habent complexionem calidam et siccam accidunt fames et aduenit cum ea vigilia et labor animalis et corporeus festinat ad ipsum fe. effimera cum horripilatione quadam: quod si non succurratur et cibetur statim festinabit ad ipsum fe. putredinis.

¶ Signa propria distinguunt effimeras ab alijs.

¶ De proprietate earum est quod ipse non fiunt a causis antecedentibus etc. Et infra. Et est eius inflammatio non mordicans aspera immo bona sicut caliditas laborantis et ebrii.

¶ Et cum est in prima die vrina digesta et pulsus bonus tunc iudica quod est fe. effimera.

¶ Et non festinat in ea pulsus plus quam naturalis nisi raro et velocitate pauca.

¶ Multoties est in ea vrina tincta et pulsus diuersus et debilis et paruus: et tamen scit quod ipsa est effimera cum principium eius est facile et leue et sit augmentum eius non ad-

dens super duas horas.

¶ Plurimū eradicationis ei⁹ est p sudorē silem sudori naturali ⁊ nō humoroso in q̄ritate fili naturali.

¶ Si em videris sudorem plurimū tūc febris nō erit effimera: silt si corpe posito in balneo habeat horripilationē putrida est et non effimera.

¶ De cura febris effimere fm modū vlem.

¶ Balneū phibeē vbi timeē casus putredinis et non opz vt dimittēt balneū nisi hñs effimera ex opillatione p̄pterea q̄ balneū gñat egritudinē putridam.

¶ Et hñs catarrū nō balneet nisi sit adustius.

¶ Euacuatiōe aut nō indiget aliquis eoz nisi habēs opillationem repletionē ⁊ nauseatiua satietatē ⁊ hñs effimera ex soliditate cuius corp⁹ est repletum.

¶ De speciebus fe. effimere.

¶ In febris⁹ effimeris sunt q̄ oīno cōpanē ad dispōnes aīales: ⁊ de eis sunt que cōparētur ad dispositiōnes corporeas: ⁊ de eis sunt que cōparenē ad res que eueniunt de foris. Exemplū primū vt illa que fit ex angustia tristitia estimatiōe cogitatiōe ira vigilijs somno tranquillitate timore et gaudio. Exemplū scđi de eis q̄ sunt actiones ⁊ motus: ⁊ sunt sicut illa q̄ fit ex labore tranquillitate euacuatiōe dolore sincopi fame siti: ⁊ de eis q̄ nō sunt actiōes ⁊ mor⁹: ⁊ sunt sicut illa que fit ex opillatione nauseatiua satietate apostemate soliditate. Exemplum tertij. s. de eis que adueniūt de foris ⁊ sunt sicut illa q̄ fit ex adustione frigore soliditate ablutione ⁊ similibus.

¶ De febre effimera ex nauseatiua satietate et repletionē.

¶ Et scias q̄ febris ex nauseatiua satietate qñq̄ venit cū piodis q̄ttuor aut. viij. ⁊ cū hoc est febris effimera verū pulsus eius est sanus.

¶ Fortasse em necessariū ē si fuerit cib⁹ stās desup et sit difficilis vomit⁹ vt nō aspiciat ad fe. s. admistret dyapipereon ⁊ precipiteē vt descēdat cibus.

Prima fen quarti canonis.

De febre effimera ex apostemate.

Febres sequētes apostemata interiora sunt putride: et quādoq; associatur eis ethica: et non sunt de numero februm effimerarum.

Et plurimū quod accidit de istis febribus sequentibus apostemata sequēs causas primitivas ex vlceribus et scabie et doloribus et percussionibus et casibus ad que expellētur materie et retinent in vīs earum apud carnes molles est de genere fe. effimere: et plurimū qdē accidit de istis febribus sequētib; apostemata quorū cause sunt antecedentes: sicut repletiones et opillationes preterite sunt putride.

De febre effimera ex cibo.

Cibi calidi faciūt febres effimeras: et sicut illa que est ex sole s; plurimū est cerebralis et in spiritu animi mali: et illa que est ex balneo est cordialis et in spiritu vitali: similiter illa que est ex cibo est epatica et in spiritu naturali.

Sermo vltis de febribus putridis.

Donit vndecim causas putrefactionis: ex quarum vna est aer pestilentie et aer lacunarum et locorum infusorum. i. quibus madefiunt res vt linum et spartum.

Sumere calefacientia super repletionē est ex causis putrefactionis.

Putredo quādoq; est cōmunis corpori: et quādoq; est in membro propter debilitatē suam: aut ppter vehemētiam caliditatis sue extranee et sue acuitatis aut doloris eius.

Et putredo quidem colere facit tertianas et sanguinis continuam et melācholice quartanā: et que currūt cursu eius: et flegmatis quotidianas: et que currūt cursu eius.

Et sanguinis locus est intra venas: colera autē et flegma et melācholia quādoq; putrefiūt intra venas et tunc faciunt adherentiā fe. et nō eradicatur: immo

Prima fen quarti canonis. Fo. cric.

est assidua et inseparabilis: sed est vehemētia p quam cognoscitur paroxismus qui est in ea: et quādo putres fiunt extra venas: et non est alia causa ex apostemate intrinseco facit periodos quos diximus qui accidunt et eradicantur.

¶ Quāvis flegmatica non eradicet quā ibi sint reliquie occulte: et quando putredo est intrinseca dñans super venas oēs aut super plurimū eius quod sequit cor ex eis nō sunt forsitan additiones et diminutiones apparentes: cum autē sunt fm contrariū illius apparent ulcerationes manifeste.

¶ Ponit causas eradicationis paroxysmorum materia existēte extra venas et causas radicationis eorū. et tu vide.

¶ Ponit etiā causas cōtinuitatis et inseparabilitatis fe. materia existēte intra venas. et tu vide.

¶ Paroxysmi eradicationis quādoq; dimittūt ordinem suum ppter diuersitatē materierū in multitudine et paucitate grossitie et tenuitate: et quādoq; fit ex malitia regiminis egrī: aut ppter debilitatē ei? aut multitudinem sensus eius.

¶ Et paroxysmi qui eradicantur fm plurimum incipiunt cuz horripilatione aut frigore aut rigore et resoluntur per sudorem.

¶ Et illud quod fit ex mordicatiōe caliditatis est dignius vt proportionet ad horripilationes q̄ frigus: et plurimum quod accidit de eo est vt sit sicut puctio acuum in omni membro.

¶ Quāq; humiditas nō est obessa in venis fit facilis expulsio eius per sudorem.

¶ Paroxysmi aut inseparabiles minuūt et nō eradicantur per sudorem: neq; incipiūt cum frigore: nisi si propter debilitatē virtutis aut ppter pfundationē caloris innati: tunc enim infrigidatur extremitates et est signum malum.

¶ Et in quibusdā febribus cōponūtur frigus et horri

Prima seu quarti canonis.

pilatio: quoniam materia quae putrefit est composita ex frigido et mordicativo.

¶ Ponit causas abbreviationis et festinationis et tarditatis paroxysmorum. et tu vide.

¶ Et deteriores quidem febres sunt inseparabiles in quibus putredo est intra venas: deinde ille que eradicantur in quibus putredo est in toto corpore aut in parte corporis.

¶ Parum accidit senibus febris valde accensa propter frigus complexionis ipsorum et paucitatem carnis eorum.

¶ Et plurimum quidem febrium putredinis antecedit almeliletus: et almeliletus quidem est dispositio cui admiscetur caliditas non perueniens ad hoc ut sit febris: et associantur ei lassitudo: pigritia: alices: saltus: constructio anhelitus etc.

¶ Diversitas autem pulsuum in principio et augmento est ex proprietatibus febris putride.

¶ De rebus quibusdam quibus conveniunt et differunt febres putredinis inter se et ab alijs.

¶ Terciana pura est salutifera propterea quod composita est lenis super naturam: et quoniam ipsa facit quietem et raro petransit septem periodos: nisi ab errore et continua: quoniam consumitur in hebdomada.

¶ Terciana vero non pura est longioris spatij quam pura.

¶ Illa que est ex putredine sanguinis est continua inseparabilis: et quandoque peruenit ad statum in quattuor diebus.

¶ Flegmatica vero accessionem faciens omni die est levis caliditatis respectu colerice longa: et est magni timoris quam habet paruum spacium interpollationis et quietis: et quam ipsa associatur corruptioni et debilitati in ore stomachi que non excusatur ex quo attrahunt accidentia mala ex sincopi pulsu cordis et casu appetitus.

¶ Flegmatica quantum est minus pura est minoris et

brevioris paroxisimi: nisi declinet cum paruitate sue putrefactionis ad melancholiam.

¶ Quartana autem non est acuta propter frigus materiei longa: ita quod pura est cum uno anno et non pura est brevioris spaci: verum non est in ea timor: quoniam quiete facit spacio longo: et quoniam ipsa non est talis acuitatis quam sequuntur accidentia vehementia.

¶ Scias quod principium ploratur in tertiana: et status in conclusa: et declinatio in incensua: et status et declinatio in quotidiana.

¶ Raro invenitur quartana continua et quotidiana in regre eradicationis.

¶ Ponit quod ex dimissione cibationis et dandi in potu aquam frigidam et propter in acutis apostemosis venit in ethicam.

¶ De rigore frigore et horripilatione.

¶ Horripilatio est dispositio in qua invenit corpus diversitatem in frigore et punctionem in cute et laceratis: et antecedit eam pigritia: et quasi fractio est maneries eius.

¶ Frigus autem est ut sentiat in membris suis et dorso lacertorum suorum frigus purum.

¶ Rigor enim est ut non possit continere membra sua ex commotione et tremore eveniente eis ex motibus involuntariis.

¶ Et de causis vehementie rigoris est vehementia virtutis expulsive in lacertis: et propter illud quanto est causa rigoris viscosior est rigor vehementior.

¶ Scias quod homo frigidus est quietus quem tam consuevit membrum in quo est et quiescit passio eius ab eo: quare non sentit frigus eius. Cum igitur movetur et spargitur propter aliquam causam patitur ab eo membrum quod erat non occurrens ei et sentit frigus eius propter causam complexionis diverse.

¶ Si multoties quidem accidit a flegmate vitreo sparso in corpore rigor non perducens ad febrem: et quandoque

Prima sen quarti canonis.

sunt ei periodi: nam si materia non putrefit non perducit ad febrem.

¶ Et quicquid accidit frigus et rigor propter submerfionem caloris in corpore causa cibi et que sunt ei similia.

¶ Et quandoque antecedit rigor febres propter mordicationem humorum et fortitudinem virtutis expulsiue: et quandoque fit cum mordicatione caloris frigus: quia calor naturalis fugit ad interiora.

¶ Et quandoque significat rigor et horripilatio sanitatem in febribus inseparabilibus: quoniam significat quod materia expellitur a venis.

¶ Et de rigore est qui significat mortem: et est ille quem sequitur debilitas virtutum et casus caloris innati et siccitas.

¶ Horripilatio vero fit a causis paucioribus causis rigoris.

¶ Et commotio anime et periodi iudicant periodum.

¶ Et senum quidem febres sunt sepulte.

¶ Et quando denigratur lingua febricitantis cum alleviatione febris: tunc febris eius est sepulta.

¶ Et quandoque associatur febre paralisis: igitur curetur febris in primis.

¶ Et rasis quidem capitis est ex eis que inspissant cutem eius: quare reuertentur vapores et fit fortis febris.

¶ De intentionibus ad curationes vniuersales putridarum.

¶ Scias quod intentio in curando has febres quicquid reuertitur ad partem febris infrigidando et humectando: et quicquid ad partem materie: scilicet digerendo et euacuando.

¶ Et digestio quidem in grossa materia est equatio eius cum subtiliatione: et in subtili est equatio eius cum ingrossatione.

¶ Et quandoque contraria sunt id quod requirit febris de infrigidatione: et illud quod requirit humor de digestionem et euacuationem: tunc oportet ut obseruetur illud quod est magis timorosum.

¶ Et omnino sollicitudo sit vt postponatur aqua fructuum vsq; ad hebdomadam: ⁊ sit contētus: vel sufficiat aqua hordei.

¶ Et oēs fructus nocēt febricitātibus cū ebullitione sua ⁊ corruptione sua in stomacho.

¶ Et multotiens quidem inuenitur res que digerit subtiliat ⁊ euacuat infrigidans etiam sicut sirupus acetosus.

¶ Scias q; febris quandoq; est tante vehementie ⁊ acuitatis q; non licet vti regimine cause: immo indiget infrigidatione vltima: ⁊ pprie cū nō inuenis virtutē forte tolerantē: q; si forte inueneris abscinde ⁊ expelle humorē ⁊ abscinde cibū ⁊ nō infrigides infrigidatione que phibeat resolutionem.

¶ Non infrigides in istis febribus cū eo in quo sunt stipticitas ⁊ exiccatio: sicut sunt trocisci infrigidātes nisi post euacuationem ⁊ digestionem.

¶ Curatio febris putride est diuersa a curatione febris ethice.

¶ Curatio ethice est contenta super contrarietatem egritudinis: ⁊ curatio putride non: immo super abscessionem cause eius.

¶ Et scias q; non est tibi possibile vt cures febrē: nisi postq; cognoueris eam: q; si ignoraueris subtilita regimen.

¶ Et provide ne occurrat paroxismo nisi ventrē habeat vacuum.

¶ Et non moueas in die paroxismi aliquid quantum possibile tibi est neq; cures febrē.

¶ Oportet vt obserues in omnibus his dispositionē virtutis: q; si fuerit fortis ⁊ fuerit illud qd vincit san. aut cū humore qui vincit san. tūc flobothomia est magis conueniens res ⁊ pprie cū vrina est rubea grossa nō citrina ignea ex qua timeatur apud flobothomiā victoria colere ⁊ acuitas.

¶ Et post flobothomiam fac sequi solutionem venarū

Prima sen quarti canonis.

tris subtilem proprie si fuerit illic siccitas ⁊ sit vltimitas lenificatio non fluxus ventris et non solutio laboriosa.

¶ Et magis dilectum apud me est administratio clisterioꝝ fm vltimitatē qua indiget in virtute.

¶ Si inuenis humorem in primis declinare ad stomachū fac eum vomere: q̄ si fuerit declinatio ad intestina ⁊ senseris rugitū ⁊ descensum fecis: tūc adhibe quod soluat ventrem.

¶ Et prohibe eum a somno in principio febrū ⁊ proprie quādo est horripilatio: aut frigus: aut rigor: quoniam prolongantur super eū frigus ⁊ rigor: apud declinationem nō est iuuatiuus valde ⁊ fortasse nō nocet apud statum.

¶ Et non prohibeas ei aquam frigidam: nisi fuerit humor in eo frigidus et grossus: tunc enim prohibet digestionem.

¶ Humor autem colerici digestio est vt conuersus a sua subtilitate fit spissus.

¶ Et aqua frigida facit illud: nisi sit stomachus aut epas debile aut frigidum: aut sit in visceribus apostema aut dolor epatis.

¶ Vbi aut materia calida aut grossa iam digesta est ⁊ corpus carnosum ⁊ caliditas innata exuberans ⁊ virtus fortis ⁊ viscera sana non frigida ⁊ cōsuetudo ad ipsam: tūc aqua frigida est melior res.

¶ Multotiens enim adiuuat ad expellendum materiam cum solutione nature vel per vomitum: vel per urinam: vel per sudorem: aut per omnia illa quare fit statim vt sanetur.

¶ Et iterum sunt quedam prohibētia: sed timentur q̄ malitia caliditatis ⁊ siccitatis perducatur ad ariditatem ⁊ extenuationem: tunc non prohibeas aquam frigidam: nam additio apostematis ⁊ cruditatis eius melior est q̄ extenuatio.

¶ Et ille quē plurimū oportet ex eis phibere a potu

aque frigide est cui nocet in sanitate sua.

¶ Et non euacues materiā indigestam in calido aut frigido nisi ppter necessitatem.

¶ Fortasse em multiplicabitur euacuatio humoris et fortasse nocet euacuatio murationi: et fortasse admiscetur malignum cum bono.

¶ Intentio in digerēdo est equare substantiā materiei: ita vt fiat preparata ad expulsionem facilez: ita vt inspissetur subtile et subtilietur grossum paulatim et inscindatur viscosum.

¶ Si nature non est possibile expellere illam superfluitatem in vrina: nisi post horam in qua est preparata ad expellenduz: tunc similiter oportet vt sciatur qd arti euacuare humorem ante illam horam in qua apparet digestio in vrina est incōueniens aut difficile malum.

¶ Omnis contradictor in primis cum est super veritatem est excusatus.

¶ Experimentis que non sunt fm canonem accidit: vt nec vnum valeat nec vnum eorum sit signum: hoc nāq est conueniens.

¶ Cum autem materia est plurima nobilis et permutabilis de membro ad membrum: et estimas qd non est spacium in digestionē: tunc est necessaria euacuatio eius: timor enim in hoc est minor qd timor in illa.

¶ Et scias qd qñ flobothomia est intentio sanguinis non est ex genere eius in quo expectatur digestio expectatione que est in solutinis: et non expectat digestio nisi in humoribus alijs.

¶ Et cum postponit flobothomia in principio egritudinis non est ei intentio: fortasse em interficit per aduentum debilitatis virtutis.

¶ Et cum times victoriam humoris magis necessaria cautela est euacuatio.

¶ Et si hūor nō est digestus nō moueas nisi i principio:

Prima sen quarti canonis.

apud statū nō nō moueas aliquid donec vincat natura et digeratur: si ipsa non mouet moue tu hora motus eius: si ipsa mouet aut mouit tunc dimitte eam et operationem eius.

¶ Dipo. inquit. Opz vt administret medicina solutiua post q̄ dirigitur egritudo: in principio antez egritudinis nō oportet nisi materia fuerit furiosa: et forsitā nō est fm plurimum furiosa.

¶ Et talis est ista euacuatio necessaria q̄ nō est in hora sua sicut cibatio necessaria q̄ non est in hora sua: et proportio istius euacuationis ad cessandum ex malitia materie est sicut illa cibationis ad phibendum virtutem ex casu suo.

¶ Cū exerces euacuationē tūc cōsidera horā interpollationis aut horā tps aut frigidiorē horā que est.

¶ Et nō euacues per fluxū vētris in die periodi neq; flobothomes.

¶ Dicit nāq; Dipo. Medicus est adiutor nature nō impediens eam.

¶ Et scias q̄ multotiēs indiget medicina forti debili: forti qz soluit humorem viscosum: debili qz facit assellare semel aut bis.

¶ Non euacues plurimū simul ita vt nō cadat virtus.

¶ Et cōsiliū meū in flobothomia est vt dimittat q̄tū possibile est: si aut nō est possibile tunc multiplicatio numeri melior est q̄ multiplicatio quātitaris.

¶ Et scias q̄ qñ aggregat dolor capitis et febris tunc curatio fe. est dignior. et scias q̄ dolor capitis fortasse facit redire declinatā ad augmētū q̄re opz vt sedet.

¶ Et cum infans lactens febricitat tūc oportet vt rectificetur lac matris eius.

¶ Qñ fuerit vrina icteritia in febre significat ap̄a.

¶ Mirabolani citrini cōstringūt poros post solutionem vētris et eraspant viscera et dentur tunc post digestionem integram.

¶ Et troisci quidem non sunt convenientes principi

Pis harum februm nisi post digestionem et euacuationem: et sunt magis convenientes ei cuius febris est ad herens in suo stomacho quasi ipsa sit ethica.

¶ De cibatione horum febricitantium.

¶ Scias quod convenientiores cibi febricitantibus sunt cibi humidi et proprie ei cuius complexio est humida et infantibus et crassis: conveniunt enim et hoc quod assimilatur complexionem: et ex hoc sunt contrarii egritudini.

¶ Cumque accidit fe. et natura est sicca non cibis penitus dum non egreditur fex perfecte.

¶ Et oportet ut occurrant eis potissimi periodici et potissimi qui sunt fortes: venteribus eorum vacuis in quibus non sit cibus oino: nam occupabitur natura in digerendo cibum et dimittet digerere et expellere et prolongabit egritudo et confirmabitur.

¶ Et oportet ut postponat cibationem usque ad declinationem: et in eo quod est post ipsam: et si accadat ut hora consuetudinis sit hora declinationis tunc est melius quam esse potest.

¶ Ponit ordinem in cibatione penes subtile in ultimo et grossum in ultimo et medius et concludit quod kist hordei sicut est. id est pultes est medium.

¶ Et kist quidem ordei est bonus cibus. ipsum enim aggregat ad conglutinationem et digestionem et lenitatem et paulatine lubricitatem et absterfionem humectationemque contrarietatem fe. et sedationem sitis etc. et quando fit bona eius digestio non inflat oino.

¶ Mel canne quod est zuccarum et proprie mundificatur est melius melle apis: licet ei absterfio sit minor.

¶ Et subtiliationem quidem regiminis significat natura materiei et possibilitas nature in digerendo ipsum et resoluendo et euacuando eam.

¶ Et dignior horarum ad subtiliationem est status: hic enim est vehementia occupationis nature in pugna et proprie apud crism: ante hoc illud pugna non dum est confirmata.

Prima sen quarti canonis.

Et ingrossationem quidem regiminis significat virtus: et dignior horarum ad ingrossandum est hora in qua virtus non valde est occupata in materia et est principium egritudinis.

Et estas quidem propter suam resolutionem indiget additione cibationis et separatione eius: nam virtus non sufficit ad digerendum illud quod multum est semel: et quia resolutio est propter sparsionem oportet ut cambium sit per sparsionem.

Et in hyeme res est econtrario quam puitatem resolutionis eius non facit indigere multo cambio.

Et propterea spargere cum debilitate virtutis est melius egro.

Scias quod si non esset id quod pertinet virtuti esset magis necessarium subtiliare ultima subtiliatione: sed virtus non suffert illud et deficit: et cum deficit non valet curatio.

Curans igitur sicut sciisti est virtus et non medicus: quam medicus facit ventre infra ad virtutem referre.

Verum est tibi necessarium in omnibus speciebus ut sit principium tui regiminis grossius: et postremum tui regiminis statum subtilius: et gradatim procedas in eo quod est inter illa ita ut virtus sit conservata usque prope statum.

Cum times casum virtutis tunc cibatio est melior.

Ponit substantialem casum in incrudatione colectorum in horis egritudinum. et tu vide.

Et omnis cuius calor innatus est fortis valde: aut plurimum: aut calor innatus est valde debilis non potest dimittere cibum.

Et senes quidem et debiles et infantes sunt de genere eorum qui non tolerant famem.

Multotiens quidem errat medicus in huiusmodi egris: quoniam ipse prohibet eis cibum in principio rei: et quando appropinquat statum et sciunt quod cadit virtus: cibant in ista hora necessario et accidunt prava accidentia.

Canon in dando syrupum acetosum et aquam hordei.

¶ Donit q̄ quedam est aqua que est pauci hordei et multe aque et in ista non est multa fiducia in iuuamento nisi quando est complete decoctionis: et melior que de ea est: est vt sint aque partes. x. hordei vno vna: et de ea est in qua est aliquid de corpore hordei et farina et magis mihi dilectum vt non sit plurimū decoctum: et hoc est pluri nutrimenti et minoris abluionis et digestionis.

¶ Et aggregare syrupum acetosum et aquam hordei simul est illaudabile: quoniā corrumpit aquā hordei fm plurimum.

¶ Et non oportet vt detur in potu aqua hordei cū siccitas nature adest: immo ante ipsam fiat clistere.

¶ De curationibus febriū acutarum.

¶ Assiduare gutturi patientis egritudinem calidam aliquid vt remaneat humidum et non exiccet in curis est iuuamen valde.

¶ Donit pulchrū et necessariū modū infrigidandi aerē cū rozationibus frondibus etc. et tu vide.

¶ E lactuca cum aceto est vltima.

¶ Et embrocare epar cū infrigidatibus est res maxima et magis iuuans.

¶ Et nocibilior embroca in huiusmodi dispositione repletionis capitis scz ex multitudine vaporū est multo lactis super caput: fortasse em̄ facit accidere apostema in capite et perdit.

¶ Et magis salua horarū embrocationis capitis cum repletionē eius est vt sit vapor colericus non humidus: ideo tūc fortasse nō nocet immo cōfert vt cognoscitur illud ex dispositione somni et vigilijs et humiditate superiorū partiū nariū et eius siccitate.

¶ Et cū infrigidas caue ne occurras cū infrigidatione vehemēti hora sudoris et resolutionis: fortasse em̄ fit causa in elongatione egritudinis.

¶ Licet quandoq; sit longitudo egritudinis saluior q̄ ipsius acuitas.

Prima fen quarti canonis.

¶ De regimine sudoris cum superfluit.

¶ Oportet ne sudor creticus quantum possibile est restringatur. Cum autem euenit necessitas et pertransit terminum tunc oportet vt euentetur et infrigidetur locus.

¶ Et non oportet vt occupetur in exiccando illud quod rozando egreditur de sudore faciendo exiccationem post exiccationem: nam est occasio ad ipsum prouocandū et fortasse attrahit sincopim: nā abstersio eius addit in ipsum et eius dimissio restringit ipsum.

¶ De regimine fluxus sanguinis narium.

¶ Oportet vt non pperetur ad phibendū illum qui creticus est quantū possibile est.

¶ Et quādoq; aduenit patientibus quartanā fluxus sanguinis narium: quare oportet vt iuues cū patientibus fluere sanguinem ex naribus: fitis enim in ipso est sanatio quartane.

¶ De regimine vomitus.

¶ Creticus iterum non abscindatur nisi apud necessitatem.

¶ Et non oportet vt approximent rebus sedantibus vomitum ponticitate sua et acetositate sua stiptica ille qui vomit propter humorem imbibitum: quia est malum: et addit imbibitioni: sed non imbibito fortasse faciet eum eicere deorsum quāuis sit grossus et fortassis per superiora.

¶ De regimine fitis superflue.

¶ Et fitis quidem fit quādoq; a frigore et abscindit eam somnus: et quādoq; fit a calore et abscindunt eam vigilie.

¶ De regimine grauitatis capitis.

¶ Oportet vt alienetur ab eis emulsio lactis super capita eorum: aut effusio alicuius olei super ea: aut embreca: aut caputpurgium: immo sint contenti vaporizationibus factis et clisteribus ex camomilla violis et furfure.

¶ De asperitate lingue.

¶ In essentia viscositatis fricetur cū brusco aut cum virgis salicis.

¶ Si nō fuerit a siccitate teneat in ore seuesten ⁊ nucleos prunorum aut salem qui apportatur de india et est in colore salis ad quantitatem fabe et est zuccarum candi.

¶ Et oportet vt nō ponantur puluinararia multa neq; resupinetur dormiēs: nam hec duo exiccāt linguam.

¶ De dolore capitis.

¶ Et non mulgeas lac nisi cū remouetur febris.

¶ Et caue lac apud repletionē humidam ⁊ facientem pfunditatem somni: ⁊ similiter caue oīa humectantia ⁊ non administres humectantia nisi vbi est vapor fumosus ⁊ caput siccū ⁊ parui somni.

¶ De nigredine lingue.

¶ Oportet vt nō dimittatur nigredo super linguam immo fricetur cū eo qđ scis: ⁊ si nō: eleuabūtur ad caput vapores maligni ⁊ faciūt cadere in sirzen.

¶ De sincopi.

¶ Scias qđ quādo aggregātur sincopis ⁊ febris tūc sincopis est dignior curatione: ⁊ si indiget pauco vino detur permixtū cū .3. iij. vini antiqui.

¶ Sermo vniuersalis de febribus colere.

¶ Febres colerice sunt scz tertiana cōtinua ⁊ tertiana periodica ⁊ caufon.

¶ Tertiana colerica periodica non pura fit cum putredine colere grosse substantie: propter commixtionem colere cum flegmate commixtione aliqua commixtionali vnita: ⁊ ppter hoc diuersificatur ab emistriteo cum emistriteum faciant due materie separate: ⁊ hanc faciat materia vna que est in seipsa permixta cum calore cui permiscetur aliquantulū frigoris qđ generat suam putredinem: et suam resolutionem: et suam digestionem.

Prima fen quarti canonis.

¶ Fiunt igitur in emittiteo duo paroxisimū et tertiāne nō pure paroxisimus vnus.

¶ Et hec quidem non pura quādoq; plongetur tempore longo et circiter medietatē anni: et quādoq; perducit ad molliciē et ad magnitudinē splenis.

¶ Causa nō est de genere cōtinue: qm̄ differētia inter eius vehemētia et eius teporē est insensata: et accidētia eius sunt vehemētia.

¶ Et causa in eo est acuitas materie et multitudo eius cū eius casus sit circa cor: et in venis oris stomachi aut in partibus epatis pprie et ad summū in mēbris nobilibus vicinis cordi.

¶ In tertiana nō periodica co. est in carne et ad partes cutis: et in cōtinua co. est sparsa in venis corporis que elongantur a corde.

¶ Ponit multa accidentia febrium colericarum, et tu vide et ipsa nota.

¶ De tertiana absolute.

¶ Paroxisimus tertiane incipit in primis cum horripilatione et punctura acus. Deinde infrigidat et incipit facere rigorem difficilem valde difficultiorem reliquis rigoribus: et hic quidem rigor cum vehemētia sua est velocis sedationis.

¶ Sit rigor eius in diebus primis fortior et vehemētiior et in quartana est econtrario.

¶ Et iterum rigor incipit cū fortitudine: deinde alleviatur paulatim et minuitur velociter: et in quartana est econtrario.

¶ Et sudor multiplicatur in tertiana cū dimittit.

¶ Et tertiane caliditas est saluior caliditate causonidis: nam in illa quanto plixius manus tēgit corpus nō additur inflāmatio: immo quādoq; minuitur et in causonide additur inflāmatio.

¶ Et pulsus eius est diuersus: sed diuersitas eius est minor q̄ in reliquis febribus humorosis.

¶ Et quādoq; significat ipsam etas: consuetudo: res

gio:ars:forma:tempus: et multitudo euentus tertiane in illa hora.

¶ Cum igitur componuntur due tertiane sunt potissimum euenientes omni die: qui igitur considerat tertianam per paroxismos errat in ea: immo oportet ut attendantur significationes alie quas dicemus.

¶ Differentia inter tertianam puram et non puram.

¶ Pura est subtilis levis cuius paroxismus consumitur a quattuor horis usque ad duodecim: et non addit super eas multum: et si addit additione multa tunc non est pura et est secundum plurimum perueniens ad horas septem.

¶ Et calefit corpus in ea velociter et vides caliditatem procedere ex corde et extremitates adhuc sunt frigide.

¶ Pura non addit cum non accidit error super. vii. periodos: et quandoque consumitur propter subtilitatem sue materie in paroxismo vno in quo accidit vomitus aut ventris solutio mundificans.

¶ Apparet digestio in vrina prima die aut tertio aut quarto aut septimo.

¶ Cum vides principium cum rigore et statu cum sudore et tuberate: tunc non dubites quin ipsa sit pura.

¶ Et cum non pura inuenitur grauitas plurima in capite et extensio et prologatur rigor donec pueniat ad horas xxiij. aut. xix. usque ad horam suam et tepescit donec complentur. xlvij. hore.

¶ Et per quantitatem additionis potissimum super duodecim horas est eius elongatio a puritate.

¶ Et in tertiana quidem non pura tardatur apparitio digestionis et non apparet in forma offuscatio neque extenuatio et accidentia sua minorantur in ea.

¶ De tertiana continua.

¶ Cognoscitur per vehementiam potissimum tertiana continua et per vehementiam accidentium tertiane: et apud

Prima fen quarti canonis.

Galienū quidē cum san. putrescit fit de oī genere : ⁊ de hoc fiet sermo post.

¶ De cura tertiane pure.

¶ Et tu quidem non auscultes sermonē qui concedit in principio solutiva fortia ⁊ myrabolanos ⁊ silia: nisi p modū quē diximus: imo opzvt in primis lenias si cut cū tamarindis syracost ⁊ teriniabim.

¶ Rectum nāq; est vt non in potu detur quod est si cut sorbitio hordei neq; ei simile : neq; cibi: nisi natu ra iam lenificata.

¶ Et si vētris solutio in pīcipio in febre tertiana pu ra sit minoris malitie q̄ eius sile in alijs: est tamen ei etiam malitia maxima.

¶ Et quādo possibile est vt flobothomes vsq; ad tres periodos: fac et similiter quando times q̄ egritudo sit furiosa.

¶ Et non oportet vt moueas in die paroxismi aliqd nisi ppter necessitatem.

¶ Et oportet vt in die paroxismi nō puoces vrinam cum emulsione seminū.

¶ Et opz vt supueniat ei paroxism⁹ dū est famelicus et nō est in stomacho eius aliquid.

¶ Oportet vt sumat in potu omni mane sirupū aceto sum: et post duas horas aquam hordei die in qua nō est paroxismus.

¶ Et fructus quidē qui diliguntur eis sunt granata dulcia et muza et pruna matura et immatura: melon nō indus est maximi iuuamēti cuz hoc q̄ ipse soluit ⁊ puocat et stringit vehementiā caloris ⁊ facit sudare ⁊ fortasse non nocet nisi parum.

¶ Et ex oleribus conueniunt cucurbita et cucumer et alchetedī et lactuca.

¶ Et nō vltimes in infrigidatione multa et pprie in principio: nisi iuenias inflātionē multā et timeas conuersionē eius ad caufonidē et cōtinuam.

¶ Si non inuenis inclinationē manifestā: tunc euas

cua cum solutione ventris.

¶ Balneo nō oportet ne approximēt nisi post digestionem: et apud declinationes est ipm melior curatio eis et pprie assuetis et non prolongēt in eo morā: imo egrediantur velociter: nam iteratio est eis cōuenientior q̄ stationis prolongatio.

¶ Et non timeas post declinationes potare eos vino plurimum commixto: vinum enim fractum per commixtionem confert in soluendo et succurrit aque penetrati cum fortitudine sua: et ppter illud infrigidat vehementer et humectat.

¶ De cura tertiane non pure.

¶ Res quibus diuersificatur cura tertiane non pure sunt res quibus cōcant fe. frigide de licentia scda. i. non solum intēdendo primo ad fe. sed etiā secūdo ad causam: sicut fit in febribus frigidis.

¶ Balneum em̄ facit descendere flegma indigestum per illud quod effunditur ad locum putredinis: et permiscet humores et resoluit subtile et facit remanere spissum.

¶ Cibatio eoz omni die est ex eis que eis nocēt: imo oportet vt cibentur vno die et alio die nō: et sit in cibis eoz quod abstergat et calefaciat parum.

¶ Et oportet vt cōsideret ppinquitas nō pure ad puram et elongatio eius ab ea: et fm illud diuersificatur inter curam eius et curam non pure.

¶ Et cū videris vrinas eoz grossas tūc flobothoma: et cū flobothomaueris nō indigebis clisteri.

¶ Et scias q̄ nō est res magis iuuans eos q̄ vomit post cibum.

¶ Et clisteria in principio sunt mibi magis dilecta q̄ solutiua alia.

¶ Decoctio absinthij est eis iuuatiua subtiliatiua materiei et stomachi cōfortiua.

¶ De febre caupon.

¶ Caupon est fm duos modos: aut enim est ex co. in

Prima fen quarti canonis.

venis ppinqs cordi rē. aut est flegma ⁊ fit a flegmate falfo: ficut dixit Hippo. ⁊ nō fit flegma falsum nifi ex aquofitate flegmatis ⁊ colera acuta.

¶ Et qm caufon habet vehemētiora accidētia q̄ tertiāna oportet vt fit breuioris ſpaciū q̄ ipſa.

¶ Senibus parū accidūt febres cauſonides: ⁊ cū accidunt eis pereunt: ſed in infantibus eſt leuior propter humiditatē eorum: ⁊ quādoq; eſt in eis cū pfunditate ſomni propter vapores.

¶ Et plurimum quidem cauſon conſumitur vomitu aut ſolutione ventris aut ſudore aut fluxu ſanguinis narium.

¶ Videſ vt fit cā fitis eorū propter cauſam pulmonis.

¶ Et caliditas in cauſonide ſm plurimūz non eſt ita fortis in exteriorib⁹ ſicut in interiorib⁹. Et cōfraction in ea eſt leuior q̄ fit in alijs.

¶ Cura eſt cura tertiāne pure ⁊ nō ſlobothomentur: fortaſſe em̄ inſlāmabit eos: et fortaſſe inuabit eos ſi fuerit illic turbiditas ⁊ rubedo. ſ. in vrina.

¶ Et fit cōtentus potatione aque frigide ſm qđ diximus: ſi autem non fuerit quod prohibeat: detur de ea etiam vſq; ad ſatietatem.

¶ Et fortaſſe aduenit eis permixtio mentis ⁊ obliuiſcuntur petere aquam: quare oportet vt ſorbeant de ea paulatim ſorbtiones plurimas: ⁊ pprie in eo cui⁹ linguam vides ſiccam exſiccata.

¶ Et opz vt caueat in eis ſupfluitas ſanguis nariū. Eſt em̄ de eis in quib⁹ magnificat timor eis.

¶ Et cum declinat egritudo manifeſte: tunc non eſt malū vti balneo cuius aqua declinat ad frigus: ⁊ illi in quibus magis diligitur balneum ex eis ſunt quorū fe. eſt ex flegmate falfo.

¶ De febre ſanguinis.

¶ Opinatus eſt Galienus qđ nō fit febris ſanguinis a putredine ſanguinis: nā ſanguis cū putrefit fit co. ⁊ non eſt ſanguis. fit igitur tunc fe. colerica non ſan

Prima fen quarti canonis. Fo. cxxvii.

guinea et fit causon predicta et tertia et curat eam cum illa cura.

¶ Sic vero sermo Galieni contrarius est sermoni Hippocratis et contrarius ei quod est conueniens.

¶ Intellectus eius primus est corrupte acceptationis: quoniam san. quando putrefit conuertitur subtile eius ad coleram et spissum ad melancholiam: non igitur cum totalitate sua fit colera.

¶ Licet post putredinem sanguis fit co. nescimus tamen an in ea fit putredo an non. nam non est necessarium ut sit putridum ideo quod aliquid generetur ex putrido: fit enim a putredine quod non est putridum sicut vermis.

¶ Quod vero intelligitur secundo: id est cum san. putrefcit fit co. est mendacium purum: quoniam putredo est via corruptionis: et putredo quidem non habet tempus: et conuersio sanguinis in coleram non fit nisi in tempore.

¶ Et putredo quidem est corruptio accidens sanguini: et est sanguis sicut accidit flegmati et est flegma: neque co. neque melancholia nisi conuertatur post illud cum complemento putredinis.

¶ Verum veritas sana est sermone Hippocratis. quod ex sanguinis putredine generatur febris.

¶ Dicamus igitur nunc quod febris san. que est fe. putredinis et febris calefactionis et ebullitionis quam nominat Hippocrates synocha conclusam plurimum fit ex opilatione suffocante caliditatem.

¶ Quedam quandoque fit a causis alijs que vehementes fiunt super vehementiam febris effimere: et est de summa febrium que sunt inter febres putredinis et febres effimeras.

¶ Nec differt a febribus effimeris: quia calefactiuum primum in ea est humor: et differt a febribus putredinis: quoniam non est ei putredo et est fe. acuta non effimera non ethica non fe. putredinis.

Prima fen quarti canonis.

In quibusdam contradictionibus non est necesse nos prolongare sermonem: quoniam non iuuatur cū eo medicus.

Et hāc putredinē in sanguine quādoq; facit aquositas sanguinis ex comestione fructuū aquosaz.

Et hec quidē febris est continua que non tepescit ppter cōmunitatē materieī et eius adherentia vsq; ad crīsim vel ad mortem.

Et eius species sunt tres: scz epaumaticus et est saluior: deinde homotenus: deinde augmasticus.

Intentio in curatione fe, sanguinis est euacuatio plurima vsq; ad sincopim.

Euacuatio autē nō est aliqua ita bona sicut flobothomia ex manu in quacunq; hora accidat et non expectetur crisis neq; digestio: nisi sit repletio nausea: tūc em̄ eam caue et remoue ipsam.

Quod si febris perseuerauerit tūc flobothomia et non cesses flobothomare donec eger appropinquet sincopi: aut cadat in sincopim si corpus fuerit forte: sincopis nāq; infrigidat complexionē fortem.

Et scias qd flobothomia et sumere in potu aquā frigidam qñq; excusant ab infrigidatione alia.

Et fortasse sequitur statim flobothomiam ultimā fluxus vētris colericus et sudor quē oportet omni hora extergere donec contineat et sanabit fortasse cū eo.

Et succurratur ei quod accidit de debilitate et sincopi cū cibo subtili et quiete.

Si accidit fluxus sanguinis narium per se nō abscindatur: nisi cū appropinquat sincopis.

Et quāto plus minoratur zucarū tāto melius est.

Et scias qd esse cōtentus infrigidatione et dimittere flobothomiā et solutionem ventris addit in opillatione et coartatione: quare additur putredo et caliditas in reliqua dispositione.

De febre flegmatica.

Minor horarum sui principij fin plurimum est ex

xviii. dierum : et eius eradicatione in pluribus est intra
xliii. dies : aliqui habent intra. lxiij.

¶ Saluator earum est illa que est mūdorum temporum : et pre-
cipue illa que est multi sudoris : significat enim subtili-
tatem materie et paucitatem eius et raritatem corporis.

¶ Et parum quidem euacuatur febris ista a leſione
in ore stomachi.

¶ Et ſcias quod cum omni febre cum qua est frigus con-
stringitur pulsus et minoratur.

¶ In febre flegmatica ex vitreo humore fit frigus
propter illud quod non putruit : et horripilatio propter
illud quod iam putruit : et maior eius frigus et ipſius
rigor insunt periodis status.

¶ Febris flegmatica non est ex materia que faciat pu-
tationem ita ut sit causa rigoris in via expressionis :
eius namque putredo est rei levis.

¶ Et multoties incipit cum ſincopi : et fit ſcilicet ſinco-
pis : et in hac egritudine multiplicat ſincopis propter
debilitatem oris stomachi et caſum appetitus et priua-
tionem ſtimbræ. id est digestionis que est fundamentum ma-
terie nutrimenti et virtutis.

¶ Illa autem que fit ex flegmate ſalſo ſequitur horri-
pilatio : et non fit vehemens frigus eius.

¶ In hac febre diuerſificatur eius paſſio a calidita-
te : ſcilicet in ſenſu tactus : ſicut accidit in reliquis vi-
ſcoſis cum bulliunt : ipſa enim diſrumpuntur in quibusdam
locis et in quibusdam non.

¶ Et fe. quidē flegmatis ſunt multe opillationis et ſu-
doris pauci : et cum ſudare facit eſt res non exuberans.

¶ Et de propriis ſignificationibus eius eſt paucitas ſu-
doris et priuatio eius.

¶ Et ſitis quidē minoratur in febribus flegmaticis
niſi propter cauſam ſalſedinis.

¶ Et ſignificant eam ut ſit paroxiſmus eius. xviii. ho-
ris : et dimiſſio eius ſex horis : et non eſt dimiſſio eius
mūda : quoniam materia cum multitudine groſſitudi-

Prima fen quarti canonis.

ne et viscositate est multa.

De febribus epialea et lipparia.

¶ Hec sunt de summa febrium in quibus diversificantur loca caloris aut frigoris intus et extra propter diversitatem locorum et eius quod putrefit.

¶ Epialea est febris ex flegmate vitreo: sed est comprehensum in occulto profundo quod infrigidatur ubi est: verum ipsi sam accidit putredo quare spargitur ex eo vapor eius: quod cum putruit et dispargitur et inflammatur in exterioribus: et illud quod non est putrefactum infrigidatur in interioribus.

¶ Lipparia est febris in qua occultatur calor et apparet in ea frigus: et semper plurimum est flegmatica et quandoque est colerica ex colera grossa valde.

¶ Ponit modum quomodo calor occultatur et frigus apparet. et tu vide.

¶ Quomodo erit febris et non precedat caliditas ex corde in totum corpus: Respondeo quod attenditur una conditio scilicet ut non sit quod prohibeat sicut hic.

¶ Ponit modum febrium in quibus apparent ambe dispositiones. et tu vide.

De febre diurna et nocturna ex flegmate.

¶ Utique sunt male: sed diurna est longior et deterior et multoties facit cadere in ethicam.

¶ Et tolerantia febris in calore diei et vigilie in frigore noctis sunt ex eis que magis digne faciunt cadere in ethicam et ad summum est ex genere febrium difficillimum.

De cura febris flegmatice.

¶ Omnes species eius communicant in hora principii in tribus: scilicet in necessitate lenificationis aut vomitus aut administrationis subtiliantium et inscindentium et diureticorum.

¶ Et cum supervenerint febri dies tres subtiliatur in ea materia propter febrem: et ante illud movebis et nocabis et non facies aliquid.

¶ Fames et somnus super famem et exercitium super eas sunt ultima in iuamento hominis egritudinis.

¶ Cumq[ue] pertransierit septima non lites tunc super subtiliatione: quoniam illa debilitat et addit in debilitatem oris stomachi.

¶ Subtilitatio regiminis in flegmatica omnino magis est necessaria quam in quartana.

¶ Ponit quod rose rubee vocantur perfice.

¶ Et non fiat assiduatio super lenificationem cum lenitiuis in principio et post ipsum et proprie quoniam materia est colerica: illud enim producit ad corruptionem complexionis.

¶ Et vomitus quidem cum eo quod est in eo de debilitate stomachi est vehemens iuamenti valde: et est ultimus huic egritudini.

¶ Oportet igitur ut expectetur in eo septimus ut non accadat ex eo in principio debilitas apostemans corpus stomachi.

¶ Et non oportet ut fiat inunctio cum vnguentis resolutiuis nec embrocatio cum subtiliativis cum egritudo est in principio et humor est in corpore ambulans: ipsa enim mollificat viscera sua calefactione humida.

¶ Scias quod fricatio est ex curationibus iuantibus eos: et quanto fuerit flegma viscosum grossius erit fricatio magis conferens.

¶ Fiat vomitus cum raphano et cum aqua calida et proprie in principio periodi: nam ipsum resistit rigori et frigori et extinguit cum hoc situm quous sit estuosa.

¶ Et vinum subtile confert eis in hac hora cum subtilitate sua: et quia confortat calorem innatum: et quia prouocat et sudare facit.

¶ Et agaricus cum de eo sumitur in puluere ex .3. s. usque ad .3. vna et tertia parte vnius diebus continuis prohibet elongari egritudinem: sumat igitur puluis ex eo aut misceatur cum melle et bibatur.

¶ Et semine vrtice post digestionem est mirabile valde sumptum in puluere aut cum melle.

Prima fen quarti canonis.

¶ Et hora cibi est post repozē potissimi ⁊ eradicationē eius et ante potissimū minus quattuor horis.

¶ Et balneū quidem est vehementis nocuenti nisi post declinationem.

¶ De quartana periodica.

¶ Plurimū quartane est piodica ⁊ minoratur casus quartane inseparabilis.

¶ De pprietate omnis humiditatis est vt putrescat quous rarificetur in preparatione.

¶ Et plurimū qdē quartana accidit in successione febriū putridarū ppter diuersitatem humorum ex quibus generantur.

¶ Et multotiens quidē accidit propter successionem splenis: et hoc fm plurimū nō euacuat ex dolore splenis aut duritie eius.

¶ Et saluioz qrtana est illa que nō accidit ab apostemate aut alijs: ⁊ cū qua nō est apostema splenis: nam hoc multoties ducit ad ydropisim et pniem.

¶ Et quartana que salua est liberat ab egritudinib⁹ malis melācholicis sicut epilepsia melancholia et in eo est securitas a spasmo qm est humor sicc⁹: ⁊ est fm plurimū egritudo salua.

¶ Et si nō accidit in ea error nō addit supra annuz: et qm qd durat. xij. annis ⁊ qd est infra eos.

¶ Et que ex ea longa est perducit ad ydropisim: ⁊ autumnus est inimicus quartane.

¶ In hac est caliditas cū horripilatiōe et frigore: et cū aliquātulo dolore quasi frāgaſ ossa et est illic contractio propter quod strident dētes ⁊ pducit ad debilitatē visus ⁊ piodus ei⁹ est. xxiiij. horarū.

¶ Et fit mūdificatio eius apparēs apud repozē: ⁊ est significatio cōpleta sup quartanam.

¶ Et sudor in quartana est plurimus per comparationem ad flegmaticam ⁊ non per comparisonem ad alias febres.

¶ Et sitis minoratur in hac febre nisi sit a melāchoz

lia colerica.

¶ Et necesse est vt prohibeatur in die paroxismi a co-
mestione et precipiatur ieiunium et prohibeatur ab
aqua frigida illa die. Est enim necessarium reliquis
diebus vti carne.

¶ Et scias qd aqua casei est bonum vehiculum ei qd
administratur de virtutibus medicinarum ⁊ fortasse
confert administratio eius solius quando est calidi-
tas violenta.

¶ Et vomitus iterum ⁊ proprie ante cibum est con-
uenientior ⁊ proprie in die paroxismi ante paroxis-
mum: et pprie qñ est melancholia flegmatica et nō in prin-
cipio tñ immo in omni hora.

¶ Si melancholia fuerit sanguinea iuuabitur cū flo-
botomia ex basilica et hoc gen⁹ velociter recipit en-
rationem.

¶ In die periodi sufficiat eis de cibis modicum.

¶ Ponit virtutem turbiti in principio magis posse
approximari qd virtutē agarici tāq leuiorē medicinā.

¶ Si dederis in potu an digestione tyriacam ⁊ filia
cōpones quartanā cum quartana: ⁊ fortasse attrahes
egritudines alias ⁊ pprie in hyeme.

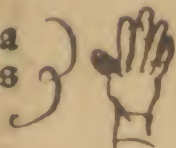
¶ Inquit Balie. Sanaui gēte plurimū a quartana
ita dedi ei in potu post digestionē solutiū: deinde eis
dedi in potu succū absinthij ⁊ deinde tyriacam.

¶ De cibatione patientiū quartanā.

¶ Rectius est vt inclinetur regimē eorum in primis
septimanis vsq ad tres ad subtiliationem quandā
preter vt destruat virtutē: ⁊ illud est vt abstineat a car-
ne ⁊ vinctuosis: hoc em̄ minorat eorū materias ⁊ alle-
uiat eos ⁊ abbreviat spaciū egritudinū eorū.

¶ Sciasq in cibis quartane esse debent iste pprie-
tates scilicet vt non sit crudum: immo remouens cru-
ditatem. Secundo vt non sit grossum: immo subtili-
ans grossum. Tercio vt non sit cōstrictiū immo sol-
uens ventrem. Quarto vt sit sanguis ex eo genera-

r ij

Prima fen quarti canonis.

tus laudabilis.

¶ De cura quartane cōtinue.

¶ Sphorothomia in hac est magis necessaria qm materia est expansa in venis et licentia in carnibus in hac egritudine est minor.

¶ De febre quintena sextana et septena.

¶ Iste generantur ex materia homogenea materiei quartane: sed est grossior et minor et plurimum etiā fiunt ex melancholia flegmatica.

¶ Sextana autē et septena et q sunt post illas Hippo. dixit. et Galienus dixit. Nō vidi in vita mea aliquā ex eis neq vidi quintenam nudam fortem neq est febris nisi quasi occulta.

¶ Galienus est quasi negās has febres et vult vt qsi sit necessariū hmoi febribus radix alia.

¶ Hippo. iam verificauit sermonem in inuentione septene et nouene et non est illud mirabile nec manifeste impossibilitatis: ita vt sit necessarium redire in eo ad demonstrandum.

¶ Hippocrates dixit q septena est prolata et non est mortifera et nouena est longior et non est mortifera: et dixit q quintena est deterior febrium quoniam fit ante ptisim.

¶ Et non oportet vt negentur egritudines quas nō contingit videre in tempore quodam et quadam regione: nam hoc genus non comprehenditur pre multitudine.

¶ Neq etiam oportet vt dicatur q si est quintena q tunc necesse est vt sit materia quinta: nam melancholia generat quartanam nō propter hoc q ipsa sit melancholia: immo ppterea q ipa est pauca et grossa.

¶ Non conuenit alicui vt dicat impossibile est in flegmate vt fiant ei paroxisimi alij quando ingrossatur et quando minoratur quoniam concessio est et possibilitas est res ampla: raro fit possibile vt necessario eius sequatur contradicō.

Amplius non est dispositio in concessione eius quod nunc videtur neque audit neque de quo testificatur experientia metator aut sapiens sicut concessio eius quod testificatur qualis Hippo. nam rettulit mihi fidelis quidam se vidisse nouenam: quinquena vero vidimus iam multoties et non cogimur propter hoc dicere quod sit humor alius.

De ethica.

Nam sciisti quod in membris sunt humiditates diuersarum specierum: et de illis igitur est repositum in venis: et de illis est illud quod est sparsum in membris sicut ros: et iste sunt due diuisiones.

Et prima earum est materia febris putredinis aut febris ebullitionis.

Et de illis sunt humiditates primi temporis coagulationis et sunt actu nutrimentum attracte ad locum et sunt cambiū et fiunt additio similis illi: sed tempus pulsus earum est propinquum et non sunt coagulate.

Et de eis sunt humiditates cum quibus continuantur partes membrorum similium partium a principio creationis et per ipsarum destructionem perueniunt ad separationem.

Et similitudo humiditatum primarum est oleum lucerne effusum in lucerna. Et similitudo secundarum est oleum imbibitum in corpore lichini. Et similitudo tertie humiditatis est humiditas cui continuantur partes quotidie de quo factus est lichinus.

Et cum inflamantur membra radicalia et proprie cor est illud ipsa egritudo que est ethica.

Et caliditas quidem epatis quandoque perducit ad ethicam: verum non est ipsa ethica: immo ethica est illa que est causa cordis et similiter est dispositio pulmonis et stomachi.

Dum ipsa permanet finiēdo humiditates diuisionis prime sicut finit candela oleum effusum in lucerna: tunc est gradus primus. Et cum finit humiditates que sunt diuisionis secunde sicut incipit candela finire oleum imbibitum in corpus lichini erit gradus secundus: et iste

r. iiij.

Prima fen quarti canonis.

parum recipit curationem nisi deus vellet: et cum finitur iste: et incipit finire humiditates diuisionis tertie: sicut incipit flegma adurere corpus lichini et humiditates eius radicales erit gradus tertius.

¶ Et hec quidē egritudo est ex febribus que nō habēt paroxismos neq; horas paroxysmorum.

¶ Et ethica quādoq; accidit post febrem effimerā: et quāq; post febres putridas et apostematata: et longinquū est vt accidat ethica incipiendo.

¶ Et causa quidē vna quāq; est causa ethice: et quāq; est causa effimere sūm vehementiā mutationis sue et debilitatē suspensionis eius. i. adherētie sicut ignis: nā ipse obuiat lignis sūm duos modos. vnus est sūm modum quo calefacit ea et fumat in eis. et secūdus est sūm semitā inflāmationis.

¶ Pōnit plures modos quō ex febre putredinis peruenitur in ethicā. et tu vide.

¶ Et ethica quidē in principio rei est difficilis cognitionis et facilis curationis: et in fine sui est facilis cognitionis et difficilis curationis.

¶ Et est calidius qđ est in eo locus venarū et arteriarū et est eorū caliditas similis: nō em̄ minuitur verū ipsa quādo superuenit ei cibus augmētatur velociter et fit fortis pulsus valde et incipit magnificari sicut augmētatur flamma apud inuentionē olei: et iste significationes sunt fortes.

¶ Et est habēs egritudinē non vehemēter discernēs illud qđ est in eo de caliditate qm̄ facta est cōplexio membro conueniens.

¶ Pōnit multa signa adubul. i. tertij gradus ethice. et tu vide.

¶ In aceto est exiccatio vehemēs et virtus resolutionis quare oportet vt bibatur cū eo qđ resistit duabus proprietatibus: scz per cōmittionē aque multe aut cū quibusdā humectatibus lenificantibus.

¶ Lac asine cū humectatione sua est infrigidans: ve

rum ipsum conuenit ei qui non habet febrem periodi-
cam neq; materiā preparatā ad putredinem.

¶ Ponit qd linum pectinatū est de genere eius quod
non calefacit.

¶ Et non est lac post lac mulieris sicut lac asine: post
ea lac capraz: nam lac asine eradicat ethicā si fuerit
ei eradicato: nisi prohibeat putredo accidens aut ex-
pectatio materiei cōprehense.

¶ Et lac quidem iuuatium est eis a principio ethice
vsq; ad finem eius.

¶ Et lac mulieris sugendo sumptum conuenientius
est omnibus.

¶ Tyna autē illa est melior que est tepida scz in qua
non est caliditas multa et est cū hoc cū virtutibus her-
barum infrigidantiū et humectantiū.

¶ Et si nō esset qd phiberet administrationem tyne
frigide nisi vereretur super eam verū qd phibet ab
hoc est debilitas corporis eoz et eoz extenuatio.

¶ Lesio nō fit nisi per aduentū contrarij diuersifican-
tis in cōplexione subito.

¶ Et si iteretur tyna in die tribus vicibus erit rectū.

¶ Et melior quidē horarum huiusmodi actionis est
post cibum.

¶ De cibatione eorum.

¶ Oportet vt separetur in eis cibus et nō cibentur in
saturitate eorum vice vna.

¶ Et lac vaccinum de quo extractum est butyrū pluri-
mi est nutrimenti.

¶ De ethica senectutis.

¶ Intentio itaq; ethice senectutis est dominiū fici-
tatis super complexione absq; febre. et quādoq; fit cū
equalitate in calore et frigore: et est illud fm minus et
quādoq; fit cū frigore.

¶ Et senes sunt velocioris casus in eam q̄ iuuenes et
iuuenes q̄ pueri licet accadat in iuuenibus et pueris.

¶ Et hec egritudo quādo confirmatur nō curatur: et

Prima sen quarti canonis.

si esset ei ingenium esset mortis ingenium.

¶ Et canon in curatione earum est calefactio et humectatio.

¶ Et lac coctū cū lapidibus est vehemētis iuuamētū eis et mel est vltimū in iuuamēto eorū sicut est vltimū in nocumēto habentiū febrem etylicam.

¶ Et oīs cibis humectās facilis penetrationis velocis descensionis in quo nō est viscositas sicut aqua carnis et vitelli ororū sorbiliū et vinū subtile odoriferum parue q̄tītatis est cōueniens ei.

¶ De febribus pestilentialibus.

¶ Sicut aqua non putrefit vllō modo p̄pter suā simplicitatē: immo p̄pter illud qđ ei admiscetur de corporibus terreis malis et accidit toti qualitas mala sic aer nō putrefit nisi p̄pter illud qđ ei admiscetur de vaporibus malis et accidit toti qualitas mala.

¶ Et quicq; est illud causa ventorū deferentiū ad locū fumos malos et locis fetidis in quibus sunt valles profunde et corpora ericcata in prelio aut occisa vel mortua nō sepulta neq; tumultata.

¶ Et quandoq; accidunt putredines in interioribus terre p̄pter causas quarū euentus ignoratur et nocere faciūt aquam et aerem.

¶ Et febres quidē accidētes causa aeris ficci sunt iterum causa vt eueniant febres colerice: pestilenciales nō fiūt ex aere turbido et humido.

¶ Et febres in aere turbido et humido sunt pluris euentus: sed sunt minoris acuitatis et longioris spacij: in estate nō sicca paucē pluuię sunt minoris euentus et maioris acuitatis et velocioris separationis.

¶ Et meliora t̄pa sunt que seruāt naturā suam.

¶ Et principiū omniū horū sunt forme et formis celli faciētes esse necessariū illud cuius euentus ignoratur licet quidā hoīm dixerūt in eo aliquod nō p̄portionatum vel pertinēs ad causam eius.

¶ Oportet vt scias qđ causa prima lōgīnqua ad illud

Sunt figure celestes ⁊ propinque figure terrestres: et quādoq; faciunt necessario virtutes agētes celestes et virtutes patientes terrestres humectationem vehētem aeri expelluntur vapores ⁊ fumi ad ipm et putrefaciunt eū cum caliditate debili.

¶ Et quādo fit aer fm hūc modum venit ad cor quare corrūpit cōplexionem spīritus qui est in ipso ⁊ putrescit quod circūdat ipm de humiditate ⁊ accidit caliditas egressa a natura ⁊ spargit in corpore ⁊ est febris pestilentialis.

¶ Et cōmunicat multitudīni hoīm iterū qui habent in seipsis preparationis pprietatem.

¶ Agens em̄ solū cū puenit ⁊ patienti nō est preparatio nō accidunt actio et passio.

¶ Et pparatio corporū ad illud in quo sumus de passione est vt sint plena humoribus malis: nā mūda nō forsitā patiuntur ex illo.

¶ Et corpora debilia iterū patientia sunt ex eo sicut illa que multiplicānt coitū et corpa dilatatoꝝ poroꝝū humida multe balneationis.

¶ Et febris est quīeta exterius et cōturbans interi⁹ fm plurimū perdens et qua percipitur caliditas ⁊ inflammatio fortis ⁊ magnitudo anhelitus ⁊ vehemētia sitis et siccitas lingue.

¶ Et quādoq; fit cum nausea ⁊ casu appetitus: et si non resistitur ei cum comestione violenter interficiet eum.

¶ Ponit multa accidentia praua ⁊ signa ex vrina et egestionē sudore ⁊ alijs. ⁊ tu vide.

¶ Et quādoq; est de his febribus pestilentialib⁹ in qua non percipit eger: neq; tangens propinquus multitudinem caloris et nō alteratur pulsus et vrina magna alteratione: ⁊ cum hoc ipsa est interficiēs velociter et hesitant medici in esse eius.

¶ Et plurimū quoꝝ anhelitus fetet ex istis in primis moriunt: nam putredo est iā cōfirmata in corde.

Prima fen quarti canonis.

Ponit signa pestilentie fm semitā causarū: et sunt quedam que apparēt in celo et in aere ex eius diuersitate in substantia et complexione et ceteris: et quedam signa que sunt fm semitā societatis: vt cum rane et cetera reptilia multiplicātur et fugiunt ad superficies: et aliquādo aliqua volatilia fugiūt ex nidis suis et fortasse dimittunt oua sua.

De cura febrū pestilentialium.

Summa curationis est exiccatio et id cum flobothomia vel solutione ventris: et oportet vt incipiatur in ea ad euacuandum.

Et oportet vt infrigides domos eorum.

Aqua plurima frigida subito est iuuatiua valde: pauca antez consequuntur: exhibita fortasse excitat caliditate.

Et quādo cadit appetitus restauret ad comestionem: nam plurimi eorū qui viriliter agūt sup illud et comedunt violenter absoluūtur et videntur.

Et oportet vt sint cibi eorum ex acetosis et deficcatis: et sint pauce quātitatis.

Ponit rectificationem aeris fm sanos et febrientes. et tu vide.

De preservatione a pestilentia.

Oportet vt extrahant ex corpe humiditates superflue et inclinet regimen eius ad exiccationē ex omni modo et ex minoratione cibi et exercitio.

Nō oportet vt administret balneū neq; vina neq; tolere sitis et declinet cib⁹ ad acetosa: et de illis qbus fit ex ea euasio est administratio ryzace et mytridati ante eam cum reliquo regimine bono.

Et de medicamine facto ex aloe et croco et mirrha sumat oī die circa .℥.ss. qm̄ est iuuatiuum.

De variolis.

Cūq; accidit in sanguine ebullitio fm semitam putredinis cuiusdā de genere ebullitionū que accidunt succis: et hoc est cui⁹ cā est res quasi naturalis quare

putrefit ab eo illud quod admisceat ei de reliquis nutrimenti sui menstrualis quod est in impregnatione.

¶ Et quandoque generatur in eo post illud ex cibis feculentis et malis et faciunt ebullire sanguinem: sicut illud quod natura efficit in succo vite ita quod rectificat ipsum faciendo vinum simili substantie et iam patruit spuma aerea et fex terrena.

¶ Et de hoc est cuius causa est res adueniens extrinsecus ebullire faciens occulta: sicut accidit apud alios rationem temporis et proprie in vere ab eo quod pertinet ei de qualitatibus et ordine.

¶ Et variole quidem et morbillus sunt de genere egritudinum aduenientium.

¶ Et corpus quidem preparatum variolis est calidum et humidum et conturbate humiditatis proprie quod parum extrahit de sanguine per flobothomiam.

¶ Et variole quidem sunt quasi modus quidam crisis.

¶ Et plurimum quidem accidunt variole infantibus postea iuuenibus et minoratur in senibus: nisi propter causas fortes.

¶ Et earum euentus est in corporibus calidis et humidis plus quam in siccis: et in vere plus quam in hyeme et in fine autumnus: et proprie quando precedit estas calida et sicca: et sic de autumnus.

¶ Et variole non accidunt in cute solus: nec in eo quod sequitur illud quod apparet: immo accidunt in omnibus membris similium partium apparentibus et occultis: ita quod velaminibus et nervis.

¶ Ponit processum variolarum ex quo apparent usque quo recedant. et tu vide.

¶ Et virides quidem et violacee sunt male: et quanto plus additur in nigredinem tanto est deterius.

¶ Et albe quidem sunt meliores et proprie quando sunt pauci numeri magne quantitatatis facilis exitus pauce angustie debilis febris.

¶ Ille qui continuant adinvice ita quod continuant in fru

Prima fen quarti canonis.

sto magno carnis habentes latera aut rotunde sunt male.

CAlbe pue dure difficilis exit? qñq; in fine pducunt ad pditionē: qm̄ cā in eis est grossities materiei.

Et de speciebus malarū timorofarū sunt qrum diuersificatur egressio: nam quādoq; apparēt quādoq; occultantur ⁊ pprie quādo sunt violacee.

Et vt sit febris deinde variole saluius est q̄ vt sint variole deinde febris.

Et plurimuz quod oportet considerare est eius anhelitus ⁊ ip̄sus vox: nā ip̄a duo cum remanent bona est res salua: ⁊ cum videris anhelitū fetentē ⁊ sifr in morbillis estima casum virtutis.

Et plurimū eorum qui moriūtur per variolas moriunt̄ prefocati ex squinātia. Et qñq; moriunt̄ p casum virtutis ⁊ cū rasura ⁊ cum fluxu ventris.

Et multotiēs quidē variola? homo duab? vicibus qñ scz aggregat̄ materia ad expellendū bis.

Ponit multa signa variolarum. ⁊ tu vide.

De morbillo.

Scias q̄ morbillus om̄is est variola colerica ⁊ nō est differentia inter ea: nisi quia morbillus est colericus ⁊ minoris quātitatis ⁊ quasi ip̄e non p̄trāsit cutē ⁊ nō est ei altitudo de qua curet ⁊ pprie in p̄cipio.

Generatio variolarum est ppter multitudinez sanguinis corrupti: ⁊ generatio morbilli ppter vehementiam malitie sanguinis corrupti pauci.

Morbillus fm̄ plurimū egreditur subito ⁊ varioule aliquid post aliquid.

De curatione variolarū ⁊ morbilloz.

Op3 in variolis vt incipiat̄ et extrahat̄ sanguis: ⁊ spaciū illius est vsq; ad quartum.

Qñ pcedūt variole nō oportet tūc vt administret̄ sfobothomia nisi inueniatur vehementia repletionis et dominiuz materiei: tunc enim sfobothometur quātitate que exiccet.

¶ Et conuenientius quidem q̄ in hac administratur egritudine est slobothomia.

¶ Si slobothomatur vena nasi fit iuuamentū fluxus sanguinis nariū ⁊ tuetur partes superiores a malitia variolaz: ⁊ est facilis super infantes.

¶ Sit natura lenis in principio ⁊ fiat cum tamarindis: ⁊ si nō obedit addatur super eos syracost cū facilitate tamen ⁊ cautela.

¶ Cū pertrāserit egritudo diē secundū: ⁊ incipiūt variolae apparere: tūc fortasse erit infriigidatio causa erroris magni: immo oportet vt adiuetur superfluitas in h̄mōs dispositione cū eis que faciūt ebullire ⁊ aperiant opillationes sicut feniculi ⁊ apium.

¶ Et aqua ficuum est bona valde: ficus em̄ sunt vehemens expulsionis ad exteriora: ⁊ illud est vna de causis euasione a nocumento earum.

¶ Ad faciendum apparere variolas. R. ficuum citrinarum. 3. viij. lentii excoctatarum. 3. iij. lacce. 3. iij. draganti seminis feniculi ana. 3. ij. decoquantur cum libra vna aque donec remaneat fere tertia pars: ⁊ detur in potu.

¶ Expellit enim hoc caliditatem a partibus cordis ⁊ prohibet pulsū cordis.

¶ Et oportet vt nō appropinquet ei in hac hora oleum aliquod omnino.

¶ Et fortasse slobothomia est mala p̄pterea q̄ repulit ⁊ conuertit illud quod p̄cedit: quare caueatur post duos dies vel tres: ⁊ quando incipiunt exire ⁊ non inuenitur cum exitu ipsaz alleviatio: immo inuenitur caliditas inflammata ⁊ lingua ad nigredinem decliuis tunc caue ne calefacias.

¶ Et oportet vt tu alienes ab habentibus variolas ⁊ morbillū emplastrationē ventris.

¶ Ponit hic succum acetositatis citranguli: sicut in antidotario in sirupo de alchori: et forte non reperies alibi.

Prima fen quarti canonis.

Et quando egrediuntur variole cum complemento et pertransit septimus et apparet in eo maturatio: tunc necesse est ut rupatur cum acubus de auro et auferatur humiditas cum cotto. Salitio autem necessaria est et non salietur ante complementum maturationis propter dolorem: sed fiat postquam maturatur: et fiat cum aqua salis in qua sit virtus croci: et si est aqua rosata est melius.

De conseruatione a nocumento variolarum et morbilli.

Membra que oportet custodire a nocumento variolarum sunt guttur et oculus et partes superiorum nasarium et pulmo et intestina.

Et oleum de fisticis est de eis quo utuntur mulieres in regione nostra post variolas et euentum nocimenti in oculo et eradicat caliginem si fuerit et rectificat oculum.

Donit remedia ad conseruationem predictorum membrorum. et tu vide.

De febribus apostematum.

Sunt enim plurimum de genere febrium diei cum apostemata ista scilicet extrinseca enim plurimum non perueniunt ad cor nisi cum sua calefactione absque putredine sua: et plurimum quidem horum est a causis primitiuis.

Febres autem que sequuntur apostemata intrinseca fortasse non fiunt ex applicatione calefactionis ad ad cor sine putredine.

Et diuersificantur febres earum in vehementia et debilitate enim propter proximitatem cordis et longitudinem.

Et non evacuantur iste febres a periodis enim materias que effunduntur ad apostemata eorum: unicuique enim humori periodus est qui conuenit illi.

Et iste quidem febris quando prolongatur ducit ad ethicam: et proprie quando apostemata sunt in epate.

De dispositione febrium compositarum.

Sunt due tertiane in apparitione dispositionis enim paroxysmos flegmatice et tres quartane in paroxysmis

Prima fen quarti canonis. Fo. ccccviij.

flegmatice: et quinq; componuntur tres de fe. tertianis.

¶ Non oportet ut medicus occupetur tota occupatio-
ne cum paroxysmis: immo oportet ut occupetur cum
accidentibus.

¶ Et turpe quidē est medico scienti significationes
cuiusq; febris et accidētia eius ut nō percipiat cōposi-
tionem a primo die aut secundo.

¶ Et cōpositio febris ethice cum fe. putredinis est ex
illis que valde ambigua sunt.

¶ Quandoq; cōponitur cū emitrīteo tertiana aliqua
et flegmatica et melācholica: et si est cum tertiana era-
dicatur tertiana et purus fit emitrīteus: et si est cum
flegmatica aut melācholica eradicatur emitrīteus et
depuratur flegmatica vel melancholica.

¶ Quidam autē estimauerūt qd due cōtinue non com-
ponuntur sicut due tertiane: qm̄ quādo materia est in
tra venas non est possibile ut diversificetur illud in
quo accidit putredo: putredo em̄ est res pcedēs in to-
to: et hec quidē sententia nō est de illis que necessaria
sunt pculdubio apud me.

¶ De compositione febrium.

¶ Et species quidem cōpositionis febriū sunt: scz in-
trans: coalternata: et cōmunicās. Et intrans est ut in-
grediatur vna earū super alterā: et coalternata est ut
ingrediatur post eradicationem eius: et cōmunicans
est ut incipiat cum ea.

¶ Cum videris febrem cōclusam et est in ea rigor et nō
sudor: et fortasse accidit in rigoribus pluribus sudor
vnus tūc testifica cōpositionē: similiter etiā cū vides
ris in cōclusa superfluitatē in frigore extremitatū et
rigore: nam parū de ambobus fortasse est in cōclusa.

¶ De emitrīteo.

¶ Emittereus est febris composita cum duabus febri-
bus: quarū vna est tertiana et altera est flegmatica: et
fit in die vno paroxysmus tertiane et quotidiane simul
aut fm̄ semitā coalternationis aut cōmunitatis aut

Prima fen quarti canonis.

introitus. ⁊ prima est difficilior ad cognoscendum: deinde secunda.

¶ Ponunt emitriteū purum ex tertia extrinseca ⁊ flegmatica intrinseca: ⁊ illam que est preter eam nominant nō purā: ⁊ nō est illud de illis in quibus superflua occupatio sit habenda.

¶ Et quomocūq; sit materia flegmatica ponit paroxismos colerice lōgiores ⁊ tardioris crisis: ⁊ materia colerice ponit paroxismos flegmatica ecōtrario.

¶ Et fortasse extēditur emitriteus longo tempore: scz vsq; ad septē menses ⁊ supra.

¶ Et quandoq; est emitriteus de febribus magis interficiētibz: qm̄ perducit ad ethicā ⁊ egritudines cronicas difficiles.

¶ Et ex hac quidē que est emitriteus corpus nō mundificatur integre.

¶ Urina est tarde digestionis et vomitus et egestio permixta sunt ex co. ⁊ flegmate.

¶ Necessariū est in emitriteo vt vehementē habeas solitudinē in euacuādo materiā fm̄ species euacuationis ex solutione ventris ⁊ vomitu ⁊c. plus q̄ per vehementiā que est per extinctiua.

¶ Et puocatio oportet vt fiat cum eis in quibus est equalitas: ⁊ cū festinatur in potādo decoctionis ante digestionem timetur firzen.

¶ Absinthiū iuuat ad rectificandum materiā ⁊ maturandū ipam ⁊ succurrendū nocumētis eius post septē et apparitionē digestionis: ⁊ cū festinatur cū eo mouet humores ⁊ nō euacuat eos.

¶ Cum sumitur scz ante facit accidere angustiam et tristitiam ⁊ nauseam: deinde reuertitur super eos cum sua caliditate ⁊ exiccat eos ⁊ cum sua sūpticitate facit eos pigros.

¶ Ponit de eo qui cōtradicit Galieno: qz Galienus dabat in cura emitritei aquam hordei cum pipere: et reprehendit eum.

Secunda sen quarti canonis. Fo. ccccviij.

Canon datus in adiutorio nature quādo preparat ad resistēdū hūmōi materiēbus est cū medicinis compositis ex in frigidatibus et calefactiōibus ut discernat natura inter duas virtutes quare occupat in frigidatū cum febre et partibus cordis et calefactiū cum materia: et quis est qui curet emittitū absq; hoc si natura nō est fortis ad discernēdum: tunc nō prodest curatio quocūq; modo fiat.

Possibile est q; piper in frigidet minozatione sui ad hoc ut frangatur eius calefactio: et non abbreviet eius subtiliatio a subtiliatiōe apij plurimi.

Recidivatio.

Recidivatio est deterior sua radice: et consiliū quidem est ut in ea non fiat inceptio ad curādum donec manifestus sit motus egritudinis: nam sū plurimuz est seua.

Sen scda. De crisi et iudicijs eius.

Crisis intentio est separatio in locutionibus et ipius expositio est alteratio q; fit subito aut ad lat^{us} sanitatis aut ad lat^{us} egritudinis: et habet significationes quibus puenit medicus ad id quod fit in ea.

Egritudo corpori est sicut inimicus exterior ciuitati et natura sicut dominus conseruās eam inter quos ambos current rixē leues de quibus nō curatur et iā vehemens fit inter vtrosq; pugna. Deinde fit separatio in tpe nō sensate q̄titatis et quasi in momento vno aut vincat dñs exteriorem inimicū: aut vincat inimicus exterior regem.

Et victoria quidē aut erit cōpleta in qua dominus vincit superuenientes et fugat ipsum: ita ut quiescat ciuitas et vicini et affines eius: aut nō cōpleta in qua erit superatio non prohibens reditum et reuerfionē: ita accidat pugna vice alia vel vicib^{us} pluribus: et lz fugat eū a ciuitate nō potest fugare a finibus eius.

Secunda fen quarti canonis.

C Similiter virtus que venit cum crisi bona aut expellit materiam ledentem a fundamento corporis quod est cor et membra principalia et a finibus eius que sunt extremitates aut expellit eam a fundamento: sed non potest expellere eam ab extremitatibus immo peruenit ad eas et notatur crisis permutationis.

C Et omnis egritudo que remouetur: aut remouetur secundum semitam crisis: aut secundum semitam arefactionis: et est ut resoluatur paulatim.

C Et melior quidem crisis est completa habens accidentia salua quam aliquis dierum crisis iudicat casuram esse in die crisis laudabilis.

C Et omnis quidem crisis aut est laudabilis aut mala: et vnaqueque aut est completa aut diminuta. Et completa quidem aut est ita quod natura expellit materiam expulsionem totali aut cum permutatione.

C Et de crisi quidem diminuta est quedam aliquando quam sequitur: in bona quidem resolutio: et in mala arefactio.

C Dies autem crisis complete expectatur in egritudinibus materiarum subtilium calidarum virtute existente forti: et crisis permutationis expectatur ubi est virtus debiliores.

C Et scias quod mucus et sanies auris et lippa et lachryma sunt de crisis egritudinum capitis.

C Et acutiores quidem crismus et propinquiores ad separationem est fluxus sanguinis narium: quam consequitur expulsio materiei in vice vna: deinde fluxus ventris: postea vomitus: deinde vrina: postea sudor: postea exire que sunt de genere crisis permutationis.

C Et completa quidem crisis fit apud statum et fortasse aduenit cum incipit declinatio.

C Scias quod motus crisis cum accidit in diebus et horis quibus currit consuetudo nature ad impregnandum egritudinem eligendo horam cum auxilio dei sunt in quibus habetur fiducia. Si autem accidit pugna et

Secunda fen quarti canonis. Fo. cccc. xix.

inquietudo egritudine excitāte eā significat vehemē
tia oppōsitionis egritudinis et pmutatiōis materiei.

¶ Si egritudo fuerit fraudulenta tunc non speratur
q̄ crisis sit bona: et si egritudo fuerit salua sperat̄ q̄
crisis sit bona seu salua.

¶ Nam accidentibus animalibus inest introitus in
motione crisis et in alteratione partis eius.

¶ Et scias q̄ crisis nō cadit in die et hora quietis: nec
in hora teporis nisi raro et parum: et primum ambo
rū est minus: et Archigenes non vidit ipm in diebus
suis nisi bis: et Galienus semel.

¶ Et melior quidem crisis est illa que fit in hora sta
tus: i ea hō que ipm antecedit non est fiducia immo est
aut diminuta aut multa cōpressiua. In principio aut
nunq̄ fit crisis nisi pñiciosa. In declinatiōe hō nūq̄
fit crisis: qualiter hō eueniat in ipsa mors aut dispo
sicio q̄ nō est bone crisis post dicemus.

¶ Et scias q̄ crisis in egritudinibus saluis postponi
tur et in mortiferis antecedit.

¶ Resolutionem autem liberantem et arefactionem
mordicantem nō antecedunt accidētia timorosa neq̄
euaquationes sensibiles.

¶ Et scias q̄ species alterationis egritudinis sunt
sex. egritudo em̄ aut alteratur ad sanitatē subito: aut
ad mortē subito: aut ad salutē paulatim: aut ad mor
tem paulatim: aut aggregantur in ea vtreq̄ res et cō
uertitur ad salutem: aut aggregātur in ea vtreq̄ res
et cōuertitur ad mortem.

¶ Sermo vltis de signis crisis.

¶ Ponit multa signa et accidentia significantia crisi
sim. et tu vide.

¶ Et fluxus quidem sanguinis narium quandoq̄ cō
sumit materiam egritudinum furiosarum et fit sanā
tas statim.

¶ Et pgnās qdē multotiēs hz crisis suas cū aborsu.

¶ Et scias q̄ non quotienscūq̄ existunt signa crisis
s iij

Secunda fen quarti canonis.

faciunt necessario crīsim bonam aut malā: immo quā
doq; nō sequitur ea crīsis oīno in illa hōra licet pro
culdubio sequatur illa alia hōra quam in illa in qua
continuantur signa.

¶ Signozū quedā sunt signa tñ sicut dolor capitis:
quedam sunt signa ⁊ ps crīsis sicut nausea.

¶ Et cum apparent signa crīsis ⁊ non fit crīsis tunc
aut est fm qđ dicit Hipocrates significatio mortis
aut difficultas crīsis.

¶ Et scias qđ significationes bonitatis crīsis sunt si
gnificantes victoriam nature ⁊ nō fallit hoc: ⁊ signi
ficationes malitie eius ⁊ ipsius diminutiōis signifi
cat iurgium ⁊ duellum qđ currit inter naturā ⁊ mor
bum: et nō est possibile tibi vt ex toto iudices qđ natu
ra vincit proculdubio nisi multiplicentur vel augmē
tetur et magnificetur.

¶ Quāta timorosa signa vidim⁹ de profunditate
somnia ⁊ casu pulsus ⁊ abscisiōe sudoris pducētia post
hōras ad crīsim completā ⁊ bonā: qm̄ natura iaz cessa
uerat ab omnibus operatiōibus suis ⁊ tota occupa
ta erat in egritudine: postea redit tota et vincit eaz.

¶ Scias qđ etuberatio signozum crīsis fm continui
tatem in duobus diebus continuis scz tertio ⁊ quar
to significat velocitatem crīsis.

¶ Et siccitas corpis ⁊ ei⁹ offuscatio qualis est in seni
bus in dieb⁹ egritudinis significat tarditatē crīsis.

¶ Et egritudines sicce valde aut sunt mortifere aut
tarde crīsis.

¶ Et ad summū oīs aggregatio ad expellendū mate
riā natura exīte forti nō caret manifestatōe pulsus.

¶ Signa motus materieī ad supiora.

¶ Et scias qđ egritudines ⁊ accidētia fortia fiūt ī no
cte qm̄ natura occupatur in digerēdo materiam.

¶ De signis declinatiōis materieī ad sudorē.

¶ Et ad sumū se. incēsiue cū nō terminant fluxu sano
guinis nariū terminant sudore ⁊ aīcedit ipm̄ rigor.

¶ Signa crisis cum permutatione.

¶ Scias q̄ oēs permutationes ⁊ exiture fiunt in frigore ⁊ tpe eius ⁊ in etate senectutis plurimū: in primo quidē qm̄ frigus est retinēs ⁊ cōstringēs: in secundo v̄o qm̄ virtus deficit ab expulsiōe cōpleta.

¶ Permutationis sunt due cause. vna est in materia ⁊ est vt non sit suscipiēs expulsiōē vniuersalē ppter sui grossitiē s̄m plurimū ⁊ multitudinē sui s̄m minus. ⁊ scda est virtus ⁊ est vt non sit fortisvalde nec debilis: iterū pigra vt non expellat a principalibus: ⁊ hęc due cause sunt principia senectutis.

¶ Signa permutationis ad aliā egritudinē.

¶ Cum videris egritudinē acutā fieri fortē apud declinationē: tūc scias q̄ ip̄a rendit ad cronicam.

¶ Signa crisis q̄ erit cū exitura.

¶ Si febres fuerint incipiētes cū rigore ⁊ desinētes cum sudore: raro fiet in eis exitura sicut in tertiana ⁊ quartana: qm̄ rigor rediens euacuat sua expulsiōe omni die materiā plurimam.

¶ Et peripleumonia multotiens crīsim facit cū exituris iuncturarum.

¶ Iudicia de h̄mōi exituris.

¶ Et quodcumq; horum apostematum est leue cedēs manui cū superponitur est minoris malitie q̄ durum acutū: verūtamen est tardius: qm̄ est frigidius: ⁊ eius quidem materia non minoratur nisi quia ei non associatur dolor magnus.

¶ Exiture meliores ⁊ longinquiores ad hoc vt sequantur eas recidiuatio sunt que aperiuntur sicut ille que de eis remanent sunt magis significatiue reciduationis.

¶ Signa casus rigoris.

¶ Nam in febribus acutis incensuīs rigorem antecedit sudor.

¶ Signa crisis bone.

¶ Ponit sex cōditiones in crīsi bona. prima vt sit cō
s iij

Secunda fen quarti canonis.

pleta. secunda vt sit indicata. tertia vt sit cum euacuatione ad extra ⁊ non cum exitura. quarta vt fiat euacuatio humoris peccatis. quinta vt sit in die critica. sexta vt sit facilis tolerantia.

¶ Et scias qd signa mala cū aggregantur ⁊ est dies critica: tūc spes est verior ⁊ fortior qd vt sit e contrario.

¶ Et scias qd infirmus bonorū humorū cum egrotat ⁊ apparet digestio in vrina in primis tūc sis securus.

¶ Signa crisis male.

¶ Non decipiaris in euacuatione multa ante statū ⁊ digestionem: nam illud est ppter multitudinē ⁊ est expulsio absq; regimine sicut leuitas quā inuenit eger absq; euacuatione manifesta vel apparente nō est ex eis in quibus est habēda fiducia: nam illa quies materie nō est ppter bonitatē: immo multoties digeritur ⁊ natura fit pigra ad expellendū eam.

¶ Signa digestionis ⁊ iudicia.

¶ Et priuatio digestionis in substātia magis nocibilis est qd in colore. In substātia em̄ preparatur materia ad difficilē expulsionis ⁊ facilitatē eius.

¶ Et quando apparēt signa digestionis in principio egritudinis tūc egritudo est salua: neq; est ambiguitas in ea: ⁊ si tardatur nō oportet vt sit semper cum timore: fortasse em̄ est longa ⁊ nō est in ea timor: ⁊ est necessariū vt sit longa.

¶ Et quotiens est crisis bona tunc iam digestio facta est: sed non quoties digerit est crisis: immo quādoq; cōsumitur egritudo cū resolutione.

¶ Et scias qd nō fit febris sublimatio cum apparitione digestionis: sicut nō fit cū digestionem apostematis dolor vehemens.

¶ Et quādo tardatur digestio ⁊ vides accidentia bona ⁊ virtutē fixā tunc expecta eam.

¶ Iudicia signorū malorum.

¶ Scias qd signa mala que sunt in summo malitie iudicant mortem: qd si virtus fuerit fortis prolongatur

egritudo: deinde interficit, et si fuerit debilis interficit sine prolongatione.

¶ Et multotiens quidā apparent signa mortifera in diebus malis: deinde accidit crisis bona et fit sanitas.

¶ Et oportet ut cōfidas in signis bonis apud statū et timeas mortalia cū incipiunt et nō iudices per ea iterum diuinū nō vides virtutē cadere. Casus em̄ virtutis solus est signum malum.

¶ Cum forma viui est sicut forma mortui: non ppter vigiliam neq; ppter famē neq; ppter euacuationē: tunc est signum malum.

¶ Et scias qđ quādo infirmātur sanī paucē infirmitatis. i. qui tarde infirmātur significat timorem.

¶ Signa mala ex membris anhelitus.

¶ Et illorum qui mortī presentes fiunt ventres crescunt et consequentes fiunt eorum anhelitus et anhelant alte.

¶ Signa sumpta ex parte extremitatum.

¶ Et offuscatio digitorū manū et pedū et vnguium eorum est signum mortale.

¶ Rubedo extremitatū et earū alteratio vel grauitas subito est magis perniciosum qđ eorū offuscatio: si autē inuenitur grauitas tūc est ppinquū: quoniam grauitas significat debilitatē virtutis aīalis: et offuscatto significat caliditatis innatē: et rubedo significat corruptionem et dominiū humorū diuersorum.

¶ Et nigredo melior est qđ offuscatio et rubedo.

¶ Signa sumpta ex doloribus.

¶ Cum est in aliquo membro dolor vehemens et sedatur subito quiete completa absq; causa scz manifesta: tūc illud est malum.

¶ Signa sumpta ex parte sudoris.

¶ Scias qđ in cōualescētia multiplicatur sudor eius propter reliquias materierū quare non est malū paruum facere minutionem.

¶ Signa sumpta ex parte pulsus.

Secunda fen quarti canonis.

¶ Et scias qd plurimorum hominum pulsus naturales sunt diuersi mali absq; egritudine quare oportet vt scias hoc iterum.

¶ Significationes sumpte ex fluxu sanguinis narium.

¶ Et fluxus sanguinis narium qui cadit in quarto significat difficultatē crisis: immo bonus est ille qui cadit in imparibus.

¶ Signa sumpta ex egestione.

¶ Diuersitas coloris eius quod egreditur de egestione est laudabilis in duabus horis nō alibi scz post digestionē in die cretico ⁊ post potionem solutiua pertransseuntem fortem.

¶ Iudicia vomitus.

¶ Et quanto plus vomitus est purior tanto est deterior. Colericus em̄ purus significat vehementiā caloris ⁊ flegma purū significat frigoris.

¶ Iudicia vrine.

¶ Et quādoq; est vrina in egritudinibus pestilentialibus bona naturalis in substantia sua ⁊ colore ⁊ sedimine: ⁊ ille cuius est tendit ad mortem.

¶ Signa sumpta ex colore in vrina nigra et febris acutis.

¶ Scias qd non verificatur iudiciū penitus de morte ppter nigredinē vrine in egritudinibus acutis: licet in seipso sit signū malū: ⁊ quis iterum associetur ei signa mala alia cū vides virtutē in ea fortem ⁊ est potēs facere euacuationes diuersas ex omni genere succedit ei quies sicut mulieribus in menstruis.

¶ Signa longitudinis egritudinis.

¶ Paruitas em̄ aperitionis sediminis significat longitudinem egritudinis.

¶ Pollutio in principio egritudinis significat longitudinem eius.

¶ Iudicia recidiuationis.

¶ Deterior recidiuatio est illa que est velocior et cum

virtute debiliori.

¶ Et cum euenit recidiuatio errore regiminis saluioz est q̄ vt eueniat per se.

¶ Et reliquie que remanēt post crisim attrahūt reciduationem cito nisi succurratur.

¶ Et recidiuatio vehemētior est radice: qm̄ malitia est vehemēs ⁊ stans et virtus est debilis.

¶ Signa reciduationis.

¶ Si fuerit q̄es ei? sine crisi oīno nō est excusatio reciduationis ⁊ pprie si crisis fuerit cum eis q̄ sunt sicut variole icteritia scabies ⁊ ea q̄ sunt in cute.

¶ Et vrina quando in ea remanet tinctura plurima citrinitatis aut rubedinis ⁊c. aut est ex illis in quib? non pēdet sedimen: ⁊ p̄sus quādo vrina infirmi nō similatur vrine eius naturali.

¶ Cause mortis.

¶ Mors aut fit propter causam qua corrumpit cor dis cōplexio: aut propter causam qua resoluitur virtus quare extinguitur.

¶ Et causa p̄ie aut ē dolor vehemēs: aut q̄litas superflua de notis: aut qualitas venenosa: aut retētio materiei anhelit? Et p̄pter hoc opz ne dimittant resupini et ne dimittantur guttura eoz deficcari.

¶ Species mortis que accidunt in horis februm.

¶ Mors facta in declinatiōe est pauca et rara ⁊ plurimū eius est in declinatione pticulari.

¶ Pulsus in declinatiōe vera confortatur ⁊ in falsa mollificatur: ⁊ in vera equatur ⁊ in falsa diuersificatur et egreditur ab ordine.

¶ In declinatione v̄o totali non moritur aliquis nisi propter causas laboriosas deforis que superueniunt infirmo.

¶ Et scias q̄ causon et sibi similes attrahūt mortem apud statū porisimi: ⁊ flegmatica attrahit mortem in principio paroxisimi: ⁊ ad summū vnaqueq̄ attrahit

Secunda fen quarti canonis.

mortē in hora qua sit vehementior sup infirmū plus
siue sit incipiēs siue in augmēto siue in statu.

¶ Libatio conualescentis.

¶ Oportet vt sit cibus eius in qualitate boni chimi
facilis digestionis ⁊ nec toleret famē nec sitim: ⁊ for
tasse est necessariū vt declinet qualitas ad cōtrarium
cōplexionis egritudinis pterite ad cautelam.

¶ Et scias q cibi humidi fluidi currētes veloci⁹ nu
triūt ⁊ minus sunt audaces. i. nocēt: ⁊ grossus et gra
uis est ecōtrario siue sit cibus siue potus.

¶ De diebus crīsis.

¶ De hominibus sunt qui dicunt q principium egrī
tudinis est extremitas hore in qua sentit eger vesti
gium egritudinis: ⁊ de eis sunt qui dicunt nō: immo
extremitas hore in qua seipm proijcit ⁊ apparet i eo
nocumentum operationis.

¶ Et fortius est vt cōsidere⁹ hora īceptionis ipsius
febris: ⁊ illic est iam aperitio exiēs a dispositione na
turali a complexione manifesta.

¶ Inceptio nō doloris capitis ⁊ cōfractiōis ⁊ q de
cūbit in lecto cōsiderationē nō hz nec eis est vtendū:
fortasse em infirm⁹ nō decūbit: ⁊ iā incepit febris.

¶ Et si mulier pepit deinde accidat ei fe. tunc si non
compute⁹ ex febre sed ex partu est error.

¶ De causa dierū crīsis ⁊ periodoz eius.

¶ Sunt ergo ista tēpora scilz diuersitatis in disposi
tione lune tempora faciētia necessaria vt appareant
in eis diuersitates magne: et sunt dies periodoz vel
circuituum parvorum.

¶ Et quando incipit tēpus scz egritudinis ⁊ materia
est bona: tūc apparet apud statū eius alteratio mani
festa tendens ad bonitatē: ⁊ si incipit tēpus ⁊ fuerint
dispositiones corrupte est alteratio apparēs apud cō
plementum temporis fm corruptionem.

¶ Crises nō egritudinū que in tēporibus procedunt
et vltra mensem numerant ex sole: ⁊ in hac quidē cō

mēsuratiōe ⁊ experiētia est ambiguitas.

¶ Et medico quidem non interest nisi vt cognoscat quid egreditur cum crisi- bus pluribus: ⁊ nō pertinet ei vt sciat que sit causa eius cum declaratiō illius cau- se extrahit eum ad artem aliam.

¶ Oportet vt sit sermo de diebus crisis sermo quē lo- quitur fm semitam experientie aut fm viam positio- nis et auxilium.

¶ Et reuolutiones quidē bone radicales sunt tres. s. reuolutio q̄rtanoꝝ ⁊ septenoꝝ ⁊ decenoꝝ: ⁊ hec est magis cōpleta q̄ oēs: q̄dragesim⁹ em̄ ⁊ sexagesim⁹ ⁊ lxx. sunt dies crisis in quib⁹ nō cadit fractiō.

¶ Cum igit̄ eger in egritudine cronica petransit. xx. tunc attende septenos.

¶ Et scias q̄ de egritudinibus sunt q̄ruꝝ crisis est in vi. mēsi- bus: imo in. vii. ānis ⁊. xiiij. ānis ⁊. xxi. anno.

¶ Et scias q̄ in die bone crisis quādo apparēt signa mala: tunc illud est deterius ⁊ significat mortem plu- rimū: sicut si accidat in septimo aut. xiiij.

¶ De proportionalitatibus dierū crisis.

¶ Dies vndecim⁹ in egritudinib⁹ in q̄b⁹ egritudo fit in imparib⁹: vt tertiana ē fortis valde ⁊ fortior. xiiij.

¶ Scias q̄ egritudines q̄ paroxysmū faciūt in impa- rib⁹ sunt velocioris crisis ⁊ in paribus tardioris.

¶ De virtute dierū cadentiū in medio.

¶ Tertius dies non abbreviat̄ a quarto qui est radix manifesta abbreviatiōe.

¶ Fen tertia quarti. Sermo de apostematib⁹.

¶ Apostema quidē factū ex sanguine laudabili grosso est flegmon quod ac- cipit carnem ⁊ cutem simul et est cum pulsatione: et a subtili flegmon quod accipit cutem solā est spina: ⁊ sine pul- satione.

¶ At nō a sanguine grosso siue subtili malo sunt spe- cies exiturarū malarū: vt herispila ignis p̄ficus ⁊c.

Tertia seu quarti canonis.

Et euenit ei cōbustio ⁊ crusta ⁊ est deterioꝛ.

¶ Et quādo multiplicat materia apostematis calidi et magnificatur apostema: tūc est de summa apostematum acaumatum mortificantium.

¶ Et iste species male ⁊ que eis similatur: multiplicatur in aere pestilentie ⁊ nō semper fit a magnitudine apostematis ⁊ a multitudine materie: imo quicquid fit a malignitate materie.

¶ Et scias qd apostemata parū fiūt singularia pura: sed plura eorum sunt composita.

¶ Omne apostema in exteriorib⁹ cum quo nō est pulsatio non facit sanem.

¶ De flegmone.

¶ Et scias qd nomen flegmonis in lingua grecorum est absolutuz super omne qd est inflāmatum: deinde dicitur de omni apostemate calido.

¶ Cura flegmonis.

¶ Parum contingit vt flegmon sit simplex: sed vni plurimum ei associatur herisipila aut durities aut furiositas.

¶ Cum inuenis corporis repletionē: tunc oportet vt non tangatur apostema cum mollificatiuis: quoniam attrahetur ad ipsum supra. i. plus qd illud quod resoluetur: immo oportet vt euacuetur materia per stobothomiam aut ventris solutionem.

¶ Et licz membrum nō sit multaruz superfluitatum: tamē in mēbro quādoq; aduenit quod ipsuz debilitat quare attrahūtur ad ipsum materie corporis: licz nō sint materie superfluitatis.

¶ Et incipe cum percussiuis nisi in locis que cōditionauimus in libro primo.

¶ Super euacuatoria principaliū non est via ad repellendum ⁊ expellendum penitus.

¶ Et qñ cadit supfluitas in infrigidatiōe fortasse pducit ad corruptionez mēbri ⁊ hu. cōstricti in apostemate ⁊ tēdit apostema ad viriditatē et nigredinem.

¶ Et caro minus indiget ericcatione q̄ nervus: quoniam nervus non redit ad suā complexionē cū parva ericcatione: et caro minoris necessitatis vt ericcetur est que pauciores habet arterias.

¶ Apostema calidū lineatur ex epithimatibus et emplastris cū penna: qm̄ digiti ledunt ipsum.

¶ De herisipila.

¶ Et rubedo herisipile per tactū destruitur statim et albet locus causa subtilitatis materie: deinde redit velociter: et nō similiter est rubedo flegmonis.

¶ Apostema herisipile nō fit nisi in eo qd̄ apparet de cute et flegmon p̄fundatur in carne etiā: et herisipila est pura et nō est ita flegmon.

¶ Et herisipila attrahit se. vehemētius q̄ flegmon: nō est igitur inflammatio eius minor illa flegmonis: immo plus.

¶ Plus accidit herisipila in facie et incipit a lepore nasi et augmētatur apostema et expādit̄ in facie tota.

¶ Oportet vt euacues corpus ab ea cū solutino colesre: et si indiges flobothomia flobothomia et.

¶ Et flobothomia quidē nō multū cōfert nisi quādo est materia inter duas cutes: si autem p̄funda fuerit tunc eius iuvamentū minoratur.

¶ Infrigidatio in herisipila est magis necessaria: quoniam flamma et dolor in ea est plus: et euacuatio in flegmone est magis necessaria: qm̄ materia in ea est magis obediens et grossior.

¶ Formica miliaris.

¶ Formica est pustula vel pustule que egrediuntur et faciūt accidere apostema purū et ambulant et fortasse vlcérant et forte resoluuntur et sentitur in omni sicut punctura formice.

¶ Et ad summū omne apostema in cute ambulatiuū qd̄ latitudinē nō habet est formica.

¶ Cum nō incipis in ea cū euacuatione humoris: immo medicaris vlcus cū eo qd̄ sanat redit ex alio loco

Tertia fen quarti canonis.

cum nocimento et non cessat humor facere corrosio-
nem post corrosionem.

Aqua casei cum scamonea iuuatiua est in euacua-
tione materiei formice.

Herisipila enim corrosiua alienetur ab humectanti-
bus: humectatio enim non est conueniens vlceribus.

Prima et ignis persicus.

Hec duo non iam absolute sunt fortasse super omnem
pustulā corrosiuā vesicantē adurentē facientē accide-
re escharā qualē facit accidere cōbustio et cauterium.

Et quod ex his accidit in carne est velocioris reso-
lutionis: et quod accidit nervis est fixius et tardioris
resolutionis: et vnūquodq; eorum est de colera citrina
adurēte permixta melancholie: et ppter illud accidit
ambobus eschara nigra.

Et est vt sit ignis persicus vehemētius colericus et
prima vehemētius melancholica.

Et qñq; accidunt causa pestilētie et multotiēs similā
tur flegmoni et tendunt ad nigredinē in principio sui.

Necessaria est fioborhonia vt euacuetur sanguis
colericus: et quādo egritudo est timorosa tūc necessa-
riū est ipsam appproximare sincopi.

Et fortasse est necesse et pprē in prima facere sca-
pellationē pfundā vt egrediatur sanguis malus cō-
strictus in ea qui est in materia veneni: et nō fiat illud
quādo materia est decliuis ad coleram.

Cura autē localis est necessaria vt sit sicut cura heri-
sipile: verū nō oportet vt sit lenimentū vehemētis in
frigidationis sicut in herisipila: qm materia est ad
grossitudinē decliuis: q: nō toleratur vt redeat parū
ex ea ad interiora: qm materia est venenosa.

Et non administrētur resolutiua in principio rei:
nec apud quietem inflationis: quia adderetur in qua-
litate materiei.

Oportet vt administres medicinas exiccatiuas in
quibus est infrigidatio et resolutio quedam cū expul-

fione: sicut emplastrum quod fit de arnoglossa et gal-
lis et lentibus et pane plurimi furfuris: nam hic panis
est subtilior in substantia sua.

¶ Et granata acetosa scindantur et decoquantur in ace-
to: deinde limantur: deinde terantur et ponantur super
panem et administrantur: ipsum enim conveniens est in hora
et eradicat hanc egritudinem in principio et statu.

¶ Oportet ut subvenias ei quod continet locum et loca
adustionis cum bolo armeno aceto et aqua et reliquis
que infrigidant et reperiunt.

¶ De estiomeno canceris et excachilos.

¶ Membro accidit corruptio et putrefactio propter cau-
sam corruptentem complexionem eius et spiritum naturalem
qui est in ipso: aut propter aliquod prohibens eum peruenire
ad ipsum: aut propter utrumque.

¶ Ea in quibus erratur faciunt similiter sicut erratur
in effundendo oleum in ulceribus profundis quare pu-
trefit caro.

¶ Cum fit corruptio in principio et non corruptus sensus
eius cui est sensus nominatur canceris: et cum ita confir-
matum est ut destruat sensus eius cui est sensus et caro
et quod sequitur eam usque ad os fit excachilos.

¶ Et quicquid cancrene fiunt excachilos non ideo sunt via
ad ipsum: et totum hoc accidit in carne et in osse et in alijs.
et cum eius corruptio incipit ambulare et apostemat quod
est in circuitu corrupti: et fortasse peruenit ad corrup-
tionem: tunc dicitur totum accidens estiomenus.

¶ De cancrenis quidem dum in principio perseverat spe-
ratur quod sanetur: cum autem confirmatur corruptio in car-
ne: tunc est necessarium accipere totum ipsum.

¶ Et cum apparet putrefactio non expellas cum incisio-
ne et consumptione: quoniam magnificatur malum.

¶ Ponit in hoc capitulo diligentem curam cum medici-
nis appropriatis. et tu vide.

¶ De altohoim.

¶ Antiquissimi medicorum appellabant omne apostema

t

Tertia fen quarti canonis.

existens in membris glādinose carnis aut alibi: et est apostema calidū perdēs perniciosum ppter cōuersiōnem eius ad substantiā venenosam: et quādoq; resurdat sanguinē aut virus: et facit accidere vomitū et pulsum cordis et sincopim.

¶ Deterius eorum est illud qđ accidit sū plurimū in subascellis et inguinibus et post aurē ppter vicinītatē eius ad mēbra que sunt vehemētius principalia.

¶ Et saluius altohoin mortaliū est illud qđ est rubeū deinde citrinū: et ex eo qđ ad nigredinē est declinē nō euadit aliquis.

¶ Et altohoin quidē multiplicatur in pestilentia et in regione pestilentiali.

¶ Euacuatio quidē cum flobothomia et cū eo qđ tolerat hora: aut qđ fit necessariū ex eis que ducūt humorem putrefactū est necessaria.

¶ Ponit qđ oportet deinde vt regatur cor cum defensione et fricatione intus et extra et rectificatione aeris sicut in pestilentia.

¶ Altohoin nō ipsum et quod currit cursu eius curetur in principio cum eis que constringūt et infrigidāt cū spongia infusa in aqua et aceto aut oleo rosato vel mirto et similibus.

¶ In statu nō curetur cū scapellationibus si possibile est et fiat vt currat quod est in ipso et nō dimittatur vt brunū fiat: qm additur venenositas eius.

¶ Et si indiget v̄tosis sugētibus cū subtilitate fiat.

¶ Et quādo est illic febris tardabis cū infrigidatione ne reducas cū ea materiā retro.

¶ De exituris calidis.

¶ Et quāto plus exitura est vehementioris elevationis et acutioris capitis et rubedinis tanto est maioris caliditatis et velocioris maturationis et resolutionis aut eruptionis.

¶ Et laudabilior eius eruptio est ad ventriculum propriū membro cui est via currens ad exteriora: sicut

exitura stomachi: vt em̄ erūpatur ad interiora eius melius est q̄ vt rumpat̄ ad exteriora: scz ad myrach.

¶ Et non est omne membrum conueniens ad hoc: vt eueniat in ipso exitura: in iuncturis enim minoratur egressio eius.

¶ Et deterior exiturarū et malignior earū est que egreditur super extremitates plerūq; neruorum.

¶ Significatio q̄ apostema fit exitura.

¶ Cumq; videris pulsationē plurimā aut duritiem prolongatā et caliditatē: tunc existima q̄ apostema est in via vt fiat exitura.

¶ Signa maturationis.

¶ Cum videris lenitatem quādam et sedationē doloris: tunc scias q̄ est in via maturationis.

¶ Iudicia saniei.

¶ Sanies laudabilis est illa que est alba lenis et cui non est odor horribilis et in qua non est operata nisi caliditas innata: licz non sit excusatio a cōmunitate extranee caliditatis.

¶ Sanies mala et fetida est significans putrefactionē que est contraria maturationi: et significat dominiū caliditatis extranee.

¶ Significatio exiture intrinsece.

¶ Non fiunt dolores isti in principio vehemētiores: et quāto plus appropinquat status minorantur.

¶ Et quādo fit materia sanies quiescit febris et caliditas fortis et inflatio: quare quiescit febris eueniēs per cōmunitatem cordis.

¶ Significatio maturationis intrinsece.

¶ Cum quiescūt accidētia que sunt ex febre et horripilatione et doloris sedatione cōpleta: et remanet grauitas: tunc scias q̄ sanies iam confirmata est et maturatio adest.

¶ Curationes exiturarum.

¶ Et nō opz vt approximet pforato et secto aquā nec oleum nec aliquid in quo sit pinguedo.

Tertia sen quarti canonis.

¶ Regimē maturationis ⁊ ad faciēdū pus.

¶ Medicinarum maturatiuarum caliditas oportet
vt proxima sit caliditati corporis ⁊ sit in eis inuiscas-
tio quedam.

¶ Ponit multas et varias medicinas ad hoc. et tu
vide.

¶ Regimen exiturarum aperiendarū
quando mature sunt.

¶ Ponit multos modos pforationis mēbroꝝ fm for-
mam ⁊ villos. et tu vide.

¶ Si autē sperat vt rūpat p se nō pforabimus: sīlī si
speram⁹ p medicinas facientes eruptionem.

¶ De eruptionibus exterioribus.

¶ Exituras quidē saluas in quibus nō est multa ma-
litia aperit aqua calida et erūpit eas: sed putrefacte
leduntur ex hoc vehemēter propter illud quod attra-
hitur de materia in eis.

¶ Et cū vides ipsam exituram quā aqua calida recti-
ficat cōfide tunc de bonitate eius.

¶ Ponit multas ⁊ pulchras medicinas eruptionis
apostematū apparentium. ⁊ tu vide.

¶ Et qñ nō cōferūt medicine sicut p̄dicimus neces-
sarium est pforare aut cauterizare.

¶ De ademenul.

¶ Plurimū ademenul. i. furūculoz fit ex malitia di-
gestionis et ex motib⁹ sup repletionē et que currunt
cursu eius et deteriores sunt pfundiores.

¶ Et nō opz vt sit negligentia in curatiōe ademenul
qm multotiens cōuertit⁹ ad exiturā magnam.

¶ De apostematibus frigidis.

¶ Nūozes frigidi ⁊ q currūt cursu eoz in corpe sunt
flegma ⁊ melācholia ⁊ ventositas et cōpositū cū eis.

¶ De apostemate molli qd nominat⁹ vndimia.

¶ Est apostema album molle in quo nō est caliditas
⁊ digitus facilliter penetrat in eo quod comprimit et
plurimum eius est a vapore flegmatis ⁊ est de gene

re eleuationis.

¶ Evacuatio q̄ fit cū solutiōe vētris et abstinētia ab eo qđ generat flegma est res necessaria.

¶ Et oportet vt fricef locus cum mantili fricatione dura: deinde administratur sup ipm exiccatiua ⁊ nō oportet vt contangat ipm aqua.

¶ De illis q̄ bona est: est spōgia noua infusa in aceto cōmixto: aut in aqua baurach ⁊ cineris: in substātia em spongie sunt exiccatio ⁊ resolutio.

¶ Quādoq loco spongie applicat pānus duplicat⁹ in duabus tunicis infusus ⁊c.

¶ Et strictura cū ligamentis cōfert ei in qua non est materia grossa. Et opz in illa ligatura vt sit inceptio ab inferiori ad superius.

¶ De nodis.

¶ Nodi sunt dubellet flegmatice comp̄hendētes humores flegmaticos aut generatos ex flegmate q̄ sūt facti sicut caro aut pus aut mel et pprie que eueniūt in curuaturis iuncturarum.

¶ Et cum pforat oportet vt auferat chistis complemento sui: ⁊ si nō cū aliquo saltē cū vncinis: qm̄ qn̄ dī mittit et si minimū sit de eo redit.

¶ Multi de habētibus nodos nō tolerāt excoziatio nem nec medicinas acutas: nec sufferūt nisi pforatio nē. opz igif vt pforentur nodi eorū et extrahatur qđ egreditur ab eis: ⁊ neq̄ presumas de chisti immo pone in eo omni die oleum cum butyro tepidum: nā chistis putrefiet et egredietur p se.

¶ Glandulas autē et q̄ filēs sunt aut filia si fuerit in manu ⁊ pede et in loco iuncto cū neruis ⁊ chordis tūc non presumas ipsas extrahere: quoniam facit cadere in spasmus: immo ipsum contere et constringe super ipm cui sit grauitas nec maturet eum.

¶ De scrophulis.

¶ Scrophule similatur nodis sed differunt ab eis in hoc qđ non sunt separate sicut nodi immo sunt suspē
t ij

Tertia fen quarti canonis.

se cum carne.

CNon noiantur scrophule nisi ppter ea q̄ multū accidūt porcis ppter gulositatem eorū.

CSaluiores scrophule sunt q̄ accidūt infantibus et grauiiores earū sunt q̄ accidunt in iuuenibus.

CRadix sup qua est fiducia in curatione habētium scrophulas est euacuatio flegmatis grossi et subtilis regio regiminis: et de euacuatiōe laudabili est vomitus.

COportet vt pparatus ad eas non prosternat se sup faciē nec incuruet se super genua prolixē nec habeat puluinar planum et deuitet capitis plurimā lotionē.

CEt ventosatio est inconueniens facientibus scrophulas fm plurimum: et illud ideo quoniam non est possibile vt euacuet ex materia scrophularum immo attrahit ad eas et ingrossat eas per illud quod extrahit de sanguine subtili.

CDonit q̄ medici cyurgici appellant plagarij.

CHomo quidam errauit qui perforauit quasdā pustulas et obuiauit ramo neruorum reuersiuorum: quare destructa est vox.

CDe apostematibus duris de sephiros.

CApostema durum nominatū sephiros qd̄ purū est est illud cui nō associatur sensus nec dolor: et si cū eo remaneant sensus et dolor paruus tunc non est sephiros purum.

CEt purum quidem et non purum cuz quo est sensus quidē est priuans dolorem.

CEt propinquitās sephiros ad cancrum et elōgatio eius ab eo est fm multitudinē inflammatiōis eius et paucitatem et apparitiōē pulsationis cum eo et occultationem eius et apparitiōē venarū in circuitu eius et non apparitiōem earum.

COportet vt de his apostematib⁹ illud curet cui est sensus cum eo quod resoluit et lenit simul et non cum eo quod resoluit et ericcat: qm̄ illud pducit ad vehemētiam lapideitatis propter ericcationez grossi et reso-

lutionem subtilis.

¶ Omne resolutiuum sive plurimum exiccat et humectatium raro resoluit.

¶ Et oportet ut sit gradus eius in caliditate ex secundo ad tertium et in exiccatione ex gradu primo.

¶ Et oportet ut membrum fame pati cogatur in resolutione. id est dispositione resolutionis et extrahatur nutrimentum ad eius oppositum cum motione exercitio et cibetur in reuolutione lenificationis et fiat ei causa appetendi nutrimentum cum fricatione.

¶ Et oportet ne multum balneo utatur quam resoluunt subtile et aggregat spissum et non perueniat ad hunc finem ut leniat spissum.

¶ Et lenificatio quibus inest resolutio quedam sunt sicut adipēs. scilicet gallinarum anserum vitulorum ceruorum bouum et adipēs rapacium et leonum vrsi et leopardi vulpis lupi et medulle eorum et auibus.

¶ Et oportet ne istis adipibus et similibus lenificatio bus sit sal omnino: quam sal exiccat et indurat.

¶ Et in hoc meliora sunt que sunt minoris antiquitatis et exiccationis et vehemētioris humiditatis.

¶ Et cum apostema est vehemētis grossitie: tunc non est excusatio ab aceto: incidit enim ipsum et debilitat virtutem membri: verum oportet ut sit eius administratio in fine rei non in eius principio.

¶ Et medicus sit audacior in administrando acetum cum apostema est in membro carnosio sicut illud quod est in splene.

¶ De alnismar.

¶ Alnismar est nodus rotundus albus similis capiti clauis et plurimum accidit ex percussione post exituras et plurimum accidit in pedibus et digitis pedum et ledit tantum quod prohibet incessum.

¶ Oportet ut sectio fiat super ipsum ut extrahatur aut remoueatur cum manu semper et annectetur ei plumbum quoniam non est possibile ut extrahatur: et plurimum quidem

Tertia sen quarti canonis.

eius cum non curatur fit cancer.

De cancro.

Cancer est apostema melancholicū de melācholia adusta: aut materia colerica: aut in qua est materia colerica cū qua cōbusta est nō a pura feculenta.

Ponit differentiā inter sephiros et cancrū: qm̄ cancer est cum dolore et acuitate et pulsatione et mittit venas in circuitu suo ad membrū in quo est quasi pedes cancri: et ipsi inest sensus: et in eius principio est sicut faba parua dura: et est nominatū cancer a tenacitate cancri et a pedibus eius.

Et plurimū aduentus cancri fit incipiēdo: duri nō aduētus fit permutādo ex calido.

Cū incipit fortasse est possibile vt prohibeatur ne addatur super illud qd̄ est et vt cōseruetur ita ne vlce retur et accidit in quibusdā hōis vt sanetur incipiēs: confirmatus nō non.

Et fortasse sufferūt cācri parui incisionē: nā si possibile est vt destruat cū aliquo tūc nō est possibile nisi per incisionē vehementē vt ex toto inscindatur membrum in quo est apostema eradicando oēs venas que ipsum imbibūt: ita vt non remaneat aliquid et currat post illud ex eis sang. plurimus.

Et fortasse indiget post incisionē cauterio et forte erit in ipso timor magnus: et illud pprie cū fuerit cancer ppe mēbra principalia et nobilia.

De vena medeni et est vermis.

Est vt accidat super ptē corporis pustula quedā inflans: deinde desiccata postea egreditur ex ea quoddā rubeū ad nigredinem decliue et fortasse est ei motus voluntarius sub cute ac si esset motus aialis: et quasi in veritate sit vermis.

De lepra.

Lepra est infirmitas mala pueniens ex sparsione co. nigre in corpore quare corrumpitur cōpletio mēbroz et forma et figura ipsorum et fortasse in fine con

tinuitas ipsorum ita ut rodantur membra et cadunt casu qui fit ab ulceratione.

¶ Lepa est sicut cancer corpori toti: fortasse enim ulceratur et fortasse non: et est aliqua que remanet cum patiente eam tpe longo valde.

¶ Et melancholia quidem quandoque expellitur ad membrum unum et facit accidere sephiros vel cancrum: et si fuerit subtilis est iocundum et si expellitur ad superficiem cutis facit morpheam vel impetiginem: et si spargitur in corpore toto tunc si putrefit erit fe. melancholica: et si conculetur et non putrefiat eveniet lepra.

¶ Ponit causas efficientes et materiales lepre generales. et tu vide. et dicit cause calide faciunt acquirere frigus.

¶ Et quandoque adiuvat illud totum corruptio aeris in seipso: aut propter vicinitatem leprosozum: quoniam egritudo est inuadens et quandoque accidit propter hereditatem aut propter complexionem embryonis in se aut acquisitam in matrice sicut conceptio tempore menstruorum.

¶ Et iam peruentum est ex grossitudine sanguinis leprosozum ad hoc ut egrediatur in slobothomys eorum quoddam quod est sicut arena.

¶ Et hec egritudo vocatur leonina eo quod ponit terribilem faciem sicut leonis: et quia rapaciter tenet patientem sicut leo.

¶ Et de hac egritudine que est debilis est facilis curationis et de curatione fortis non est spes.

¶ Et incipiens quidem est susceptibilior scilicet cure et confirmata est magis inobediens.

¶ Et facta a melancholia colerice est magis feda et pluris nocimenti difficiliorum accidentium et vehementius adurens et ulcerans: sed est susceptibilior curationis: et facta a fece sanguinis est saluior et quietior et non ulcerat. Et facta a melancholia adusta similatur colerice in suis accidentibus: sed est tardius sus-

Tertia fen quarti canonis.

scipiens curationem.

¶ Et quedam egritudo non cessat corrumpere complexionem membrorum per qualitatem contrariam qualitati convenienti vite: scilicet caliditati et humiditati donec perueniat ad membra principalia et illic interficit.

¶ Et incipit in primis ab extremitatibus et membris lenibus vestigium eius: quoniam sunt debiles et illic cadunt pili ab eo et alteratur color: quous prima eius generatio fit in visceribus.

¶ Et cum cancer qui est lepra membri unus sit de illis quibus non est sanatio: tunc quid dicemus de lepra que est cancer totius corporis.

¶ Verutamen in lepra est res vna et est quod egritudo spargitur in totum corpus: et quando administratur curationes fortes sustinent egritudinem et non agit super membra simplicia et in cancro non est ita.

¶ Ponit pulcherrima signa lepre. et tu vide.

¶ Et scias quod caro vipere et tyri et id in quo est virtus carnis eius est de nobilioribus medicinis et.

¶ Et ex potatione vini in quo moritur vipera: aut viuit iam sanati sunt quidam accidentaliter cum intentione interficiendi.

¶ Signum apparitionis iuuamenti eius est ut incipiat leprosus inflari: deinde fortasse permiscetur ratio eius: postea excoziatur: deinde sanatur.

¶ Et lac est de convenientioribus rebus quibus curatur et proprie apud constrictionem anhelitus in temporibus que sunt inter euacuationes et bibatur in dispositione qua mulgetur lac ouinum in quantitate qua digeritur et sint contenti eo.

¶ Ponit multas et varias medicinas et cibos et potus et epithimata in cura lepre. et tu vide.

¶ Fen quarta quarti canonis. Sermo vniversalis de solutione continuitatis.

Deo igitur quod nos conamur in quibusdam membris quorum continuitas est soluta ut redeat eorum continuitas sicut fuit et illud est in carne: et conatur in alijs ut remaneat contactus eorum cum conservacione licet non redeat eorum continuitas et illud in ossibus nisi in ossibus puerorum et infantium: et illis enim quicquid sperat reditus ille.
 ¶ Et illud in quod confiditur est experimentum plus quam in modo disputationis rhetorico.

¶ Summa de vulneribus in membris.

¶ Membra in quibus cum cadit vulnus magnificat eius nocumetum et interficit ut plurimum sunt sicut vesica: et cerebri: et renes: et intestina minuta: et epar quous sit possibile ut saluetur super eo cum est leue.

¶ In corde autem non speratur salus cum in eo accidit vulnus.

¶ Sermo vltis de cura vulnerum.

¶ Et fortasse cursus sanguinis quantitate temperata confert vulneribus et prohibet apostema opillationem et febrem.

¶ Nam de melioribus cum quibus intendimus in vulneribus est ut prohibeamus apostemationem: quam quoniam non accidit apostema possibile est ut melius fiat curatio.

¶ Et opus ut adiunget cursu sanguinis quoniam abbreviat.

¶ Et dixit sapiens quod vulnus non indiget nisi ligatura aggregante labia quoniam quous adherentia et incarnatio.

¶ Vulnera que cadunt ante genu apud rotulam sequentem accidunt mala et sunt pericula a quibus parum liberat.

¶ Et quando accidit spasmus in vulneribus lacertosis et non recipit curationem et tunc curatio est incidere lacertum in latitudine: et est voluntas ut destruat operatio lacerti: veritamen illud postponat quantum est possibile.

¶ De cognitione eius quod facit nasci carnem et incarnat et sigillat.

¶ Medicamen faciens nasci carnem est illud quod

Quarta fen quarti canonis.

coagulat sanguinē sanum in carne: igitur oportet vt non sit ei plurima exiccatio: immo vsq; ad secundum neq; absterſio fortis valde.

¶ Medicinē aut incarnatiue sunt ille que aggregāt inter duo elongata: et non oportet vt operētur nisi in superficiebus amboꝝ facientes adherere inter ea vtracq; cū rōne que est in substātia amboꝝ.

¶ Et oportet vt sit cū eo adherētia cū exiccatione veloci vehemētī anteq̃ fiat pus: et non firmatur ei illud nisi fuerit cū eo superfluitas virtutis in exiccādo.

¶ Et nō indiget hac paucitate in exiccatiōe sicut indiget ea illud quod nasci facit carnem: qm̃ faciēs nasci indiget vt currat ad ipsum materia et illius materiei p̃hibet cursum exiccatio et incarnatiuum nō indiget eo: immo indiget incarnatione fortiori et paucā simplicitate.

¶ Consolidatiuum nō sigillatim vehementius indiget simplicitate q̃ ista duo: quoniam est ei necessarium vt recuperet quod est p̃ naturā vehemētioris exiccationis: scz cutem.

¶ De regimīne vulnerū habentiū apostemata.

¶ Necessariū est in huiusmodi vulneribus alleuiare et credere q̃ vulnus non consolidatur oīno dum apostema non sedatur.

¶ Regimen vniuersale de vulneribus viscerum interius.

¶ Intestinū ieiuniū non sanat oīno et vulnere qd̃ in ipso accidit: inferiora nō ventris p̃pterea q̃ sunt de natura carnis de medicatione eoꝝ confidas.

¶ De qualitate ligandi vulnera.

¶ Et cum cadit vulnus in longitudine tunc ligamen sufficit vt aggreget ipsum decenter: et cum fuerit in latitudine indiget vt sanetur.

¶ De medicinis faciētib? nasci carnem.

¶ Nā lenitas ossis et eius humiditas est vna causarū p̃hibentiū natiuitatē carnis super ipsum.

¶ Et scias qd est medicina faciens nasci carnē in cor-
pore aut mēbro ⁊ nō faciēs nasci in alio: ⁊ illud ideo
quia fortasse exiccat in corpe vno ⁊ nō exiccat in cor-
pore alio: ⁊ hū q tu sciisti fortasse supfluit absterio
in corpore vno ⁊ non in alio.

¶ Et omne exiccātium quidem cuius siccitas est mi-
nor siccitate corporis quod in eo curatur est iterū ab-
breniatum ad hoc vt faciat nasci carnem eius: immo
oportet vt siccus eo.

¶ De excoꝛiatione.

¶ Contorsio autem est vt sit membrum separatum a
iunctura sua separatione non completa nec apparen-
te manifesta est dislocatio.

¶ De contusione ⁊ attritione.

¶ Non reperitur in pluribus harum dispositionum
excusatio a flobothomia: immo opifices pparāt ad
illud q̄uis sit corpus mundum.

¶ De casu offensione.

¶ Et quāto plus corpus est maius est timor vehemē-
tior: ⁊ ppter illud fit qd nō accidit infantib⁹ in casib⁹
eorum de lesione quod accidit puberibus.

¶ De torsione.

¶ Melior curatio torsionis iūcturarum officialium
est nuclei dactilorum desuper positi ⁊ dimittant: qm̄
ipsi sanant eam.

¶ De pūctura ⁊ disruptione ex sagittis.

¶ Si sagitta nō fuerit fixa in aliquo membro princi-
palū ⁊ apparēt signa mortis: tūc opz vt abstineam⁹
ab attractione sagitte: qm̄ fit inde inquietudo pluri-
ma ne superueniat nobis locus stolidorū sermonis cū
hoc qd parum conferamus infirmo.

¶ Si autē non apparuerūt alia signa mala ex quib⁹
timemus: tūc premittamus sermonez in perditione
que accidit in plurimum: deinde incipiemus in cura-
tione: multotiēs enim accidit vt sanetur aliq̄s absq̄
spe mirabiliter.

Quarta sen quarti canonis.

Et multotiens egreditur pars epatis et aliqd de syphac et zirbo et matrix tota et non accidit mors.

Verūtn si nos diuiserimus in his mēbris et pporationabimur ad paucitatē misericordie: et si abstulerimus sagittā fortasse saluabit infirmus quicq.

Canon curationis fluxus sanguinis.

Retinetur san. per stupefaciētia: et stupefaciēs q̄dez est aut medicina aut est dispositio corporis sicut sinus copis: ipsa em multoties retinet sanguinem.

Et cauterio nāq debili proueniūt eschare debiles que cadūt ex qualibet causa: et cum hoc facit accidere saniem: calefacit vehemēter: cauteriū nō forte implet cuz escharis fortibus et remouet rupturā et detumesce facit et contrahit eam.

Sermo vniuersalis de vlceribus.

Vlcera generantur a vulneribus et ab exituris erupis et pustulis: et solutio cōtinuitatis in carne quādo facit sanie et pus nominatur vlcus.

Pus subtile nominatur virus et non generatur nisi ex subtilitate humorū: scz aquoso eorum et ipsorum calido: et quod est pus grossum nominatur sordities: et est res spissa coagulata alba aut ad nigredinē declinūs: et generatur ex grossitie humor et virus eget exiccatione et sordities abstergente.

Et vlcus quod pfunditatē habet nō euacuat quin aut iā indurata sit caro circūdans ipm: et nominatur fistula: et est sicut cāna penetrās in membrū: aut non induratur et nominatur absconffio et cauerna.

Et quādo est durities super vlcus apparens nominatur vlcus ostracinum.

Et fistula quidē mala est q̄ nō sentit et fm cōpitatez elōgationis eius a sensu erit malitia.

Et multoties sunt fistule orificia plurima cuius esse ambigitur et non scitur an sit fistula.

Et quādo vlceribus malis associatur color corporis malus: sicut albus plumbens aut citrinus: tunc illud

Quarta fen quarti canonis. Fo. clj.

est significatio super corruptionem cōplexionis epas-
tis et sanguinis qui venit ad vlcus quare difficilis fit
eius consolidatio.

¶ Et vlcera generata successione egritudinum sunt
mala: qm̄ natura expellit ad ea residuum corruptio-
nis superfluitatum.

¶ Et vlcera deūcientia pilos ab eo qd̄ sequitur ea: sci-
licet in circuitu sunt mala.

¶ Et meliores significationes significātes salutē vl-
cerū et vulnerū sunt succedētia seu declinā ad sanicē.

¶ Et nō generatur sanies nisi a digestionē naturali
et nō associatur ei malū et pprie sanies laudabilis.

¶ Et fortasse nō euacuatur a fetore paruo: sanies em̄
accidit cum adiutorio caliditatis innate et alterius
extranee.

¶ Amplius vlcera vicinātia mēbris nervosis: sicut
vlcera dorsalia et que cadunt in anteriori parte core
et genu conuertuntur ad spasmū et p̄mixonē rationis.

¶ Et corpora susceptibilia curationis vlcerū sunt
que sunt melioris complexionis et paucioris humidita-
tis superflue cū inuēctione sanguinis boni in eis.

¶ Canon curationis vlcerum.

¶ Scias qd̄ omnia vlcera indigent exiccatione qua-
dam preter q̄ facta ex attritione lacertorum et ipsoꝝ
contusione: ipsa enim indigent in primis vt molli-
centur et humectentur.

¶ Et quanto plus est vlcus maius et pfundius: tanto
indiget exiccatione vehementiori.

¶ Non est possibile vt cū apostemate curetur vlcus.

¶ Et cauerne et abscessiones sunt velocis conuersio-
nis ad fistulas.

¶ Curatio vlcerū virulentorum.

¶ Et cum tu administras medicamē et nō inueneris
humiditatē minui aut videris eam augeri: tunc scias
qd̄ illud medicamē fm̄ illud corpus nō est exiccatiuū:
quare adde in eius exiccatione cū pauca absterfione

Quarta fen quarti canonis.

sicut mel.

¶ Et non faciat te errare quoddam: et est ut sit medicamē magis abstergēs q̄ op̄tet: quare corrodit mēbrū et resoluit carnositatem eius ad humiditatem currentem quā estimas virus.

¶ Curatio vlcerū sordidorum.

¶ Oportet ut in eis administrentur medicine abstergētes: et incipiatur ab eo qd est fortis mordicationis deinde gradatim perueniatur ad id qd est lenius.

¶ Curatio vlcerum putridorū et malorū.

¶ Et fortasse est necessariū incidere membrū ut saluetur ex putrefactione sua.

¶ Curatio vlcerum difficilis cōsolidationis.

¶ Ponit q̄ Balie. curauit quendam adolescentē ex fistula in pectore ita fortiter penetrāte q̄ ip̄e potuit ei videre cor ita manifeste sicut in anathomia.

¶ De carne addita super vulnera.

¶ Et nō oportet ut expectetur hic de adiutorio nature id qd spectatur in nascētia carnis: nascētia em̄ carnis est opus nature: et omne qd natura nō facit nasci siue sit cū adiutorio medicine aut absq̄ eius auxilio est contrariū operationi nature.

¶ De vulneribus nervorum.

¶ Nervus p̄pter vehementiā sensus et continuitatē suam cū cerebro accidūt ex vulneribus dolores vehementes valde et lesiones valde magne: sicut spasmus et permixtio rationis.

¶ Et vulnera quidē cadētia in nervis s̄m longitudinē saluioza sunt cadētibus in latitudine.

¶ Et est multotiēs necessariū abscindere mēbrū vulneratū et puncturā cū totalitate sui: et provenit ex eo quies et leparantur accidentia mala.

¶ Et non timetur de abscissione nervorum id qd timeatur de eorū conuassatione.

¶ Canon curationis solutionis continuitatis nervorum.

¶ Et omne in quo est caliditas subtilis cum exiccatione vehemēti subtilis sube nō euacuatur ab attractione. Calidū em̄ superfluū ⁊ frigidū nō cōueniūt ei.

¶ Et de vulneribus a quibus necesse est elōgare aquā est vulnus nerui: ⁊ similiter frigus quū minoretur: tamē est de rebus nocibilioribus ei.

¶ Et oleum iterum nocet: ⁊ non est necessarium nisi apud sedationem doloris calidum.

¶ Et quā accidit spasmus ex vlceribus in eis: tunc de eo quod necessariū est si iam fuerit stricta fissura cutis est vt aperiat ⁊ administrētur medicine cōferentes.

¶ Medicine vulnerū ⁊ vlcerū neruorum.

¶ Blutinū albotin est de melioribus medicinis vlcerum neruorum.

¶ Et cū vides vulnera ad sanitatē peruenire non timeas tūc administrare vinū coctum desuper.

¶ De vëtositate spine ⁊ corruptione ossis.

¶ Vëtositatis spine cause sunt humores acuti penetrātes in os ⁊ corrodētes ipm: ⁊ incessus vëtositatis spine est incessus doloris iuncturarum.

¶ Materia in dolore iuncturarū est in carne: ⁊ in vëtositate spine est in osse ⁊ est eius additio ⁊ corrūpit ossis partem vnā post aliam.

¶ Signa corruptionis ossis.

¶ Cum ossi accidit corruptio vides carnē super ipm mollescere ⁊ mollesieri: ⁊ incipit in via fetoris ⁊ virus: ⁊ penetrat per eā tenta facillime ad os.

¶ Si corruptio iam persecuta est medullā nō est excusatio quin assumat illud os cū medulla sua.

¶ Quando est os corruptum ex capite core ⁊ anche ⁊ spondilis dorfi: tunc fugatio ab eius curatione ppter nucham est melius.

¶ De eo quod remanet de frustris ossium in vulneribus.

¶ Melius est vt nō festinetur in extractione eorū: imo dimittātur nature ⁊ adiuet cū extractione pau

Quinta sen quarti canonis.

ca ⁊ non moueantur cum medicinis ⁊ operatione ma-
nus: nam qđ extractū est violēter nō euacuatur quin
faciat accidere vlcera fistulosa.

¶ Sen quinta quarti canonis. Sermo vni-
uersalis in dislocatione.

Dislocatio est egressio ex loco suo et situ
suo qui est per naturā apud illud qđ ei vi-
cinū existit integra. Si aut nō egredia-
tur integre nominatur separatio iunctu-
re aut torzio.

¶ Nam facilitas redictionis est s̄m quantitatē facili-
tatis dislocationis: ⁊ difficultas eius est s̄m difficul-
tatem eius.

¶ Praue nō dislocationis sunt iūcture digitorū: ipse
em̄ fortasse nō dislocatur: immo frāgūtur ante qđ dis-
locentur: ⁊ sicut est iunctura cubiti.

¶ Et prauior dislocatio est cū qua abscindūtur capi-
ta frustroz ossis qđ cōglutinat os cum osse ⁊ parum
revertitur ad dispositionē suam naturalem.

¶ Et dislocatio quidē est fedior qđ fractura cū neq̄ re-
dit dislocatio nec restauratur fractura.

¶ Signa dislocationis vniuersalis.

¶ Et cum videris iuncturā non moueri: tūc iudica qđ
dislocata est dislocatione integra: sicut qñ mouetur
motu suo ad oēs partes: ⁊ peruenit ad omnes fines
suos nō est cū ea egritudo pēdens cū separatione.

¶ Cum igitur volumus curare dislocationē fortasse
perducit illud ad spasimū maximū s̄m plurimū: ⁊ pro-
prie quando dislocatio est in mēbris proximis prin-
cipalibus.

¶ In dislocatione autē singulari ⁊ simplici regimē
est vt tendatur ad cōtrariū partis a qua separatū est
donec opponat̄ extremitas ossis alterius extrema-
tis: deinde adducat̄ ad locū vnde exiuit ⁊ ligetur.

¶ Et ligatura est securitas ab apostemate aut adiu-
torium vt apostemetur.

¶ Dislocatio furcule.

¶ Et non mouet furcula iterū motu uehementi: qm̄ ip̄a non est posita nisi vt separet pectus ⁊ amplifcet ip̄m: ⁊ p̄pterea facta est hōi soli inter reliqua aialia.

¶ Dislocatio humeri.

¶ Non dislocatur ad superiora nec ad posteriora nec ad partem vētris: verum non dislocatur nisi ad latus domesticum ⁊ siluestre.

¶ Et qm̄ adiutorio accidit fractura in latitudine sua: deinde restauratur: tūc nō est possibile reducere dislocationem eius nisi frangatur restauratio.

¶ Dislocatio spatule.

¶ Et est de illis quoz casus non accidit ⁊ mirant de ea tales quales Hippo. ⁊ galienus.

¶ Dislocatio rascete.

¶ Iunctura rascete est facilis dissolutionis ⁊ difficilis coniunctionis.

¶ De dislocatione spondilium.

¶ Qm̄ spōdiles dislocant dislocatione cōpleta interficit pculdubio ⁊ nō cōpleta iteruz quādo remouetur remotione plurima q̄uis sit min⁹ q̄ completa.

¶ Si est spōdilis pp̄ia colli et que sequit eā priuat oīno anhelitum ⁊ moritur statim.

¶ Si est de spōdilibus dorfi ⁊ dislocef ad ptē interiorē nō est possibile vt curetur ⁊ est de illis que interficiūt velociter: et si nō morit ⁊ nō p̄hibeat anhelitū retinet sterus ⁊ vīnam ⁊ interficit.

¶ Dislocatio tali apud calcaneum.

¶ Et p̄hibeat a deambulatione. xl. dieb⁹: ⁊ isti si conant ambulare ante nō sanant fm̄ cōplemētū: ⁊ disoluit in eis mēbrū ⁊ corrūpitur in eis curatio.

¶ Sermo v̄lis in fractura.

¶ Fractura est solutio cōtinuitatis pp̄ia ossibus.

¶ Et qm̄ est equatio rotunda sine frustris tunc cōuertitur membrum cum facilitate.

¶ Et si declinet fractura ad exteriora fm̄ quod dixit

Quinta sen quarti canonis.

Hipo. melius est q̄ vt declinet ad interiora: qm̄ illud qđ occurrit ei de neruis illic est plus.

¶ Fractura prauioris incarnatiōis et vnionis ē illa que est fm̄ rotunditatē: deinde illa q̄ declinat. non em̄ adheret nisi sup̄ ipsum. plongetur ligatura habēs fabricationē mirabilem tpe longissimo.

¶ Et quādoq; accidunt cuz fractura accidētia inter q̄ est attritio eius que circūdat eam ex carne: que si nō prepararetur cū p̄hibitione putrefactionis aut scapelletur accidet ex ea corrosio.

¶ Et quando ista ossa redeunt ad situs suos possibile est in infantibus: et qui sunt eis. p̄pinq̄ vt restauret villus virtutis prime in eis. In etate nō adolescentie et q̄ est post ipsam nō immo currit sup̄ eā incarnatio ex materia cartilaginosa cōiūgēs inter duo ossa.

¶ Et ossa magis inobedientia ad restaurationē faciendā est adiutorium deinde brachium.

¶ Res autem core et cruris est facilior qm̄ restauratio nō prohibet ea a dilatatione.

¶ Nasus restaurat in. x. diebus. Costa in. x. vlna in eo qđ approximat a. xxx. vsq; ad. xl. et cora in. l. et fortasse extenditur longe vsq; ad menses tres vel quatuor et quod est supra hoc.

¶ De radicibus restauratiōis ligature.

¶ Restorationis basis est extensio membrorū cum quātitate que opz: nam additio in ea spasmat et lesionem facit et pueniūt ex ea febres et diminutio ei? prohibet bonitatem cōsolidationis et ordinis.

¶ Et oportet vt caueatur doloratio vehemens apud extensionem et stricturā in fractura et dislocatione simul: et similiter illud qđ accidit ex strictura vehemēti et tardatione solutionis: quoniā illud pducit ad hoc vt moriatur illud membrum et putrefiat et sit necessarium abscindere ipsum.

¶ Et quādo est cū fractura attritio est i illo timor in corrosione membri: quare oportet vt scapelletur locus

ad hoc vt egrediatur sanguis.

¶ Ponit quandā controuersia inter Dipo. ⁊ Balienum: deinde ponit opinionē suā: deinde satisfaciēdo ambobus dicit q̄ illud fuit tpe hipocratis: ⁊ supfluitas q̄ est inter duo tēpora est mirabilis.

¶ De amonitione restorationis.

¶ Et oportet vt restaurator festinet ad restauranduz illud quod fractum est et restauret in die suo: quoniam quanto plus elongatur tātō est eius introitus difficilior: et nocumenta in ipso sunt plura.

¶ De qualitate ligamentoz et ascellarū.

¶ Et non oportet vt fiat vltimatio in strictura ligamentoz et ascellarū tanta que prohibeat aduentū nutrimenti et sanguinis: illud em̄ est ex illis que prohibent restorationem.

¶ Ponit q̄ debet fieri ligamentum sub ascellis ⁊ supra spatulas.

¶ Et Dipo. quidē facit necessarium esse vt soluatur ligamētum vna die ⁊ alia non.

¶ De qualitate administratiōis ascellaz.

¶ Hora que exigit vt ponātur ascelle est post. v. dies et supra vsq̄ quo fiat securitas a nocumētis: ⁊ quāto plus magnificatur timor: tanto magis oportet vt tardetur positio ascellarū: ⁊ multoties attrahit festinatio nocumenta ex apostematibus ⁊ pruritu ⁊ vesicis.

¶ Verum cum tardantur ascelle tūc oportet vt sit illic q̄ stet loco earum ex bonitate ligature cum vittaz bonitate preparationis: q̄ si illud nō fuerit tūc necessarie sunt ascelle in principio rei.

¶ Et oportet vt soluantur ligamenta electionis necessitate in omnibus duobus diebus in principio rei ⁊ proprie quando accidit pruritus: cū igitur pertrāsit septimus a strictura soluatur in spacio tardiore scz in omnibus quattuor vel quinq̄.

¶ Et nō sit festinatio in auferendo ascellas ⁊ proiciēdo eas quous credatur esse coherentia: quoniam for

Quinta fen quarti canonis.

tasse accidit vt sit akosboth non confirmatum adhuc
onare contorquetur membrum.

¶ Et vt remaneat ascelle sup mebruū ⁊ cū sunt neces-
sarie melius est q̄ vt deponant ab eo ante cū nō sunt
necessarie: nō igitur festines sed tarda.

¶ De fractura male restaurata.

¶ Quāq̄ fractura est restaurata non s̄m qđ opz et est
necessariū vt itereť ei⁹ fractura: quare opz vt restau-
rator sciat dispositionē qui restaurauit os.

¶ Et multotiēs quidē est possibile vt cureť fractura
male restaurata absq̄ fractura scđa leniēdo sup akos-
both cum eo quod scis: deinde equetur ⁊ proprie ī cor-
poribus lenibus.

¶ De administratione aque ⁊ olei.

¶ Scias qđ aqua calida et oleū nō cōueniūt apud re-
stauratiōē: immo qñq̄ phibēt ipsam: sed cōueniunt
añ ipam qm̄ ambo pparat restauratiōē: ⁊ post ipaz
qm̄ abstergūt qđ remanet ex apostemate ⁊ duritie et
rosboth ⁊ pustulis quas euenire faciunt ligamenta in
neruis quare fit motus cū eis non facilis.

¶ De cibatione ⁊ potatione eius.

¶ Opz vt sit cib⁹ ei⁹ ex eis q̄ generant sanguinē spīf-
sum ⁊ nō spissum siccū: immo spissum viscosum tena-
cem fortem sicut pedes ventres capita et cutis hēdit
arietis et vinum grossum stipticum ⁊ frumentum co-
ctum cum multa aqua vsq̄quo sit sicut ius: et in scđa
mensa sint castanee.

¶ Et alienet om̄e qđ calefacit et subtiliet sanguinē
⁊ elongat ipsum a coagulatiōe sicut vinum subtile nī
si sit illic aliqđ prohibens ex vulnere requirente sub-
tiliationem cibi.

¶ Medicina autem quā sumit ad restauratiōē mu-
nia est mirabilis.

¶ De fractura cranei.

¶ Multotiēs accidit vt scindatur craneū et nō scin-
datur cutis immo apostematur: cum igitur occupatio

fit in curatione apostematis et non peruenitur ad plagam: fortasse accidit ut putrefiat os de subtus et accedant ante sanitatem aut post ipsam egritudines male et febribus tremore et destructione rationis.

¶ Et medicine capitales sunt sicut yreos et farina orobi et minutum olibani et aristologia et cortices radicis cum oppoponaci et mirrha et sarcocolla et sanguis draconis et omne exiccativum sine mordicatione.

¶ Et in huiusmodi quidem dispositione oportet ut vehementer caueatur frigus etiam in estate: quoniam in eo est timor magnus.

¶ De fractura nasi.

¶ Nasi superior pars est os et inferior est cartilago et illi quidem cartilaginem non accidit fractura immo attritio.

¶ Et si apparet super velamen nigredo tunc cura ipsi cum melle contuso cum triplo sui olei rosati et pulveris riza desuper medicinam capitalem: et si nigredo fuerit confirmata tunc fuge.

¶ Et quando frangitur nasus et non curatur perducit ad casum: et quando induratur remanet semper tortuositas suam et non recipit equationem.

¶ De fractura costarum.

¶ Costis veris septem accidit fractura a duobus lateribus. Falsis vero accidit fractura a latere dorsii: et quoniam ex tremis alia est cartilago non accidit ei nisi attritio.

¶ De fractura adiutorij.

¶ Et si non fuerit aliquod prohibens non soluas usque ad vii. et quod est post eos usque ad x. tunc solue et liga cum ascelis: et si defensio vocat te ad aliud tunc solue in tertio: et est illud ad quod inclinat Hippo. quoniam aufert nocumeta: licet noceat restorationi.

¶ Et non separe ab eo stricturem ad minus usque ad quadraginta dies.

¶ De fractura brachij.

¶ Accidit quicquid ut frangatur duo focillia simul: et quicquid accidit ut frangatur unum eorum: et fractura focillia in

Setta fen quarti canonis.

ferioris est vehemētiōr ⁊ turpiōr q̃ fractura focillis superioris: qm̃ focille inferius est brachium deferens ideo deterior: ⁊ qz nudū carne ideo turpiōr.

¶ Et fortasse accidit brachio vt restauretur in latitudine circa. xxviiij. dies.

¶ De fractura core.

¶ Et os quidē core stringitur in. l. noctibus.

¶ Et scias q̃ ille cuius coravel ancha sunt fracte parum denudatur a claudicatione.

¶ Et qñ abscinduntur frustra lacertoꝝ eius mandat prius. s. pedem: deinde minuūtur secūdo.

¶ De fractura cruris.

¶ Quando frangitur os parū cruris est saluius q̃ si frāgatur os magnū: ⁊ quādo frāgitur arundo parua supertor est inclinatio ad exteriora ⁊ ante est ambulatio cum hoc possibilis.

¶ Sen sexta quarti canonis. Sermo vniuersalis de cautela a venenis.

¶ Si timet q̃ in potu sumat venenū oportet vt sibi caueat a cibis dominātiū saporum in acetositate aut salsedine acuitate aut dulcedine aut dominantū odorum.

¶ Necessariū est etiā ei vt sit suscipiens fm viā cōsuetudinīs medicīnas expellētes venenoꝝ nocumentū sicut metridatū: nam eius expertū est iuuamentū ⁊ cōfectio de bolo armeno.

¶ Et fortasse accidit venenū vnde nō existimabit vt qñ cadit res maligna sicut lacertus rutela ⁊ scorpio in eo qd decoquit ⁊ in vasis in q̃bus est vinū: plurima em̃ venenosoꝝ diligūt odorem vini ⁊ currūt ad ip̃m.

¶ Sermo vltis de venenis que bibūtur.

¶ Spēs venenoꝝ sunt due: scz faciēs operationē suā cū qualitate que est in ip̃o: ⁊ efficiēs cū forma sua ⁊ tota substātia sua. ⁊ primo quidē aut est corrodēs putrefaciēs sicut lepus marīnus: aut inflās calefaciēs sicut euforbium: aut infrigidās stupefaciēs sicut opīū: aut

opillans vias anhelitus sicut plumbum vstum.

¶ Efficiens autē cū tota substantia est sicut napellus et gūmi eius ⁊ cornu spice ⁊ fel leopardi ⁊ similia. et sunt deteriora venena.

¶ Et devenenis sunt que agūt super vnū mēbrū sicut cantarides super vesicam: ⁊ lepus marinus super pulmonē: ⁊ de eis sunt que agunt super totum corpus sicut opium.

¶ Et omne qđ interficit cum permutatione cōplexio nis aut cum putrefactione possibile est vt sit effectus post tps: licet putrefaciēs quāto plus remanet in corpore tāto plus est effectus eius deterior.

¶ Ponit qđ napellus interficit hoīem ⁊ nō turdos: ⁊ ponit de muliere nutrita napello. ⁊ tu vide.

¶ Verū pportionalitas inter virtutes agentes sunt ex eis que oportet considerari.

¶ Significationes specierū venenoz.

¶ Si euenit ei simile mordicationi ⁊ incisioni ⁊ puncture ⁊ corrosioni scitur qđ venenū est de genere medicinarū acutarū calidarū mordicantiū sicut arsenicum ⁊ almuſeum ⁊ argentū viuū extinctum.

¶ Et si accidit inflatio vehemens ⁊ exuberatio sudoris ⁊ rubedo oculi ⁊ angustia ⁊ sitis scitur qđ est venenum ppter caliditatē tñ sicut euforbium.

¶ Et si accidunt pfunditates somni ⁊ stupor ⁊ frigus significat qđ venenū est de genere narcoticorū.

¶ Et si nō apparet nisi casus virtutum: ⁊ sudor frigidus ⁊ sincopis: tunc est de venenis que cōtraria sunt cū tota substantia ⁊ est deterius eorum.

¶ Ponit sanguinem congelatū ⁊ lac congelatū in numero venenorum.

¶ Canon curationis eius qui sumit venenū.

¶ Oportet vt pperet cū sentit ipm anteq virus eius preambulet in corpore sumere aquam tepidā ⁊ oleū ⁊ euomat in hoc ad vltimū quantū potest.

¶ Sit ei aqua plurima ⁊ cibi plurimi: ipsa enim licet

Septa sen quarti canonis.

non euomantur: tamē quandoq; frangunt nocumen-
tū veneni ⁊ non est malū si euomat ipsum: ⁊ butyrum
crudum est melius lacte.

¶ Et si tibi necessariū fuerit vt in potu tribuas ei. ver-
bigratia. tyriacā de terra sigillata fac: ipsa em̄ adiu-
uat corpus ad expellendum venenū ⁊ pprie in princi-
pio rei ⁊ facit euomere venenū sicut est.

¶ Et oportet vt nō dormiat omnino ⁊ nō dimittat se
ipsum taliter vt dormiat: immo oportet vt euigilare
ipsum facias ⁊ rideat ⁊ clamēt in circuitu eius.

¶ Et oportet vt sequātur clisteria vomitū qñ sentitur
pprie sensus lesionis ad interiora.

¶ Et si indiget flobothomia flobothometur.

¶ Ponit in hoc capitulo tyriacam de terra sigillata
quam nominauit supra: ⁊ multas alias medicinas ap-
propriatas: ⁊ tu vide.

¶ Potare allium in vino confert ad illum quem pus
pugit scorpio.

¶ De medicinis cōmunibus ad venena.

¶ Et dicitur q; granis iuniperi in hac re non est par.

¶ Et dixerunt q; caro damule id est belue siluestris
mundificate ⁊ salite est de fortioribus medicinis ad
expellendum.

¶ De argento viuo.

¶ Argentū quidē viū plurimī qui bibunt non ledun-
tur eo: egreditur enim cum dispositione sua per infe-
riorem regionem.

¶ At nō ei in cuius aure infunditur argētū viū acci-
dūt dolor vehemēs ⁊ permixtio rationis: ⁊ qñq; per-
ducit ad spasimū epilepsiā apoplexiam ⁊c.

¶ Ponit q; argentum viuum ledit ex frigore eius: ex-
tinctum autem inducit puncturam ⁊ corrosionem in-
testinorum. Et infra. Immediate ponit accidētia que
proueniunt ex. xj. venenis mineralibus ⁊ curam ipso-
rum, ⁊ tu vide.

¶ Summa venenoz ex plantis.

Sexta fen' quarti canonis. Fo. clviij.

¶ Napellus est ex deterioribus venenis et ex ei' succo ibibunt sagitte et interficiunt que inveniunt statim.

¶ De scamonea et alinezereon.

¶ Dosis utriusque interficiens est. 3. ij.

¶ Ponit multas et varias alias medicinas venenosas calidas. et tu vide.

¶ Gumma de medicinis frigidis de opio.

¶ De causis interfectionis eius est ingrossatio sanguinis. 3. due ex eo est interficiens in duobus diebus proprie datum cum vino.

¶ Fungi et tubera mala.

¶ Nocumētum fungorum aut est per genus suū: quoniam de eis sunt qui sunt mortales: aut propter multitudinem comestam ex eis.

¶ Et pira sunt tyriaca eorum et mel iterum.

¶ Et stercus galline est maximi iuuamenti eis cum in potu datur cum syrupo acetoso.

¶ De venenis ex animalibus.

¶ Et eis enim est quod est per substantiam ei' sunt sicut stellio: cantarides: rane lacunales: lepus marinus: et lacerthus. Et ex his est quod est per accidens ei': sicut pisces frigidi assature suffocate et lac coagulatum in stomacho.

¶ Ponit accidentia propria que pueniunt ex singulis scriptorum venenorum et curas ipsorum. et tu vide.

¶ Venena ex partibus animalium.

¶ Ponit infra scripta venena et eorum accidentia et eorum curas: scilicet fel vipere: leopardi: canis aque: et tremitas caude cerui.

¶ Pars tertia sanguis tauri recens sudor animalium: lac corruptum san. coagelatur et coagelatio lactis in stomacho.

¶ Sermo in morsione et punctura.

¶ Scias quod canon maximus de curatione veneni est confortatio caloris innati et exiccatio ipsius ad expellendum sicut facit tyriaca.

¶ Et ingreditur in hoc capitulo flobothomia: solutio ventris et filia: sed conuenientior horarum flobothomie est cum

Sexta fen quarti canonis.

scitur quod venenū iam sparsum est in corpe et non est ex eis que attrahuntur et proprie ei qui est repletus.

¶ Penetratio veneni in corpore prohibetur cum ligamentis et constrictione extremitatum et prohibitionem somni: et quandoque incisio membri morfi aut fit cum medicinis et causis attractionis.

¶ Stiptica nociva sunt eis: quoniam non est aliquid magis iuvatiuum quam medicamentum quod attrahit venenū ad exteriora sicut vērōser: et fortasse cum incisione si iam submersum est et sanguisuge et homo non ieiunus sanguis eius ore suo sano coluto modo odorifero: et deinde sputat illud quod fugit.

¶ Medicine attrahentes venena sunt aut per virtutem calefacientem attrahentes: aut cum similitudinis ad attrahendum id quod simile est ei: sicut facit adeps cocodrilli ad morsum cocodrilli: et caro vipe post abscissionem extremitatum eius in attractione veneni sui.

¶ Accidit medicinis valentibus ad venena quod sint venena iterum: verum sunt debiliores et quasi ipse sint inter complexionem corporis et complexionem veneni.

¶ Et sermo hic est ex eis in quibus oportet fixius ex sapientibus considerare: ut sciat quod est conveniens: medico autem non nocet si non scit hoc.

¶ Et qui administrat quod attrahit in principio: aut facit aliquid eorum que diximus et non confert: et est res maxima incidere carnem que est in circuitu puncture: et accipere carnem totam usque ad os: et si timeatur quod fuerit maior hoc incidere membrum deinde cauteriza.

¶ De preceptis que oportet ut considerentur in venenis et moribus est ut prohibeatur consolidatio vulneris usque ad horam sanationis egri ex malitia veneni.

¶ Epythimata super puncturas.

¶ Et gallina et gallus scissi dum vivi sunt et emplastre cum eis punctura vel morsus et permute per orem horam.

¶ Ponit medicinas que bibuntur emplastra et epythimata multa. et tu vide.

¶ Ad fugandū venenosavniuersaliter.

¶ Ponit quō fit effugatio serpētū scorpionū pulicūz culicū mustelle muris formicaz muscarūz vesparum scarabeoz et tinearū pannoz. et tu vide.

¶ De speciebus serpentum.

¶ Ponit pulcherrimam differentiam inter serpētes. et tu vide.

¶ Quidā estimauerūt qd venenū serpentū et viperarū sit frigidū et est error: et illud quod accidit ex frigore et morſu ab eis est ppter mortificationem caloris innati et ppter cōtrarietatem veneni.

¶ Calor em̄ inatus est qui calefacit corpus sua sparsione et inflāmatione: cum autē non est calor innatus et si inflāmetur cor igne leui: nō oportet tamē vt calefiant ppter ipsum extremitates.

¶ Ponit qd quidā estimauerūt qd plurima animalūz venenosoz sunt frigida: eo qd animalia frigide cōplexionis sunt in hyeme mortua et calidi calor addatur et acuitas: sed eoz ratiocinatio nō est sana et corruptio nē hmoi sermonis ofidit vespa que calide cōplexionis est valde: et est ex eis que mortificant in hyeme.

¶ De curatione morſus viperarum cum eo quod est sicut canon.

¶ Curatio est pperare ad tyziacā de vipis: et cū rardatur: tūc possibile est vt cōferat et possibile est qd nō: nocumentū em̄ instrumētū veneni nō est malū: qm̄ natura est qd vtiſ instrumētis: rei x̄o extranee nō est possibile vt vtaſ eis: nisi accadat cōmotio amboz simul.

¶ Ponit morſum multoz serpentū et draconū et curā eoz per multa capitula. et tu vide.

¶ De morſu hoīs et quadrupedum.

¶ Deterior morſus est ille qd fit ieiuno siue sit homo siue non.

¶ Morſus canis rabidi et adīp. i. lupi.

¶ Accidit cani rubies qd est cōuersio sue cōplexionis ad melācholiā malā malignā et venenosam.

Sexta sen quarti canonis.

¶ Et accidit ei hec conuersio aut ex aere: vt qñ calor vehemens adurit humores ei⁹: aut frigus cōgelat sanguinē: aut cibus ⁊ potibus: qñ lambit in sanguine interfecto ⁊ comedit ex cadaueribus ⁊ bibit ex aquis putridis: quare implet melācholia putrida.

¶ Et accidit creature ei⁹ vt varieſ ⁊ cōplexioni eius vt alteretur: sicut accidit leprosis.

¶ Ponit multa signa canis rabidi. ⁊ tu vide.

¶ Dicit q vulpes ⁊ mustella: sūt rabiosi: ⁊ q quidaz muli sunt facti rabiosi ⁊ momorderūt dominos suos ⁊ incurrerūt manā q accidit ex reliqs rabiebus.

¶ Dispositiōes ei⁹ quē mordet canis rabiosus.

¶ Ponit multa accidentia ⁊ bñ extranea. ⁊ tu vide.

¶ Et pducit pculdubio ad spasmus ⁊ firzē: ⁊ qñq ad sudore frigidū sincopim ⁊ mortem.

¶ Et cum mirabilibus dispositionibus eius est q ipe promptus est ad mordēdum hoīem: ⁊ si momorderit aliquem accidit illi homini quod accidit ei.

¶ Et non est territus aliqs eoz ex aqua qui euaserit p curationē aut absq ea: ⁊ pprie cū vidit faciem suā in speculo ⁊ nō cognouit seipm nisi duo viri ⁊c. ante q aut terreant ex aqua cura est ppinqua.

¶ Et qñq interficit inter hebdomadā ⁊ similia vsq ad sex menses: ⁊ spacium temperatum est. xl. dies ⁊ sanioris dispositionis quē momordit: hic canis est ille ex cuius morſu plurimum currit san. ⁊ ppter illud qñ mingit san. post potuz medicinarū tyriacalium se curatur ex timore aque.

¶ Differentia inter morſum canis rabidi ⁊ non rabidi.

¶ Curatio quidē eius in qñtū est vulnus est cōsolidatio: ⁊ in qñtū est morſus canis rabiosi est sanioſitas et apertio: nā si consolidat est in ea perditio.

¶ Sumat nux regula ⁊ ponat sup vuln⁹ ⁊ dimittat vna hora: deinde pñciat gallinis: tūc si renuit eā galina aut comederit eā ⁊ moriat tūc est rabiosus.

¶ Sumatur panis ⁊ liniatur ex eo qđ currit ex vulne
re illo si fuerit san. siue non proñciatur canibus: qđ si
renuerit ipm canis: morsus ille est canis rabiosi.

¶ Oportet in principio rei vt nō permittas cōsolida
ri: immo dilata ⁊ aperi si non fuerit amplū ⁊ fac cū eo
de suctione ⁊ positione ventosaz qđ dictum est supra
in capitulo morsus serpentum.

¶ Et minus in quo nō oportet cōsolidari vulnus est
spacium. xl. dierum.

¶ Et si error iam ceciderit ⁊ consolidatum est: tunc
oportet vt cōuertatur ⁊ ad vltimū perueniatur in eo
de aperitiuis.

¶ Et necessariū est in principio facere vt ipse sudet ex
eis qbus est possibile ex balneatione ⁊ ambulatione.

¶ Et nō oportet vt pperes in diebus primis ad eua
cuatia: sed occupare in attrahēdo ad exteriora: nam
euacuatio qñq; adiuuat ad hoc vt venenum penetret
ad profundū ⁊ phibet attractionē eius ad exteriora.

¶ Cū igitur trahis a dextra qđ possibile est post duos
dies aut tres: tunc occupare in euacuando quod iam
forsitan penetrauit.

¶ Et si videris repletionem augmētari: tūc flobotō
ma ⁊ non dimittas eum intueri sanguinē suum ⁊ pro
prie in fine rei.

¶ Cū igit ipm soluerint catartica fortia: tūc neces
sariū est etiā administrare oī die vel duob⁹ clistere ⁊c.

¶ Et confert ei ex aquis aqua in qua extinguitur fer
rum multotiens.

¶ Et cepe ⁊ allia sunt ex cibis que resistunt venenis ⁊
abscindūt ⁊ repellūt ea a corpore vbi nō excusatur eo
rum vsum: qñq; ipsa etiā sint medicīne.

¶ Et nō intromittas ipm in hac hora. s. tpe canteriet
in balneū omnino: nā si balneaueris ipm interficies
ipsum. Cū aut dicitur qđ sedere in tyna est ex eis que
conferunt: estimo qđ illud est in primis: ⁊ frigus est ex
eis quibus oportet ipm cauere.

Sexta fen quarti canonis.

¶ Et ingenia cum omni ingenio in dando ei in potu aquam: etiā si tibi necessarium fuerit stringere ipm ⁊ vim inferre.

¶ Ponit multas ⁊ satis diuersas medicinas ad curā istam. ⁊ tu vide.

¶ De morſu leopardi leonis ⁊ vulnere vnguium eorum.

¶ Isti rapaces qui ſimulantur eis nō ſunt ſicut canes ſalui ⁊ hoies: immo dētes eoz ⁊ vngues non ſunt vacua a natura venenosa: quare oportet vt curentur in primis cū attractione: deinde cū cōſolidatione.

¶ Ponit deinde de morſu cocodrilli ſimꝝ catti muſſelle ⁊ mugalli ⁊ curas. ⁊ tu vide.

¶ De pūctura puoz venenosoꝝ ⁊ morſu eoz.

¶ Dixerūt q̄ ſcorpio femina maior maſculo eſt: maſculus nō extenuatus ⁊ minutus: ſed aculeus femine eſt ſubtilis ⁊ maſculus eſt groſſus.

¶ Accidit in quibuſdā ſcorpionibus vt ſint duo aculei ſm quosdā: quoniam dimittūt duo foramina apud puncturā ⁊ inſrigidatur pūctura ⁊ caleſcit reliquū corꝝ ⁊ inſrigidatur ſudor iterum.

¶ Inquit Balienus. Si ſua percuffione inuenerit arterias accidet ſincopis: ſicut neruos ſpasmus ſi venas accidet putrefactio.

¶ Ponit diuerſitatem multā ſcorpionū ⁊ curas multas: ⁊ inter cetera dicit ſcorpio ipſe eſt de emplaſtris bonis ad ſcorpionē: ⁊ cauda eius iterū ⁊ plāta que dicitur plāta ſcorpionis ꝑpter ſimilitudinē cū ea.

¶ Species araneaz ⁊ rutelarum.

¶ Dicit q̄ rutela eſt aīal ſimile aranee que nominat̄ alſeged: ⁊ eſt venatrix muſcarum.

¶ Ponit diuerſitatē rutelaz ⁊ araneaz ⁊ curas ipſarum: ⁊ accidētia varia que ſequitur. ⁊ tu vide.

¶ De veſpa.

¶ Eſt vehementioris calefactionis q̄ apis: ſed apis dimittit aculeum in punctura.

Ponit cura amborum. et tu vide.

De stellione et lacerta.

Quando mordet dimittit in loco sui morsus dentes paruos subtiles nigros: et non cessat locus dolere et prurire donec auferantur: et ponit curam.

De salamandra.

Existimatur quod ipsa sit bestia similis lacerte habens quattuor pedes curte caude: et dicunt quod ipsa non aduritur: et si percipiat in larē extinguit ignē: et ponit curā.

Sen septima quarti canonis. De dispositio-
ne capilloz et furfuribus.

Capillus nascitur ex vapore fumoso quādo coagulatur in poris et oritur super eos: et proprie per illud quod assumit ex alimento et proprie quā est humiditas corporis viscosa vinctuosa non aquosa nec lutosa: sicut arborū vinctuosarū folia non cadunt.

Capilli destruntur vel minuuntur: aut propter causam in materia: aut propter causam in re in qua nascuntur.

In pueris et mulieribus est paruitas vaporis fumosi propter multitudinem vaporis humidī quare non nascitur barba.

Accidit conalescentibus cum exiccant eos egritudines longe et ptisice et ethice: quare non remanet omnino materia de qua cibentur capilli: quare cadunt et non nascuntur: sicut accidit plantis irrigatis quā non rigantur et castratis ex similitudine eorum cum mulieribus in humiditate et frigore propter causam testiculoz eorum.

Minorantur capilli ei qui assueti utitur institis grauibz super caput suum.

Caliciū est ex via nature: accidit enim propter materiam pilorum ex calicio: id est loco.

Super preparamos ad caliciū multiplicantur pili corporis et pectoris propter caliditatem complexionis eorum.

Et pili supercilioz et palpebrarū non cadunt velociter propterea quod eorum origo est spissa cartilaginosa cōserua

E

Septima sen quarti canonis.

tina: et propter illud tardatur caluiciū in ethiopibus.

¶ Et bleſi nō fiūt calui propter multitudinē humiditatis cerebriorum eorum.

¶ De medicine cōſeruātes capillos.

¶ Medicine cōſeruātes capillos ſunt ille in quibus eſt caliditas ſubtilis attractiua et virtus ſtiptica.

¶ At nō ſi fuerit cauſa ſiccitas complexionis et paucitas ſan. delitijs foueatur corpus: et cibeſ eis que ſunt boni nutrimenti et pinguiā ex iſtis: et dimittet omne ſal ſum acetosum et pōticū et coitū et vinū antiquū.

¶ Si fuerit propterea qd pori ſunt ſtricti indiget eis que reſoluūt et rarificāt et diligitur vt ponantur ea in cibo: ſicut ſinapis et allia et porri.

¶ Ponit capitulū ſatis longū de medicinis fortibus faciētibus naſci pilos et curam caluicie ſm viā poſſibilitatis.

¶ De alopitia et tyria.

¶ Cauſa in generādo alopitia eſt materia mala manēs in cute et in originib? radicū pilorū: quare corrūpic originē pilorū corrodes eā et phibet nutrimentū bonū eis et noiaſ alopitia propterea qd ipa accidit vulpibus.

¶ Alopitia differt a tyria: qm in tyria nō tm cadunt: immo excoziatur cū ea cutis tenuis ſicut accidit ſerpenti: et fortaſſe accidit in ea figuratio proueniens ſicut figura ſerpentis.

¶ Et materia faciens alopitia et tyria qñq; eſt colerica: qñq; melācholica: qñq; ſlegmatica: et qñq; ex ſanguine corrupto: et ſignificat illud per ppria ſigna.

¶ Non eſt dubiū quin rectificatio regiminis in ea fit euacuatio illius humoris facientis in primis introſiſſio ciborū boni chimi valde: deinde caputpurgia et. et ponit curā cū medicinis localibus. et tu vide.

¶ Ponit plura capitula de hijs que abradūt pilos: de phibitione ortus eorū: de criſpatione et lenitate.

¶ De canicie.

¶ Dū ſanguis permanet pinguis ſpiſſus calidus vi-

Septima fen quarti canonis. Fo. clxi.

scosus capilli sunt nigri: cū nō ad aquositatē tendere incipit declinant capilli ad caniciem.

¶ Ponit multas medicinas ex quibus tardatur canicies. ⁊ tu vide.

¶ Et carnes vipere sunt conseruantes adolescentias et virtutem cū assiduatur eoz comestio.

¶ Ponit plura capla de medicinis denigratibus facientibus flauos et dealbantibus capillos.

¶ De succur su dispōnū sequētū tincturas.

¶ Plures species tincture sunt infrigidātes cerebrū et corrumpentes ipsum et facientes ipsum cadere in preparatione ad catarrum et apoplexiā ⁊ similia.

¶ De furfuribus.

¶ Furfur qđ in capite est: est mod⁹ excoziatiōis leuis accidēs capiti ppter corruptionē i cōplexione pprie cū ipressione in superficie supiori cutis ⁊ peior peruenit ad vlceraudū ⁊ corrupendum origines capillorum.

¶ Sit a materia acuta baurachia aut sanguie melā cholico et ponit curam. ⁊ tu vide.

¶ De dispositione cutis ex pte coloris.

¶ Ponit multas causas nigredinis coloris ⁊ citrinitatis eius et dicit qđ assiduatio aceti citrinat faciem.

¶ De facientib⁹ colorē bonū cū splendore.

¶ Scias qđ oē qđ mouet sanguinem et spiritū ad cutem induit eam pulchritudinem puerilem et mundificationem ⁊ rubedinem.

¶ Sicut em̄ generat sanguinem subtilē expulsus ad cutē: ⁊ efficiūt illud fm tres modos: aut em̄ generāt sanguinē ⁊ pprie subtilem: aut mundificant sanguinē: aut sunt spargentes et dilatantes ipm: ⁊ de his omnib⁹ ponit modos plures. ⁊ tu vide.

¶ De morphea et albaras alba ⁊ nigra.

¶ Differētia inter duas morpheas ⁊ albaras albam verā est qđ vtraq; morphea est in cute: ⁊ si est profunda est paz valde. Albaras nō est in cute ⁊ carne vsq; ad os: ⁊ causa cōis omnibus est debilitas alteratiue

⁊ ij

Septima fen quarti canonis.

operationis qñ nō assimilatur assimilatione integra.
¶ Materia in his est fixa in anteriori pte quare cor-
rumpit cōplexionē eius et penetrat in ea quare est ad-
ditio et adherētia et nō fit assimilatio.

¶ Si sit melius nutrimentum sicut est cōplexio bona
cōvertit materiam corruptā et facit eā cōuenientē sicut
arbores pmutantur de plantatione ad plantatio-
nē: et a venenositate ad comestibilitatem.

¶ Galienus et alij narrant q arbor noiata alabea
est in persia venenosi fructus: et cū plātatur ī egypto
est fructus eius de eis que comeduntur: et sic calor
animalis et plante conuertūt materias fm membra:
qñ ipsa sunt eis sicut regiones.

¶ Albaras nigra est illud quod nominatur impetigo
ex corticata et est scabiositas veniens cuti aspera
vehemens et faciens squamas sicut piscium cum pruritu:
et est propter humorem melancholicum imbiben-
tem cutem: et est de antecedentibus lepram: et est cum
malitia: et cū hoc q de ea antiqua est nō sanatur.

¶ Ponit pulchras differēcias inter vitāq morpheas
et albaras et alguada et curas dictarū etc.

¶ De sabafati.

¶ Sabafati est de summa bothor vlcerosarum et sunt
parue fixe lenes diuise numeratione locorum: deinde
vicerantur vlcerebus crustosis et sunt ad rubedinem
decliues et quicquid emittunt virus.

¶ Et cū sabafati est humiditas mala acuta corrosiua q
permisceat sanguini et humores grossi iterū mali.

¶ Ponit curam et in corporibus infantium et in alijs
prouectis. et tu vide.

¶ De impetigine.

¶ Impetigo nō est longinqua a sabafati sicca: sed est
malignior et deterior magis corrosiua et longioris pro-
funditatis.

¶ Ponit curā satis longā. et tu vide.

¶ De scabie et pruritu.

Septima sen quarti canonis. Fo. clxiij.

Materia qua generat scabies aut est sanguinea cui admiscetur co. cōuersa in melācholiā: aut sanguinea cui admiscetur flegma falsum baurachiū. prima autem est sicca ad grossitudinē decliuīs: et altera humida ad subtilitatem decliuīs.

Et plurimū quidē generatur scabies ab acceptiōe in comestione salsoꝝ acutoꝝ et amarozum.

Et illa q̄ est magis spersa et corpulentior et acutior capitis ex omnib⁹ bothoz est acutioris humoris: et que est latior et uehementioris pfunditatis ei⁹ humor est minoris acuitatis.

Et cause generātes materiā scabiei sunt generantes materiā pruritus: verū ipse sunt fortiores et appropinquāt causis generātib⁹ pediculos et alsabafati et furfures et imperiginē et apporximāt etiā i cura.

Et pruritus quidē senis parū obedit curationi: et nec ualet ei nisi vt regatur et blandiatur.

Et dulcia qdē generāt pruritū et bothoz: et nō accidunt plurimū nisi iter digitos: qm̄ ipi sunt debiliores.

Cura quidez scabiei prima et melior cum qua multotiens est sufficientia est euacuatio cū eo quod educit humore acutū adustum et flegma falsum: deinde rectificatio cibi et regimen humectationis.

Et dimittat coitū oīno: coitus em̄ mouet materias ad exteriora et exiccat vapore calidū putridū veniētē ad prem cutis quare putrefit illic et propter hoc illud iterum fetet odor corporis eius.

Ponit multas medicinas ab intus et ab extra. et tu vide.

Et administra i hūida ea q̄ sunt uehementis exiccationis: et in sicca q̄ sunt minoris exiccationis.

Et elōga illud in quo ponit argētū uiuū extinctū quantū poteris a ptrib⁹ stomachi et mēbroꝝ nobiliū.

Et scias qd̄ v̄tose in vtrisq̄ cruribus conferunt scabiei fetenti.

De verrucis et cor. ibus.

π iij

Septima fen quarti canonis.

¶ Quandoq; accidit melancholia sanguini propterea quod ipse coartatur et propter in venis puris in quibus non putrefit sanguis propter suam puritatem et propinquitatem ad causas extrinsecas que sunt ad hoc ut ericcentur velociores quam ad hoc ut ipse putrefiantur et precipue cum est sanguis non valde calidus in substantia sua.

¶ De extenuationis ablatione.

¶ Dum ergo pfuerat pinguedo ita quod non faciat accidere nocumentum non abhorreas ipsam: vita namque in humiditate consistit: verum oportet ut tu abhorreas ipsam in via supfluitatis: licet non appareat eius nocumentum: quoniam eius nocumentum aduenit repente et subito.

¶ Si fuerit cibus non generans sanguinem grossum forte afferatur ille qui generat ipsum: et non sit contentus eo quod generat sanguinem laudabilem tamen: quoniam forte generabit subtilem et resolubilem.

¶ Et denique in potu frigida: ista enim confortat virtutem naturalem valde quare bona significat eius administratione in nutriendo et expellendo superfluitates: et illud quidem est principium causarum pinguedinis.

¶ Et de impinguantibus est assumptio vini grossi et cibi boni fortis chimi ericcantis cum digeritur sicut frumentum sine cortice coctum: aut puls et risi cum lacte.

¶ Et conferunt assata de carnibus propter illud quod retinet in eis de virtute carnis et generat carnem duram: decorum autem ex carnibus mollicie et teneritatem non firmam.

¶ Et caro anatis est vehementer impinguativa et galine filis et caro alcubugi est vltima in eo.

¶ Et balneum post cibum est vehementer attrahens nutrimentum ad corpus: verum vtens eo opillationi accidet in epate suo est propinquus: et propter hoc multiplicatur lapis in omni qui querit hoc: et proprie in quibus vene sunt stricte et non sunt omnes ita.

¶ Et ex impinguantibus est omne exercitium leue et tardum.

¶ Ponit longum modum in approximatione picis supra membra.

Septima fen quarti canonis. Fo. clxiij.

¶ Inquit Galienus. Jam vidi veditore aialium im-
pinguasse hoc regimine adolescentē siue natibus ⁊
factus est levis habēs pingues anchas in tpe breui.

¶ De masculis superflue pinguedinis.

¶ Isti quidē penitus expositi sunt mortī repētine: et
ad vltimū mors super vltimatos in pinguedine festi-
nat: ⁊ proprie super impinguātes in prima etate: ipsi
em̄ minutas habēt venas ⁊ cōstrictas ⁊ sunt expositi
apoplexie paralisi ⁊ pulsui cordis dyarie ppter hūmī-
ditatē ipsorū ⁊ malitie anhelitus ⁊ sincopi ⁊ febribus
malis ⁊ huiusmodi.

¶ Et homo quidē nō peruenit ad vltimū magnitudi-
nis impinguationis: nisi cū frigiditate cōplexionis.

¶ Et isti quidē sunt nō generātes neq; in semine suo
ad cōmodū perueniētes: ⁊ sperma eorū est paucū. Et
similiter que de mulieribus sunt pingues non concipi-
unt: ⁊ cum cōcipiūt abortiuntur: ⁊ earum appetitus
iterum est debilis.

¶ Et pingua quīs debilitentur a motu ⁊ labore: ta-
mē ipsa per id qđ associatur eis de significatione hū-
miditatis significāt longitudinē vite.

¶ De extenuando.

¶ Regimen extenuandī est contrarium regimini im-
pinguādī: ⁊ est minoratio cibi ⁊ post ipsum balneum
⁊ exercitium vebemens.

¶ Et faciūt illud euacuationes ⁊ vomitus non equa-
lis: nam equalis vomitus ante cibum post ipsum im-
pinguat.

¶ De medicinis subtiliantibus sunt acetū ⁊ almurī ⁊
pprie in ieiuno: verūtamē ille qđ habet debilitatē ner-
uorū: ⁊ illa qđ habet nocumētū i matrīce deuiter acetū.

¶ Et potare vinū in ieiuno qñq; extenuat iterum per
hoc qđ resoluit ⁊ per hoc qđ replet venas vapore cū
fuerit illud qđ potatur plurimū: quare vene nō reci-
piūt interius aliquid super ipm ex cibo.

¶ De panaritio.

Liber quintus.

Panaritium est apostema calidum exiturale accidens in latere unguis: et est difficile vehementis doloris: et quicquid ulcerat et perducit ad corrosionem: et quicquid currit sanies subtilis feda: et est in hoc timor digiti.

Si necessaria est flobothomia et ventris solutio fiat et est necessarium subtiliare cibum et infrigidare ipsum: et oportet ut currat in curatione reliquorum apostematum: scilicet in observatione principii augmenti et reliquorum temporum.

Et raro approximet oleo nec humiditati cum timeatur ulceratio.

Et quando recipit currere et panaritio ulcerato sanies tunc cauterizetur et inscindatur ut non perambulet malitia eius in digito toto.

Auris muris et fissura.

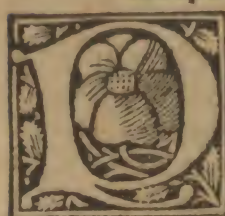
Quicquid accidunt hec accidentia causa siccitatis complexionis melancholice: et illa fissura unguis que est de clavis ad partes acutas tendentes cum carne et pungentes: et que ledunt dicitur auris muris.

Spasmus curvitas et leprositudo unguium.

Iste passiones iterum accidunt ungui secundum plurimum ex melancholia: quare convertit et spasmat eam et facit eam leprosam: et multoties quidem est causa eius aliquod eradicantium accidens unguis.

Et multoties eradicatur unguis per casum: quare fit fortis dolor et facit incurrere febrem.

Liber quintus. De necessitate medicinarum compositarum.

Dedit novem mo-

dos et causas necessitantes nos quicquid facere medicinam compositam. et tu vide.

Si in egritudine composita inuenimus medicinam ex singularibus ei oppositam nos eligimus super eam.

Et quicquid indigemus medicina calefaciente quatuor partibus: et non inuenimus nisi que calefacit tri-

bus partibus et alia calefacientem quinque partibus quare aggregamus inter eas considerando quod pueniat ex toto calefaciens quattuor partibus.

¶ In trociscis caphore ponitur crocus ut faciat eos penetrare ad cor: verum tunc insurgit virtus discretiva et denudat ei crocum et destruit ipsum et operatur infrigidantia et extinguentia in corde.

¶ Et scias quod plurimis medicinarum insunt operatio et statio: et quicquid intenditur cum ea operatio longinquior statione eius: quare indiget faciente viam: et quicquid intenditur cum ea operatio propinquior statione ipsius quare indiget figente.

¶ Et scias quod experta melior est non experta: et parum medicinarum melius est plurimo earum.

¶ Omnis medicina composita habet iudicium suum ex simplicibus suis et iudicium ex tota forma sua.

¶ Et fortasse est utilitas in forma compositionali maior illa que accidit ex simplicibus eius.

¶ De qualitate compositionis.

¶ Et scias quod medicine composite conferuntur ut tyriaca insunt secundum simplicia vestigia eius et virtutes et secundum formam que non fermentatur in spacio: nisi ut faciat accedere complexio eius vestigia et virtutes: et fortasse sunt meliora simplicium.

¶ Unicuique trocisco causa compositionis inest proprietas que non reperitur in singularibus.

¶ Tyriaca alphasoch.

¶ Hec tyriaca est sublimior medicinarum compositarum et melior earum propter multitudinem sui iuuamenti: et proprietas venenis que sunt ex puncturis: sicut serpentum et scorpionis et canis rabiosi et venenosus bibitis interficientibus etc.

¶ Et non efficit operationes has nisi propter proprietatem forme eius sequentem complexionem simplicium ipsius: ita ut confortet spiritum et calorem innatum: quare iuuatur natura per illum supra contrarietatem facientia frigida et ca-

Liber quintus.

lida et vincit virtutes earum.

¶ Et melior descriptio huiusmodi medicine est descriptio radicalis andromaci: et iam nisi sunt plures medicorum sicut Galienus et alij ut adderent et minuerent in ea: non propter necessitatem: sed querentes ut rememorarentur et ut remaneret in eis vestigiū sicut remansit in andromaco.

¶ Et meū quidem cōsiliū est ut non removeant aliquid quod experimentū inuatiuū inuenit: fortasse enim illa cōplexio cum illo pōdere est significās illud cuius inuatiuū inuenit experimentū et quod quādo ipsa mouetur a suo pōdere non sequetur illā proprietatem.

¶ Et si aliquis dicat quod scit causam facientē illa pōdera facere illā proprietatem: tunc dicit mendaciū sicut si dicat aliquis scientiā ponderis elementorum in equis homine et alijs se scire.

¶ Et tyriace quod assunt infantia et pubertas et adolescentia et senectus: et mors: et fit infans post sex menses: deinde incipit in pubertate et augmentusque ad tēpore in quo stat post. x. annos in regionibus calidis et. xx. in frigidis: deinde stat aut. x. annis aut. xx. declinat aut post. xx. annos aut. xl. deinde expoliatur virtute tyriace aut post. xxx. annos aut. xl.

¶ Et oportet ut detur in potu morso de illa que est recens et fortis et reliquis de alia que est debiliore.

¶ Ponit modos distinguendi inter recentem et fortē et antiquā et debilem. et tu vide.

¶ Ponit etiā quantitates que ex tyriaca dantur in vna quaque egritudine. et tu vide.

¶ Procedit deinde ponendo descriptiones medicinarum cōpositarum ut de tyriacis: de yeris et electuarijs: de suffut de loch de sirup. et de cōditis: de trociscis: de decoctionibus et pillulis: de oleis vnguentis et emplastris more reliquorum doctorum: ut Rasii. Serapionis. Desue. et aliorum plurimorum quas tu poteris videre, nam in eis describendis propositū meū exire.

¶ Finis.

Sequuntur flores collecti

ex libris Avicene de animalibus.

¶ Super primo libro de animalibus Avicene.

Inter animalia ^{ho-}mo

non potest vivere solus et grues
et apes et formice cōcant homini
in hoc. Sed grues et apes habent
principē: formice autē habēt coadu-
nationē sed nō habēt principē.

¶ Quedā aves variant in come-
stionib⁹: quedā comedūt carnes et quedā grana et que-
dam herbas: vt anser et palumba.

¶ Et aialibus quedam famulant⁹ et domātur: vt ho-
mo: et quedam: qz nascuntur cū hominibus sicut catti
et canes et equi: et quedā violenter vt leones et quedā
non domātur vt crual: et que domātur quedā natura-
liter cito vt homo et elephas: et quedam tarde vt leo-
nes et sunt in omni specie quedā species agrestes.

¶ Quedā aialia semp coeunt vt gallus et quedā cer-
tū habent tēpus ad coenudum.

¶ Et in moribus differentia est in animalibus: quia
quedā sunt paucē iracūdie vt vacca: quedam vehemē-
tis stulticie et acute iracundie vt aper agrestis: et que-
dam pia et munda vt camelus: et quedam sunt prauo-
rum motuū astutavt serpentes: et quedam fortia ma-
gnanima vt leones: et quedā fortia ingeniosa ingra-
tiosa agrestia vt lupi: et quedam ingeniosa prauorum
motuū vt vulpes: et quedam vehementis ire et labor-
iosa que conueniunt hoībus vt caues: et quedā sunt
valde astuta et familiaria vt simie et elephantes: et
quedam habent verecundiam et cautelam vt anser: et
quedam inuidā: et admiratiua sue pulchritudinis et
bellicosa sicut pavo: et quedā bone memorie sicut ca-
melus et asinus: sed solus homo memorat oblita.

Liber primus de animalibus.

Et aialium quedā habēt pedes ⁊ quedā non: ⁊ que habēt pedes quedā habent duos et quedā quattuor ⁊ quedam etiā plures et quedam, xx. sicut est animal quod vocatur ingrediens aurem.

Et aranee pedes multos habēt: ⁊ numer⁹ pedum semp est par et hoc vt eque⁹ semper incessus ⁊ onus.

Omne aial anulosum non habet cutem.

Omnes aues que sunt plumate habēt sanguinem.

Aialia nō habentia sanguinem sunt minora q̄ habētia sanguinē preter paucas species marinas.

Os fuit in animalī ad sustentamenta corporis ⁊ eius fundamentum suorum motuū.

Cartilago fuit cōposita ex substātia carnis ⁊ ossis quatenus esset gradata cōiunctio inter os ⁊ carnē p ipm ⁊ prospera fm qđ omne mediū debet cōuenire cum extremis.

Quādo frons lata est significat stultum et rotund⁹ da significat iracundiam.

Inter omnia mēbra oculi maxime significāt mores anime.

Lachrymale domesticum cum est modicum significat astutum.

Quādo homo habet ī lachrymali domestico multū carnem malus est et astutus.

Qui habet supercilia depēdētia inuidus est.

Oculi mediocres bonū et purū significāt ⁊ extensī ad anterius significāt stultū et pfundī subtilem.

Qui habet oculos diu apertos sine verecundia est et stultus et qui tremulos leuis et mediocris est bonus inter ista.

Omne aial mouet aurem preter hoīem: et quidam mouent sed raro: inter oīa aialia homo est habēs maximā medullaz respectu sui corporis propter multas operationes quas exercet.

Omne aial quadrupes habet caudā.

Que habēt cornua habent ungulas fixas.

Liber secundus et tertius de animalibus. Fo. clxvj.

¶ Omne animal habet cornu vacuū preter ceruum.

¶ Omne animal habet cornu fixum nisi ceruus.

¶ Animal non habens ungues curuos habet additamētum crurium in crure sicut gallus.

¶ Omnes pisces habent caput et caudā et nō collum neq; virgā neq; testiculos neq; vbera neq; libidinē: sed delphīm habet mamillas: q; generat sibi filie.

¶ Neq; aliquis piscis habet pilos sicut animal quod nascitur cū quattuor pedibus neq; penas sicut avis: sed squame piscis sunt superfluitates cutis.

¶ Ex secundo libro.

¶ Omne animal habēs serum et zibum habet cerebrū pingue: et qd nō habet cerebrū nō habet medullā vinctuosum.

¶ Omne inspirans habet pulmonez.

¶ Omne animal habens sanguinem habet cor et diafragma.

¶ Aliquādo i corde vacce cameli et cerui reperit os.

¶ Omne animal habens sanguinē habet epar.

¶ Quedā animalia nō habēt fel sicut ceruus qui habet intestina ita amara q; canes nolunt comedere ea nisi qñ supra modū sunt famelici: et ita equus et mulus.

¶ In omnibus animalibus sub lingua est quidā vermis et in spondilibus alius.

¶ Ex tertio libro.

¶ Dixit aristoteles q; leo non habet medullam nisi in adiutorio ex cora et sua ossa sunt magis dura q; aliorū animalium.

¶ Porcus habet modicā medullam.

¶ Dixit aristoteles cornu est de genere ossis.

¶ Cutis nō habet sensum nisi fuerit carnosa et maxime cutis capitis dixit aristoteles: et in veritate cutis que ppinquat nervis habet sensum: s; illa q; est i superficie exteriori nō habet sensum: q; in ea nō est nervus.

¶ Pili sunt ppter pulchritudinē sicut barba: et ppter

Liber tertius de animalibus.

Iuuamētū sicut supcilia: et aliqui pili sunt sola supfluitas et nō sunt positi in iuuamētū sicut circa pectinē.

¶ Aliquā accidit in infirmitate canus capillus et post reuertit capillus naturalis coloris in cōualescētia.

¶ Primi capilli qui fuerint cani sunt capilli tymporū postea superciliorū: qz sunt in loco sicco et pili pectinis qz sunt in loco calido.

¶ Mulieres et castrati nō fiūt calui: mulieres qz sunt multū humide: et castrati qz sunt frigidi.

¶ Cerebrū caluescit ppter siccitatem.

¶ Cavi sunt pprietates hoīm: qz grues q̄to sunt seniores tāto magis vergunt ad nigredinē.

¶ Sanguis cuiuslibet aīalis coagulatur preter sanguinem cerui et leporis.

¶ Prīmū mēbrum qd fit ex sanguine sicut cognoscit ex anothomia est cor.

¶ Dixit aristoteles qd homo sudabit sanguinem aut qz eius sanguis mult⁹ est in quātitate aut qz sanguis eius est paucus subtilis feruēs.

¶ Mulieres hoīm habent plus sanguinis q̄ femine aliorū aīaliū fm quātitatem sui corporis et ppter hoc habēt mēstruum sanguinē alia aīalia non.

¶ Sanguis mulierum est multum interius et virozu magis exterius.

¶ Raro accidit mulieribus egritudo ex sanguine et raro emittunt sanguinem p nares.

¶ Sperma fit ex sanguine bono et decocto decoctione bona et cōpleta.

¶ Et q̄to de hoīe exit sperma multū discoloratur et debilitatur suū corp⁹ magis q̄ si quadragies exiret de suo corpe sanguis tāt⁹: qz sp̄ma est res habilitata ad transeundum in membra: et cum exit auferit naturale nutrimentum.

¶ Lac fit ex sanguine inuenis: et i eo sunt tres substantie serosa butyrosa et caseata.

¶ Lac cōiunctū parui nihil valet: et qd est multum re

motum a partu nihil valet.

¶ Nullū aial h̄z coagulātū nisi ruminās p̄ter q̄ lep̄.

¶ Mulieres nigre h̄bēt magis sanū lac.

¶ Sperma h̄ns i se virtutē gñatiuā descēdit ad fun-
dū aque.

¶ Ex quarto libro.

¶ Mne aial sanguineū ⁊ qđ generat aial
habet quinq; sensus nisi quoddā genus
muris cui? oculi sunt cooperti sub corio.

¶ Pisces gustāt ⁊ ideo appetūt quedam
cibaria ⁊ quedā reuūt.

¶ Aialia annulosa h̄bēt sensus multū acutos ⁊ olfa-
ciūt ⁊ gustāt ⁊ audiūt a remotis: ⁊ sunt qđā odores qui
eis placēt ⁊ interficiūtur a q̄busdā odoribus sicut ab
odore sulphuris ⁊ arse cutis ⁊ origani agrestis.

¶ Dia aialia annulosa fugiūt a fumo cornu cerui.

¶ Vox reperit̄ in omni aiali qđ h̄bet arteriā ⁊ pul-
monē ⁊ nō dat vocē nisi aial qđ respirat: sed qđ nō re-
spirat aliter facit vocem.

¶ Musce faciūt sonū per motū alarum.

¶ Rana h̄bet linguā cōiūctā cū mandibula sicut est
in piscibus ⁊ non dat vocē nisi in aqua: ⁊ cū facit vocē
suā mandibula est in aqua ⁊ illa vox dicit̄ coar ⁊ cum
exit aquā facit vocē alterius modi.

¶ Dē aial h̄ns sanguinē ⁊ qđ ābulat dormit ⁊ vīgat.

¶ Aial faciēs oua facit somnū tenuem.

¶ Pueri nō somniāt recte ante quartū annum.

¶ Aialia sanguinem habentia generant sibi simile ⁊
mas semper est maior femina ⁊ viuit plus.

¶ Quātia h̄bēt feminas maiores sicut in serpentis
bus ranis ⁊ araneis.

¶ Femine pisciū viuunt plus q̄ mares ⁊ significatio
super hoc est qz qñ capiūtur pisces semper reperiunt̄
tur femine maioris etatis q̄ mares.

¶ Membra anteriora in maribus sunt fortiora ⁊ poste-
riora in feminis: iuncture feminay sunt debiliores ⁊
capilli graciliores ⁊ sue voces acutiores.

Liber quintus de aialibus.

¶ Ex quinto libro.

Allum bipes generat sibi simile nisi homo.

¶ De pprietate leporum est qd sua femina saltat suū mare aliquando.

¶ Quedam femine exigūt luxuriā a maribus sicut femine caproz: qz illa femina clamat mares ⁊ mulier cōprimit se cū mare.

¶ Camelavadi flecta genibus ad camelum cum appetit coire.

¶ Elephas femina descēdit ad foueā vt possit saltari a mare: ⁊ appetit coitum in aqua.

¶ Coitus pisciū ouantiū est res occulta valde.

¶ Eubala femina perdicis impregnatur ex vēto flante a parte sui mariti ⁊ auditus sonitus eius.

¶ Maior appetitus coitus aialis est i fine hyemis ⁊ in ceptione veris: homo aut ⁊ oīa domestica sicut canes ⁊ porci coeunt omni tempore.

¶ Desiderium viroz est magis hyemale ⁊ desiderium mulierū in estate ppter lesionē eaz a frigore.

¶ Somnū coitus nō accidit alicui aiali nisi soli homi.

¶ Vacca duoz dētū ⁊ equus duoz dētū luxuriat: ⁊ capra ⁊ ouis vnius anni luxuriant: ⁊ porcus quattuor mēsiū luxuriat: ⁊ porca sex mēsiū parit: ⁊ in quibusdā regionibus nō coeunt ante finē decē mēsiū.

¶ Fetus cuiuslibet generis ex sene natus est malus.

¶ Porcus qui cito luxuriat facit filios paruos: senes porci parū generant: ⁊ hoc cum sunt vndecim annis: ⁊ meliores sui filij sunt qui nascūtur in hyeme: ⁊ qui in estate sunt peiores ⁊ macri ⁊ mali.

¶ Canes generant vsq ad .xviiij. annos.

¶ Femina elephas postq peperit nō impregnatur vsq ad triēniū: ⁊ cū impregnatur nō tangitur post a suo mare: tenet fetum in ventre per bienniū ⁊ nō parit nisi vnicū.

¶ Equa camela ⁊ asina tenēt in vētre per .xij. mēses.

CDixit Aristoteles quod quidam pisces generantur ex luto: et quidam generantur ex arena: et quidam ex arena in luto: et quidam generantur ex luto quod assumitur lane viridi.

CPiscis parvus quando scinditur aliqua portio a suo corpore iterum crescit frigus intensum: et calor intensus interficit paruos pisces.

CEx sexto libro.

alline maiores corpore faciunt plura oua usque ad sexaginta.

CQuidam est modus gallinarum que sunt regis adriani et sunt longe corpore et ponunt quotidie: et est mali modi: interficit filios: et forte sunt multe galline que ponunt quotidie bis.

CPalumbi domestici ponunt fortasse decies in anno.

CAues que habent ungues curuos ponunt in anno semel et aliquando plus: et maior numerus ouorum suorum est decem vel parum plus.

COmnia oua auium habent testam membranam albumen et vitellum.

COua quedam sunt alba sicut cubeg et columbarum: et quedam pallida sicut auium aquaticarum et habitantium in ripis maris: et quedam maculata sicut oua melecanidem: et quedam oua sunt rubea sicut color lapidis alarici.

COua feminina sunt que sunt longiora et que sunt habentia utrumque caput acutum: et mascula sunt que habent rotunditatem.

COua per se faciunt pullos cum fuerint in loco calido et exeunt pulli per se: et homines egypti ponunt sua oua ad hoc faciendum in arena.

CMembra sunt ex albumine et nutriuntur ex vitello et post decem dies apparet rectificata creatura.

CAquilla facit tria oua: cubat duo et eicit tertium: sicut dicunt homines: sed iam inueniebatur in eius nis

Libet septimus de aialibus.

do tres pulli: et quando habet tres pullos percutit alis
tertium et eicit ipsum: quia non habet dare nutrimentum
tribus.

Cubatio magnarum auium super oua est triginta
dierum: et mediarum sicut accipitris et milui vigin-
ti dierum.

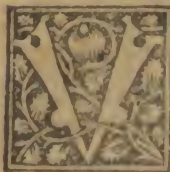
Pauo vivit viginti quinque annos et ponit oua sua
postquam fuerit trium annorum quando sui colores com-
plentur et sue penne: et postremo anno duodecim oua
successive et cubat oua sua triginta diebus.

Pauo deponit pennas suas in tempore casus folio-
rum: et renouantur penne sue tempore renouationis
foliorum.

Galline cubant oua pavonum et anatum et aliarum
auium: sed eligunt galline cubare inter alia oua pavo-
num: et non possunt cubare nisi duo.

Pisces quando ouant in loco sibi usitato saluant si-
bi oua sua bene ab occasionibus: et tot sunt oua in pi-
scibus quod si venirent ad vitam nimis multiplicare-
tur mare.

Et septimo libro.

Vinea quadrupedum est spissior quam hominis.

Vita armentorum in terra ethiopum
est diuturnior: quia vita eorum durat usque
ad tredecim annos: et aliorum in alia re-
gione usque ad decem annos.

Fortasse quando sperma arietis fuit bonum et ovus
fuit in bonis pascuis faciet ovus duos filios: et opus
est quod facies armati sit versus septentrionem tempore
luxurie: quia meliorabitur.

Aries qui habebit venas supra linguam albas faciet
filios albos: et quando vene ille sunt nigre faciet fi-
lios nigros: et quando ruffe rufos: et quando varie varios.

In anno quando arietes senes festinant ad iuvenes ad
coitum significatur quod ille annus erit fertilis.

Lanis masculus postquam fuit sex mensium aut octo

Incuriatur et aliqui citius.

Canes venatores et generosi viuunt decē annos et femine tredecim et mares sunt minoris vite: quia laborant.

Elitā vaccarū et suorum masculorum est usque ad quindecim annos et pascua augmētabūt vitā et quies forte.

Ex octauo libro.

Quoniam omnes aves habētes ungues uncosas comedunt carnē et transglutiant festināter tā maiores aves quam minores.

Aues que venant comedūt quicquid superat ab eis preter quam genus suū.

Aues venatiles raro potant.

Lupi autē et canes et his filia abhorrent alia preter carnes nisi in necessitate sicut cum lupus comedit terrā quādo magnū habet appetitum canis etiam comedit quasdam herbas.

Leo transglutit subito sine masticatione et ideo euomit comesta et postea comedit iterum et comedit multum et fit pōderosus ex comestione et post stat in vno loco per duos dies ieiunat et duas noctes: et nō eicit a se stercore nisi semel in duobus diebus aut tribus et illud est siccū sine humido et fetens: et sua vrina similis: et fit rabidus sicut canis.

De animal impinguat per moderatū et delitiosum exercitiū preter porcū qui impinguat propter stare in luto.

Porcus preliat cum lupo et odit ipsum naturaliter.

Vacce impinguantur ex omni re vtriosa sicut orobo et fabis et ordeo.

Equi et muli impinguantur ex potu: et asini impinguntur ex multo potu aque: et vacce appetūt potū aquae clarescentis: et camelis et equis aqua turbida: et equi propter hoc turbant aqua pedibus et post potant ipsam.

Aues que transeunt de regione in regionē priore vociferant ne remaneat aliqua aut recedat sine societate.

Milvus abscondit se per aliquos dies paucos in

Liber octauus de aialibus.

hyeme: et hoc secundum diuersas regiones plus vel minus.

C Nullum aial quadrupes abscondit se preter verum sum et ericium: quia visus tunc nihil comedit et est pinguis valde et piger et sue femine tunc pariunt.

C Ursus comedit fructus et ascendit arbores et ideo impinguatur.

C Dixit Aristoteles quod aer cum est fectus impinguat colubas et oua earum et proprie agresles: et pisces sunt contrarij huius: quia sunt sicut olera que magis crescunt cum pluuia cum aqua quam attrahunt.

C Annus pluuiosus in hyeme et estate augmentat pisces et aqua maris efficitur dulcis tempore pluuiie.

C Bues minus potant quam cetera aialia: et que habent ungues curuos potant raro valde.

C Pisces marini et riuatici non vident de nocte nisi de die et ideo melius capiuntur ante quam ascendat sol.

C Aialia habent quasdam egritudines sue speciei proprias sicut porci qui habent squinantiam: et apostemata dura glandulosa nocent eis in collo aliquando in alijs suis membris: et istud cogit eos mouere suos pedes multum et inueniunt doloꝝ capitis in eis fortis et grauitas in interioribus: et tunc in tali casu moriuntur die tertia et diligunt multum glandes et impinguantur cum eis.

C Canibus accidit squinantia et podagra et rabies: et quando mordet canis rabidus interficit omne aial preter hominem qui potest medicari.

C Elephas non infirmatur nisi aliquando ex infirmitate vetosa et propter hoc non potest aliquando mingere neque egerere.

C Vaccis accidit podagra et doloꝝ capitis et non est illa podagra fortis: et quando unguntur sua cornua auferuntur illa egritudo: et doloꝝ capitis inducit eis vehementem inspirationem et videtur febricitare et cadunt sue auricule et non possunt comedere et moriuntur.

C Equi aschecami non habent infirmitatem nisi aliquando in ungulis et ante istam egritudinem accidit eis tre

mor dextri testiculi.

Equi almortheticí habent multas infirmitates: habent suriã scothomiã et apostemata pulmonis et stultificantur et habent dolorem oris stomachi qui inducit eis mortem et dolorem vesice.

Asinis accidit catarr? et qñ humiditas medulle descendit moriunt et fugiunt frigus et ideo nō sunt asini in terra sinistra ad coracenum.

Est quedã terra in qua sunt capre in quibus distantia inter aurículas est palina et mediũ: et sunt ibi capri qui habēt aurículas ferētes in terram.

Sunt quedã vacce q̄ habēt crines et quedã tonduntur sicut oues: et sunt in terra nigrozum que dicitur anubia.

Oues in terra anubie pariūt agnũ cornutũ.

Aialia quadrupedalia i egypto sunt magna et aues parue et dicebatur causa in hoc: qz aues nō inueniunt quid venant et sunt ibi pascua fertilia.

Sunt quedã aialia que qñ comedūt allia augmentat in eis venenũ sicut serpētes cū comedūt scorpiores citius interficiunt.

Salua hominis ieiuni interficit animalia pungi tina.

Mulieres fm plurimũ sunt obediētes et maioris domatiōis et timoris et debilitatis preter leopardas et lupas: extimatur q̄ femine quedã earuz sunt audaciores et discretiores.

Est autem homo subtilior: et mulieres sunt magis pie q̄ viri et magis cōuertibiles et inuidiores et timidiore et inuerecundiores et magis stulte et mendaciores: et magis fraudulentē et recipiunt fraudē plus: et magis recalescentes viles res: et magis pigre: et magis molles: et magis parate ad cōsuetudinem.

Inter vulpē et cornũ est amicitia licet in terra nostra dicatur q̄ sint inimici: vulpes amificantur cū serpente et morātur ambo inter lapides

Liber octauus de alibus.

Elephantes pugnāt inter se et qui vincit facit aliū
seruum sibi.

Sit fouea ubi debet transire elephas et cooperitur
et cum venit elephas cadit in foueam: et post venit ho
mo et percutit eū fortissime et verberat diu: et post ve
nit alius homo ad illum hoīem in cōspectu elephan
tis et verberat predictum hoīem et debonestat ipsuz
et reuertunt iterum similiter faciētes post multa ista
facta semp vadit homo porrigens sibi herbas quas
desiderat et ita recipit illum hominem in amicitia et
obedit postea semper illi.

Capre oues et arietes sunt stulti et vadūt multū in
vanū: et in hyeme non absconduntur propter frigus:
immo aliquādo exeunt a loco calido ad locū frigidū:
et cum pluit nō fugiunt a pluuiā quousq; moriūtur.

Capre sunt minus pingues q̄ oīa animalia et ap
plicant se magis hominibus.

Oues capre timent tonitrua et cum audiunt abor
tiuntur.

Oues capre arietes et capri ante mediam noctem
stant simul et dormiunt post sparsim: et vacce dormiūt
coniunctim.

Cerui accipiunt filios et ducunt ad aquas et riuos et
docent eos loca per que fugiant et abscondant se et po
nunt eos in foueis et stant ante portam antri ad de
fendendum eos: quādo mutant cornua abscondunt
ea ne videantur et raro inueniūtur: et dicitur q̄ hoc
facit: qz sit in eo esse inuamēta: et qñ in principio cre
scunt ei cornua exeūt ei cornua in secūdo anno quasi
duo palī: et in tertio anno cū duobus ramis in vtroq;
palo: et ī quarto cum sex: et post semper nascuntur in
vna figura: et mutat sua cornua semp semel in anno.

Ursa qñ hoīes insequūtur ipsam trahit secū filiū
suum: et quando non potest ipsum ferre ascendit ar
bores cum eo.

Caper montanus qui est in terra de creta medica

tur suam plagam in qua remansit ferrū cū comestio-
ne herbe que dicitur pulegiū ⁊ erit ferrum.

¶ Canes medicantur se cum herba que cognoscitur
ab eis.

¶ Leopardus quādo comedit herbā que dicitur strā
gulatrie leopardi comedit squibālū hoīs ⁊ sanatur:
⁊ ista herba interficit leones.

¶ Tortuca aliquando comedit post comestionē ser-
pentis origanū agreste.

¶ Etiam narrauit mihi senex qui dilexit venationē
q̄ apposuit mentē ⁊ vidit anē tardā pugnātē cū vīpe-
ra ⁊ vincebat a vīpera ⁊ recessit ⁊ comedit de quadā
herba ⁊ reuertebat ad pugnā: ⁊ ita fecit multoties: ⁊
hoc fecit naturaliter: ⁊ ille senex erat ppe foueam: et
post q̄ recessit auis tarda inuit senex ad illam herbā ⁊
enulsit illā ⁊ rediit postea auis tarda ⁊ nō inuenit illā
⁊ fecit strepitū maximū ⁊ cū prorsus nō inuenit her-
bam: cecit mortua: ⁊ tūc sciuit ille senex q̄ illa herba
erat ei medicamē: ⁊ quādo senex ille explanauit mihi
figuram ⁊ colorē illius herbe cōiecturauit q̄ illa her-
ba erat lactuca agrestis.

¶ Dicit Aristoteles q̄ enestres qñ pugnauit cū vīpe-
ra comedebat rutā: qñ etiā vīpera fugit odorē rute.

¶ Canes quādo habēt malū in ventre comedunt spī-
cas tritici.

¶ Eritiū sentiūt ventū septētrionalē ⁊ austrinum an-
te q̄ flent: ⁊ intrant petras ne percutiantur a vento.

¶ Erat quidā homo apud constantinopolim habens
eritiū ⁊ per ipsum predixit ventos: ⁊ per ipm factus
est diues.

¶ Dixit Aristo. q̄ passer nō viuūt duos annos: ⁊ ideo
nō videt̄ super passerē masculū domesticū invere ma-
cula in pica nigra: sed femine viuūt duos annos.

¶ Grues qñ volāt ascēdūt multū sursum in aerem: ⁊
qñ aer vetat eis aspectū ppter nebulā aut nubē percu-
tiunt fortissime aerē vt quēis audiat aliā in volatu.

Liber octauus de aialibus.

Cruces quando dormiunt ponunt suos vigiles qui custodiunt se et stant super pedem et ponunt caput in alis cooperiendo ipsum: preter reges qui dormiunt capite descuberto: et hoc ut citius audiant tumultus: et ille rex quando sentit tumultum expergefacit alias per sonitum quem facit.

Dixit Aristoteles quod grues pulli dant patribus suis ad comedendum quando patres sui sunt senes: et illud est nobis res dubia.

Aquila vivit multum et ideo facit nidum fortem in uno loco.

Apes cibantur ex melle et tamen comedunt inde parum.

Reges apum sunt duorum modorum: et melior est rubeus et alter est niger ad colorem carbonis: et est duplus in quantitate ad apem que mellificat.

Apes diuidunt opus suum: quia quedam sunt que ducunt materiam a flore: et quedam sunt que rectificat illam materiam post et faciunt ceram: et quedam sunt que adducunt potum pullis.

Apes plus faciunt mel in vere et autumno: et melius est veris.

Apibus placet percussio palmarum et cantus: et cum tali percussione et cantu reuertuntur ad aluearia: et alueare quod est fertile est illud in quo auditur magnus strepitus apum.

Quando dimittitur mel apibus in habundantia nihil operabuntur: et ideo oportet eis mel semper reduci ad mediocritatem.

Camelus non luxuriat supra matrem suam: et ingenia ti sunt homines ut facerent camelum ascendere supra camelam matrem suam: et cum percepit camelus interfecit eum qui fecit eum ascendere supra matrem suam.

De mirabilibus aialium est quod gallina quando vincit gallum in pugna erigit quasi esset gallus et percutit suis alis in sua luxuria quasi esset gallus: et eleuat caudam suam sicut esset gallus: et aliquando nascitur illi cor

Ziber nonus de aialibus. Fo. clxxij.

nu. in crure vt in gallo: et in hoc percipi potest obediētia nature cogitationibus aie quādo ppter suā cogitationē post pugnā nascebatur ei cornu in crure.

C Gallus qñ moritur gallina et dimittit pullos: efficitur pius super pullos sicut esset gallina: et nō luxuriat illo tpe: et gerit se in mollitie sicut si esset gallina.

C Porcus et porca ambo castrātur: et hoc qz porca habet testiculos ppe vuluam.

C Ex nono libro.

Perma generatur post decimūquartum annū et efficitur forte post. xxiij.

C Mulieribus veniunt menstrua et incipiunt crescere māmille sue in decimo quarto anno.

C Sanguis menstruus est in primis sicut sanguis iugulorum.

C Voces mulierū mutantur cū accidit tempus menstruorum.

C Quādo mulier fistulat in aliqua canna acutiorē facit sonum q̄ masculus in eadē canna.

C Quando tempus menstruorum accidit mulieribus mulieres multū appetunt: et tunc quāto magis coeūt tanto magis appetūt: qz semper magis fluit sperma quāto magis fit fricatio.

C Sunt quidā hoies nō habētes sperma ppter occasionē que accidit cōplexioni.

C Vir qñ multū coit cito senescit.

C Mulier que multotiens coit non habet delectationem in coitu.

C Plus accidit de menstruis in principio mensis et in medio: et forte hoc est quia luna quando mutatur manifeste in suo lumine mutat humiditates in animalibus sicut in mari et flumine et fluxu et refluxu.

C Mulier quādo in ea tardatur mēstruū dolet: quādo venit mēstruū grauescit corpus: et quādo absconditur mēstruum quasi suffocatur mulier: et quando

Liber decimus de animalibus.

menstruatur mulier complete postea erit tempus naturale impregnationis: et aliquādo impregnatur mulier tempore menstruoꝝ.

¶ Mulieres impregnate sentiunt quod tenent in ventre et sunt magis ponderose in circuitu pectinis: masculi ut in pluribus sunt in parte dextra: et mulieres in parte sinistra: quia est magis frigida: sed aliquando mas est in parte sinistra quando sperma est magnū et multum.

¶ Ex decimo libro.

¶ Alii que non pōt impregnari aut ab ortu cum impregnatur et hoc accidit ppter annos: aut ppter aliquam occasionē sine cōplexione: aut occasionē mēbri principalis: et aliquādo erit hoc ppter matricē et hoc qz calefaciet sperma et desiccabit ipsum: aut in frigidabit ipsum et faciet ipsum cōgelari: aut erit sicca et desiccabit: aut erit humida et vetabit coagulationem et inducet lenificationem: aut forte complexio vasorum spermatis damnificabitur: aut orificia venarū matricis erūt opillata: aut quia matrix erit multum profunda: aut qz erit tortuosa et posita in loco non naturali: et non fugit sperma sū rectum: aut sanguis menstruus damnificabitur in sua complexione: aut fiet error in puentu menstruoꝝ.

¶ Debet matrix tempore coitus esse humida temperate: et eius humiditas est de genere humiditatis sudoris aut lachrymarum oculi quando inspiciunt solem: aut sicut saliva hominis quādo delectatur in cubo: et illa humiditas debet esse tempore coitus et non post: qz impregnatio iuuatur per siccitatem.

¶ Quando tempore coitus vadit semen mulieris ad matricem et non rectificatur per sperma viri resoluitur in ventositatem et facit ventrem tumescere: et sperma viri similiter quando intrat matricē non sū modum naturalem.

¶ Quando mulier habet plagas in vulua non potest impregnari.

¶ Impregnatio est quando duo semina concurrunt simul: sed quando vnum anterioratur vel posterioratur non accidit impregnatio: et quando mulier tarde eijcit semen tunc masculus qui tarde eijcit citius impregnat.

¶ Non omnis electio spermatis inducit debilitate: quoniam illa electio que spermatis est cum est superfluum confortat.

¶ Et vndecimo libro.

Animal sanguineum est magis obtusum: quod autem habet subtilitatem in sanguine est magis intelligens.

¶ Et duodecimo libro.

¶ Quia complexio est res accidens ex qualitatibus contrariarum operatione in particulis minimis et diuidentibus et alterantibus se adinuicem et tunc in eis accidit vna qualitas que dicitur complexio.

¶ Solus homo habet pilos in sua palpebra superiori: et animalia quadrupedalia quedam habent: sed non habent in superiori et hoc: quia natura intendebat plus in custodia illi quam ceterorum animalium.

¶ Nullum animal pilosum est sub ascellis nisi homo: nec habens capillos multos in capite preter ipsum et causa in hoc est: quia habet medullam multam.

¶ Supercilia non habentur nisi a solo homine.

¶ Et decimotertio libro.

¶ Animal maioris cordis erit maioris timoris sicut lepus et ceruus: quia in eis calor paucus et multum expanditur: e contrario est in paruo corde.

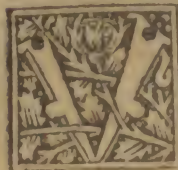
¶ Et non potest apostema pati aut infirmitatem et propter hoc nunquam in stragulatione animalis inuenitur in eis ordo infirmitatis sicut in infirmitatibus aliorum membrorum.

Liber. ciiij. .7. xv. de animalibus.

Splen nō est mēbrum essentialē qm̄ multa aīalia
sunt que carent splene aut habēt minimū splenē.

Dixit aristoteles q̄ superfluitas aquosa in aībus
transit in pēnas et ideo nō egent vesica.

Ex decimoquarto.

Ingues facti sunt propter quattuor īua
mēta vt cōfirmēt extremitates digitorū
ne ledantur et debilitentur in cōprehen
sione: 7 vt digitus posset per illas collige
re res minutas: 7 iuuant ad scalpationē
7 vt sint arma: 7 tria p̄ma sunt magis conuenientia
homini.

Strutio assimīlatur aībus in quibusdam: et alijs
aīalibus in quibsdaz: 7 qz nō habet quattuor pedes
habet alas: 7 qz nō est aīs vere nō habet plumas s;̄
simile pilis: 7 qz assimīlabatur aīalibus quadrupeda
libus habet soleam sicut camelus: 7 quia aībus ha
bet illam curuam.

Ex decimoquinto libro.

Ialiquō aīal esset qd̄ generaret se per se
nō haberet masculinū vel femininū.
Omnia animalia sanguinea que am
bulant aut volant aut saltant erunt di
uersa per masculinū 7 femininum: 7 erit
inter illa luxuriatio.

Virga quando est longa nō multū generat ppter
longitudinē vie.

Matrix est posita posterius vesica 7 antierius inte
stinis vt sit culcitra inter illa 7 custodiat ab illis ppter
creaturam.

Cū dixit magister primus qd̄ testīculi creāt a vīs
spermatis voluit intelligere q̄ nihil facerēt ad gene
rationē spermatis: sed q̄ sua substantia est diuersa a
substantia viarū que cōtinuantur cū illis.

Sperma est superfluitas digestionis vltime: et est
superfluitas bene digesta.

Prima pars canticorū Auicēne. Fo. clxxv.

¶ Ex decimosexto libro.

Drimū genēratum est cor post membra ventris.

¶ Alia quadrupedalia ⁊ habētia multos digitos nascuntur oculis clausis.

¶ Ex decimosextimo libro.

Aves que sunt grauis volatus sunt multorum ouorū sicut galline.

¶ Balline ouātes bis in die parū viuunt.

¶ Ex decimo octauo libro.

Der nō habens adhuc calorem repletū ⁊ senex a quo diminuitur calor faciunt filias vt in pluribus: ⁊ mediū inter istos faciunt masculos vt in pluribus.

¶ Ex decimonono libro.

¶ Rispitudo capilloꝝ non est propter materiam: sed qm̄ pori sui sunt tortuosi: vel propter calorem: et planicies capilloꝝ est propter cōtrarietatem: ⁊ nigredo est ppter caloris acritatē: ⁊ canicies ppter cruditatem: ⁊ qui est ruffus ppter equalitatē.

¶ Finis.

Incipiūt Cantica Auicen

ne trāslata ab arabico in latinum a magistro Armēgando Blasij de mōtepesulano.

Medicina est cōseruatio sanitatis: ⁊ curatio egritudinis: que accidit ex accidētibus in corpore. In al. que accidit ex causa que in corpore existit. ¶ Eius prima diuisio est in theoricam ⁊ practicam. Et theorica ex tribus rebus perficitur ⁊ completur.

Prima pars

Ex rebus aut sunt septē naturales. Et ex eis sunt
sex. Et omnes sunt necessarie. iij.

Adhuc sunt alie res in libris scripte scz morbi cau
se: et accidentia. iiij.

Practica diuiditur in duas species: quarum vna
manibus exercetur: et alia cu medicina: necnō eo qđ
ex cibis ordinatur. v.

Proculdubio ex rebus naturalibus sunt elementa
ex quorū compositione existunt corpora. vi.

Sermo quidē Hippocratis in libro de elemētis in
his est sermo verus scz qđ sint quattuor: aqua: ignis:
aer: terra. vii.

Probatio veritatis predicti sermonis est: qm cum
corpus corrumpitur reuertitur in eisdem. viii.

Si non esset nisi vnum elementum: non esset aliqđ
animal cū morbo corruptibile. ix.

Post hec aut scientia complexiōis est ex iudicijs i
medicina cōferentibus. x.

Quattuor sunt potentie seu virtutes cōplexionis: si
ue diuiserit: seu cōposuerit vir cōsultus. xi.

Sensus tactus sentit et percipit caliditatē: frigidit
atē: siccitatē: et humiditatem. xii.

Predictae virtutes seu potētie reperiunt in elemē
tis tpe eo quo augeť seu pullulat in loco. xiii.

Elementu ponitur in vltimo simplicis complexio
nis. xiiii.

Caliditas est in igne et aere. Frigiditas nō i terra
et aqua. Et siccitas inter ignē et terrā. Et teneritas in
ter aquam et nubem. xv.

Significatur nobis esse et generatio inter species
ipsoz cum diuersificentur adinuicem et vniantur siue
coniungantur. xvi.

Diuersificata fuerunt inuicem ne essent quid vnū et
idem. Et fuerunt coniuncta et vnita ne viderētur om
nino contraria. xvii.

Imaginamur i alio cōplexionē ab elemētis: puta

in composito ab eis a predominante. xviij.

E Donimus equale et temperatum ad referendum ei eo
quod habeat quattuor facies coniunctas. xix.

E Fuerunt autem mixte et complete in eo secundum existima-
tionem ut esset pondus et mensura. xx.

E Si aliquod ex eis declinauerit ad aliquod extre-
morum: non tamen inde expoliabitur vel circumscribetur a
virtutibus predictis: erunt nihilominus in eo absque
equalitate et temperie predicta. xxi.

E Denominatur autem a nomine predominantis: ut igneus:
terreum: aqueum. Sunt etiam ex eis que comparantur
aeri. Omnes autem dicuntur per modum transi-
tus et minus proprie. xxij.

E Jam quidem perfecte sunt novae species complexio-
nis: neque ex nunc accedam ad dictionem novam. xxij.

E Nunc autem loquar de re secundum opinionem et existimatio-
nem. non enim cessit in eo stilus et modus investigandi subti-
lis. Hyems autem habet vim et naturam flegmatis. Et
ver excitat sanguinem. Estas vero coleram rubeam. Et au-
tumnus coleram nigram. xxiiij.

E Quod autem augetur et minoratur dividitur in spe-
cies mineralium et plantarum et animalium corporum ha-
bentium. xxv.

E Quod vincit et superat corpus est medicina. Quod
vero nutrit et auget est cibus. xxvj.

E Complexio habetur et cognoscitur ex sapore. Et hoc
fillogismo vero et iusto. xxvij.

E Dulcis et salus et amarus siccitatem. Acutus vero ca-
lorem. xxviii.

E Omne liquidum non habens saporem manifestum
est equale et temperate fore complexionis. xxix.

E Omnis sapor ponticus et acetosus frigidi sunt et siccus:
necnon etiam omnis stipticus. xxx.

E Omne habens dominium pinguedinis et vinctuosita-
tis est calidum et humidum. Et pure insipidum frigidum
et humidum. xxxi.

Prima pars

Animal per complexionem suam diuersificatur in
etatibus. Erit tamē sermo nunc in hoīe solum. i. solū
in cōplexione hoīs. xxxij.

Calor puerorum appropinquat calori iuuenum in
complexione. xxxij.

Iuvenes tamen declinant versus siccitatem. Puer
nō est dñs humiditatis sensibilis. xxxiij.

Senectus autē frigida cū ponderabis eam est sicut
decrepitas ipsa: et adhuc amplius. In complexione
cuiuslibet ex eis siccitas manifesta existit. Nihilomis
nus et cruditas in humoribus decrepiti. xxxv.

In masculis existit caliditas et siccitas. In femi
nis nō frigiditas et humiditas. xxxvj.

Rememoratio signorū cōplexionū sumptorū ab ha
bitudine corporis. xxxvij.

Frigiditas et teneritas dñatur in cōplexione pin
guis et laudabilis corporis. xxxviij.

Habitudo corporis macra et extenuata significat
complexionē ipsius esse siccam. xxxix.

Omnes quorum vene sunt ex ipsorum corpore las
te sunt calidi. xl.

Quicumq; autē habens contrariā dispositionē eorū
habet eā ppter malitiā frigiditatis. xli.

Gradus quidem corporis equalis et iusti cecidit in
ter omnes. xliij.

Non sumas signa a coloribus: si cōtingat eorū mu
tatio ratione regionis. xliij.

Caliditas immutauit adeo corpora incolarū in re
gione ethiopum et nigrorum: q̄ nigredo cooperuit
vniuersaliter corpora ipsorū. Habitantes nō in sclauo
nia tantā adepti sunt albedinē q̄ efficit et redigit eorū
cutes rutilantes et candētes. xliij.

Si determines septem climata scies species com
plexionum. xlv.

Quartū ex eis est iustū et equale in quo calor sequi
tur post complexionem. xlvj.

¶ Fuscus croceus colerā rubeam. Sed obscurus brunus colerā nigram. xlvij.

¶ Corpus est rubeum ex dominio sanguinis. Et albu in colore sicut ebur ex humore flegmatico. xlvij.

¶ Complexio habentis colorē mixtū ex albo et rubeo est fm estimationē equalis et temperata. xlix.

¶ Albus capillus est frigide complexionis. Sed capillus niger est calide complexionis. l.

¶ Cuius cōplexio est diminute frigiditatis habet capillos aureos flavos. Et cuius cōplexio est diminute caliditatis habet capillos rubeos. li.

¶ Color capilloꝝ habentis complexionem equalem et temperatam est aureus ex flauo et rubeo mixtus et compositus. liij.

¶ Si corpus humiditatis glacialis et albuginee fuerit paruum: purum: et parue quantitatis: et exterius localiter perminuerit: quarum lux seu splendor fuerit coruscās et candens efficietur quidem inde color oculorum glaucus. Ex causis contrarijs cōuenit antimonialis. i. niger aut subniger sicut antimoniu. liij.

¶ Si cause glaucedinis cōplectunt cū causis antimonialitatis fit safolan. i. varietas. liij.

¶ Si fuerit spiritus parus visibilis: fiet obscuritas. Si nō multus: continget inde splendor et luminositas. lv.

¶ Corpus est generatū ex humoribus varijs et diuersis in colore et cōplexione: ex flegmate: colera rubea: et sanguine: et colera nigra. lvj.

¶ Flegma naturale est insipidum: et frigiditatis temperate. lvj.

¶ Ex eo est qđ vocatur vitreū noīe: est autē grossum et frigide complexionis. lvij.

¶ Ex eo autē est adhuc flegma dulce qđ siquidem non absoluitur omnino a caliditate. lix.

¶ Rursus ex eo est qđ vocatur salsum: et hoc videtur versus calozē et siccitatē declinare. lx.

Prima pars

- E**x eo est quasi acetosum cum corrumpitur cibus:
scz in stomacho. lxi.
- E**x colera decocta sunt varie in coloribus species.
Quedā ex ea nominatur fumosa. lxii.
- E**x ea etiā est similis viridi eris ⁊ porro. Et iste
quidē sunt magne malitie. lxiii.
- E**t etiā alia a predictis que vitellina dicitur: neq;
est perniciose virtutis ⁊ potentie. lxiiii.
- A**lia spēs ex ea est: eius habitatio est in kisti fellis.
Et oēs quidē declināt ⁊ vergūt ad caliditatē. lxv.
- D**ugo ⁊ augmentū sanguinis est ab epate: ⁊ trāsīt
inde per venas ad totū corpus. lxvi.
- E**x eo autē est sanguis quem cōtinet cor. Sanguis
autē calide ⁊ humide est qualitatis. lxvii.
- S**itus colere nigre est in splene: neq; est falsa opī
nio ista. lxviii.
- T**urbulētia sanguinis est naturalis. Quelibet autē
ab ista est innaturalis. lxix.
- Q**ue pculdubio gñantur ex cōmixtione ⁊ adustio
ne aliorum humor. lxx.
- P**incipalia ⁊ radices corpīs sunt quattuor. Alia
ab eis sunt velut rami. lxxi.
- U**nū ex his est epar. Et ipm quidem preest cibo et
nutrimēto in corpore. lxxii.
- C**or alit corpus vita. Et nisi ipm esset corpus assi
milaretur plante. lxxiii.
- A**binde est calor qui est corpori: sicut elementū qđ
transire facit ab ipso abzar. lxxiiii.
- E**cce qđ cerebrū cū nervis ⁊ filo nuče custodit ⁊
preservat ignē ⁊ calorē cordis ab inflāmatione. lxxv.
- E**x eis est motus iuncturaz. Sed testiculi sunt mē
bra generationis. lxxvi.
- E**x generatione eoz species cōservantur in quoz
terminatione fieret terminatio ⁊ abscisio. lxxvii.
- C**aro: pinguedo: ⁊ species glandulaz sunt tanq̃ fa
mulantes predictis. lxxviii.

¶ Ossa et panniculi et ligamenta sunt velut columnne
et fulcimenta corporis. lxxix.

¶ Ungues aut fuerunt in extremitatibus propter auxilium.
Sed pilis fuerunt propter superfluitates vel ornatum. lxxx.

¶ Sed omnia sunt famulancia: cum perficiant statu-
ram et figuram per radices. lxxxi.

¶ Spiritus naturalis efficitur ex fumo seu vapore lau-
dabili puro et mundo. lxxxij.

¶ Quod autem ex eo iam purificatum existit in corde
est illud per quod manet vita et existit. lxxxij.

¶ Nec generatio eius quod ex eo fertur in cerebro et ei-
us miringa fit voluendo. lxxxij.

¶ Insunt autem huic spiritui imaginatio: ratio seu in-
tellectus: et memoria: cum complentur et perficiuntur ipsius
species in ventriculis cerebri. lxxxv.

¶ In quolibet ex spiritibus est virtus propria ab illa
que est in alio. lxxxvi.

¶ Septem virtutes numerantur in natura secundum diuer-
sitatem earum in forma et specie. lxxxvij.

¶ Ex his est virtus imutativa spermatis: preter quod
depingat ipsum. lxxxvij.

¶ Ex his etiam est virtus que aliqua forma et figura
informatur corpora: necnon quantitate et numero. lxxxix.

¶ Est etiam virtus attractiva: digestiva: retentiva: et
expulsiva. xc.

¶ Est etiam ex his virtus uniens membrum: quod si-
milatur corpori ex nutrimento. xcj.

¶ Due sunt species virtutis vitalis. Et actionis cuius-
libet ex eis sunt due partes. Ex quibus est una qua
fit actio pulsus super dilationem et constrictionem
venarum pulsatilem. xcij.

¶ Soror autem eius est illa qua aguntur actiones cuius-
que agibilis: sicut est amare: et habere aliquid odio: et
depressio anime: et eius exaltatio. xcij.

¶ Novem sunt virtutes que ab anima numerantur. Ex quibus
sunt quinque subsensitiva: visiva: auditiva: olfativa:

Prima pars

gustatiua ⁊ tactiua vniuersalis.

xciiij.

¶ Est etiā virtus ad nervos perueniēs ex qua seu per quā mouet quis artus ⁊ iūcturas suas.

xcv.

¶ Ex eis etiam est virtus qua imaginantur res sicut videntur.

xcvj.

¶ Est autem adhuc ex eis virtus in qua est ratio. Et etiam in qua est memoria.

xcvij.

¶ Omnes operationes virtutū numerātur fm ipas virtutes quarū sunt operationes.

xcviii.

¶ Nec aut operatio dicitur equiuoce de quibus dicitur: sicut de attractione digestionem ⁊ retentionem.

xcix.

¶ At sicut de transitu fm penetrationem cibi ⁊ appetitus. Nā attractio est operatio simplex vni⁹ virtutis solius. Appetitus vō cibi existit ex duabus operationibus simul compositis: scilicet ex operatione sentiendi ⁊ attrahendi. Operatio autem sentiendi ⁊ impellendi efficit transitum ⁊ penetrationem cibi. Nec enim opera ex predictis ambobus efficiuntur.

c.

¶ Rememoratio sexta rerum necessariarum ex quibus prima est aer.

ci.

¶ Sol habet iudicia sup aerē: que siquidē insunt temporib⁹ anni manifestantur ex impressionibus. Et imitata etiam habet super hec iudicia.

cij.

¶ Aer etiam alteratur ⁊ immutatur ratione alicui⁹ astri orientis vel occidentis.

cij.

¶ Eū etiā sol appropinquat inflammati incendit ⁊ inflamat aerem.

cij.

¶ Hoc siquidē vix est intantum etiā qd cū inflammata elongant aliquo modo a sole videntur aerē aliquantulum infrigidare.

cv.

¶ Si etiam stelle que dicuntur infortunate fuerint in exaltatione sua significabunt super corruptiones animatoz. Si vō que fortunate dicuntur fuerint ibidem significabunt salutem eorūdem.

cvj.

¶ Tanto frigidior est illa quāto alteri⁹ super mōtes existit: cōplexio vō vīlle existētis in valle iudicatur

calida.

cxv.

¶ Si nō montes a parte meridiei: ⁊ claudatur montibus iudicetur infrigidari a septentrione.

cxvi.

¶ Villa edificata a parte meridiei iudicatur calida ratione exufflationis illius venti meridionalis super eam.

cxvii.

¶ Sed si sit ex parte occidentis habebit aer ei⁹ grossus. Si nō ex pte oriētis habebit subtilitatē.

cxviii.

¶ Maria habent contrarium iudiciū in hoc: sicut sapientes retulerunt.

cxix.

¶ Transmutatio aeris ratione ventoz. Venti enim generāt in aere illud qđ generāt in eo mansiones in al. impressiones.

cxi.

¶ Est quidem in meridionali caliditas ⁊ humiditas pro quanto generat super calefactionem ⁊ putrefactionem.

cxii.

¶ Frigiditas ⁊ siccitas insunt septentrionali: ⁊ ideo generatur inde tussis.

cxiii.

¶ Calor ⁊ subtilitas insunt orientali. Et frigiditas ⁊ grossities occidentali.

cxv.

¶ Dis angulus terre mollis: cuius circūferētie sunt discooperte mōtib⁹: ⁊ hñs fontes aque dulcis: est si quidem cōplexionis humide.

cxvi.

¶ Generatur autem siccitas in aere appropinquante alicui ville: cuius terra vel locus saxosus est ⁊ salus.

cxvii.

¶ Domus valde patula ⁊ omnib⁹ vētis discooperta est in hyeme valde frigida: estate nō calida.

cxviii.

¶ Ex domo autem depressa ⁊ subterranea habetur iudiciū contrarium.

cxix.

¶ Calor inest pāno facto ex serico ⁊ coto: ⁊ frigus in masculi. i. panno plano non lanuginoso seu velleroso ⁊ lineo.

cxx.

¶ In compositis ex pilo ⁊ lana inest cum caliditate aliquātulū siccitatis.

cxxi.

¶ Iudicat caliditas super cōplexionē cuiuslibet flo-

Prima pars

ris: et cuiuslibet aromatici: exceptis quinq. s. myrra: salice: nenufare: rosis: et violis: que quidē sunt frigida: tum etiam aromatica.

cxix.

¶ Laudabilior et utilior ex coloribus visui est niger aut viridis. Alb⁹ aut et citrinus: neq. nō oē splēdidus ledit et disgregat lucē oculoꝝ.

cxii.

¶ Scito q. vera cibi actio ē augere augēda et restaurare omne deperditum ex dissolutione corporis et ad pristinū statū deducere.

cxlii.

¶ Est aut ex eo eligendus ille qui in sanguinē laudabiliorē conuertitur et transmutatur.

cxlv.

¶ Leuis aut et subtilis est ex eo panis tritici: et carnes pulloꝝ galline: et sicut bliti ex oleribus: hi enī conueniunt patiētib⁹.

cxv.

¶ Grossi autem ex vsualibus sunt sicut simila: et sicut muto delectabilis duorum annorum.

cxvi.

¶ Piscis notus habitās in rupib⁹ est cib⁹ vetato ab exercitio et labore.

cxvii.

¶ Ex eis etiā sunt subtilis malitie: sicut sinapis cepe et alleū: hi aut generant colerā rubeam: vnde et quādoq. sumuntur in via medicine.

cxviii.

¶ Ex eis sunt etiā generantes melancholiā ex qua in quibusdā corporib⁹ morbi generant: velut hyrci antiqui boues panis furfure et caseus.

cxix.

¶ Rursus quidā ex his causant et efficiunt humorem flegmaticū: sicut grossi et genera lactis.

cx.

¶ Aquę delectabiles et fluuiales cōseruāt humiditātē radicalē: et causant egressum fecū et supfluitatū digerūtq. et deducūt cibū per venas.

cxii.

¶ Melior est ex aquis pluuialis munda: qm̄ nihil admiscetur ei qd inferat eis nocumentū

cxlii.

¶ Ex eis aut sunt egrediētes a naturali dispositione earū quāz ppria actio est sūm complexionem eius qd admiscetur eis.

cxliii.

¶ Omne quod bibitur ex ceruisijs lacte et vino nutrit corpus.

cxlv.

¶ Potus conuertens corpus ad sui naturaz est sicut
orimel ex sui iuuamento. cxxxvi.

¶ Somnus est quies virtutum animalium motiuaz
et sensitiuarum. cxxxvii.

¶ Ipse em̃ calefacit corporis interiora ex quo fit cibi
digestio laudabilis ⁊ melior. cxxxviii.

¶ Si autem somnus multū prolongatur: replebitur
caput humoribus. cxxxix.

¶ Ipse em̃ humectat corpora: et relaxat extinguītq;
calorē viuificatē ipsa. cxl.

¶ Temperata vigilia excitat valde sensus: ⁊ dispo-
nit vires ad exercendū operationes suas: ⁊ cum hoc
mūdicat corpus a fecibus ⁊ superfluitatibus. cxli.

¶ Et longa autē vigilia cōtingit expergefatio ⁊ in-
somnia generās anxietatē ⁊ angustiam aīe. Ipsa
etiā dissoluit spūs ⁊ corpora sedat: ⁊ corrūpit splēdorē
⁊ claritatē corpis ⁊ colorē eius: ⁊ pfundat oculos: no-
cetq; digestiōi: ⁊ mētē tollit: ⁊ corp⁹ infrigidat. cxlii.

¶ Ex exercitijs decet qđ fiat temperatū moderatū ⁊
equale: nā equat ⁊ temperat corpora: ⁊ efficit egres-
sum superfluitatū ⁊ humiditatū. cxliii.

¶ Disponit etiā corpus ad hoc vt nutriatur: ⁊ dispo-
nit parū vt augeatur. cxliii.

¶ Immoderatū ex eo pprie dicitur labor: qui quidē
spīritū euacuat: ⁊ educit: ⁊ emacerat pingues ⁊ carno-
sos ⁊ inflāmat calorē extraneū: ⁊ ducit etiā humidita-
tes a corpore: ⁊ debilitat nervos ex violētia dolor: ⁊
facit corpus senescere ante etatē senectutis. cxlv.

¶ Ultimata quies est incōueniens: neq; est iuuamen-
tū in vltimitate eius: immo ipsa replet corpus humi-
ditatibus sicut ⁊ glandulis ⁊ nodis: neq; disponit cor-
pus ad aliquem cibum. cxlvi.

¶ Corpus indiget vniuersali euacuatione omniū mē-
broꝝ corporis per flobothomiā ⁊ farmaciā: ex qua
quidē est perfectū iuuamentū in vere. cxlvii.

¶ Vomitus fiat in estate. Sed melācholia educatur

Prima pars

in autumno.

cxlvij.

Cargarismata et dentifricia purgant et mundificant palatum et dentes.

cxlix.

Prouoca urinam: aliter incident in hydropem. Et prouoca menstrua: sin autem corrumpentur corpora eorum.

cl.

Due feces in colica: nam in earum educatione curabitur patiens.

cli.

Utere balneo ad tollendum sordes et immundiciam: neque sis in hoc piger si velis educere superfluitates a corporis superficie et cutem ab accidentibus immundicie mundam facere.

clj.

Coitus commendatur iuuenibus quatenus per eum a nocuentis perniciosis liberentur.

clij.

Nequaquam tamen concedatur macris: senibus: aut etiam debilibus.

clij.

Incurrit podagram et dolores alios ille qui vititur coitu immediate post cibum sumptum.

clv.

Multus coitus debilitat corpus: facitque ipsum hereditare varias species nocuentorum et dolorum.

clvj.

Ira anime vel timor incitat frigiditatem qui quandoque magnificat in tantum donec ledat in ultimo.

clvj.

Magnum et multum gaudium impinguat corpus: et ideo multum ledit pingue et crassum.

clvij.

In lameto quidem et tristitia fertur iudicium nocuenti super macrum. Et confert indigenti dissolutione.

clix.

Morbi ex superfluo calore in membris consimilibus absque superfluitate generati sunt sicut morbus febris: et consumptiuus sicut in ethica et praxi.

clx.

Morbus autem ex calore cum humore est sicut febris putrida.

clxi.

Ex eis autem sunt morbi frigidi absque materia: sicut congelatio contingens ex niue gradine vel frigore. Et ex eis est frigus cum materia sicut paralis cum magna quantitate flegmatis.

clxj.

Ex eis est humidus absque superfluitate: sicut habitudo corporis que laxa vel mollis videtur. Et ex eis

est morbus humidus cum materia humoralis: sicut repletio ventris in hydropo. clxiij.

¶ Morbus siccus cū materia est sicut cancer vel glandula. Sed siccus preter q̄ in corporibus sit materia est sicut spasmus ex inanitione. clxiij.

¶ In membris organicis existūt morbi cui accidit in plasmate lesio vel nocumentū. clxv.

¶ Est autem morbus in augmento si fuerit caput nimis magnū. Et in diminutione si fuerit stomachus nimis paruus. clxvi.

¶ Si videatur forma capitis lata vel compressa erit error vel peccatū in plasmate. clxviij.

¶ Ex eis etiam est morbus in concavitate: cum accidit ei nocumentum sicut cum planta pedis carne repleatur. clxviij.

¶ Aut si accidat et interponat aliquid in poris et meatibus: sicut contingit in opillationibus ex lapidibus renum contingentibus. clxix.

¶ Aut si membrū qd̄ debet esse asperū sit lene: ut stomachus in quo superflua humiditas exuberat. Aut si quod debet esse lene exasperetur: sicut canna pulmonis cum exiccatur. clxx.

¶ Est autem numerus a natura egrediens in sex vel quatuor digitis. clxxi.

¶ Interdū vniūtur duo digiti et iungūtur. Et interdū crura innaturaliter separantur. clxxij.

¶ Solutio diuisi in alias vnionis existit in coniunctione membrorum aut in separatione. In coniunctione quidem sicut ex dislocatione brachij et incisione pedis vel manus. clxxij.

¶ Solutio in ossibus est fractura. In tunicis autē et venis dicitur ruptura. Sed solutio facta s̄m latū vel longū innervis dicitur fixura vel pūctura. clxxiij.

¶ Solutio facta in ligamētis vel chordis dicit̄ quasi latio, et arabice dicitur rabat. Sed facta in carne dicitur vulnus. Si tamen produceretur tempus eius

Prima pars

diceretur vlcus. Sed facta in sola cute dicitur exco-
riatio.

clxxv.

¶ Cause diuiduntur in manifestas apparentes que
scilicet contingunt cuti et superfici ei corporum: si-
cut ignis et nix: percussio aut ruptura contingens ex
saltu.

clxxvi.

¶ Ex causis etiam sunt que dicuntur consunete. Et
ipse quidem sunt inter has species differetes: et hoc
quia quandiu continuatur putrefactio continuatur
et febris putrida. Ex causis etiam sunt que antece-
dentes appellantur omni repleto corpori congruen-
tes.

clxxvii.

¶ Et causis efficientibus vniuersaliter est quicquid
corrumpit membri complexionem ex infusione humo-
ris ad ipsum.

clxxviii.

¶ Hec sunt potentia impellētis et debilitas seu in po-
tentia recipientis et multitudo mali humoris fluētis:
latitudo meatuum: et debilitas nutritiue: hec em̄ est
sufficiēs summa earum: necnon etiam qz videbis qualis
tatem in substantia corporis existentem superari: et ad
sui contrariam declinare.

clxxix.

¶ Quod generat in eo calorem est quidem causa qua
re contingat corpori illud quod inde eidem continge-
re consuevit. Usus autē et esus allei est calidū in potē-
tia: sed calidū in actu est sicut calor solis.

clxxx.

¶ Et his sunt motus anime sicut ira: et motus corpo-
ris sicut labor: et corruptio et putrefactio: et cibi par-
uitas: et quod poros corporis cutis claudit et constrin-
git sicut aer.

clxxxi.

¶ Causa vero harū egritudinū est quicquid in eo frigidi-
tatem generat: et quicquid soluitur ex eo dissolubile: cuius
virtus aut est in potētia velut contingit in iusquiamo
assumpto: aut in actu sicut in nix.

clxxxii.

¶ Famis est cum pabulum spirituum terminatur: et sic
contingit cum terminatur et consumitur oleū in lampa-
de vel surcibulo. Vehemens etiā saturitas. et crapu-

la calorem suffocat ⁊ extinguit.

clxxiiij.

¶ Motus autē fortes ⁊ diurni sunt causa euacuatio-
nis spirituum ⁊ in frigidationis corporis. Quiete etiā
infrigidat calor sicut flāma fumo extinguit. clxxiiij.

¶ Fortis ⁊ valida corporis dēlitas concludit calorem
in corpore donec extingatur corpus: immoderate
rarum seu spongiosum de facili in frigidatur cum sit
propinquū ⁊ dispositum ad hoc vt in eo calor de faci-
li dissoluatur.

clxxv.

¶ Eūq; sunt numero scripta humiditatē generantia
ex quibus aqua calida dulcis super totum infusa est
humida in actu.

clxxvj.

¶ Ex humectatibus autē in potētia est vsus pisciū de-
lectabiliū: casei recentis: quies corporis: ⁊ imoderas-
ta refectio vel saturitas.

clxxvij.

¶ Eūq; siccitatem generantia sensu intellectiue ap-
prehensa: ex quibus quedam actu existunt sicut bo-
reas: ⁊ quedam in potentia sicut esus sinapis ⁊ tan-
ta famis seu abstinentia per quam humiditas cor-
poris consumatur: ⁊ omnis motus fortis ⁊ violen-
tus. Cōtingit etiā corporis exiccatio ex ventris so-
lutione.

clxxviii.

¶ Cause magnitudinis mēbroꝝ sunt fortitudo ⁊ po-
tentia formatiue ⁊ etiā nutrientis.

clxxix.

¶ Cause paruitatis mēbroꝝ sunt contrarie eis q̄ ma-
gnitudinē efficiunt in eisdē.

cc.

¶ Cause corruptionis formarū est in numero simili-
tudinū: qđ quidez ratione malitię cōplexionis existi-
tis in matrice cōtingit: aut paruitate spermatis: aut
malo egressu fetus in ortu suo ex cuius tortura cōtin-
git peccatum in figura ⁊ forma.

ccij.

¶ Ex his etiā est nutritrix si deliquerit fasciādo ipm
aut eleuando vel deprīmendo ipsum.

ccij.

¶ Vel si forsan augeatur in eo cib⁹: aut ad nutriēdū
qui malus existat.

ccij.

¶ Aut si puer debilitate sua cadat cū nō regit ab alio

Prima pars

et ipsius tibia aut crus inde fragatur: vel eius nasus percutiat taliter quod inde tensionem et pressionem patitur. Non enim potest materia ratificari si moveatur quod impossibile se sustinere ratione fracture ossis nondum perfecte consolidate. ccxiiij.

¶ Hoc etiam facit multitudo humorum in leprosis et paritas eorumdem et continuas febres facientibus. ccxv.

¶ Aut tortura oris et faciei contingens ex mollitie et relaxatione nervi aut corrugatione et tensione nervi versus collum declinante. ccxvi.

¶ Vestigia apostematum et cicatrices ulcerum et vulnorum proculdubio formas in superficie corrumpunt. ccxvii.

¶ Sapientes dederunt operam in collectione eorum que sunt de genere claudetium et obturantium poros et meatuum: ex quibus sunt fortitudo retentive et debilitas expulsive: interdum etiam frigus est causa huius. ccxviii.

¶ Siccitas etiam coartat eos valde et similiter facit ligature. apostema etiam angustat et obliquat per constrictionem exterius in aliquo membro generata. stringit etiam eos medicina stiptica. ccxix.

¶ Hoc etiam contingit interdum consolidatione vulnorum et ulcerum: et etiam verruca seu porro et carne naturaliter augmentata. cc.

¶ Hoc etiam humor facit aut sanies vel sanguis lac coagulatum et aqua. cci.

¶ Hoc etiam faciunt vermes lapidis et fex sicca et dura et aer. ccii.

¶ Cause operationis meatuum sunt fortitudo expulsive et debilitas retentive. cciiij.

¶ Ex his etiam est omnis medicina aperitiva calida et humida necessario. cciiij.

¶ Quicquid augetur et excedit numero in nobis: augeatur sic ex multa materia: ut digitus si fuerit materia laudabilis: aut rana si materia illaudabilis. ccv.

¶ Quicquid minuitur in nobis numero: contingit contrario eius cuius rememorationem fecimus. ccvi.

Causa generās asperitatē est ablatio humiditatis que interdum ex humore frigido cōtingit pulvere sti pteitate ciboꝝ ⁊ medicinaꝝ. ccviij.

Causa leniens asperitatem est sicut humor viscosus: ⁊ omne pingue vinctuosum. ccviij.

Proculdubio omne illud de cui⁹ natura est vt stet separatū ab aliquo: cum aliquo modo ei vnitur si euz eodem coniungetur. Si vulnus nō debite solidetur: opres in mēbro inopinata offēdetur. ccix.

Ex hoc etiam est fortitudo i mutatiōe: ⁊ debilitas informatiue. ccx.

Quāuis separatio contingens cuilibet ex eis quorum natura est vt sunt in situ coniuncta sit de genere ⁊ numero egritudinum situs et positionis in membris organicis: ⁊ nihilominus etiā proprie de genere solutionis diuisi seu continuitatis: cuius quidē solutionis cause hē referuntur. ccxi.

Umor quidem habens vim ⁊ qualitatem vitiāam ⁊ calefactiuā ⁊ corrosiuā vel sanatiuā: aut hys postasis impulsā seu imbibita contusioneꝝ inferens: vel viscositas relaxans quod mouere deberet: vel sal tus contūdens lanians ⁊ disrumpens vel lapis offēdens ⁊ contūdens. ccxiij.

Ex eis sunt medicīne corrosiue ⁊ vitiue: vt ferrum corrodens ⁊ lanians. Et quandoq; ventus sciūdit ratione, tensionis. Idem etiam agit ignis sicut in ceteris. ccxiij.

Quedā ⁊ accidentia reperiūtur in operationibus: ⁊ quedam in quibusdam corpori contingentibus: et quedam in egredientibus ab eodem puta in fecibus egressu scilicet sanguinis sudore ⁊ vrina. ccxiij.

Egressus naturalis operatiōis a dispositione sua est triplex scilicet ipsius debilitas: ipsius ablatio: ⁊ ipsius immutatio seu corruptio: qđ in quolibet morbo est etiam manifestum. ccxv.

Debilitas em̄ operationis visus est cum aliquis de

Prima pars

biliter videt: et ipsius ablatio cum omnino visus prohibetur vel auferitur: et ipsius corruptio et inconueniens immutatio cum imaginatur se videre que non videt.

ccxvi.

Exempla accidentium proportionabilia reperiuntur in accidentibus contingentibus alijs operationibus.

ccxvii.

Sensus visus attingit et percipit interdum aliquid ex accidentibus qualitatuum corpori contingentibus citrinitatem et tumorem visu perceptibile. Et interdum attingit et percipit auris aliquid ex eisdem sicut sonum ventris in hydrope. Percipit etiam ex eis aliquid sensus odoratus quem admodum fetorem contingentem in ulceribus putridis et corruptis. Ex eis etiam est quod suo sapore percipitur et sic contingit cum acedo vel acetositas in ore percipitur. Tactum etiam quod ex eis cognoscitur: si enim per tactum cognoscitur cacteri durities.

ccxviii.

Super accidentia ab egredientibus a corpore sumpta excitantur siquidem quinque sensus.

ccxix.

Sicut iuxta si rubea sit vel nigra: et sputo si fuerit vel ut sanguis vel sicut butyrum: et in eo quod quidem ratione dissolutionis vel resolutionis egreditur sicut contingit vetustate sternutatione oscitatione. In vomitu etiam reperitur interdum acetositas amaritudo vel stipticitas: et cum urina fuerit fetida significat quidem super vesice ulcera: et si in sudore sentitur si frigidus fuerit vel calidus tenuis vel viscosus.

ccxx.

Et quedam accidentia sunt patientium passiones et apud nos signa et demonstrationes. Et postquam feci rememorationem de his quasi transitorie et in generali: faciam nunc rememorationem de eisdem in speciali.

ccxxi.

Omne signum sicut dictum est rememorative aut presentis indicativum: vel futuri pronosticum. Est tamen utile non necessarium nobis quod referimus ex eo quod preterit si cut humiditas terminati sudoris.

ccxxii.

COmne illud quod significat super illud quod iam existit : neqꝫ non etiam qꝫ significat super illud quod speramus est quidem multum necessarium : cura em̃ conveniens sit a nobis cū auxilio huius rei. cccxiiij.

Ex his quidem signis sunt quedam generalia : et quedam specialia : et particularia alicui ex membris de quibus quidem specialius faciam rememorationē in arte seu parte artis curatiue. cccxiiij.

COmne signum generale sumitur a membris principalitatem et dominium habentibus : puta ab epate cerebro ⁊ corde : hec em̃ sibi veritatem dicuntur principalia. cccxv.

Et cum est recte formationis seu imaginationis ⁊ ratiocinationis seu cogitationis sane memorie ⁊ recordationis. cccxvi.

Modus etiam ⁊ sensus laudabilis significat super capitis sanitatem : et nocumenta eius contingētia denotant ꝑculdubio qꝫ morbi existant in cerebro. cccxvij.

Cū cor incedit recte in passione sua : tūc eius dispositio est pacifica ⁊ tranquilla. cccxviij.

Nequaꝫ fuerunt genera pulsus in numero denario posita nisi ab ore sapiētis. Quorū quidēz primus ab estimatione dilatationis est assumptus : ipse enim significat super dñum ⁊ fortitudinē virtutis ⁊ ipsius equalitatem. cccxix.

Magnus autem est cuius dimēiones eminet ⁊ descendunt ⁊ significāt super fortitudinē sibi suā existimationem. cccxx.

Parus pulsus est cōtrarius in virtute : ⁊ etiā pulsus longus ⁊ brevis. cccxxi.

Ex eo strictus ⁊ latus necnon etiam eminens ⁊ profundus. cccxxij.

Genus eius relatum temperici motus est varius ⁊ diuersus. Ex quo est pulsus velox magne iactantie : ⁊ significat quidem super vim ⁊ calorem. Ex eo etiam

Prima pars

pulsus est tardus dominās cōgelationis: vnde significat super debilitatem cū frigiditate. cccxxiiij.

CGenus sumptū ab existimatione temporis quietis diuiditur in suas species: scz in frequentē spissum et sine quiete significantē super debilitatē virtutis et caloris. Et in tardo sibi contrariū qui super laxitatem et frigiditatem attestatur. cccxxv.

CGenus sumptum a dispositione virtutis diuiditur in fortē pulsanter et magnū in sibi contrariū debile: cuius pulsatio profunda est et exilis. cccxxvi.

CEx genere sumpto a corpore vene per tactum pulsus durus qui attestatur sup siccitatē. Et ex eo est qui tactu mollis et humidus reperitur significās super sui corporis mollietiem. cccxxvii.

CGenus sumptum a prima qualitate corporis vene significat recte super cōplexionē: scz frigidus super frigidā: et calidus super cōtrariā. cccxxviii.

CGenus sumptū ab eo quod repletur vena declarat dispositionem et esse humorū eius. Plenus enī super humorū abundantiam. Et vacuus super ipsorum diminutionē habet attestari. cccxxix.

CGenus sumptū ex motionibus et quietibus pulsus detegit quidem ad sensum species eorum. Est autem ex eo species iusti ponderis: et conueniens pulsibus etatum temporum anni et regionis. Ex eo etiam est egrediens a debito consueto. cccxxx.

CEx eo etiam est sine pondere contrariū ei quē premisi sine pondere. cccxxxi.

CAliud genus eius sumitur ab equalitate vniformitate aut diuersitate et inequalitate ipsius. cccxxxii.

CQui recte incedit vniuniformiter et ordinate dicitur vniuersus siue equalis. Qui non claudicat et deuiat in hoc inaequalis dicitur et diuersus. cccxxxiii.

CIn diuersitate generis sumpti in numero percussionum arterie sunt differentie. cccxxxiiii.

CDifferens pluribus percussionibus diuidit in duas

species.

ccxliiij.

Inequalitate ⁊ diuerſitatibus ordinatum ⁊ ordine
carentē quē ſc3 aia percipere nequit.

ccxlv.

CDñs huius ordinis dicitur reuerſiuus: et eſt ſm dictũ noſtrũ ille qui poſt q̃ nũc ſic pcuſſit: reuertit co ſequẽter ad percutiendũ ſicut prius. cccxlv.

ccxlvi.

Ex eo etiā est cuius regressus minime sunt vniformes: & talis est qui cauda foricis appellatur .ccclvij.

ccxlvii.

Et etiā ex eo qui differēs seu diuersus in vnaquaq;
percussione reperitur cū mēsurā quattuor digitorum
capitis. cclviij.

ccclviij.

Ex his quidē est pulsus intercīsus ⁊ dñs cōiunctio
nis. Ex his etiā est altus humilis ⁊ depressus. cxlix.

cxlix.

¶ Ex his etia sunt in cuius pcussione duo sunt ictus:
et ex eis etia in quo sunt plures. ccl.

cccl.

Est etiā ex eis vermicularis et ferrinus: similiter for-
mularis et undosus. cclj.

celi.

Ex his etiam est ille qui tremulus dicitur ex quo est
significans super ethicam. cclij.

ccliij.

¶ Dis quidē pulsus cōtinet duas spicies: est etiā vna
equalis que ex ambabus cōtrarijs descēdit seu repo-
nitur in gradu. cclij.

ccii.

¶ Inter species nō generalis diuersitas nō est equa
lis ⁊ media in diuersitate.

ccliii.

CEx pulsu temperati corporis cognosces pulsum cui
insublet: donec scias ex eo cui lateri equat aut inequa
lis efficiatur.

ccly.

¶ Dis pulsus egrediēs a dispositione cōueniēti dici-
tur cōparari ad egressum cōplexiōis eius. cclv.

cclv.

Scito esse varias spēs pulsū in diuersis etatibus
quattuor anni tēpibus ⁊ diuersis regionibus. cclvj.

ccvii.

¶ Et etiā in diuersis cōplexionibus hoīm ⁊ habitudinibus masculis ⁊ mulieribus. cclviij.

celvii.

Pulsus velocitas cū magnitudine est in calido. Si
cut etiā ⁊ in etate iuuetutis: ⁊ in masculo. cclix.

cclix.

Talis aut est in regione et habitatione meridiona

Prima pars

li: macro: impregnante: et estate.

cclx.

¶ In frigido enim est pulsus paruitas et tarditas: et cō-
similis quidē est in senibus et autūno.

cclxi.

¶ Consimilis quidē est in mulieribus: et in pingui car-
nē laxā habēti: talis etiā est in septētrionali.

cclxii.

¶ Cuiuslibet sicci quidē pulsus est durus: et cuiuslibet
humidi est quidē pulsus mollis.

cclxiii.

¶ Pulsus cuiuslibet habētis complexionē equalē et
temperatam similatur quidem pulsui perfecto ipsius
veris.

cclxiv.

¶ Quartū clima sequitur cōplexionē predictā.

cclv.

¶ Pulsus infantis frequens est mollis. Pulsus au-
tem senis est tardus et durus.

cclvi.

¶ Pulsus cuiuslibet corporis multū humorem feren-
tis est valde plenus.

cclvii.

¶ Omne corpus vacuum a materia habet pulsum il-
laudabilem et vacuum.

cclviii.

¶ Pectus et pulmo sunt organa aīe: que siquidē sana
fuerint vite conseruabūtur.

cclix.

¶ Si operationes eorū declinant ad aliquā malitiā:
cor siquidē ignietur ex sui inflāmatione.

cclx.

¶ Et sputum quidem habet significare super accidē-
tia pectori contingentia in quacunq; egritudine eidē
contingente.

cclxi.

¶ Ablatio sputi proculdubio super principium atte-
statur: significatur enim qd materia in nullo est di-
gesta.

cclxii.

¶ Si autem fuerit paruum et tenue: habebit super di-
gestionem debilem attestari.

cclxiii.

¶ Si nō fuerit mediū et equale: in hoc quidem signi-
ficatur qd morbus iam ad medium augmentum per-
uenerit.

cclxiv.

¶ Si autem fuerit multū spissum: tunc proculdubio est
morbus in statu.

cclxv.

¶ Tenuitas etiā sputi significat qd humor faciens
morbū levis sit et subtilis.

cclxvi.

¶ Tale etiā significat qd morbus sit velocis et cite digestionis. Si vero fuerit grossum significabit supra contrarium et tardū. cclxxvij.

¶ Nigredo sputi signat super violentiā vitiōis. cclxxviii.

¶ Sputū vero viridis coloris significat super coleram citrinam alia prassinā et porrinam. cclxxix.

¶ Sputum habens citrinitatē claram significat super coleram vitellinam. cclxxx.

¶ Sputum album significat super humores flegmaticum: et rubeum super sanguinem: et sputum cuiuslibet fetidum est proculdubio putrefactionis significativum. cclxxxi.

¶ Omne sputū sine fetore significat qd in ei⁹ nulla sit putrefactio. cclxxxij.

¶ Si sputi figura rotūda sit: et cū hoc patiens febre patiatur: hoc erit quidem qd in diafragmate eius sit apostema. cclxxxij.

¶ Si patiens nō cessauerit tussire: iam quidē incidit in ptisim. Sputū autē egrediens sine tussi et difficultate significat super perfectā digestionē. cclxxxiiij.

¶ Generatio. iij. humorū est in epate ex cui⁹ augmento augetur humor in corpore. cclxxxv.

¶ Omne membrū ratione ipsius auge⁹: est nihilominus in ipso mēbro propria operatio. cclxxxvj.

¶ Ex vapore autem ipsius fit spiritus. cclxxxvij.

¶ Ex reliquo corpore seu humore ei⁹ sano fit corpus sanū. est autē hūor san⁹ cū epas sanū fuerit. cclxxxviii.

¶ Et aque quidē devehūt cibū ad ipsum: misceturq; cuilibet humori super eum dominantī. cclxxxix.

¶ Aque etiā mittunt ab ipso epate ad ei⁹ colatoria: et ipse nihilomin⁹ cū humoribus cōmiscetur. ccc.

¶ Et ipsa quidē aqua fert secū colores eorū: necnon etiā omne illud qd est necessarium in declinatione et significatione eius. cccj.

¶ Et proculdubio quicquid duximus est manifestū super cuius veritatem sensus etiā attestatur. Sunt enī

Prima pars

apud nos ex vrina significantes qualis sit processus patientis.

ccxcij.

¶ Albus calor vrine est ex signis sup multitudinem cibi ⁊ pot⁹ seu nausatiua satietate significatib⁹: aut sup dñum frigoris vel humiditatis flegmatice: aut sup fluxu vrine vel opillatiōis epatis.

ccxcij.

¶ Eū aut vrina videt modicu citrina significat quidē sup paruitatez colere. Sed cū est i colore ignea significat sup multitudinē colere.

ccxcij.

¶ Et color quidē clarus sub rubeo ponit: in eo tñ est amplior colera rubea.

ccxcv.

¶ Valde autem rubeus erit color eius a natura sanguinis nisi tamē fuerit talis ex assumptiōe croci aut applicatiōe alicui⁹ cōtingētis: neq⁹ ex colica.

ccxcvj.

¶ Si autem videatur nigra: post q̄ visa fuerit fusca significabit quidem super fortem algorem. Si nō talis appareat post q̄ precessit valde rubea significabit super fortem humoris vstionem.

ccxcvij.

¶ Iudica autem super morbum ex colore vrine: nisi tamen fuerit talis ex cibo ipsam tingente puta oleribus cassia fistula ⁊ omni re eam breuiter tingente sicut almuri ⁊ similibus.

ccxcviij.

¶ Tenuitas quidē substantie in vrinis significat super paruitatē digestionis.

ccxcix.

¶ Et procul dubio efficitur vrina tenuis p corruptiōnem cibi ⁊ opillationem epatis ⁊ apostema.

ccc.

¶ Vrine autem grossities significat super digestiōnem: aut super multitudinem humoris flegmatici in corpore existentis.

cccj.

¶ Cum hypostasis videbitur alba in colore significabit quidem super salutem infirmorū.

cccij.

¶ Si aut color eius appareat citrin⁹ hoc erit ex acuminē colere rubeo.

cccij.

¶ Si nō appareat velut sanguis significabit procul dubio sup malitiā digōnis ipsi⁹ sanguinis.

cccij.

¶ Et si talis dispositio ipsius plonget neq⁹ variet:

erit ex epate apostemato.

cccv.

¶ Et si fuerit nigra post intēsam rubedinez ⁊ petens fundū postq̃ prius apparuerit in alto: significat quidem q̃ iam peruenit patiens ad hoc q̃ anima separatur ab eo ⁊ potissime cū casu virtutis: neq̃ est spes de eo aliqua: neq̃ potest ei quicq̃ p̃ficere cū sit mors propinqua ex violētia vitionis.

cccvi.

¶ Et si appareat nigra post eius fuscēdinem preter q̃ morbi materia sit acuta: ⁊ potissime si cum tali fuscēdine assit aliquod signum laudabile: ⁊ radix morbi fuerit ex melancholia: significabit quidez sup morbi consumptionē: ⁊ hoc s̃m plurimū.

cccviij.

¶ Si appareat nubes supernatās in superiori parte vasis significabit super cruditatē: lz sit in ea aliquid digestionis que ex ventositate cōmīscēte se ei impeditur ⁊ inde sursum eleuatur.

cccviij.

¶ Et scito q̃ si videatur pendere in medio q̃ pua vētositas est in tali hypostasi.

cccix.

¶ Et scito q̃ si p̃eēte citrina fuerit alba lenis ⁊ coniuncta inferius depressa ⁊ talis cōtinuo appareat: q̃ digestio morbi sit cōpleta.

cccix.

¶ Cum aut̃ apparet hypostasis nō cōtinuata significat super debilitatē virtutis.

cccxi.

¶ Si nō fuerint cōtenta in ea similia fragmentis oz dei: significabit quidē sup rasurā venaz. Sed si assimiletur fursuri ⁊ sine fetore: significabit super vlcera vesice. Si autem similetur squāmis metalloꝝ: significabit super vitionē ⁊ laminationē cōtinētē.

cccxiij.

¶ Si sanies appareat in vase significabit sup apertionē apostematis.

cccxiij.

¶ Si nō plongetur egressus eius cum sanguine corrupto significabit sup apostema hegmonicū.

cccxiij.

¶ Cum autem hypostasis petit fundum ⁊ spermatis similatur est quidem ex humore grosso et crudo. Et si cum eadem sit arena mixta scita illum cuius est esse calculosum.

cccxiij.

⁊ iij

Prima pars

Priuatio quidem fetoris contingit ex priuatione coctionis et digestionis aut ex indigestione ratione cibi indigestibilis. cccxvi.

Omne illud quod est ultimati fetoris est ultimate corruptionis. cccxvii.

Si autem odor eius sit extraneus horribilis scito illum cuius est pati morbum vesice. cccxviii.

Nam quidem retuli genera urine simplicia. Ex dictis meis poterit quis uti in iudiciis compositorum ex eis. cccxix.

Interdum attestant feces super stomachum et interdum super intestina: et ipsum epar. cccxx.

Feces quidem minuuntur ratione magne transmutationis alimentum cum convertitur in membris: nisi illius cuius expulsiva fuerit debilis et attractiva fortis: ratione alicuius nocumendi contingentis. Et hoc quidem significat repletionem corporis patientis ex malis humoribus. cccxxi.

Si autem fuerint magne in quantitate: erit quidem signum quod cibum non prebeat augmentum corpori: aut quod attractiva sit in eo debilis et diminuta et expulsiva fortis ratione alicuius morbi vel nocumendi. cccxxii.

Si autem feces fuerint albe erit opillatio vel sclerosis in meatibus hystis fellis et icteritia quidem et significantibus super hoc sensibiliter. Sub hoc etiam genere est urine citrinitas: nisi cum corpus humore flegmatis coel mala complexionem frigida inficiat. cccxxiii.

Si vero appareant rubee vel ignite significant super excessum et dominium colere rubee. cccxxiiii.

Sed si simulentur porro aut viridi eris in colore significant quidem morbum et malitiam magnam. cccxxv.

Cum autem apparebunt nigre in colore: hoc quidem continget ex forti et antiqua frigiditate corporis cuius sunt. Et si tales appareant in morbo acuto significant super mortem futuram in prope. cccxxvi.

¶ Si autē feces fuerint dure significabunt super fortitudinē attractiue: aut super calorem vrentem: vel super cibū stipticū ⁊ constrictiū. cccxxvij.

¶ Si nō fuerint feces molles ⁊ liquide nō erit fortis attractiua in corpore: aut in corpore erit frigiditas mala: aut hoc contigit ex mala alia dispositione corporis: vel ex cibo qui soluit ventrem ⁊ molliciat per naturam suam. cccxxviij.

¶ Si differatur ⁊ tardetur egressus secum post cibū sumptum: hoc quidem contingit ex difficultate digestionis ipsarum: aut diminutione ⁊ debilitate expulsiue: aut forti frigidityte: aut ex ventrē necessario cōstringentibus. cccxxix.

¶ Si autem citius debito egrediātur: hoc quidē erit ratione cibi non constrictiui: sed potius per naturam suam mollicantis ⁊ soluentis: aut ratione humorū ⁊ humiditatū ad eas fortiter impulsorum: vel ratione meatuū sugētiū ⁊ attrahentiū: aut relatione nocumētorū in intestinis cōtingentiū vtpote apostematis in alijs vlcere corruptionis digestionis ⁊ aliarū specierū morborū eisdem contingentium. cccxxx.

¶ Si egrediantur cū sono significabūt super magnā ventositatem. cccxxxi.

¶ Si nō fuerint mictes saniei significabūt super apostema in organis cibi existentia. cccxxxj.

¶ Sed si appareat sanguis cū eis significabit quidē super vlcera ⁊ tenasmonem. cccxxxij.

¶ Si autem sunt multum fetide significabunt super magnā corruptionem. Si nō velut oleū supernatat eis significabunt super liquefactionem pinguedinis corporis. Et erunt proculdubio odoris acetosi ex humore acetoso. cccxxxij.

¶ Sudor multus in morbis humidis factus quidem est ex accidētibus vim ⁊ naturam ipsorū referētibus: neq̃ est sicut ille ex quo fit inuamentū. cccxxxiiij.

¶ Superfluous aut in vltimo cū casu virtutis patiētis ⁊ iij

Prima pars

contingit proculdubio ex labore et debilitate virtutis et nature: unde mors est in p[ro]p[ri]o. cccxxxv.

C Sed paruus sudor in morbis super opillatione et clausione cutis: et grossitie humoris: et debilitatem ex pulsiue: et paruitate digestionis: et ventris mollitie et fluxum. cccxxxvi.

C Si appareat sudor valde albus in morbis significabit super humore flegmaticum. Si vero sit citrinus significabit super colera citrina. Et si niger super melancholia. Si autem sit rubeus erit morbus ex sanguine. Et si r[ati]o prebet nobis signa suo sapore. cccxxxvii.

C Sudor subtilis contingit ex subtilitate humorum. Et grossus ex grossitie eorundem. cccxxxviii.

C Si autem fuerit vniuersalis in toto corpore est bonus. Sed si sit particularis et specialis in vno loco est malus et illaudabilis. cccxxxix.

C Qui etiam contingit t[em]p[or]e suo vna cum circustibus et paroxisimis febrium: aut in die critica: est quidem bonus et laudabilis. Contrarij autem bonitas longinqua est et remota. cccxl.

C Pronosticatio diuidit[ur] in referentem: et significantem morbum futurum generari in sano: et in significantem quod debet contingere patienti in morbo suo. cccxli.

C Signa autem referentia super egritudine futuram sumuntur ex accidentibus significatibus super repletionem vel euacuationem cerebri aut residui corporis. cccxlii.

C Significat autem super repletionem quies: multitudo cibi: raritas balnei et exercitij: ex his namque accidentibus contingit repletio. cccxliii.

C Genus repletionis diuiditur in repletionem penes virtutem anime: que si fuerit respectu immutative et digestive nequaquam erit appetitus comedendi laudabilis eritque egestio mollis et liquida: neque erit digestio in vrina. cccxliii.

C Significatur autem super repletionem respectu virtutis motiue ex grauitate et lesione motus. cccxlv.

¶ Si autē sit repletio respectu pulsationis: erit quidē patēs debilitas et pigritia pulsationis eius. cccxlvj.

¶ Causa vero debilitatis aīarū sen potentiarū est illud quod nequeunt pati ex chimis: nam parū ex eis ledit et grauat eas: nō autē ideo quia membrorum continuitates ex eis repleantur. cccxlvij.

¶ Est autē alia repletio a predicta penes cōcavitates organorum: scilicet cū nō poterūt tolerare ex eo quod membrorum cōcavitates replebūtur. cccxlvij.

¶ Hoc autē genus cōtingit ex repletionē: aut sanguinis puri et mundi: aut colere: aut humoris flegmatici. Interdū autē aīe sue potentie fortes sunt: nec grauant eas chimī. cccclix.

¶ Cum dñatur sanguis alijs humoribus assunt somnus et dolor capitis in excessu cū tumore et rubore venarū. Estque possibile quod inde cogitationes mutantur cum grauitate capitis et debilitate et fatigatione sensu suū. Reperitur em̄ tactu calidus cū grauitate humorū et scapularū et cū oscitatione. Et sunt interdū graua latera et hypocūdria. Et manifestus fluxus sanguinis a naribus cū alicibus. Et etiā venter est laxus: nō tamē multū cum delectatione et suauitate vite et apparebūt somnia letitie et iocūda cū varietate et multitudine colorū. Accedet etiā pruritus in loco flobothomie cū rubedine oculi insolita et apostematibus aut variolis aut pustulis corporis: et opinabitur se comedere dulcia in somnis et videbit quod gustet dulcia: et si prius ea nō comederit. Unde si hec accidētia sint in vere aut in principio iuuetutis nouelle significabūt quidē nobis super egritudines ex sanguine generandas: que quidē de facto cōsequēter apparebūt. ccccl.

¶ Cū dñatur colera citrina aut crocea apparet quidē color cutis citrinus cū debilitate et casu appetitus cibi: et reperit ille in quo dñatur oris amaritudinem et mordicationē ex ip̄a colera rubea in stomacho cōtingentē. Acciditque ei venteris solutio cū qua est colera ru

Prima pars

bea et insomnietas cum profunditate oculorum et ficitas oris et lingue: et eius urina est in colore valde citrina. Acciditque ei syncopis: et riget cutis eius cum permissione et perturbatione. Acciditque ei sitis post ieiunium: et appareret ei in somno coruscationes cum subtilitate pulsus et calore corporis. Sunt etiam ex his accidentibus multa et frequens balneatio in aquis calidis et sulphureis: et motus laboriosi qui fiunt in regionibus et villis septentrionalibus: et frequens et continuus esus acutoz et maxime si fiat tpe estiuo. ccclj.

¶ Si vero colera nigra in corpore dominetur erit quidem fuscus color corporis cum forti et iungi meditatione et cogitatione et appetitu cibi forti: et reperietur in ore sapor acetosus. ccclij.

¶ Est etiam cum malitia anime intuitus fortis et affixus: et pulsus durus est et tardus. ccclij.

¶ Et urina quidem tenuis et cruda nec in digestionem decoctio. ccclij.

¶ Et cibis ficiis aridus anxietas timor continuus et tristitia. ccclv.

¶ Videtur etiam quod interficiatur in somnis: appareretque in somno eius omnia eum exterrentia. ccclvj.

¶ Estas senum autumnus et habitationes meridionales et corporis macies. ccclvij.

¶ Si dñetur humor flegmaticus in corpore aggravabitur caput eius. Sonus eius longus: et fatigabitur iter agendo de facili: et erit eius appetitus debilis cum repletionem penes virtutem et turbationem seu permixtionem et sopita laritate. ccclvij.

¶ Et his etiam est fluxus salive et sputi et tumor vultus et color patientis albus. Et erit in pulsu eius occultatio et tarditas: et in urina turbulentia et grossities et cruditas. ccclix.

¶ Nec est in eo sitis: nisi fuerit flegma salsum aut putrefactio affuerit. ccclx.

¶ Ex his etiam accidentibus sunt usus omnium ciborum hu

le: et priuatio exercitiū et balnei: et excedēs quātitas cibī: et habitatio humida rōne fluminū: et apparitio marium in somnis: et q̄rimonia ex incubo facta: et ipoten-
tia digestionis cibī. ccclxi.

¶ Cū autē apparebūt tēpore sanitatis cōtinuo accidē-
tia de necessitate super aduentū egritudinū significā-
ria esto sollicitus in ablatione eorundē. ccclxi.

¶ Et signis pronosticis est significans mortē futurā
et ex eis est q̄ significat futurā sanitatē seu euasione:
et p̄prie ex his est scientia pronostica. ccclxi.

¶ Et scientia istorū videbit medicus et sciet quis mor-
riat̄ retrahetq̄ inde manus suas cura eius: sicut etiā
videbit ex scientia eorundē quis euadere debeat: et cu-
rari p̄ tanto notificabit et p̄noscabit illud. ccclxi.

¶ Principium huius scientie est scientia de temporī-
bus morborū et eo q̄ apparet i eis de dispositiōe mor-
borū: et etiā scientia de longitudine et breuitate et for-
titudine et violentia debilitate seu trāquillitate egrī-
tudinū. Et etiā de iudicio eius qd̄ debet generari ex
crisi in tēporibus morbi. ccclxi.

¶ In quolibet morbo sunt diuīsa tēpora. In quorū
aliquo contingit mors et vita vel salus: et sunt princi-
piū augmētū status. In quolibet pōt mors cōtinge-
re. In quarto autē qd̄ declinatio appellat̄ nō cōtingit
mors: nisi cōtingat error vndecunq̄. ccclxi.

¶ Principiū autē est in quo cōtingit nocumētū ope-
rationibus: et debilitas i negociis assuetis. ccclxi.

¶ Et hoc quidē tpe durat donec digestio appareat i
hypostasib⁹: sputo fecib⁹: et vrina. Et post ipsūz appa-
ret et cognoscit̄ augmētū ex lōgitudine paroxisimorū
febrū: et operationibus: et accidentibus. ccclxi.

¶ Status nō est cū regimē post dictū perfecta dige-
stio apparebit: paroxisimi morborū augebunt̄: et acci-
dentia in q̄titate equabuntur. ccclxi.

¶ Accipit etiā morbus diminutionē et fit interdū
midorū et frigidorū: et etas senectutis: et tps hyema

Prima pars

crisis perfecta. Unde cū hoc signū videbit̃ pronosticeſ par ⁊ salus patiētis: nā mors minime accidit in declinatione: nisi errore super patiēte commisso: aut aere cōplexionis male ⁊ illaudabilis: necnō etiā omni extrinseco cōtrario eidē cōtingente. ccclxx.

¶ Sciētia autem nostra per quam cognoscimus terminum principij confert quidem in subtiliando cibū ⁊ dietam sicut decet: ⁊ in mediando subtilitatez eius in augmento. Nam hoc expedit patienti donec morbus ad statum peruenerit: tunc autem decet medius cū esse sollicitū ad subtiliandū pfecte dietā. ccclxxi.

¶ Quis morbus perficit̃ in mēsurā. Que si fuerit brevis dicit̃ acutus. Et hic aut interficit̃ ī breui tēpore: aut p̃crisim laudabilē terminatur. ccclxxii.

¶ Ipse etiā est cite digestionis: ⁊ breuiū temporis: austerus: ⁊ periculosus. ccclxxiii.

¶ Cognoscit̃ aut ex breuitate sui principij: p̃tato regatur dieta cōuenienti. ccclxxiiii.

¶ Non enim sunt multe aggrauande eius virtutes. Nec est auferendus ⁊ prohibendus ei cibus omnino a principio: nā forsitan caderet virtus eius. Nec etiā est debilitandus ante statū ipsius: sed est potius prudenter in quātitate reficiēdus sufficiei fm exigētiāz sui itineris. ccclxxv.

¶ Si autem videas difficultatem ⁊ malitiam signorum ⁊ periculorum ⁊ dolores fortes ⁊ violētos cū mala dispoſitione ⁊ casu virtutis ⁊ ratione diminuta ⁊ p̃mixta ita qd virtus nequeat morbi malitiā tolerare p̃nostica morteꝝ eius futuram ante statū: qm̃ quidem ex malitia accidentium ex morbo colico contingentium pronosticabis. ccclxxvi.

¶ Ex morbis etiā est diu durans et longi temporis qui chronicus seu temporalis appellatur. Qui quidem minime corpus celeriter consumit ⁊ dissoluit: s; aut necat ipsum cum ptisi ⁊ ethica egressu sanguinis aut macie: aut patiens etiam longo tempore curabit̃.

tur: et morbus per paulatinam dissolutionem et digestionem consumetur. ccclxxvij.

¶ Cognosces autem ipsum ex lenitate et facilitate accidentium eius: et frigiditate cuiuslibet ex his morbis. ccclxxvij.

¶ Non cibus ipsum patientem modico cibo: quam caderent virtutes eius. ccclxxvij.

¶ Inter autem morbos sunt alij medij quorum. scilicet. tempora non sunt absolute brevia nec longa: tunc cibus eorum in subtilitate medietur nunquam sit multus neque parvus. ccclxxix.

¶ Scito quod crisis est velox et subita mutatio que suo tempore ex difficultate seu malitia accidentium et pugna existente inter virtutem et morbum generantur ut celeriter ad vitam vel mortem perveniant. ccclxxx.

¶ Sex sunt species mutationum in morbis contingentium. Nam aut negocia tardantur: aut citantur in eis. unde interdum convertitur in temporibus brevibus corpus ad bonum et vitam. ccclxxxj.

¶ Si fuerit laudabile quod precedit eas: pronosticabitur sic super ipsam scilicet super crism securam et laudabilem. ccclxxxij.

¶ Est autem alia mutatio velox ad predicta que quidem significat mortem. In hac quidem veloci malitia est angustus processus medici: nam hec crisis est necans et perniciofa. ccclxxxij.

¶ Tertia ex predictis mutationibus et mutatio tarda inducens ad dispositionem sanitatis et curas morbum: non tamen cum crisi: sed potius per dissolutionem paulatinam in ea contingentem. ccclxxxij.

¶ Quarta autem species predictarum mutationum est mutatio parva ducens patientem ad interitum: nec fit cum euacuatione: sed potius cum ethica dissolvente corpus patientis. ccclxxxv.

¶ Quinta autem ex predictis est inter eas media dum inducit mortem et malitiam ultimam. ccclxxxvj.

Prima pars

CSetta vero perducit ad vitam in medio temporum. cccxxxvii.

CDe autem crises sibiinuicem dicuntur contrarie compositae. cccxxxviii.

CCrisis quidē laudabilis accidit in statu cuius perfecta digestionē et virtutis fortitudine. Contrariando ei putā illaudabilis fit in augmēto. cccxxxix.

CTria oportet scire in crisi. cccxc.

CScientiā videlicet de pronosticatione eius. Et de diebus criticis. Et scientiā etiā eius quod significat per signa nobis significatiā in quā crisis spēm terminet cum perficiet crisis cuiuslibet morbi. cccxci.

COmnis autem crisis pronosticat ex violentia accidētium que dicimus. cccxcii.

CEt sunt permixtio sensus et intellectus: et dolor aurium: et capitis. cccxciii.

CEt fluxus lachryme: angustia parua: famis seu catus appetitus: motus laboriosus: et vigiliarum instātia: et dolor in pectore vel collo: et illaudabilis excitatio a somno cum motu et rubedine oculorum. cccxciiii.

CEt frēdere dentibus: et limatio eorundē in somno: et eorundem percussio: et fortis fricatio nasi patientis. cccxcv.

CEt interdum insinuabit aliquis conuiuendo cum labijs suis. Videbiturque interdum sugere ea. cccxcvi.

CEt velocitas quidē anhelitus et desiderium trahendi aerē frigidum cum angustia. Et velocitas pulsus et frequentia: et tussis cum infusione et sonitu et gargarismatis. cccxcvii.

CEt pulsatio cordis cōtinua: et sincopis: et conatus patientis a lecto suo surgere et recedere. cccxcviii.

CEt dolor gutturis et meri cum angustia: quod si pseuerauerit cōtinget ei sincopis magna et fortis. cccxcix.

CEt pulsatio in lateribus et dorso cum torsionibus violentis et fortibus et continuo dolore stomachi cum querimonia stomachi vel epatis: aut dolor ventris: aut circa pecten: aut etiam in renibus et vesica aut dolor

fortis circa virgam: vel in virga: aut in matrice: aut in omnibus iuncturis: aut quibusdam: aut ex eis intrus vel exterius. cccc.

¶ Cum ergo videbitur augmentum horum accidentium in die critica: erit pculdubio bonū et laudabile: et potissime si prius digestio apparuerit. Sin autē erit quoddam contrariū manifestum. cccci.

¶ Causa quidē crisis si sit eorum relatio vera est: quā lunavariat actionē in morbis. cccciij.

¶ Jam quidem peragrat et abscondit celeriter circuitum suum: est quidem causa celeris motus: et mutationis: fortificatur quidem interdum in hoc: et interdum debilitatur: hoc autē notum est in arte astronomorum. cccciij.

¶ Nequaquā est operatio vel actio sue actionis sensibilis in eius iuvamento: sicut quidem est ad sensum. visibilis est eius figura ex eo quod in ea existit de claritate vel lumine solis. cccciij.

¶ Eius autem quarta relucet in quarto. Et eius medietas in septima. ccccv.

¶ Et morbus quidem minime contingit: nisi ex dispositione qua debilitatur opus nature. Qui si cum auxilio producat curabitur quidem patiens et vita plōgabitur. Sed si cum detrimento: morietur quidē et vita perdetur et separabitur. ccccvj.

¶ Crises contingunt interdum in quaternis: et interdū in septenis: et ille quidem bone sunt et laudabiles quibus coniunguntur digestio et pnosticatio attestantes super ipsas. ccccvij.

¶ In alijs quidem ab istis nequaquā circuitus et periodi reperiuntur rationeurbationis et dubitationis contingentis in eisdem. ccccvij.

¶ In non habentibus vero digestionem et pnosticationem cōtingit quidē dubiū in accidentibus. Nec cōtingit crisis in his diebus nisi cū contingit cōsequenter aliquod finistrum. cccciij.

Prima pars

Cum videris morbum sanguineum aut austerum et violentum valde cum illaudabili et impetuoso motu cuius signa patula sint in capite et manifesta que usque ad omnes sensus extendantur cum rubore et pruritu nasfi: erit proculdubio crisis eius per fluxum sanguinis narium. ccccx.

Si vero accidentia ipsius deorsum et in parte inferiori appareant cum dolore continuo umbilici et precesserit retentio menstorum: continget quidem crisis per fluxum menstorum. ccccxj.

Sed si pars suprema corporis incolumis fuerit et a dolore in humeris cum dolore tamen hypochondriorum et patiens querulosus sit de epate et dolor usque ad anum extendatur: nequaquam quidem committetur error si pronosticetur crisis illa futura per fluxum sanguinis emorroidarum. ccccxij.

Si autem morbus ex colera rubea sit in statu: accideritque apostema capiti: et dolor capitis et angustia augeantur: nequaquam quidem est desperandum: quoniam continget crisis eius per fluxum sanguinis narium. ccccxij.

Verum si eius accidentia sint in stomacho et cum hoc prius conquestus fuerit patiens de epate cum angustia et sincopi valida: erit quidem crisis eius per vomitum. ccccxij.

Si vero caput eius fuerit sine dolore et cum angustia ventris et eminentia umbilici et precedente ventris constipatione: pronosticanda quidem erit futura crisis per fluxum ventris. ccccxv.

Quod si veter eius pacem habuerit et digestionem laudabilem preterquam morbus eius violentus sit austerus cum aliquando tamen labore et vigiliis circumscriptionis accidentibus sudoris: morbo quidem sic molli et levi existente cum doloribus pectinis: erit sermo meus veridicus: scilicet quod crisis huius patientis continget per urinam. ccccxvj.

Verum si cum pace et quiete predicta retineatur urina preterquam morbus sit in ultimo acuminis cum apertior

ne tamē pororū sine forti dolore ⁊ vigilijs ⁊ siccitate:
erit quidē crisis eius forsitā cū sudore. ccccxvij.
¶ Si autē dolor mēbri vel iuncturaz in acutis cōtinu-
get pculdubio crisis eaz per apostemata. ccccxvij.
¶ Stere laudabili regimine ex signis super mortem
euationē seu quietē ⁊ pacē significātibus. ccccxix.
¶ Ex his quidē sunt horroz luminis ⁊ lucis ⁊ fluxus
lachryme cū rubore motu forti ⁊ vertigine. ccccxix.
¶ Et puitas oculi in vno latere: ⁊ apertio oris absq̃
oscitatione. ccccxix.
¶ Et cū quis iacet ⁊ dormit resupinus manibus ⁊ pe-
dibus suis prensis ⁊ relaxatis. ccccxix.
¶ Ex his etiā est si videat̃ patiēs descēdere in lecto
suo ⁊ manus ⁊ pedes suos detegere. ccccxix.
¶ Necnō mala ⁊ illaudabilis imaginatio qua videa-
tur fila a pānis suis euellere. ccccxix.
¶ Ex his etiā est vltimata grauitas: aut eius manife-
sta suspensio. ccccxix.
¶ Et etiā frendere dētibus preter solitū: ⁊ apponere
manus super caput ⁊ puluinar. ccccxix.
¶ Aut etiā si imaginetur q̃ vespillionē nigri coloris
capiat ⁊ velit eū interficere. ccccxix.
¶ Nam hoc cōtingente in morbo acuto: mors quidē
appropinquabit. ccccxix.
¶ Ex his etiā est si tacitus efficiatur verbosus: ⁊ mis-
tis pacificus iurgiosus. ccccxix.
¶ Aut si cōqueratur de cecitate ⁊ surditate vel casus
virtutis ratione violentie morbi. ccccxix.
¶ Vel etiā si videatur patiēti dū dormit in statu q̃ ca-
dat nix super caput eius. ccccxix.
¶ Et aīa quidē inquieta dñā magne frigiditatis: est
res mala ⁊ illaudabilis. ccccxix.
¶ Ex his sunt vigilia nocturna ⁊ somnus diurnus:
aut omnimoda priuatio somni. ccccxix.
¶ Necnō si dispositio egri in somno ⁊ post somnū de-
terioretur ⁊ cū dolore efficiatur, ccccxix.

Prima pars

¶ Si etiam medicus ordinate et recte operetur preter quod operationis intentum erit malum. ccccxv.

¶ Ex his autem sunt facies mortuorum faciebus confusiles cum planitie seu extensione temporum ex morbo continente et constrictione aurium et ipsarum frigiditate et earum inuersione et oculorum profunditate. ccccxvi.

¶ Etiam rubor vel nigredo oculorum aut eorum eminentia vel principium fuscationis ipsorum. ccccxvii.

¶ Aut etiam si quieverint vel si fuerint infrigidati aut palpebrarum tortura. ccccxviii.

¶ Aut si fuerit nasus acutus cum obliqua fronte ex latere labii contracto vel marcido. ccccxix.

¶ Frigiditas quidem extremorum patientis cum ulcere et nigredine lingue laboriosa et similia cruciantia: sunt quidem illaudabilia cum febre veniente. ccccl.

¶ Ex his etiam viridis rubor vnguium et viroz in corpore cum vestigio nigredinis. ccccli.

¶ Ex his etiam est icteritia si ante septimam diem appareat cum macie hypochondriorum. cccclii.

¶ Et si frigiditas sit in manifesto et superficie corporis et talis fuerit et sit interius. Et presertim adhuc sit et remanserit super membra principalia ccccliii.

¶ Et tumor quidem vultus cum tumore extremitatum ante duo septenaria est quidem terribilis: nam huius patientis materia velox est et cita: unde non videtur quod tertium duorum septenariorum valeat peruenire. ccccliiii.

¶ Aut si quiescat et cesset febris absque crisi: aut si eius fortificatio palam augeatur in diebus paribus. cccclv.

¶ Ex his quidem est fex nigra vel viridis fetida pinguis rubea et sicut aqua butyrosa et alba. De namque male sunt et illaudabiles. cccclvi.

¶ Necnon etiam si appareat diversorum colorum: hoc namque mortem aut crisin futuram significat. cccclvii.

¶ Et si cum casu appetitus egestio sit colerica cum qua egrediat frustum sanguinis congelatum primo et consequenter frustum carnis. cccclviii.

¶ Et etiam si post egressum colere appareat sanguis absqꝫ punctione ⁊ stimulatione. cccclix.

¶ Et si post extenuationē ⁊ emacerationē corpis appareat ⁊ egrediatur fex nigra. ccccl.

¶ Et constipabitur vēter in febre vrente: ⁊ verabitur cerebrum. cccclj.

¶ Si etiā egrediatur ventositas cum sono inuerecūdo preter solitū erit malum. cccclij.

¶ Et vrina quidē nigra tenuis ⁊ pauca significat patētis interitū. Estqꝫ timēdū vt plurimū ⁊ piculosum cum accidit permixtio rationis ⁊ intellectus cum tenuitate vrine. cccclij.

¶ Ex his etiam sunt vomitus ⁊ fluxus cuz nigredine. Et fetor cū exputrefactione cōtingēs. ccccliiij.

¶ Frequens etiā tussis cuz modico sputo est signum malū ⁊ illaudabile. cccclv.

¶ Sputum etiam diuersoꝝ colorū in pleuresi cū tussi laboriosa et difficili significat mortis propinquitatem. cccclvj.

¶ Et sudor solius capitis ad quem seu ad cuius euasuationē nō subsequit quies est malus. cccclvij.

¶ Si facies eoꝝ appareāt q̄les fuerit tpe sanitatis: eoꝝ q̄dē cura ⁊ certa euasio erit manifesta. cccclviij.

¶ Et his etiā est vniformitas ⁊ equalitas caloris circūscripta macie hypocundriozum. cccclix.

¶ Icteria post septimā diē manifesta ⁊ perfecta ratiocinatio absqꝫ malitia ⁊ vigor motus ⁊ sensuū omnium concomitante facilitate ⁊ lenitate sui corporis: ⁊ solitus decubitus ⁊ somni aduētus in nocte vt plurimum sine somno diurno cū vigore patienti post somnum. Dis etiam somnus tollens dolorē ⁊ pturbationem seu permixtionem rationis ⁊ nutigans egritudinem est laudabilis. cccclx.

¶ Cerebrum quidē patitur ex q̄busdam mēbris compatientibus secū in passione. Unde si tunc euaserit a permixtione continua: euadet quidem patiens laus

Prima pars

dabiliter ab hoc morbo.

ccccxi.

Et si cum apostemate capitis afflit sternutatio ex si-
gnis erit super sanitatem significantibus.

ccccxii.

Omnis fluxus sanguinis etiam ab aure i morbis
capitis est curatius corporis.

ccccxiii.

Anhelit' manifest' nō frequēs aut tardus est lau-
dabilis: nec est verēdus si nō fuerit itercisus sepatus
aut orthomiosus cogēs erigere patiēre.

ccccxiv.

Et similiter est laudabile cum pulsus est virtuosus
fortis sine angustia. Nec est anhelitus vrens nec in-
flammatius.

ccccxv.

Ex his etiā sunt bonitas appetit' et digestionis cū
equalitate et laudabili substantia secum et colore me-
dio in citrinitate, circumscripta nigredine, earum viti-
ua et viriditate.

ccccxvi.

Aut exitus etiā humoris cū lūbricis in die cretica:
hoc quidē est signū vite: hoc em̄ contingente aufertur
morbus cū fuerit ex illo humore.

ccccxvii.

Egrediēte colera rubes aufert' surditas tolliturq;
inde nocumentū in morbo cerebri.

ccccxviii.

Sanguis etiā emorroidarū curat morbū splenis
hoc etiā est laudabile in melācholia.

ccccxix.

Et fluxus quidez aque et hūoris siegmatici est cura
morbi in hydropisi.

ccccxx.

Egressus quoq; colere citrine in obtalmia festinat
cura eius.

ccccxxi.

Ex his quidem signis est: vt videas vrinam similē
in colore pomo citriuo cum hypostasi alba in fundo
residente.

ccccxxii.

Et si etiam videas sudorem infirmi equalem in fe-
bre continua.

ccccxxiii.

Et tumorē exterius apparentem in squinātia: hoc
em̄ bonū et laudabile est.

ccccxxiiii.

Tumor quidem testiculorū in tussi cronica est cura
corporis.

ccccxxv.

Et similiter apostema pedis in morbis pulmonis:

necnon apostema generatum in iunctura cruris et in
inguinibus. cccclxxv.

¶ Et pustule narium aut labiorum in tertiana est si-
gnū salutis pronosticum. cccclxxvi.

¶ Et varices quidē innate sunt cura alopitie: necnō
eius quod est in ventre et splene. cccclxxvii.

¶ Et oxiremia quidem in lienteria intestini cōtingit
ex retentione cibi. cccclxxix.

¶ Et febre contingēte in spasmo vel epilepsia fit eo-
rum cura. cccclxxx.

¶ Si patienti singultus contingat sternutatio est cu-
ra eadem. cccclxxx.

¶ Decet quidē ut cū volueris iudicare patientē p̄vta-
ris p̄portione. cccclxxxi.

¶ Nam ex signis sunt quorū virtus vera est et certa: et
ex eis sunt que p̄ alia falsificantur. cccclxxxii.

¶ Iusta autē significatio sumitur inter mēbra ex eis
que apparent in capite. cccclxxxiii.

¶ Si ergo videas aliquā significationem iuste signi-
ficantem in corpore et aliam sibi contrariam sic signi-
ficantem. cccclxxxv.

¶ Contingit etiam q̄ apparens super contrariū cor-
poris non sint nisi testimonia debilia. cccclxxxvi.

¶ Omne signū non habens cōtrariū significat ratio-
ne super curā et euasione. cccclxxxvii.

¶ Et omne signum pronosticationis predictis cōtra-
riū significat mortem et perditionē. cccclxxxviii.

¶ Cum autem apparebunt tibi signa contraria et de-
bilia: sequitur quidem ad hoc dubium. Unde sta tunc
et prozoga iudicium. cccclxxxix.

¶ Quz ergo erunt equata in dispositionibus suis sta.
Sed iudica a predominate cum erit contingētia in
equalitate sua supple. cccclxx.

¶ Finis prime partis canticorum
Auicēne.

Incipit secunda pars can- ticorum Avicēne. Et est practica.

Dicit q̄ ordinavi i

parte theoricē medicine quod se-
riatim audiūistis: et hoc s̄m quod
in mea mente preordinaueram: in-
cipiam quidem nunc in practica ip-
sius. Jam autem retuli in princi-
pio huius libri illud propter quod
est necessarium illud cuius relationē faciā in hoc ca-
pitulo. ¶ Operationis autem practice sunt duo. mo-
di. Quorū vnus manualis exercetur. Alter s̄o medi-
cinis ⁊ conuenienti regimine in cibis. Est autem nō
modicum quod per illud regimen exercetur. Hoc au-
tem regimē in duas partes diuiditur. Quarū vna cō-
seruatina sanitatis dicitur. Et altera egritudinis cus-
ratina. Et hoc per vitam meā in perfectione medici-
ne continetur.

¶ Et cōseruatina quidē sanitatis dicit̄ s̄m veritatez
de h̄nte eā perfecte ⁊ absolute: necnō etiā de eo cui⁹
sanitas est imperfecta. Et huius quidem sunt s̄m opi-
nionē due species. Vna est in eo cuius debilitas per-
mixta est per totā suā substantiam in omnibus parti-
bus suis: sicut in sene cōualescētē: ⁊ puulo in quib⁹. s.
debilitas est p totū mixta: ⁊ in eo in quo apparet ali-
quod signum precedens metum q̄ appareat in eo la-
psus in aliquem morbum.

¶ Alia est i eo i quo appet morb⁹ in aliqua ex ptibus
solū sui corpis. Puta in cute ei⁹ aut carne vel ossibus
ei⁹. Et sicut etiā est i habēte stomachū debile frigidū
egru naturalr. Necnō etiā in h̄nte lesionē ab vtero ⁊
mārice sicut i h̄nte sextū digitū aut tumore gibbū. iij.
¶ Et in eo in quo apparet in aliqua etate ⁊ in aliquo
ex tēporibus anni ⁊ nō in alijs: sicut humidus i com-

plexione est debilis in pueritia : et post q̄ actus fuerit est sanus et fortis. Et siccus p̄ cōplexionē destruet vis ribus in autūno preter q̄ in vere debilis efficiat. iij.

¶ Cōseruatio quidē sanitatis est quoddā genus generale duas cōprehēdēs spēs ex operationibus medicine. Ex quibus est vna vt cū intēdet ad cōseruationē cōplexionis alicuius q̄ ordine et cibis et diēta similis. Sed cū intēdet trāslatio corporis eius a sua cōplexione fiat h̄mōi eo q̄ cōtrarietur cōplexioni ante dicte. Verū regimē sani simpliciter et absolute est q̄ attēdat ad cōseruādū ipsi⁹ laudabilē dispositionē. v.

¶ Et moretur seu faciat residentiā suā in aliqua ex ciuitatibus quarti climatis que scz perfectū aerem habeāt et vaporē : et habeāt speculā versus heremū et siluam : et inspiciant etiam versus partem orientalem quia ipsa est subtilior.

¶ Tempore v̄o estiuo declinet ad mōtes. Sitq; habitationis locus aptus a parte septētrionali.

¶ In noctibus quoq; habitet et quiescat in superioribus locis et sedibus. In die v̄o descendat ad inferiores.

¶ Laueat etiā et v̄itet pānos laneos : et de bombace : et condescēdat ad subtiles līneos.

¶ Stratur etiam aromaticis frigidis : sicut ex oleo rosaceo.

¶ Protegatq; oculos suos a puluere fumo vapore turbido et corrupto et a radio solis hora meridiei et feruoris : necnō ab occurso fortis caliditatis : nec etiā attente inspiciat figuras exiles et subtiliter intricatas : nec litterā minūtā et subtilem.

¶ Debeat autē ad minus quilibet comedere semel inter diē et noctem. ad plus bis. Mediū autē inter hoc est si comedatur ter in duobus diebus.

¶ Prolōgetur etiam tempore refectionis : vt fiat cibi bona digestio : fiant etiam parue bucelle vt bene digerantur.

Secunda pars

Nam omne aliud quod cōtundere non poteris: erit apud te digestionis difficilis. xiiij.

Attēdatur etiā vt omne p̄ter naturā ⁊ illaudabile curetur cū cōtrario eius cōueniētis s̄m cōplexionē ⁊ malitiā ipsius. xv.

Sunt autē cōplures cōplexiones inequales cū malitiā cibi rectificabiles. xvi.

Utatur ergo eis homo s̄m vsū ⁊ consuetudinem suam. Nec sunt appetitus nec delectatio cibi omittendi. xvii.

Omnis namq; cōsuetudo subito ⁊ sine gradatione ablata: nocet ⁊ offendit illū cuius est. xviii.

Est autē humidū ⁊ lubricū stiptico imponendū. Estq; sapor dulcis acetoso miscēdus. Et siccū cum humido rectificandū. Et frigidū cū calido: ⁊ ecōtrario. Quod si timeatur defecatio oleaginosi vel eius qd est male digestionis ratione pinguedinis: addat sal eis aut aliud quid acutū. nam hec iuuant ad subtiliandū. xix.

Post exercitiū quoq; est refectio facienda: ⁊ ipsum postq̄ exierit fex ab eo. xx.

Est autē querēdus locus trāquillus ⁊ frigidus ⁊ a v̄to euētatus ad laudabilē refrigerationē faciēdā. Nec nō etiā t̄ps ⁊ hora frigida: vnde decet hōiem esse attentū in hoc regimine. xxi.

Tempore quidē estiuo est cibi quātitas minuenda. Estq; tunc ad subtilitatē nutriētia declinandū. Vnde vitande sunt tūc carnes grosse. Et vtendum est oleribus ⁊ lactis speciebus. xxii.

Et piscibus recētibus: p̄edo ⁊ agno mediocris etatis: ⁊ pullis gallinaceis ⁊ gallinis: carnibus quoq; colūbar ⁊ coturnicum. xxiii.

Sunt etiā ex cōferētibus tūc ex coriandro ⁊ agresta cōposita ⁊ satabeg ⁊ ceribat. xxiiii.

Si quis ergo velit a morbis euadere diuidat regimen suū in tria: quoz vnū tribuatur aīe: ⁊ aliud cibo: ⁊ aliud potui vel aque. xxv.

¶ Et parum quidem aque frigide satiat te ⁊ sitim sedat: ad hoc tamē nō sufficeret multū tepide. xxvñ.

¶ Non est autē aque potus frigide nimīū frequētandus: eo q̄ nervis obfit. xxviñ.

¶ Nō est etiā offerēdus potus aque niuis nisi pingui sanguineo multe carnis. xxvñ.

¶ Est etiā vitādus potus aque in mensa nisi ratione adherentie ⁊ tardī descēsus bucelle. xxix.

¶ Non est etiā sumenda aqua cum cibo nec ingressu a balneo. xxx.

¶ Nec etiā post forte exercitiū ⁊ coitū: hoc em̄ est malum ⁊ illaudabile. xxxñ.

¶ Si tamen quis ex modica tolerandī potētia sitim vigeatur:umat ex ea parū tñ: scz q̄ declinatio ⁊ impulsio cibi ad inferius stomachi compleatur: quatenus ibidem digeratur. Sumatur tamen ex aquis illa que sitim sedet ⁊ satiet: aut ex vino quod ⁊ quantū cōgruat ⁊ sufficiat. xxxñ.

¶ Et si sumpta aqua ad satietatē aut vino sufficienti accidat sitis: vitentur potus eorū: quoniam talis sitis est mendosa. xxxñ.

¶ Non est curādū de assumptione multi vini: debetq̄ sufficere modicū cū est in vsu: nec est cōtinuādus omni die potus vini: nec est bibendus in ieiunio: nec etiā post sumptionē cibi subtilis vel acuti. Estq̄ omni tpe vite nisi semel in mēse ebrietas euitāda. xxxñ.

¶ Et bibat vinum aromaticū adiūcta sibi acetositate mali granati aut succo citoniorū ⁊ cucumeris: ille cui accidit ex potu vini dolor capitis supercalefactio ⁊ ebrietas: bibatq̄ ipm cū aqua mīxtū. xxxv.

¶ Et dandū est in potu ei qui querulosus est ratione ventositatū in corpore suo existentū. vinū purū ⁊ citrinū: nam fortius ex eis congruit eis: amplius expedit etiā vt cū salis cōiungatur. xxxvi.

¶ Tpe autē estiuo sumendū est vinū albū ⁊ aquosum eo q̄ sit subtilitati et simplicitati ppinquius: cui ad

Secunda pars

dantur acetosa: et super comedantur stiptica. xxxviij.

Non prolongetur somnus: quoniam hoc obest animi me. Nec etiam vigilie: quoniam inde debilitatur sensus. xxxviij.

Prolongatio veri somni congruit eis cuius cibus est indigestus: nec non super malitiam cibi non recipientis digestionem. xxxix.

Sic nec est somnus prolongandus in ieiunio et tpe famis. Nam repletur caput fumo et vaporibus a fecibus et superfluitatibus eleuatis. xl.

Est quoque immediate post cibum vel comestione dormiendum accubendo donec ad locum digestionis peruenit cibus assumptus. xli.

Non est exercitandum exercitio magno et forti: nec est tamen quiescendum quod omittatur omne exercitium: immo quid est hoc vitandum. xlii.

Sunt ergo taliter membra exercitanda et per exercitium adiuvanda ne colligatur quod timetur colligi in eis ex malis humoribus. xlii.

Eundo vel clamando si volueris donec appareat velor et cita expiratio. xlii.

Macer ante et extenuatus non debet exercitari ne ipsius dissolutio amplius augeatur. xlv.

Nec non debet exercitari pinguis et multe adipis abundans: et tamen accingendus si habuerit ventrem magnum. xlv.

Tempore vero estivo est minuendum exercitium: cum tunc dissoluatur et subtilietur homo per sudorem. xlv.

Jam quidem retuli in capitulis theorice regimen eius: cuius corpus indiget euacuatione superflui: aut retentione contrarii addens huic quod mihi placuit. xlvij.

Congruit quidem usus omnium et quorum premisi relatione secundum qualitatem dictam in tpe estivo supercalefato inueni et ciuitatibus meridionalibus. xlix.

Et tempore quidem hyemali est vitandum contrariis

eis que retulimus vt obuieretur ⁊ resistatur frigiditati ipsius. l.

¶ Vere quoq; ⁊ autumnno incedēdū est inter estatem ⁊ hyemem. li.

¶ Congruitq; regimen exiccatiuuz in vere. Et humectatiuum in autūno. Unde fugienda est exiccatio in eodem. liij.

¶ Est aut vtendū regimine cōuenienti tempore estiuo: ⁊ in fine veris: ⁊ in principio autumnū. liij.

¶ Verū in principio veris ⁊ in fine autumnū dz regimen cōformari regimīni hyemis. Unde vtenduz est tunc cibus calefacientibus. liiij.

¶ Regimen aut eius cuius relatio dicta est congruit habitantibus ⁊ residentiā facientib⁹ in ciuitatibus ⁊ castris. Veruz mercatores sunt regendi regimine iter agentium. lv.

¶ Et quidem vitanda nauigatio per mare in hyeme. Et volens nauigare debet assumere ⁊ colligere aquā multam ⁊ multa vasa munda. Cui preparāda ⁊ offerēda sunt cibaria humida. Vēter ⁊ natura eius est cū medicinis mollificāda. Unde si timeat vomitus colere euacuetur per secessum. Quibus pactis ingredietur nauim. Et imponat secum succos acetosos ⁊ cum eis stipticos. lvi.

¶ Et ad vitādum defecātia ⁊ sordes pparet sibi mūdas vestes. lvij.

¶ Cum aut in aliquo ex iter agentibus multiplicabūtur pediculi: quos nō possit interficere: lana cōtrita ⁊ mersa in oleo: in quo argentū viuum fuerit extinctū appēdatur vestibus eius donec videantur cadere pediculi ab eo. lviii.

¶ Iter autem agens per siccum regatur cū regimine frigoris. lix.

¶ Est ergo cauendū ne obuier ei frigus: qm̄ perdetur ratione algoꝝis ⁊ congelationis. lx.

¶ Et reficiat vsq; ad saturitatē ne moriat fame. lxi.

Secunda pars

Et si fuerit infrigidatus ingrediatur balneum. Et
vniat cum habetibus corpora pingua et carnosum. lxiij.

Et si caligent oculi eius: visusque ipsius disgrege-
tur ex gelu: ponatur super faciem eius peplum ni-
grum. lxiij.

Et eius extrema pregantur a frigore: et oleo fomen-
tent: vñ inuoluant pedes eius multis coopertoribus
postquam sotulares calcientur. lxiij.

Et unde si cessante dolore extremorum non recuperet
sensus scito ea dissoluta et mortificata a frigore. Pro-
tato tunc iugiter sunt fricanda et calefacienda cum oleo de
sinapi calefacto et consequenter fascianda. lxiij.

Et si inde pedes fuerint nigri aut liuidi: scarificen-
tur. Et si fuerit in eis putredo mundetur. Et si aliqd
dissolutum fuerit abscindatur illud ab eis. lxiij.

Qui vero inde lassitudinem incurrerit curet cum oleo. Et
seruet regimen dietae subtile. Fricenturque et extendan-
tur ipsius membra in balneo. Et requiescat consequenter
aliquibus diebus. lxiij.

Iter agens tempore estiuo et calido sic est regendus
ut scilicet prohibeatur ei ne aggrediat iter suum hora estus
et feruoris in meridie. Estque prius minuendus ne super
calefaciat ex labore itineris. Pro tanto extrahat san-
guis ab eo in magna quantitate et sic efficiet securus
ab apostemate scilicet per flobothomiam. lxiij.

Verum si colera in eo dñet educat ab eodem: et sic sitis
malitia alleviabitur aut tolletur. Estque ante aggressum
itineris succis convenientibus extinguenda: alia verenda
est: ne calor ipsius periculo exponatur. lxiij.

Et fiat ut comedat aliquantulum ex herbis frigidis et
simul saturet aqua. Et quiescat cum poterit. Nec iras-
cat fortiter aliquatenus. Et moret in locis umbro-
sis. Et vitet seu dimittat clamorem et sermonem: nec non
etiam bellum et iurgium. Nec moretur in loco nimis cali-
do. Et sumat in potu sirupum ex succo vire acerbe cum suc-
co portulacae et aqua. lxiij.

¶ Et si sitiāt in meridie teneat in ore suo pillulā vnā ad quantitātē lupini factā ex trociscis cāphore. Et si timeat ne facies alteretur a sole ⁊ nigrescat eius cutis: dissoluat seu liquefaciat rector ei⁹ oleū cū cera simul imcta: ⁊ presertim in mulieribus.

lxxi.

¶ Custodiat taliter infans in vtero: ne cōtingat cor porū eius aliquod nocumentum.

lxxii.

¶ Et eligat nutritrix que cibabit ⁊ potabit eū vt sit boni nutrimenti apud eum.

lxxiii.

¶ Talis est etiā apponenda intentio super stomachū pregnantis ne cōtingat corruptio in desiderijs seu appetitibus.

lxxiiii.

¶ Rectificetur etiā sanguis ei⁹. Et ipsius supfluitates educant: ne infantes supfluitatibus offendant. Vex si sanguis excitaret i eis: minime tñ minuant. Sed vice predictę euacuatiōis infrigidetur sanguis seu eius feruor extingatur.

lxxv.

¶ Si etiam flegma in ea excitetur: minime tñ euacuatur secessiuus: vtať nīlominus tunc cōiter subtiliantibus.

lxxvi.

¶ Cū aut instabit tps partus vtendū est partū facile efficiētibus. Vñ fricent in balneo ex omni parte cū oleo ilia ipsius: ⁊ qđ cōiungitur vētrū eius: vt sic nervi eius ⁊ muscoli mollificentur: ne partus eius laboriosus efficiatur.

lxxvii.

¶ Vnde vtatur oleo in cibis eius. Et sorbeat brodiū seu ius pingue.

lxxviii.

¶ Et ptegat a clamore: saltu: timore: pugna: ⁊ percussione. Et in agone ⁊ violētia eius offerat ei decoctio dactiloz ⁊ fenugreci.

lxxix.

¶ Expedit etiā vt in partu habeat obstetric discretā q̄ circumscrip̄ta oī pusillanimitate trahat fortiter pedes eius ⁊ imprimat vētrū eius: caute tamen ⁊ discrete: postq̄ subito eam surgere fecerit.

lxxx.

¶ Et si fluat ex ea sanguis mult⁹ offerant in potu trocisci ex karabe. Si nō ratione alicuius impedimentī

Secunda pars

non egrediatur ab ea sanguis in conuenienti quan-
titate sumat in potu troiscos de myrrha. lxxxj.

¶ Et utatur fumigij dissolutis ex myrrha kytra sa-
uina sulphure ⁊ colloquintida factis si secunda non
egrediatur. lxxxij.

¶ Est ergo nutrit eligenda: sit mediocris etatis ⁊ car-
nosa: non tñ late carnis per complexionē suā: appo-
pinquans qualitatē temperiei: alti ⁊ erecti corporis
⁊ magnarū māmillarū: habens caput mūdū ⁊ sanū: ⁊
oculos immunes ab omni nocumēto intrinseco: ⁊ q̄
sit sana breuiter in mēbris ⁊ iuncturis suis. lxxxij.

¶ Et habeat multum lac cuius calor sit albus: nec sit
nimis subtile nec nimis grossum: ⁊ sit sapor eius dul-
cis sine horrore aliquo: sitq; coniunctum in partibus
⁊ non fluidum. lxxxij.

¶ Congruit autem ut dulcibus pinguisbus ⁊ piscibus
recentibus cū oleo nutriatur. lxxxv.

¶ Angatur ergo ⁊ liniat stipticis cū fasciabit: donec
manifeste induret cutis eius ⁊ calefiat. Et ab humi-
ditatibus eius mundetur. Et mediocri ligatura fas-
cietur. lxxxvi.

¶ Nec est etiam ei lōgo tēpore prohibendū: quoniam
sup calefieret inde. lxxxvi.

¶ Suntq; tollenda ⁊ vitanda omnia ipsum ad irā ex-
citātia: ⁊ ipsius somnū impediētia. Si em̄ velit quis
sommū puocare ponat stratus ei⁹ capax ⁊ latus satis
in loco opaco. Et imponat papauer in cibis suis: si ex
ablatione somni seu vigiliarū instātia cōtingeret ei
aliquod nocumentum. lxxxvii.

¶ Utilius tñ eēt multū magisq; necessariū ne alicui
infantiū dareť aliquid ad comedēdū excepto lacte so-
lo donec habuerit dēres suos. lxxxix.

¶ Et cum surget a somno ⁊ excitabit nec exercitetur
ad vidēdū lucē: taliter etiā q̄ inspiciat astra in celo:
videat etiam in die colores varios ⁊ diuersos: quate-
nus in hoc exerci tetur. xc.

¶ Et loquatur semper alte quicumque aut quecumque habebit accessum ad ipsum cum voluerit quis ipsum instruere et assuescere ad loquendum. xcj.

¶ Et ponat mel in ore eius leniendo et fricando ex eo palatum gingivas et lingua eius. Et addatur cum eo aliquid quantulum thuris et liquiritie. xcij.

¶ Et provocet ei sternutatio quatenus ipsius nasi opilationes aperiantur et mudentur: hoc enim rectificat et clarificat vocem suam omnes etiam sensus eius: et cum hoc dilatat pectus: et anhelitum bonum facit. xcij.

¶ Et vitet slobothomia et farmacia donec ad etatem adolescentie pervenerit. Nec resistat apostematum vario le seu exsture eidem contingenti cum attractione. xciiij.

¶ Licet conalescentes ab egritudine sani existant: eorum tamen corpora non sunt fortia sed debilia: sicut sunt debiles immunes a morbo quorum virtutibus accidit fatigatio et sanguinis privatio in eorum corporibus. xcv.

¶ Si autem macies et extenuatio corporum suorum fuerit longitervis et cronica reducant paulatim ad consuetudinem propriam: nec fiat hoc subito et festinater. Si vero emacerati fuerint et extenuati in tempore brevi reducant celeriter ad solita: est nihilominus gradatim regimen subtilian dum donec evasio corporis ipsorum sit manifesta. xcvi.

¶ Detur ergo ei parum ex cibo qui tamen laudabilis sit virtutis et chini. xcvij.

¶ Et sit in quiete et tranquillitate eo quod eorum membra tenera sint et mollia. Rectificenturque eorum anime bono consortio et laudabili sede. Et ministrentur ei aromata et omnes flores laudabilis odoris. Et gaudeant et letentur ipsum. Ex hilarantibus rectificentur. Et vitet meditationem et tristitiam. Et ingrediatur tinas in balneo: nec tamen ibi diu sedeat. Et vngantur ibi membra eorum oleis convenientibus: non tamen cum forti fricatione: nam hec efficiunt in eis colorem innaturalem. xcviij.

¶ Vires et virtutes senum retrocedunt omni die et etiam

Secunda pars

minuuntur.

xcij.

Unde detur eis fortis cibus in parua quantitate sumptus: que scz nō aggranet membrum.

c.

Et si ea euacuantur nequa q̄ colera educatur: sed potius dimittat: cū sit in eoz corpibus medicina. c.

Nec phibeat eis totaliter slobothomia si iam vfi fuerint ea: immo minuatur etiā in hoc casu sexagena rius si corpulentus fuerit ⁊ carnosus bis in anno: nec abducat in hoc duobus anni temporibus. Prohibea tur tamen ei omnino slobothomia ex cephalica: ⁊ sic erit eius regimē bene ordinatū.

ch.

Cū etiā peruenierit ad. lxx. annū minuat semel in anno: nec secūdet in eo etiā in corpulentis. Nec etiā extunc de mediana minuendus: ⁊ si fuit corpus eius quasi plenū: vnde cū pcesserit in etate amplius. v. an nis minuat bis de basilica in duobus annis.

cij.

Post hanc autē etatē est eis omnino slobothomia phibenda. Nam obest multū senioribus ⁊ decrepitis. Nec etiam sunt eoz apostemata mitiganda. Nec est etiā attractio in apostematibus eoz fortificāda.

cij.

Sūt nihilominus mūdificādi cū fricatione ⁊ sudore: dēturq; eis pingues: scz ficus per interualla: ⁊ mūdificent etiā cū cibis mollificatibus. Destructio autē eoz cū medicinis est omnino phibēda.

cv.

Qui ergo patitur in aliquo tpe determinato: curetur prius q̄ incurrat morbū.

cvj.

Et curetur cū cōtrario eius de quo conqueritur. Et cōmuta tempus p tempore.

cvij.

Si ergo aliquis patiatur in aliquo ex mēbris suis attēdatur ⁊ recipiatur cura eius ex his que colligam in curis morborum: donec liberetur ⁊ mundetur ab illo morbo.

cvij.

Et si appareat in alicuius corpore signum signifi cās super morbū futurū: phibeat attēte aduētus ei: qm̄ occulta est causa in corpore eius. Jam autē retuli quid significet accidēs apparēs in corpore: ⁊ de qua

egritudine timendum sit ex eo. Unde attente curandum est de eo faciēdo cessare causas eius ex his que retulimus in capitulo suo.

Dicitur ergo seruauit cōtēta sub genere cōseruationis sanitatis: nūc incipiā loqui de cura ipsius morbi. Et hoc quidem est vnū ex generibus practice. Hoc autē fit obuiando ei cum suo cōtrario. Et si fuerit morbi ex caliditate curetur cū frigiditate et econuerso. Et si fuerit ex humiditate curetur cum siccitate et econuerso.

Euretur ergo cerebrū repletio cū euacuatione: et sic fiat de mēbris alijs: et in patiēte obturationē ex opilatione fiat apertio donec eius malitia fuerit rectificata: et lenitas corporis nociua exasperetur: et similiter asperitas leniatur.

Nicquidē faciam mentionē medicinaz humores educentiū per secessum.

Unde referā illā super quā dñatur aliqua cōpositio et habentē potentiā educēdi aliquā humorē et habentē vim aperitiuā aut mollificatiuā et habentē potentiā vrendi vel putrefaciendi claudendi et opillatiuam operationis et attractiui et exiccatiui sanatiui carnis generatiui aut sigillatiui et his similes in virtutibus secundis et tertijs.

Educit autē fortiter colerā rubeā scamonea cuius dosis est attractio vnius darhan vsq; ad vnum kirat. habet etiā potentiam super alios humores. Eius quidem rectificatio fit cum citonijs ne ledat stomachum et epar.

Detur autē ex aloe solidū vnū: et si fuit necesse duplicetur pondus illud in speciebus convenientibus: et si detur multū ex eo rectificetur cum bdellio gummi et dragaganto.

Et ex mirabolanis citrinis offeratur in potu. Et tantundē offerat de violis. Sic etiā fiat de medullis

Secunda pars

castie fistu. ⁊ tamarindis: ⁊ non amplius. viij.

¶ Dentur ad hoc dauic. ij. ex pulpa colloquintide mūde ⁊ rectificate cū bdellio: ⁊ similiter fiat cū cucumere amaro qđ est ei simile in hac operatione rectificato cū pōdere sui ex cōueniēti ad hoc. viij.

¶ Detur autem. ʒ. v. ex salenitro ⁊ sale. nam expellūt flegma. Sed detur ex turbith darhan. ij. Et cū dabif in potu ponatur in decoctione sequali. ix.

¶ Et deē ad minus ex agarico darhan. s. ⁊ quattuor ex granis. x.

¶ De quidem medicine educunt aquam citrinam scilicet pondus. ij. dauic laureole: ⁊ pōdus vnius dauic euforbi nō antiqui: tātundē ex titimallo rectificato sicut rectificauī ipm aloem: ⁊ etiam pōdus darhan. s. ex centaurea. xi.

¶ Detur ergo i potu ex sene polipodio epithima mirabola. indis ⁊ etiā ex fumo terre ⁊ buglosa fm quātitatem quam ex ea educere intenderis. vnde si equaliter ⁊ temperate eam velis educere da. ʒ. v. ⁊ ex lazulo darhan. v. ipse tamen est signanter periculosus et verendus. xij.

¶ Radix aut veridica esset vt si posset fieri ministraret semper vnica ⁊ simplex medicina in omni morbo donec ei operatio paderetur. Fuit nihilominus necessaria ea cōpositio ppter illud qđ nūc dicā. xij.

¶ Scilicet ppter morborū compositionē adinuiē: ⁊ ppter medicināz adequationē: ⁊ dulcorationē mali saporis ⁊ amaritudinē ipsaz. Et adiuuāt eaz trāsītū si fuerit difficilis ⁊ tardus. Et rectificāt difficilē glutationē ipsaz ⁊ vētris solutionem. xiiij.

¶ Cum ergo fueris attentus in cōpositione solutiuarū pone debitū ordinē ⁊ numerū eaz in cōpositione. Accipe ergo cū ppijs dosibus ⁊ determinato numero medicinaz solutiuas sicut volueris rectificatas ⁊ diuide cōsequenter certis portionibus doses eaz: ⁊ detur in potu ex ea fm numerū componentū ipsam:

et sic fiat cū sic cōponentur qđ totum compositū pro-
pinetur: et sic compositae seruētur necessitati tempore
oportuno. xv.

¶ Quismodi sunt mirta sumach berberis et fer fer-
ri mirabol. acatia coralli et emblici lutū armenicū vel
terra et rumex seu arius. xvi.

¶ Et cuppe glandiū sanguis draconis gallia musca.
et balauitia cū spodio mirta: et auellana indica et co-
riandrum ficcum et folium cum plātagine. hec enim
stiptica sunt in actione sua. xvij.

¶ Et galle lapatium ribes berberis sunt frīgida et
constrictiua. xviij.

¶ Scito qđ calefaciētes medicine sū qđ retulerūt: et
expertū est: sunt cōditi: thus: piper: cardamomū: et pi-
per longum. xix.

¶ Et cartamū menta squinantū et cinamomū et passe
montane. i. staphisagria et capparis. xx.

¶ Et cētonica vitica et melissa storax et ambra. xxi.

¶ Et lignū aloes acoz mellilotū cuscute et zizib. xxij.

Et gētiana: basilicō: peonia: lacca: et reubarb. xxij.

¶ Et folium laudanū et bacce lauri et ameos. xxiiij.

¶ Et anetū et cataputia et alcāna rub. et myrrha. xxv.

¶ Prassium sagrapinū acozus et anisum. xxvj.

¶ Et carui ciminū et semen apij campestris. xxvij.

¶ Et spica capil. ve. satureia et darsaan. xxviii.

¶ Et cassialigna galanga celidonia et assay pī yso-
pus et alchitran pīretrum et balsamus. xxix.

¶ Et maiorana et papauer ru. celicerta calamus aro.
et camomilla. xxx.

¶ Et nigella assafetida terbetina et sulphur amonia
cū sinapis inest alleū cubebe costum. xxxi.

¶ Omne aut frigidū et calidū erit ficcū vel molle seu
humidū. Et ex stipticitate quidē siccitas cognoscetur
Ex lenitate nō humiditas. xxxij.

¶ Est autem apud medicos nota graduū diuersitas.
Nam immutatio et alteratio solo intellectu et ratione

Secunda pars

percepta est in primo gradu.

xxxiij.

Omne autem cuius immutatio sensu precipitur sine violentia hęc manifesta significationem quod sit in gradu secundo.

xxxiij.

Omne autem quod sui violentiotione aut stupefactione seu narcoticatione corrumpit quod immutat exiit a temperie usque ad.iiij. gradum.

xxxv.

Scito quod in omni maturatiōe est viscositas cum dolore mediocri et temperato et proportionali cum calore membri in quo maturatio intendit: cuiusmodi sunt adipēs piri et gummi pini et oleum cum cera simul mixta et oleum cum cera bene mixtum et agitatum et frumentum in oleo coctum.

xxxvi.

Omnis medicina mollificatiua est fortioris caloris quam sit membrum in quo mollificatio intendit: non tamen est tante virtutis et potentie: quam sui dissolutione et subtiliatiōe manifestetur in corpore nocumentum: cuiusmodi sunt galbanum bdellium ammoniacum storax et medulla ribie ceruine.

xxxvij.

Indurantes quidem medicine sunt sicut solatrum lentigo valloz et similes his.

xxxviij.

Ois medicina opillatiua cum caliditate et siccitate expoliata manifesta: non mordificans membrum cui coniungitur: et cum hoc terrestris est: aut viscosa.

xxxix.

Est autem notum quod ois medicina aperitiua incisiva est et subtiliatiua: cuius sapor est salsus vel amarus: cuiusmodi sunt cepe marine et radix lilij et radix prouinche sal nitrum capparis et faba lupina.

xl.

Et stipticum quidem potest esse aperitiuum: nullo modo aperiet exterius applicatum: nihilominus in potum assumptum opillatione aperiet in membris existentem.

xli.

Medicina quidem mundificatiua et absterfiva est minoris subtilitatis quam sit precedens sicut fabe. Fortius tamen eis est dulce sicut mel et dulces amigdale.

xliij.

In omni quidem rarificatiōe et resolutiōe existit ca-

lor tēperatus: sicut est oleū cataputie ⁊ camomille ⁊
oleū radicū feniculi. xliij.

¶ Omnis quidē medicina orificioꝝ venazꝝ aperitiua
⁊ mūdificatiua est habēs calorem mixtū cū grossitie:
cuiusmodi sunt allea cepe ⁊ fella. xliiij.

¶ Quicquid confert ad obturandum ⁊ constringen-
dū meatus debet esse stiꝑticum ⁊ mordicatione pri-
uatum. xlv.

¶ Omnis medicina vstiua est magni ⁊ fortis caloris
⁊ inultimate grossitiei. xlvj.

¶ Omnis medicina putrefactiua est perfecte calidi-
tatis ⁊ subtilis substantie. xlvij.

¶ Medicine autē carnis diminutiue sunt debiliores
predictis. Sed sigillatiue vlcera absterſiue sunt et
desiccatiue. xlvij.

¶ Medicina q̄ a tota specie attrahit humorē seu hu-
miditatē aliquam est bezaar ⁊ medicine laxatiue seu
eductiue. xlix.

¶ Omnis autē actio medicine attrahētis rōne quali-
tatis note fit a colore ipsiꝝ naturali ⁊ subtilitatis sub-
stantie: cuiusmodi sunt ammoniacū bdelliū: aut a pu-
trefaciēte sicut in egestionibus ⁊ stercoreibus. l.

¶ Bezaar aut cōfert cū superat: aut rōne q̄litas cō-
uertētis ⁊ imutātis: aut ex sui natura siue ex propria:
aut eo etiā qđ cōfert educēdo p̄ modū qualitatis ne-
cessitatis a veneno. Usus aut harum hoc est tpe sani-
tatis: ideoqꝫ qui vtitur frequēter eis incurrit inde no-
cumentum. li.

¶ Nec medicina calida est ⁊ aperitiua ⁊ mollificati-
tiua. Ex ea etiā est que stupefaciēdo cōfert sicut opiū
⁊ cetere narcotice. liij.

¶ Post relationē quidē predictozꝝ reperietur relatio
tertiarꝝ virtutū sup̄ his que cōtingunt ⁊ generantꝫ ex
quibus est cōminutio lapidis in renibus: que quidez
fit ex omni eo qđ dissoluit incidit subtiliat ⁊ mollifi-
cat: dum tamen calorem non habeat manifestum:

Secunda pars

cuiusmodi sunt radix asparagi: et radix arundinis: et vitruvium: et passe mōtane. i. staphisagria. liij.

Et similes istis habentes. s. aliquam caliditatem et humiditatem: faciunt egredi quod est in pectore per sreatum. liij.

Que etiam sunt temperate caliditatis generant lac. lv.

Et ois medicina iuuas sreatū puocat dū auctam habuit caliditatē: preter q̄ fortit̄ exiccet. lvj.

Et he q̄dē oēs puocant vrinā: acute tñ sunt in hoc certiores et magis cōuenientes. lvij.

Post q̄ ergo rettuli vires et virtutes cōplexionum medicinarū: incipiā nūc referre modos medicaminū et antidotoz. Referam ergo oēs modos eaz quibus vtunt̄ medici tam in interius assumptis q̄ in exteris applicatis. Et sunt velut decoctiones pillule sirupus loc linimēta cerata ablutiones fomētatiōes fricationes stusse vel pīrria balnea trocisci electuaria suppositoia licinia clysteria stille seu stillicilia iniectiones magdaleones dentifricia sternutatoria acciatoria siringa emplastra et vnguenta pulueres oculoz et finapisma et sunt caputpurgia colliria nastallia decoctio colatura opiate et fumigia p̄ traiectionū et sine fricatoria facellatiōes infusiōes trazeē cōfectiones. lvij.

Omnis morbus quē sumus relaturi existit vniuersaliter in toto corpore: aut specialiter in aliquo ex mēbris eius. Qui si fuerit sine materia erit q̄dez cū cōplexioni sue suo cōtrario eius cura. lix.

Discernitur aut̄ morbus repleti corporis a morbo predicto sumēdo experientiā ab eo per inuestigationē artificialē: si. s. nō assit cū eo aliqd̄ ex signis super repletionē corporis significantibus. lx.

Si autē cōtingat nocumētū ex operatione in cura morbi: erit q̄dē medicamē simile. s. morbo i cōplexione. Et recipiet iuuamētū ex eo q̄ cōtrariat̄ cause efficiēti corruptionē et morbū seu egritudinē. lxi.

¶ Potest etiā sumi significatio super morbum ex sensu tactus et debilitate operationis. lxiij.

¶ Et etiā ex eo quod apparet ex illaudabilibus secundum species et modos suos. Et etiā ex eo quod videtur de superfluitatibus exeuntibus. lxiij.

¶ Si ergo patiens urine fuerint sine hypostasi et refidētis: et pulsus inequalis: nequaquam ex repletionem patietur: sed morbus eius reponetur potius sub genere morbi inanientis et consumptiui. lxiij.

¶ Et si dolor sit in aliquo loco specialiter significabit super passionem illius loci. lxiij.

¶ Sumitur etiam significatio super ipsum ex etate et complexionem corporis et ipsius colore et quattuor anni temporibus et eorum constitutionibus et ipsius propria habitatione et ciuitatibus eius et ex eo quod preces sit de regimine proprio. ex his enim fit iuuamentum super cognitionem et precognitionem morbi. lxiij.

¶ Si ergo corpus patiat de caliditate ledet quod ab omni calido: et tactu calidum reperiet: eritque eius urina rubea et pulsus inquietus cum siti et labore seu angustia et vigiliis instantia: cum motu inordinato et habitudine extenuata: et colore citrino: et habitatione meridionalis ciuitatis: et etate iuuenili: et discursu eorum qui calorem efficiunt. Protato curet cum infrigidantibus febrem urinem et omne quod laborem infert curantibus. Et sit cibus eius secundum quantitatem virtutis et quantitatem eius quod apparebit ex appetitu ipsius. lxiij.

¶ Si vero ex mala complexionem frigida patiat constat quod infrigidantia oberunt ei: et omnia calida perderunt eidem. Eius etiam frigiditas percipiet sensu tactus: et color eius signanter albus reperietur: pulsus tardus. Nec patietur sitim: nec vigiliis instantiam. Quod si pateretur non tamen inde molestaretur. Et si cum colore albo assit lassitas et mollities corporis: etas senectutis: et locus quem inhabitat fuerit septentrionalis: et tempus anni hyems: et usus fuerit in preterito infrigidantibus

Secunda pars

erit quidem significatio certa super isto. Pro tanto si medicetur et curetur in aliquo curetur cum calefactionibus. Et beniventer intendatur in cura eius secundum curam qua curatur spasmus. lxxvii.

¶ Sic quidem duo morbi non privantur altero ex duobus. Unde si fuerit morbus siccus videbis patientem siccum. Et si fuerit humidus videbis patientem lacrum et spongiosum. lxxix.

¶ Humidum ergo ericetur subtiliter: siue fuerit cum caliditate: siue cum frigiditate. Et siccum cum sibi contrario rectifice. Et in omnibus sunt prius auferende cause efficietes si fiat recta curatio. lxx.

¶ Cum ergo erit morbus ex repletione: nequaquam curabitur nisi per euacuationem. lxxi.

¶ In omni euacuatione sunt. x. observanda: que si non possint seruari: regule. tamen quantitas et mensure secundum exigentiam eorum. Quorum primum est laudabilis dispositio accidentium. Et secundum ut sint de repletionem. Et tertium etas a iuventute usque ad senectutem. Et quartum consuetudo euacuandi. Et quintum consistencia virtutis. Et sextum tempus veris vel autumnii. Et septimum quod locus quem inhabitat equalis sit in omnibus et temperatus. Octavum si tempus prius. Et nonum quod patientis compositio sit calida et humida. Et decimum ut corpus bone habitudinis sit et bene carnosum. lxxii.

¶ Cum ratione eius quod generatum est in aliquo ex membris corporis volueris ipsum trahere abinde trahere ipsum per euacuationem ab ipso membro: aut per attractionem ipsius solum ad alia membra contraria: siue eis equipollentia. Et interdum fiet eius attractio ad membrum habens colligantia cum membro patiente. Et sic fiat attractio cum ventosis positis super mammillas in constrictione mestrurorum matricis. lxxiii.

¶ Jam quidem premissimus signa repletionis et medicinas eductivas. lxxiiii.

¶ Galenus quidem aperiebat venam et sanguinem minuebat cum erat chymus auctus et magnificatus. lxxv.

Fiat igitur minutio sanguinis in corpore apparē
tibus signis: et potissime cū apostemate: seruatis cōdi
tionibus istis. Nō aut in alijs humoribus. lxxvi.

Fiat ergo flobothomia in his que intellexit i hoc
tractatu et in morbis illis etiam in quibus ipse fe
cit eam. lxxvij.

Inchoetur ergo a flobothomia in omni flegmone
habito testimonio certo super ipso. lxxviij.

Fiat ergo siue sit in capite interius vel exterius nec
nō etiā in tali facto in iūcturis: fiat etiā in apostema
te facto sub auribus et obtalmis oculorū et apostemati
bus lingue meri gingiuarū et squinatier: et in apostema
tibus intestinoz et cruriū et splenis: testiculorū renū et
vesice: necnon in apostemate matricis et vmbilici et
iussarri et alijs speciebus rube dinis. lxxix.

Fiat etiā in vlceribus capitis et oculorū et rubigine
auriū scabiosa. lxxx.

Est etiā faciēda in volatilibus vlceribus pulmo
nis et oris et rasuris et excoziationibus. lxxxi.

Et fiat in passione intestinoz: cū tamen cōstabit
de notitia ipsorum: et cum erit in eis carnis augmen
tum innaturale. lxxxij.

Est etiā faciēda in variola vbiq; fiat et scabie hu
mida: postq̄ fuerit notum et manifestū sicut in vario
la oris et oculorum: et siue in variola in hypocundrijs
generata. lxxxij.

Est ergo faciēda in repletionē venarum et egressu
sanguinis ab eis: sicut in fluxu sanguinis nariū: et in
manāte a dētibz et ginginis: etiam in egrediēte ab
auribus et ab ore matricis et in emorroidibus ani et
menstruorū et in sanie rubicūda. lxxxij.

Fiat etiā i dolore capitis x̄tisine et fetore oris: nec
nō in dolore dētiū et casu capilloz seu alopitia. lxxxv.

Est etiā in mēbz dissolutione et spermatis egressu
vel expulsionē et dolore artuū et reumate. lxxxvi.

Elōperit etiā in epilepsia et in zebel vngue et moro:

Secunda pars

necnon etiam casu et ablatione appetitus. lxxvii.

¶ Et etiā vena est incidenda in passionibus ani et sedis anchar et sciatica et dolore stomachi. lxxviii.

¶ Sic etiam in dolore epatis pungitino et in opillationibus eius. lxxix.

¶ Intendatur ergo cum regimine et cura horum morborum sicut in cura et regimine sinochi cum educatione colere rubee: post slobothomiam et usum ciborum infrigidantium et fuga calefacientium: et quod sanguinem auget et magnificat: et quod eis affertur declinet ad stipticitatem: et popinentur eis acetosa. xc.

¶ Sumantur autem signa super hanc passionem significantia ex capitulo sanguinis dominium significantium. Et in summa declinare ad infrigidationem et exiccationem est actus medici expediti et ingeniosi. xci.

¶ Morbi qui ex colera rubea generantur sunt sicut ulcera in lubricitate intestinoz contingentia et permittio rationis: suffocatio maricis: tertiana: sciatica: et fluxus sanguinis per secessum. xcii.

¶ De tertiana iam fecimus mentionem in his que precesserunt. Et in summa febris est calor extraneus per totum corpus dispersus nocens operationibus suis. xciii.

¶ Et tussis et dolor capitis et apostema quod semel latum et longum in corpore dispergitur. xciiii.

¶ Et fortis et acutus dolor aurium: et multitudo scabiei palpebrarum. xcvi.

¶ Et ulcera et apostemata in iuncturis et dolor pugilium et mordicium in eisdem et fissura digitorum et panaritium unguinum: et macule apparentes in corpore lentibus similes: et morbus cum citrinitate dentium et vesice dolor fortis. xcvi.

¶ Et amor herenos et fluxus sanguinis et apostema existens in extremitate oculi et citrinitas cutis et variola. xcvi.

¶ Et macule subtiles et nigre et opillationes epatis

et apostema matricis et pleuresis et casus et ablatio appetitus. xcviij.

Et vertigo et fissura labiorum et dolor vire et fortis fluxus ventris. xcix.

Et vlcus quod dilatatur et dubilet et tumor existens in ano. c.

Et pruritus et variola aut formica et herispilla et pulmonis vlcera. ci.

In cura quidē horū est sicut in cura febris tertiane pcedendū. Educatur ergo colera absq; flobothomia: et attēdatur ad infrigidationē ipsorum sicut in morbis sanguineis. Verum morbi colerici specialiter humectentur. Nam predicti ambo morbi vniuocantur et cōueniunt in caliditate: necnon etiam in omni eo q̄ per eā inferetur patiētibus nocumentū. Sumantur autē signa super hos morbos significantia ex capitulo signorum dominū colere significantium. cii.

Omnis q̄dez morbus ex humore flegmatico generatus est sicut apostema tumidū et latū paralisis et relaxatio dolor capitis de frigida et epilepsia. ciii.

Et sicut scabies magna et grossa et ipsius cōstipatio et retētio et tumores colli. i. glandule: et squame capitis et obliuio et dolor aurium de frigida: et borat et macula alba seu morphea et apoplexia tussis sicca et tortura oris. ciii.

Et sicut elephātia pedū casus appetitus et pediculi et tumor ani et anchay et aqua oculoꝝ et ipsorum dilatio et fetor ascellarum. cv.

Et ex passionibus vētris sicut lubricitas intestinoꝝ rum et vermes. cvj.

Dermes etiam ex humore flegmatico generantur et difficultas partū et secūndine et retētio in eodē. cvij.

Et dolor renum et febris quotidiana et frigiditas splenis et epatis et egressus seu eminentia vmbilici et passio cū egestionē saniei. cvij.

Et dolor artuum et nigredo corporis et viroz cutis

Secunda pars

et superficiei aut ipsius fuscedo et morbus hydropicus sicut uterina carnosae et tympanites. cir.

Procedendum est in cura huius speciei sicut proceditur in cura complexionis frigide et humide. Super cuius complexionem utendum est signis positis in capitulo de signis domini humoris flegmatici significatibus. Est quoque utendum in euacuatione horum morborum eo quod retulimus in cura per quam euacuat flegmaticus humor. Est quoque consequenter utendum in his corporibus his quae corpus calefaciunt et exsiccant et cibo calido et subtili. Et in summa curentur calefacientibus intus et exterius sicut fit in paralysi cum pillulis fetidis et similibus eductivis. cx.

Omnis morbus ex colera nigra generatus in corpore est sicut verruca et febris quartana emorroides epilepsia polipus et spasmus. cxj.

Et dolor ventris et cancer et morphea et dolor capitis et vigiliarum instantia. cxij.

Et apostema durum et lepra et quod ex cibo in corporibus corrumpitur et tussis sicca et splenis durities et vetustitas. cxij.

Et melancholica passio in capite et retentio urinae in ea. cxiiij.

Et passio colica alopitia et morsus canis rabidi. cxv.

Ut fit et lac coagulatum in corpore et algor epatis. cxvj.

Et caninus appetitus et simulatio seu ruptura in antris facta et lapis factus in renibus et vesica et tumor anchazarum dolorosus et tumor in duobus lateribus scilicet hypochondriis factus necnon etiam tumor in capite auribus palpebris et pedibus generatus. cxvij.

Procedatur in hac specie morborum secundum quod proceditur in cura et regimine lepre. Accipiantur quoque signa super ipsam ex capitulo signorum domini melancholie significatium. Euacuetur ergo cum epithymo vel polipodio et cum alijs que retuli. Si autem utatur quis calefacientibus et hu-

mectantibus prosperabunt ipsius opera in eisde. xvñ.

Dicit quod iam perfecimus primum regimen curationis: incipiam nunc in operatione manuali. Ex qua faciam primum regimen in venis magnis et parvis. Et secundum faciam in carne. Et tertium in osse. s.

Et genere venarum sunt quedam quas aperimus: et quedam quas ligamus et in parte scindimus et sequestramus. ij.

Est autem mediana aperienda in omni morbo capitis et pectoris sicut in apostemate ipsius. iij.

Et cephalica superior aperienda est in forti dolore capitis et fluxu sanguinis narium. iiij.

Et inferior in medicacione nocumetorum pectori et pulmonum contingentiis. v.

Et que dicuntur almerina ab arabibus in malitia morborum splenis et epatis. vi.

Et in absentia basilice dicitur funis brachii aperiendi. vii.

Vene quoque tympanorum sunt in continuo dolorum ipsorum aperiende. viij.

Et existens post aures in emigranea et antiquo ulcere capitis. ix.

Sed que sunt in ambabus oculorum extremitatibus in morbis eorum aperiuntur. x.

Et minuat existens in supremo capitis in ulceribus et apostematibus seu pustulis in superficie et cute eius generatis. Vene autem colli sunt in lepra aperiende. xi.

Et vena frontis est aperienda in passionibus oculi: et in continuo dolore capitis: et tinea. Aperiatur etiam in parte posteriori existens in continuo dolore capitis: et existens inter nares meatus nasi ratione pustule seu variole faciei: existens sub lingua in squinantia. xij.

Et aperiatur vena caville in morbis intestinorum sub umbilico existentiis. Et saphena existens in tibus in morbo crurium. xij.

Secūda pars

Et minnatur sciatica in sciatica: et vena pedis in accidentibus eius.

xiij.

Vene quoque pulsatiles sunt in dolore capitis incidende et sequestrande: et in dolore oculi cum etiam timuerit ex violentia morbi ex fluxu et descensu aque ad locum.

xv.

Cum etiam generabitur apostema: ex apertione ipsius preter quod fluat sanguis ex ipsius superficie incidemus et sequestrabimus eam vel cauterizabimus ipsam aut si quis maluerit minuatur aut omnino abscindatur et sistatur fluxus sanguinis ab ea cum ligatura vel cauterio: deinde curetur cum medicinis quibus vulnera curantur: donec sanitati fuerit restitutus.

xvi.

Ex operibus autem in carne facienda sunt scarificatio: incisio: et cauterizatio. Sunt ex scarificationibus quedam quibus fluit sanguis a superficie cum ventosis: et hoc corporibus patientibus, vlceribus et variolas.

xvij.

Ponimus autem ventosas sine scarificatione in eo in quo intendimus solum euulsionem et diuersionem materie.

xviii.

Et interdum coniungimus eas vacuas: et interdum cum cocto vrente ad consumendum illius loci ventositates et ad rectificandum membrorum malitiam cum caliditate.

xix.

Quod scinditur ab ea est sicut clauis et altezar.

xx.

Et omne quod superfluit et putrefit in extremitatibus sicut balbeia nasi: et digitus superfluus aut inseparabiliter coniunctus: et coniunctio palpebrarum.

xxi.

Et vena eminens: et preputium claudens cannalem virge.

xxij.

Et caro in vlcere innaturaliter aucta et putrefacta: et vlcus ex contusione putrefactum.

xxij.

Est etiam abscindendum quod innaturaliter augetur in lingua: et quod cadet in auribus.

xxiiij.

Est etiam caro incidenda super vitium in membro

ficum et profundatū: spinam aut festucam ut inde pre-
dicta extrahantur. mane etiā hominū abscindantur
et varices in tibijs apparentes.

xxv.

¶ Et boaisar et noaisar.

xxvj.

¶ Et qd fuerit iam denigratū ex pinguedine aut put-
refactum ex carne.

xxvij.

¶ Et etiā omne illud quo elōgatur vulua: als vuula.
Et omne qd augetur super gingiuas.

xxviii.

¶ Abscindatur etiam caro vene in adan. Et omne qd
nobis aures claudit et obturat.

xxix.

¶ Et omne qd existit super visum et velat ipsum. Et
quod denigratur in nobis ex preputio. Et qd claudit
anū: et tussas: et satera: et tussar: et habēs: als nō habēs
serū manifestū: et ruptura umbilici.

xxx.

¶ Et vulnus quod cōtingit ex omni eo qd scindit vni-
uersaliter: cura cum futura. Et omne membrū vulne-
raturū consolidando ipsum.

xxxi.

¶ Omne corpus cauterizatur ad sistendum emoro-
sagiam sanguinis a vena pulsarili aut apertione vene
magne fatigāte medicum in sistendo fluxum sangui-
nis ab ea.

xxxij.

¶ Sit etiā in corporibus humidis ad exiccandū ea: et
in carnibus laxis ad indurandū eas et ad calefacien-
dum corpora infrigidata: necnon ad tollendū humi-
ditates egredientes a natura.

xxxij.

¶ Utimur quacūq; perforatione ad extrahendum
humiditatem nociuam sicut saniem quam sic extrahi-
mus ab apostemate: et sanguinem alicubi corruptū:
et aquam ab oculo vel grandinem: et aquam a capi-
te et nodum.

xxxiiij.

¶ Et sicut in Hydrope et Hernia aquosa et carnos-
sa.

xxxv.

¶ Quicquid sit per operationem in osse est sicut in
fractura aut dislocatione ipsius. Curabimus autem
quancūq; fracturam cum cōsolidatione ipsius et re-
ductione ipsius fracture in osse donec inde ad ppiū

Secunda pars

fitū reducatur ⁊ ablatione cuiuscūq; pūgentis ⁊ mor-
dicātis ip̄s: ⁊ ligatura manu facte q̄ neq; laborē neq;
molestiā inferat. s. nō minus forti aut debili. Inchoe-
tur aut fasciatio in medio ipsius ⁊ fortificeꝝ strictura
super amplius ⁊ ligetur: ⁊ superaddatur puluilliz ⁊ de
super astelle coniunctim.

xxxvi.

¶ Subtiliabimus quoq; dietā eius a principio ⁊ in fi-
ne ingrossabimus eā quaten⁹ bene restauret. xxxvij.

¶ Est aut cauendū a principio ne apostema calidum
genereꝝ diuertēdo ⁊ attrahendo ad locū fracture qđ
infunditur ex sanguine toto posse: ⁊ phibēdo fluxum
eius cū omni frigido cōpetēti: ⁊ phidendo donec cu-
ratus fuerit motū patienti. Cura enim eius sine lōga
quiete non perficitur.

xxxviij.

¶ Cura aut dislocationis est cum eo qđ trahit ipsum
os dislocatum donec ipsum ad locum propriū redire
faciat.

xxxix.

¶ Poꝛ aut reductū fuerit sic ligetur stricte ⁊ stet sic
quāto tpe dicimus. Et vescat stipticis medicinis. Et
comedat patiēs cibos acetosos: donec fuerit securus
ab apostemate: nec timeat de collectione sanguinis.
Cōtinuetur aut cura ista ad minus per mensem vnū ⁊
interdū amplius per decē dies. Jam ego perfecī curā
omniū morboꝝ. Et exnunc abscindā sermonē meū ex
quo iam perfecī libꝛū istum.

xl.

¶ Expliciunt cantica Auicenne.

¶ Hoc opus impressum fuit Lugd. per Bilber-
tū de villiers. Impensis honesti viri Bartholo-
mei Trot. Anno dñi Millesimo quingētesimo
decimoquarto. Die. xxvij. Nouembꝛis.

